

A SHORT INTRODVCTION of GRAMMAR, generally to be vsed.

Compiled and set forth for the bringing vp of all those that intend to attaine to the knowledge of the Latine Tongue.

¶ Imprinted at London by BONHAM NORTON, Printer to the Kings most Excellent Maiestie, in the Latine, Greeke, and Hebrew. 1628.

C R
HONI SOIT QUI MAL Y PENSE
DIEV ET MON DROIT.

BIBL
CANT
ACAD

HARLES by the Grace of God King of *England*, *Scotland*, *France*, and *Ireland*, Defender of the Faith, &c. To all and ſingular Schoolemaſters and Teachers of Grammar, within this our Realme of *England* and other Dominions, greeting. Whereas our late Anceſtor of famous memory, *King Henry the Eight*, among ſundry and manifold his great and weighty affaires, apperteyning to his Regall authority and office, did not forget, ne neglect, the good and vertuous education of the tender youth of this ſaid Realme, but hauing a feruent zeale both towards the godly bringing vp of the ſaid youth, and alſo a ſpeciall regard that they might attaine the rudiments of the Latine tongue, with more facility than aforetime: and for auoyding of diuerſity and tedioufneſſe in teaching, did cauſe one vniforme Grammar to be ſet forth, commanding all Schoolemaſters and Teachers, within this ſaid Realme, to teach, vſe and exerciſe the ſame. We now ſetting before our eyes this godly act and example of this our famous Anceſtor in this behalfe, the ſame alſo not vnconfirmed by his royall

all progeny, our late deare brother and sisters, *King Edward, Queene Mary, & Queene Elizabeth*: and also considering that by the learned youth of this said Realme, infinite and singular commodities tend toward the Commonwealth of the same, haue thought good, by our speciall authority, to approoue and ratifie that worthy act of our said famous Ancestor concerning the premisses. Willing therefore and streightly charging and commanding all and singular Schoolemasters, to whom the charge and teaching of Grammar within this our Realme and Dominions doth appertaine, not to teach youth and Scholars with any other Grammar, than with this *English Introduction* hereafter ensuing, and the *Latine Grammar* annexed to the same, being of the only printing of our welbeloued subiect *Bonham Norton* or his Deputies, apointed by vs to the same office; vpon paine of our indignation, and as you will answer to the contrary. And endeuouring your selues towards the fruitfull bringing vp of your Scholars in good literature and vertuous conditions, you shall deserue of Almighty God condigne reward, and of vs worthy commendations for the same. To

God saue the King.

To the Reader.

TO exhort euery man to the learning of Grammar that intendeth to attaine to the vnderstanding of the Tongues, (wherein is conteined a great treasure of wisdome & knowledge) it would seeme much vaine, and little needfull: for so much as it is knowne, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty: and no building bee perfect, when as the foundation and ground-worke is ready to fall, and vnable to vphold the burthen of the frame. Wherefore it were better for the thing it selfe, and more profitable for the learner, to vnderstand how hee may best come to that, which he ought most necessarily to haue, and to learne the gainest way of obtayning that, which must be his best and certainest guide, both of reading & speaking, than to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof. Which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it: and whether he shall oftner stumble in trifles, and bee deceiued in light matters, when hee hath it not, or iudge truly and faithfully of diuers weighty things, when

hee hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforetime, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach diuers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diuersly, and so could not doe it all best, because there is but one bestnesse, not only in euery thing, but also in the manner of euery thing.

As for the diuersity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Maiesties wisdome, who foreseeing the inconuenience, and fauourably prouiding the remedie, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawne, and so to be set out, onely euery where to bee taught for the vse of learners, and for the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is diuers yet, and alwayes will be, for that euery Schoolemaster liketh that hee knoweth, and seeth not the vse of that he knoweth not, and therefore iudgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the rediest meane, and perfectest kinde to bring a learner to haue a thorow knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way, than the common sort of teachers doe, would say that hee hath proued, and for the commodity allowed, that others not knowing the same, might by experience proue the like, and then by proofe reasonable iudge the like, not hereby excluding the better way when it is found, but in the meane season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much

be=
they
war,
and if
they
be=
cery

well
ute=
ant=
ate,
ied
at,
of
ol=

el=
t=
of
at
he
a

much, but that he in continuance & diligence of teaching make him to rehearse so, that while he hath perfectly that that is behinde, he suffer him not to goe forward: for this posting haste ouerthroweth, and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either goe forward, or backward, but stick fast as one plunged, that cannot tell which to doe, or which way to turne him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be vneasie, and too hard for his wit: and the one hath an euill opinion in the other, when oftentimes it is in neither, but in the kinde of teaching. Wherefore, the best and chiefest point thorowly to be kept, is, that the Scholar haue in minde so perfectly that that he hath learned, and vnderstand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and helpe vnto the residue that followeth. This shall bee the Masters ease, and the childes incouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching the lesse tormented: and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse bee ready to goe about the same.

In going forward, let him haue of euery declension of Nounes and Coniugation of Verbs, so many seuerall examples, as they passe them, that it may seeme to the Schoolemaster, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, that the Scholar shall not bee able praisably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples, if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder, must needes bring this profit

withall, that the Scholar shall best vnderstand, & soonest conceiue the reason of the rules, and best bee acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that hee can orderly decline his Noune and his Verbe, but euery way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noune, ne person of Verbe can be required, that he cannot without stop or studie tell. And vnto this time I count not the Scholar perfect nor ready to go any further, till he hath this already learned.

This when he can perfectly doe, and hath learned euery part, not by rote, but by reason, and is more cunning in the vnderstanding of the thing, then in rehearsing of the words, (which is not past a quarter of a yeares diligence, or very little more, to a painfull and diligent man, if the Scholar haue a meane wit) then let him passe to the Concords, to know the agreement of parts among themselues, with like way and diligence as is afore described.

Wherein is plaine and sundry examples & continuall rehearsall of things learned, and specially the daily declining of a Verbe, and turning him into all fashions, shall make the great and heauy labour so easie and so pleasant for the framing of sentenses, that it will be rather a delight vnto them, that they be able to doe well, then paine in searching of an vnused and vnacquanted thing.

When those Concords be well knowne vnto them, an easie and a pleasant paine, if the foregrounds be well & thorowly beaten in, let them not continue in learning of their rules orderly, all as they lie in their Syntax, but rather learne some pretty book, wherein is contayned not only

the

and,
best
gue.
can
but
per=
of
out
ant
ur=

r=
is
g,
ot
le
e
o
s
s

the eloquence of the tongue, but also a good plaine lesson of honesty and godlinesse, and thereof take some little sentence as it lieth, and learne to make the same first out of English in Latine, not seeing the booke, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be knowne, then to learne it, as the occasion of the sentence giueth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the booke, then to take the booke and construe it, and so shall hee bee lesse troubled with the parsing of it, and easiliest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholar should learne but a little at once, it is not meant, that when the Master hath heard them a while he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would al their time they be at schoole, they should neuer be idle, but alwaies occupied in a continuall rehearsing and looking backe againe to those things they had learned, and be more bound to keepe well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupie them, he shall see a little lesson take a great deale of time: and diligently enquiring & examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while, by this vse the Scholar shall be brought to a good kinde of readinesse of making, to the which if there be adioyned some vse of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great helpe to further this readinesse of making and speaking shall be, if the Master giue him

him an English booke, and cause him ordinarily to turne euery day some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speake suddenly, whensoeuer any present occasion is offered for the same. And it doth helpe his learning more a great deale, to turne out of English into Latine, than contrary.

Furthermore, wee see many can vnderstand Latine, that cannot speake it, and when they reade the Latine word in the booke, can tell you the English thereof at any time: but when they haue laid away their booke, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine againe, whensoeuer you will aske them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he vnderstandeth, to be ready by vse vnto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man cleane past the vse of this Grammar booke, and make him as ready as his booke, and so meet to further things: whereof it were out of season to giue precepts here. And therefore this may bee for this purpose enough, which to good Schoolemasters and skilfull is not so needfull: to other meaner and lesse practised it may be, not onely worth the labour of reading, but also of the vsing.

* *
*

The Printers aduertiſement.

IN this impreſſion for the greater profit and eaſe both of Maſter and Scholar, in the Engliſh rules and in the Latine Syntax, thoſe words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters & figures, where neede is: the gouernour, director, or guider, or that which is in place of it, with an [a]: the gouerned, or that which is guided by it, with a [b]: or if there be moe gouernors, the firſt with [a], the ſecond with [a]2, or [a a]. and ſo if moe gouerneds, the firſt with [b], the ſecond with [b]2 or [b b], and ſometimes the order is directed by [a], [b], [c]. or by figures, and words of the ſame or ſuch like nature, coupled together with little ſtrokes betweene, ſo much as may bee.

bee. That ſo in ſaying the enſamples, the children may, (where or when the Maſter pleaſeth) render againe only thoſe words which are the enſample: as ſaying, *Quis niſi mentis inops oblatum reſpuit aurum :* may repeate againe [a] *inops* [b] *mentis*. So thorowout all the Latine rules for better vnderſtãding thereof, and for a ſhort repetition, when the Maſter pleaſeth, the ſummes of all the rules are ſet downe, either in the words before the rule or in the margent, that ſo they may be chained togither briefly, and make perfect ſenſe. What is any way amiſſe , future impreſſions will (God willing) amend. Vſe it, and finding the benefit , be thankfull to the Lord.

The Latine letters are thus written.

The capitall letters.
ABCDEFGHIKLMNOPQ
RSTVXYZ.
ABCDEFGHIKLMNOPQ
RSTVXYZ.

The small letters.
a b c d e f g h i k l m n o p q r
ſ s t v u x y z.
a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s
t v u x y z.

Letters are diuided into Vowels and Conſonants.

A Vowell is a letter which maketh a full and perfect ſound of himſelfe; and there are fiue in number, namely, *a, e, i, o, u,* whereunto is added the Greeke vowell *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowell; as *b* with *e*: And all the letters except the vowels are conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or moe, with one breath; as *A-ue.*

A Diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable, and of them there be foure in number, namely, *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*, as *Æneas, cœna, audio, euge, hei.*

Inſtead of *æ* and *œ* we commonly doe pronounce *e.*

The Greeke letters are thus written.

The capitall letters.
Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The small lettters
α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π
ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

Omine Pater Cœli ac terræ effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenij mei bonitatem, quam, cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ, ut non modò quæ ad cognoſcendum te, & ſervatorem noſtrum Dominum Ieſum valeant, intelligam: ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Maieſtatis tuæ.

A PRAYER.

Almighty Lord and mercifull Father, maker of heauen and earth, which of thy free liberality giueſt wiſdome abundantly to all that with faith and full aſſurance aske it of thee: beautifie by the light of thy heauenly grace the towardneſſe of my wit, the which with all powers of nature thou haſt powred into me, that I may not onely vnderſtand thoſe things, which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Ieſu our Sauiour, but alſo with my whole heart and will conſtantly follow the ſame, and receiue daily encreaſe through thy bountifull goodneſſe towards me, as well in good life as doctrine; ſo that thou which workeſt all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſſe glory and honour of thine immortall Maieſtie. So be it.

An Introduction of the eight parts of Latine speech.

In speech be these eight parts following:

Noune, Pronoune, Uerbe, Participle,	declined.	Aduerbe, Coniunction, Preposition, Interiection,	undeclined.

Of a Noune.

A Noune is the name of a thing that may be seene, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latine, is Manus: the name of an house, is Domus: the name of goodnesse, is Bonitas. *A Noune.*

Of Nounes, some be Substantiues and some be Adiectiues. *Nounes of two sorts.*

A Noune Substantiue is that standeth by himselfe, and requireth not another word to bee ioyned with him to shew his signification: as Homo *a man*. And it is declined with one article: as Hic Magister, *a master*: or else with two at the most: as Hic & hæc Parens, *a father or mother*. *A Noune Substantiue*

A Noune Adiectiue is that cannot stand by himselfe in reason or signification, but requireth to be ioyned with another word: as Bonus, *Good*: Pulcher, *Faire*. And it is declined either with three terminations: as Bonus, bona, bonum: or else with three articles: as Hic, hæc & hoc Fœlix, *Happy*. Hic & hæc Leuis, & hoc Leue, *Light*. *A Noune Adiectiue.*

A Noune Substantiue either is proper to the thing that it betokneth: as Edvardus is my proper name: or else is common to moe: as Homo is a common name to all men. *Two kinds of Nounes Substantiues.*

Numbers

Numbers of Nounes.

IN Nounes be two numbers, the Singular and the Plurall. The Singular number speaketh but of one: as Lapis, *a stone*. The Plurall number speaketh of moe than one: as Lapides, *stones*.

Cases of Nounes.

NOunes be declined with sixe cases, Singularly and Plurally: the Nominatiue, the Genitiue, the Datiue, the Accusatiue, the Vocatiue, and the Ablatiue.

Nominatiue case. The Nominatiue case commeth before the Verbe, and answereth to this question Who, or What: as Magister docet, *The Master teacheth.*

Genitiue. The Genitiue case is knowne by this token Of, and answereth to this question Whose, or Whereof: as Doctrina magistri, *The learning of the Master.*

Datiue. The Datiue case is knowne by this token To, and answereth to this question To whom, or To what: as Do librum magistro, *I giue a booke to the master.*

Accusatiue. The Accusatiue case followeth the verbe, and answereth to this question Whom or What: as Amo magistrum, *I loue the Master.*

Vocatiue. The Vocatiue case is knowne by calling or speaking to: as O Magister, *O master.*

Ablatiue. The Ablatiue case is commonly ioyned with Prepositions, seruing to the Ablatiue case: as De magistro, *Of the master*: Coram magistro, *Before the master.*

Also In, With, Through, For, From, By, and Than, after the Comparatiue degree, bee signes of the Ablatiue case.

Articles

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoune, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominat. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter.	*Nominativo hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*G. horum, harum, horum.*
	Dativo huic.		*Dativo his.*
	Accus. hunc, hanc, hoc.		*Accusativo hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablat. hoc, hâc, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nounes.

GEnders of Nounes be seuen: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as Hic vir, *a man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc saxum, *a stone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as Hic & hæc parens, *a father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc and hoc: as Hic hæc & hoc fœlix, *happy.*

The Doubtfull Gender is declined with Hic or hæc, as Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and vnder that one article both kindes be signified: as Hic passer, *a sparrow*: Hæc aquila, *an Eagle*, both hee and shee.

 The

The declensions of Nounes.

There be fiue declensions of Nounes.

The first is when the Gen. & Dat. end in æ.	The Nom. plur. in æ.
The Accusat. in am.	The Genitiue in arum.
The Vocatiue like the Nominatiue.	The Datiue in is.
The Ablatiue in â.	The Accusatiue in as.
	The Vocat. like the Nom.
	The Ablatiue in is.

As in example:

Hæc Mensa. Hic Poeta. Hic vel hæc Verna.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominativo hæc musa.	*Nominativo hæ musæ.*
Genitivo huius musæ.	*Gen. harum musarum.*
Dativo huic musæ.	*Dativo his musis.*
Accusat. hanc musam.	*Accusativo has musas.*
Vocativo ô musa.	*Vocativo ô musæ.*
Ablativo ab hâc musâ.	*Ablat. ab his musis.*

Note. Note that Filia and Nata, doe make the Datiue and the Ablatiue plurall in is, or in âbus. Also Dea, Mula, Equa, Liberta, make the Datiue and the Ablatiue plurall in âbus onely.

II

The second is, when the Genitiue endeth in i.	The Nom. plur. in i.
The Datiue in o.	The Genit. in orum.
The Accusatiue in um.	The Datiue in is.
The Vocat. for the most part like the Nomin.	The Accusatiue in os
The Abatiue in o.	The Vocatiue like the Nominatiue.
	The Ablatiue in is.

As in example:

Hic Vir. Hic Liber. Hæc Colus. Hic Logos.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hic magister.	*Nominat. hi magistri.*
Gen. huius magistri.	*G. horum magistrorum.*
Dativo huic magistro	*Dativo his magistris.*
Accus. hunc magistrum.	*Accusat. hos magistros.*
Vocativo ô magister.	*Vocativo ô magistri.*
Ablat. ab hoc magistro.	*Ablat. ab his magistris.*

Here is to be noted, that when the Nominatiue endeth in us, the Vocatiue shall end in e: as Nominativa hic Dominus, Vocativo ô Domine: Except Deus, that maketh ô Deus: and Filius, that maketh ô Fili. *Note.*

When the Nominatiue endeth in ïus, if it bee a proper name of a man, the Vocatiue shall end in i: as Nominativo hic Georgius. Vocativo ô Georgi.

Also these Nounes following, make their Vocatiue in e or in us: as Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nounes of the Neuter Gender of what declension soeuer they bee, haue the Nominatiue, the Accusatiue, and the Vocatiue like in both numbers, and in the plurall number they end all in a: as in example. *Note.*

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hoc regnum.	*Nominativo hæc regna.*
Genitivo hujus regni.	*Gen. horum regnorum.*
Dativo huic regno.	*Dativo his regnis.*
Accusat. hoc regnum.	*Accusativo hæc regna.*
Vocativo ô regnum.	*Vocativo ô regna.*
Ablativo ab hoc regno.	*Ablativo ab his regnis.*

Hoc Damnum. Hoc malum Hoc verbum.

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraliter.
Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo Ambos, ambas, ambo,
Vocativo, Ambo, ambæ, ambo.
Abl. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo.

 The

III. The third is, when the Genitiue endeth in is.
The Datiue in i.
The Accusatiue in em.
and sometime in im.
and somtime in both.
The Voc. like the Nom.
The Ablatiue in e,
sometime in i,
and sometime in both.

The Nominatiue plurall in es.
The Genitiue sometime in um.
and sometime in ium.
The Datiue in bus.
The Accusatiue in es.
The Vocatiue like the Nominatiue.
The Ablatiue in bus.

As in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter.
Nominat. hic lapis.
Genit. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi
Accu. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.
Abl. ab hoc lapide.

Pluraliter.
Nominativo hi lapides.
Gen. horum lapidum.
Dat. his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Abl. ab his lapidibus.

Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter.
N. hic & hæc parens.
Genit. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
A. hũc & hãc parẽtẽ.
Vo. ô parens.
Ab. ab hoc & hac parente.

Pluraliter.
Nom. hi & hæ parentes.
G. horum & harũ parentum.
D. his parentibus.
Ac. hos & has parentes.
Vocativo ô parentes.
Ablat ab his parentibus.

IIII. The fourth, is when the Genitiue case singular endeth in us.
The Datiue in üi.
The Accusatiue in um.
The Voc. like the Nom.
The Ablatiue in u.

The Nom. plur. in us.
The Genitiue in üum.
The Datiue in ibus.
The Accusatiue in us.
The Vocatiue like the Nominatiue.
The Ablatiue in ibus.

As in example.

Singu-

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hæc manus.	*Nominativo hæ manus.*
Genit. hujus manus.	*Genit. harum manuum.*
Dativo huic manui.	*Dativo his manibus.*
Accusat. hanc manum	*Accusativo has manus.*
Vocativo ô manus.	*Vocativo ô manus.*
Ablat. ab hâc manu.	*Ablativo ab his manibus.*

Hic gradus. Hæc porticus. Hoc cornu.

V.

The fift, is when the Genit. and Dat. case singular doe end in ëi. The Accusat. in em. The Voc. like the Nõ. The Ablatiue in ê.

The Nom. plurall in es. The Genitiue in erum. The Datiue in ebus. The Accusatiue in es. The Voc. like the Nõ. The Ablatiue in ebus.

As in example.

Singulariter.	Pluralite.
Nom. hic meridies.	*Nominativo hi meridies.*
Gen. hujus meridiëi.	*Genit. horum meridierum.*
Dat. huic meridiëi.	*Dativo his meridiebus.*
Acc. hunc meridiem.	*Accusat. hos meridies.*
Vocat ô meridies.	*Vocativo ô meridies.*
Abl. ab hoc meridiê.	*Ablat. ab his meridiebus.*

Hæc res. Hæc facies. Hæc acies.

Note that all Nounes of the fift declension bee of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adiectiues.

A Noune Adiectiue of three terminations, is thus declined, after the first and second declension.

Singulariter.	Pluraliter.
No. bonus, bona, bonũ.	*Nom. boni, bonæ, bona.*
Gen. boni, bonæ, boni.	*G. bonorum, bonarum, bonorum.*
Dat. bono, bonæ, bono.	*Dativo bonis.*
A. bonum, bonã, bonũ.	*Acc. bonos, bonas, bona*
V. bone, bona, bonum.	*Vocat. boni, bonæ, bona.*
Abl. bono, bonâ, bono.	*Ablativo bonis.*

Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um.

There are beside these, certaine Nounes Adiectiues of another manner of declining, which make the Genitiue case singular in ïus. and the Datiue in i: which be these that follow, with their compounds.

An Exception.

 Singu-

	Singulariter.		Pluraliter.
	No. unus, una, unum.		*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*Gen. unorum, unarum,*
	Dativo uni.		*Dat. unis. (unorum.*
	A. unum, unam, unum		*Accu. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum,		*Voc. uni, unæ, una.*
	Ablat. uno, unâ, uno.		*Ablativo unis.*

Note that Vnus, a, um, hath not the plurall number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as Vnæ literæ, Vna mœnia.

In like manner be declined totus, solus, and also ullus, alius, alter, uter and neuter; sauing that these fiue last rehearsed, lacke the Vocatiue case.

Nounes Adiectiues of three articles.

A Noune Adiectiue of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Solers. Capax. Vetus.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hic, hæc & hoc fœlix.	*Nom. hi & hæ fœlices. & hæc fœlicia.*
Genit. hujus fœlicis.	*Gen. horum, harum & horum fœlicium.*
Dativo huic fœlici.	*Dat. his fœlicibus.*
Acc. hunc & hanc fœlicem, & hoc fœlix.	*A. hos & has fœlices. & hæc fœlicia.*
Vocativo ô fœlix.	*V. ô fœlices, & ô fœlicia.*
Ab. hoc, hâc & hoc fœlice, vel fœlici.	*Ab. ab his fœlicibus.*

Levis & leve. Celer, celeris & celere. Melior & melius.

Singulariter.	Pluraliter.
No. hic & hæc tristis, & hoc triste.	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
Genitivo hujus tristis.	*Gen. horum, harum & horum tristium.*
Dativo huic tristi.	*Dativo his tristibus*
Accusa. hunc & hanc tristem, & hoc triste.	*Acc. hos & has tristes. & hæc tristia.*
V. ô tristis, & ô triste.	*V. ô tristes, & ô tristia.*
Ablat. ab hoc, hâc & hoc tristi.	*Ablat. ab his tristibus.*

Comparisons of Nounes.

Adiectiues whose signification may increase or be diminished, may forme Comparison.

There

There bee three degrees of Comparison: The Positiue, the Comparatiue and the Superlatiue. *Three degrees of comparison.*

The Positiue betokeneth the thing absolutely without excesse: as Durus, *Hard.* *The Positiue.*

The Comparatiue somewhat exceedeth his Positiue in signification: as Durior, *Harder.* And it is formed of the first case of his Positiue that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius. *The Comparatiue.*

The Superlatiue exceedeth his Positiue in the highest degree: as Durissimus *Hardest.* And it is formed of the first case of his Positiue that endeth in i, by putting thereto s and simus: as of Duri, durissimus: of Tristi, tristissimus: of Dulci, dulcissimus. *The Superlatiue.*

From these generall rules are excepted these that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plurimus: multa, plurima.: multum, plus, plurimum. *Exception.*

And if the Positiue end in r, the Superlatiue is formed of the Nominatiue case, by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Also these Nounes ending in lis, make the Superlatiue by changing lis into llimus: as Humilis, humillimus: similis, simillimus: facilis, facillimus: gracilis, gracillimus: agilis, agillimus: docilis, docillimus.

All other Nounes ending in lis, doe follow the generall rule aforegoing: as Vtilis, Vtilissimus.

Also if a vowell come before us, it is compared by Magis and Maximè: as Pius, magis pius, maximè pius, Assiduus, magis assiduus, maximè assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

Of the Pronoune.

A Pronoune is a part of speech much like to a Nonne: which is vsed in shewing or rehearsing.

There bee fifteene Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof foure haue the Vocatiue case: as Tu, meus, noster, and nostras: and all other lacke the Vocatiue case.

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic and is, be Primitiues: so called for because they bee not deriued of others. And they bee also called Demonstratiues, because they shew a thing not spoken of before.

And these sixe, Hic, ille, iste, is, idem and qui, bee Relatiues, because they rehearse a thing that was spoken of before.

These seuen, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras be Deriuatiues: for they be deriued of their Primitiues Mei, tui, sui, nostri and vestri.

There belong to a Pronoune these fiue things: Number, Case, and Gender, as are in a Noune: Declension and Person, as here followeth.

The Declensions of Pronounes.

There be foure declensions of Pronounes.

The first declension. These three, Ego, tu, sui, be of the first declension, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominativo Ego.*	Pluraliter.	*Nominativo nos.*
	Genitivo mei.		*Ge. nostrûm vel nostri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accusativo me.		*Accusativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*

Singula-

	Singulariter.		Pluraliter.
	Nominativo tu.		*Nominativo vos.*
	Genitivo tui.		*Ge. vestrûm vel vestri.*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accusativo te.		*Accusativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*

Singulariter *and* Pluraliter.

Nominativo caret.	*Accusativo se.*
Genitivo sui.	*Vocativo caret.*
Dativo sibi.	*Ablativo à se.*

These sixe, Ille, ipse, iste, hic, is and qui, be of the second declension, and be thus declined. *The second declension.*

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. iste, ista, istud.	*Nominat. isti, istæ, ista.*
Genitivo istius.	*G. istorum, istarum, istorũ.*
Dativo isti.	*Dativo istis.*
A. istum, istam, istud	*Accu. istos, istas, ista.*
Vocativo caret.	*Vocativo caret.*
Ablat. isto, istâ, isto.	*Ablativo istis.*

Ille is declined like Iste, and also Ipse, sauing that the Neuter gender in the Nominatiue case and in the accusatiue case singular, maketh ipsum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic: as afore in the Nowne.

Singulariter.	Pluraliter.
Nomin. is, ea, id.	*Nominativo ii, eæ, ea.*
Genitivo eius.	*G. eorum, earum, eorum.*
Dativo ei.	*Dativo iis, vel eis.*
Acc eum, eam, id.	*Accusat. eos, eas, ea.*
Vocativo caret.	*Vocativo caret.*
Ablativo eo, eâ, eo.	*Ablat. iis vel eis.*

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. qui, quæ, quod.	*Nom. qui, quæ, quæ.*
Genitivo cuius.	*G. quorum, quarum, quorũ.*
Dativo cui.	*Dativo quibus, vel queis.*
A. quem, quam, quod.	*Accus. quos, quas, quæ.*
Vo. caret.	*Vocativo caret.*
Abl. quo, qua, quo, vel (qui.	*Abl. quibus vel queis.*

Likewise Quis and Quid be declined, whether they

they bee Interrogatiues, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined:

The compound of Quis.

Nom.	*Quisquis. Quicquid.*	*Ac.*	*Quicquid.*	*Abl.*	*Quoquo, Quâquâ, Quoquo.*

Note. Where note, that Quid is alwaies a Substantiue of the Neuter gender.

The third declension. These fiue, Meus, tuus, suus, noster and vester, are of the third declension, & be declined as Nounes Adiectiues of three terminations, in this wise:

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. meus, mea, meum.	*Nom. mei, meæ, mea.*
Genit. mei, meæ, mei.	*Ge. meorum, mearum, meorum.*
Dat. meo, meæ, meo.	*Dat. meis.*
Ac. meum, meam, meum.	*Ac. meos, meas, mea.*
Vocat. mi, mea, meum.	*Vocat. mei, meæ, mea.*
Ablat. meo, meâ, meo.	*Ablativo meis.*

So is Noster declined, and Tuus, suus, vester, sauing that these three last do lacke the Vocatiue case.

The fourth declension. Nostras, Vestras and this Noune Cuias, be of the fourth declension, and be thus declined:

Singulariter.	Pluraliter.
No. hic & hæc nostras, & hoc nostrate.	*No. hi & hæ nostrates, & hæc nostratia.*
Gen. hujus nostratis.	*Genit. horum, harum & horum nostratium.*
Dat. huic nostrati.	*Dat. his nostratibus.*
A. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.	*Ac. hos & has nostrates & hæc nostratia.*
Vocativo ô nostras & ô nostrate.	*Vocat. ô nostrates, & ô nostratia.*
Abl. ab hoc, hâc & hoc nostrate vel nostrati.	*Abl. ab his nostratibus.*

Note. Here is to be noted, that Nostras, Vestras, and this Noune Cuias be called Gentiles, because they properly betoken pertaining unto Countreys or Nations, to Sects or Factions.

A

A Pronoune hath three Persons.

The first person speaketh of himselfe: as Ego, I: Nos, Wee. *Persons three.*

The second person is spoken to: as Tu, Thou: Vos, yee. And of this person is also euery Vocatiue case.

The third person is spoken of: as Ille, He: Illi, They. And therefore all Nounes, Pronounes and Participles be of the third person.

Of a Verbe.

A Verbe is a part of speech, declined with moode and tense, and betokeneth doing: as Amo, I loue: or suffering: as Amor, I am loued: or being: as Sum, I am. *A Verbe.*

Of Verbes such as haue persons, be called Personals: as Ego amo, Tu amas. And such as haue no persons, be called Impersonals: as Tædet, it irketh: Oportet, it behooueth.

Of Verbs Personals there be fiue kinds, Actiue, Passiue, Neuter, Deponent, and Commune. *Verbes Personals.*

A Verbe Actiue endeth in o, and betokeneth to doe: as Amo, I loue: and by putting to r, it may be a Passiue: as Amor.

A Verbe Passiue endeth in or, and betokeneth to suffer: as Amor, I am loued: and by putting away r, it may be an Actiue: as Amo.

A Verbe Neuter endeth in o or m, and cannot take r to make him a Passiue: as Curro, I run: Sum I am. And it is Englished somtime actiuely: as Curro, I run, and sometime passiuely: as Ægroto, I am sicke.

A Verbe Deponent endeth in r like a Passiue, and yet in signification is but either Actiue: as Loquor verbum, I speake a word: or Neuter as Glorior, I boast.

A

A Verbe commune endeth in r, and yet in signification is both Actiue and Passiue: as, Osculor te, I kisse thee. Osculor à te, I am kissed of thee.

MOODES.

Moods sixe. There bee sixe Moodes: the Indicatiue, the Imperatiue, the Optatiue, the Potentiall, the Subiunctiue, and the Infinitiue.

The Indicatiue moode sheweth a reason true or false: as Ego amo, *I loue.* Or else asketh a question: as Amas tu? *Doest thou loue?*

The Imperatiue biddeth or commandeth: as Ama, *Loue thou.*

The Optatiue wisheth or desireth with these signes, *Would God, I pray God,* or *God grant*: as Vtinam amem, *I pray God I loue*: and hath commonly an Aduerbe of wishing ioyned with him.

The Potentiall Moode is knowne by these signes, *May, can, might, would, should* or *ought*: as Amem, *I may* or *can loue*: without an Aduerbe ioyned with him.

The Subiunctiue moode hath euermore some Coniunction ioyned with him: as Cùm amarem, *When I loued.* And it is called the Subiunctiue moode, because it dependeth of another Verbe in the same sentence, either going afore, or comming after: as Cùm amarem, eram miser: *When I loued, I was a wretch.*

The Infinitiue signifieth to doe, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor nominatiue case before him; and is knowne commonly by this signe, *To*: as Amare, *To loue.* Also when two verbs come together, without any Nominatiue case betweene them, then the latter shall be the Infinitiue moode: as Cupio discere, *I desire to learne.*

GE-

GERVNDS.

There be moreouer belonging to the Infinitiue moode of Verbes, certaine voyces called Gerunds, ending in Di, do, and dum: which haue both the actiue and passiue signification: as Amandi, *Of louing,* or *of being loued.* Amando, *In louing,* or *in being loued.* Amandum, *To loue* or *to be loued.* *Gerunds three, Di, do, dum.*

SVPINES.

There be also pertaining vnto Verbes, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verbe actiue: as Eo amatum, *I goe to loue.* And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passiue: as Difficilis amatu, *Hard to be loued.* *Supines two, um, u.*

TENSES.

There bee fiue Tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. *Tenses fiue.*

The Present tense speaketh of the time that now is: as Amo, *I loue.*

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as Amabam, *I loued* or *did loue.*

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *haue*: as Amavi, *I haue loued.*

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this signe *Had*: as Amaveram, *I had loued.*

The Future tense speaketh of the time to come with this signe *Shall* or *will*: as Amabo, *I shall* or *will loue.*

PERSONS.

PERSONS.

Persons three.

There be also in Verbs three persons, in both numbers: as singulariter, Ego amo, *I loue*: Tu amas, *Thou louest*: Ille amat, *Hee loueth*. Pluraliter, Nos amamus, *Wee loue*: Vos amatis, *Yee loue*: Illi amant, *They loue*.

CONIVGATIONS.

Coniugations foure.

Verbes haue foure Coniugations, which bee knowne after this manner.

The first Coniugation hath a long before re and ris: as Amâre, amâris.

The second Coniugation hath e long before re and ris: as Docêre, docêris.

The third Coniugation hath e short before re and ris: as Legere legeris.

The fourth Coniugation hath i long before re and ris: as Audire, audiris.

Verbs in O, of the foure Coniugations, bee declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: Amandi, amando, amandum: Amatum, amatu: Amans, amaturus.	To loue.
Doceo, doces, docui, docere: Docendi, docendo, docendum: Doctum, doctu: Docens, docturus.	To teach.
Lego, legis, legi, legere: Legendi, legendo, legendum: Lectum, lectu: Legens, lecturus.	To reade.
Audio, audis, audivi, audire: Audiendi, audiendo, audiendum: Auditum, auditu: Audiens, auditurus.	To heare.

Indicatiue

Indicatiue Moode, Preſent tenſe ſingular.

I loue, or doe loue.	*Thou loueſt, or doeſt loue.*	*He loueth, or doth loue.*		*Wee loue, or doe loue.*	*Ye loue, or doe loue.*	*They loue, or doe loue.*
AMo,	amas,	amat,	*Pluraliter.*	Amamus,	amatis,	amant.
Doceo,	doces,	docet.		Docemus,	docetis,	docent.
Lego,	legis,	legit.		Legimus,	legitis,	legunt.
Audio,	audis,	audit.		Audimus,	auditis,	audiunt.

Præterimperfect tenſe ſingular. Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, — *I loued or did loue,* bas, bat. *Pluraliter* bamus, batis, bant.

Præterperfect tenſe ſingular. Amavi, Docui, Legi, Audivi, — *I haue loued.* iſti, it. *Plural.* imus, iſtis, êrunt vel êre.

Præterpluperfect tenſe ſingular. Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, — *I had loued.* ras, rat. *Plural.* ramus, ratis, rant.

Future tenſe ſingular. Amabo, Docebo, — *I ſhall or will loue.* bis, bit. *Plural.* bimus, bitis, bunt.
Legam, Audiam, — es, et. *Plural.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperatiue Moode.

	Loue thou.	*Loue he, or let him loue.*	*Loue we, or let vs loue.*	*Loue yee.*	*Loue they, or let them loue.*
	Ama, amato:	amet, amato.	*Plu.* amemus.	amate, amatote:	ament. amanto.
Præsent tense singular.	Doce, doceto:	doceat, doceto.	*Pl.* doceamus.	docete, docetote:	doceant, docento.
	Lege, legito:	legat, legito.	*Plu.* legamus.	legite, legitote:	legant, legunto.
	Audi, audito:	audiat, audito.	*Pl.* audiamus.	audite, auditote:	audiant, audiunto.

Optatiue Moode.

God grant I loue.

Præsent tense singular. Vtinam. Amem, ames, amet. *Pl.* utin. amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plu.* utinam amus, atis, ant.

Would God I loued or did loue.

Præterimperfect tense singular. Vtinam. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, res, ret. *Plu.* utinam remus, retis, rent.

I pray God I haue loued.

Præterperfect tense singular. Vtinam. Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, ris, rit. *Plur.* utinam rimus, ritis, rint.

Would God I had loued.

Præterpluperfect tense singular. Vtinam, Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem, ses, set. *Plu.* utin. semus, setis, sent.

Future

Future tense singul. Vtin. { Amavero, Docuero, Legero, Audivero, } *God grant I shall or will loue hereafter.* ris, rit. *Pl. utinam* rimus, ritis, rint.

Potentiall Mood.

Præsent tense singul. { Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, mêtis, ent. Doceam, Legam, Audiam, } as, at. *Plur.* amus, atis, ant. *I may or can loue.*

Præterimperf. tense singular. { Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, } *I might, would, should, ought, or could (loue.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Præterperfect tense singular. { Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, } *I might, would, should, or ought to haue (loued.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Præterpluperf. tense singular. { Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem, } *I might, would, should, or ought to had (loued.* ses, set. *Plur.* semus, setis, sent.

Future tense sing. { Amavero, Docuero, Legero, Audivero, } *I may or can loue hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Moode.

		When I loue.	
Præsent tense singul. Cùm	Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, mêtis, ent.		
	Doceam,	as, at. *Plur.* amus, atis, ant.	
	Legam,		
	Audiam,		

Præterimperf. tense singular. Cùm	Amarem,	*When I loued or did loue.*	
	Docerem,	res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.	
	Legerem,		
	Audirem,		

Præterperfect tense singular. Cùm	Amaverim,	*When I haue loued.*	
	Docuerim,	ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.	
	Legerim,		
	Audiverim,		

Præterpluperf. tense singular. Cùm	Amavissem,	*When I had loued.*	
	Docuissem,	ses, set. *Plur.* semus, setis, sent.	
	Legissem,		
	Audivissem,		

Future tense sing. Cùm	Amavero,	*When I shall or will loue.*	
	Docuero,	ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.	
	Legero,		
	Audivero,		

Infinitive Moode.

Præsent and Præterimperfect tense.	Amare,	To	Loue.
	Docere,		Teach.
	Legere,		Read.
	Audire,		Heare.

Præterpefect tense and præterpluperfect tense.	Amavisse,	To haue or had	Loued.
	Docuisse,		Taught.
	Legisse,		Read.
	Audivisse,		Heard.

Amaturum

Future tense { Amaturum / Doctурum / Lecturum / Auditurum } esse. To { loue / teach / reade / heare } hereafter.

Gerunds. { Amandi, of louing. / Docendi of teaching. / Legendi, of reading. / Audiendi, of hearing. } { do, in louing. / do, in teaching. / do, in reading. / do, in hearing. } { dũ, to loue. / dũ, to teach. / dũ, to reade. / dũ, to heare. }

Supines. { Amatum, / Doctum, / Lectum, / Auditum, } To { loue. / teach. / reade. / heare. } { Amatu, / Doctu, / Lectu, / Auditu, } To bee { loued. / taught. / read. / heard. }

A Participle of the præsent tense. { Amans, louing. / Docens, teaching. / Legens,, reading. / Audiens, hearing. }

The participle of the first future tense. { Amaturus, to loue, or about to loue. / Docturus to teach, or about to teach. / Lecturus, to reade, or about to reade. / Auditurus, to heare, or about to heare. }

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses, lacking in all such verbs, we must learne to decline this verbe Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse: Futurus. To be.

Indicative Moode.

Præsent tense sing. Sum, I am: es, est. *Pluraliter* sumus, estis, sunt.

Eram

Præterimperf. tense singular.	Eram, I was: eras, erat. *Pluraliter*, eramus, eratis, erant.
Præterperfect tense singular.	Fui, I haue beene: fuisti, fuit. *Plur.* fuimus, fuistis, fuêrunt vel fuêre.
Præterpluperf. tense singular.	Fueram, I had beene: fueras, fuerat, *Plur.* fueramus, fueratis, fuerant.
Future tense singular.	Ero, I shall or will be: eris, erit. *Plur.* erimus, eritis, erunt.

Imperatiue Mood.

Præsent tense sing. Sis, Es, Esto, be thou. Sit, Esto. *Pl.* simus, Sitis, Este, Estote Sint, Sunto.

Optatiue Mood.

Præsent tense singular. Vtinam.	Sim, I pray God I be: sis, sit. *Plur. utinam* simus, sitis sint.
Preterimperf. tense sing. Vtin.	Essem, would God I were: esses, esset. *Plur. utinam* essemus, essetis, essent.
Præterperfect tense sing. Vtin.	Fuerim, I pray God I haue beene: fueris, fuerit. *Plur. utinam* fuerimus, fueritis, fuerint.
Præterpluperfect tense singular. Vtin.	Fuissem, would God I had beene: fuisses, fuisset. *Plur. utinam* fuissemus, fuissetis, fuissent
Future tense singular. Vtinam.	Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. *Plur. utinam* fuerimus, fueritis, fuerint.

Potentiall

Potentiall Mood.

Præſēt tenſe. ſingular.	Sim, **I may or can be:** ſis, ſit. *Pluraliter*, ſimus, ſitis, ſint.
Præterimperfect tenſe ſingular.	Eſſem, **I might or could be:** eſſes, eſſet. *Plural.* eſſemus, eſſetis, eſſent.
Præterperfect tenſe ſingular.	Fuerim, **I might, could, ſhould, or ought to haue been:** fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.
Præterpluperfect tenſe ſingular.	Fuiſſem, **I might, could, ſhould, or ought to had been:** fuiſſes, fuiſſet. *P.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.
Future tenſe ſingular.	Fuero, **I may or can be hereafter:** fueris, fuerit. *Plu.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctiue Mood.

Præſēt tenſe. ſing. Cùm	Sim, **when I am:** ſis, ſit. *Pl. cùm* ſimus, ſitis, ſint.
Prçterimperfect tenſe ſing. Cùm	Eſſem, **when I was:** eſſes, eſſet. *Pl. cum* eſſemus, eſſetis, eſſent.
Præterperf. tenſe ſing. Cùm	Fuerim, **when I haue beene:** fueris, fuerit. *Plu. cùm* fuerimus, fueritis, fuerint.
Præterpluperf. tenſe ſing. Cùm	Fuiſſem, **when I had been:** fuiſſes, fuiſſet. *Plu. cùm* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.
Future tenſe ſing. Cùm	Fuero, **when I ſhall or will be:** fueris, fuerit. *Plu. cùm* fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitiue Mood.

Præſent and præterimperfect tenſe.	Eſſe, **to be.**	*Præterperfect. & Præterpluperfect tenſe.*	Fuiſſe,	**to haue or had beene.**
Future tenſe.	Fore vel futurum eſſe, **To be hereafter.**			

Verbs

Verbes in *or* of the foure Coniugations, be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus sum vel fui, amâri, amatus, amandus, **To be loued.**

Doceor, docêris vel docêre, doctus sum vel fui, doceri, doctus, docendus. **To be taught.**

Legor, legĕris vel legĕre, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. **To be read.**

Audior, audîris vel audîre, auditus sum vel fui, audîri, auditus audiendus. **To be heard.**

Indicatiue Moode,

I am loued.

Præsent tense sing.
Amor, amâris vel amâre, amatur.
Doceor, docêris vel docêre, docetur.
Legor, legĕris vel legĕre, legitur.
Audior, audîris vel audîre, auditur.
Pluraliter. mur. mini. ntur. untur.

Preterimperfect tense singular.
Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar,
I was loued.
baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Præterperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,
I haue bin loued. sum vel fui,
tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus.
I had bin loued. eram vel fueram.
tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Pl.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense sing.
Amabor, Docebor,
I shall or will be loued.
beris vel ere, itur. *P.* imur, imini, untur.
Legar, Audiar,
êris vel êre, etur. *P.* emur, emini, entur.

Imperative Moode.

Præsent tense singular.

Be thou loued.	*Let him be loued.*	*Let vs be loued.*	*Be yee loued.*	*Let them be loued.*
Amâre, amêtur,	amâtor: amâtor.	*Pl.* amêmur.	Amamini,	amentur, amaminor: amantor.
Docêre, doceatur,	docêtor: docêtor,	*P.* doceamur.	Docêmini,	doceantur, docêminor: docentor.
Legère, legatur,	legitor: legitor.	*Pl.* legamur.	Legimini,	legantur, legiminor: leguntor.
Audîre, audiatur,	auditor: auditor.	*P.* audiamur,	Audimini,	audiantur. audiminor: audiuntor.

Optative Moode.

God grant I be loued.

Præsent tense sing. Vtin. Amer, êris vel êre, êtur. *Pl. uti.* êmur, êmini, entur.
Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. *Pl. ut.* amur, amini antur.

Would God I were loued.

Præterimperf. tense sing. Vtin. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, rêris vel rêre, rêtur. *Pl. ut.* rêmur, remini, rentur.

I pray God I haue beene loued.

Præterperfect tense sing. Vtin. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl ut.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Would God I had beene loued.

Præterpluperfect tense singular. Vtin. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plu. utin.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tenſe ſingular, Vtinam — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *God grant I be loued hereafter.* ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pl.ut.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt, vel fuerint.

Potentiall Moode.

I may or can be loued.

Præſent tenſe ſing. — Amer, êris vel ére, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur
Docear, Legar, Audiar, — aris vel are, atur. *Pl.* amur, amini, antur

Præterimperfect tenſe ſingular. — Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — *I would, ſhould, or ought to be loued.* rêris vel rêre, rêtur. *Pl.* rêmur, rêmini, (rentur.

Præterperfect tenſe ſingular. — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *I would, ſhould, or ought to haue bin loued.* ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Plur.* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Præterpluperfect tenſe ſingular. — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *I would, ſhould, or ought to had bin loued.* eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Pluraliter* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

Future tenſe ſingular. — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — *I may or can be loued hereafter.* ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plu.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctiue

Subjunctiue Moode.

When I am loued.

Præsent tẽse sing. Cùm { Amer, êris vel êre, êtur. *P. cùm* êmur, êmini, entur,
Docear, / Legar, / Audiar, } aris vel are, atur. *Plu. cùm* amur, amini, (antur.

Præterimperf. tense singular. Cùm { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, }
When I was loued.
rêris vel rêre, rêtur. *P. cùm* rêmur, rêmini, rentur.

Præterperfect tense singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus }
When I haue beene loued.
sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl. cùm* ti simus vel fuerimus. ti sitis vel fueritis. ti sint vel fuerint.

When I had beene loued.

Præterpluperfect tense singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plu. cùm* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense sing. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus }
When I shall or will be loued.
ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *P. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fuerîris, ti erunt vel fuerint.

Infinitiue Moode.

Præsent and præterimperfect tense. { Amari, Doceri, Legi, Audiri, } To be { Loued. Taught. Read. Heard. }

Præterperfect tense and preterpluperfect tense. { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum }
To haue or had beene loued.
esse vel fuisse.

Amatum

Future tense.	Amatum iri, vel amandum esse, / Doctum iri, vel docendum esse, / Lectum iri, vel legendum esse, / Auditum iri, vel audiendũ esse,	to be	loued / taught / read / heard	here-after.

A Participle of the Præter-perfect tense	Amatus, Loued. / Doctus, Taught. / Lectus, Read. / Auditus, Heard.

A Participle of the Future in dus.	Amandus, / Docendus, / Legendus, / Audiendus,	To be	Loued. / Taught. / Read. / Heard.

Of certaine Verbes going out of rule, which are declined and formed in manner following.

Possum, potes, potui, posse, potens. To may or can.

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret, volens. To will or to be willing.

Nolo, non vis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, nolendum : supinis caret, nolens. To nill, or to be vnwilling.

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum : supinis caret, malens. To haue rather, or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo edendum : esum, esu, vel estum, estu : edens, esurus vel esturus To eate.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faciendus. To be made, or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu : ferens, laturus To beare or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus. To be borne or suffered.

Indicative Moode,

Present tense singular.

Possum, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, non vis, non vult.
Malo, mavis, mavult.
Edo, edis vel es, edit vel est.
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Pluraliter.

Possumus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, non vultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt
Edimus, editis vel estis, edunt.
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Præterimperf. tense singular.

Poteram, Volebam, Nolebam, Malebam, Edebam, Fiebam, Ferebam, — as, at. *Pluraliter* amus, atis, ant.
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini bantur

Præterperfect tense singular.

Potui, Volui, Nolui, — Malui, Edi, Tuli, — isti, it. *Plur.* imus, istis, êrunt vel êre.
Factus, Latus — sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuêre.

Præterpluperf. tense singular.

Potueram, Volueram, Nolueram, — Malueram, Ederam, Tuleram, — ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.
Factus, Latus — eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Potero

Future tense singular.

Potero, eris, erit. *Plural.* poterimus, eritis, erunt.

Volam, Nolam, Malam, — Edam, Fiam, Feram, — es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Ferar, ferêris vel ferêre, feretur. *Plural.* ferêmur, ferêmini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, **haue no Imperatiue Mood.**

Imperatiue Mood.

Præsent tense singular.

Noli, Nolito. *Pluraliter,* Nolite, Nolitote.

Es, esto, ede, edito. — edat, esto, edito. — *Pl.* Edam^s, — edite, este, estote, editote, — edãt edũto.

Fito tu. — Fiat, fito. — *Plur.* Fiamus — Fite, fitote. — Fiant, fiunto.

Fer, ferto. — Ferat, ferto. — *Plur.* Feramus, — Ferte, fertote. — Ferant, ferunto.

Ferre, fertor. — Feratur, fertor. — P. Feramur, — Ferimini, feriminor — Ferãtur ferũtor.

Optatiue Moode.

Præsent tense singular. Vtinam

Possim, Velim, — Nolim, Malim, — is, it. *Pluraliter utin.* imus, itis, int.

Edam, Fiam, Feram, — as, at. *Pluraliter utinam* amus, atis, ant.

Ferar, raris vel rare, ratur. *P. ut.* amur, amini, antur.

Præterimperf. tense sing. Vtin.

Possem, Vellem, Nollem, Mallem, — Ederem vel essem, Fierem, Ferrem, — es, et. *Pluraliter utinam* emus, etis, ent.

Ferrer, rêris vel rêre, rêtur. *P. ut.* rêmur, rêmini, rentur.

Potue-

Præterperf. tense singular. Vtin.

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit *Pluraliter, utinam* rimus, ritis, rint.

Factus Latus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit *Pl.ut.* ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Præterpluperfect tense sing. Vtin.

Potuissem, Voluissem, Noluissem, Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set *Plur. utinam* semus, setis, sent.

Factus Latus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.uti.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tẽse sing. Vtin.

Potuero, Voluero, Noluero, Maluero, Edero, Tulero, ris, rit. *Plur. utinam* rimus, ritis, rint.

Factus Latus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit *Plu.ut.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potentiall and the Subiunctiue Mood be formed like the Optatiue in voice, and do differ only in signification and signe of the Mood.

Infinitiue Mood.

Present tense and Præter-imperfect tense.

Posse. Velle. Nolle. Malle.
Edere vel esse. Ferre. Fieri. Ferri.

Præterperfect & Præterpluperfect tense.

Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse.
Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse Latum esse vel fuisse.

Future tense. Esurum esse. Laturum esse. Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo

Eo and Queo, make Ibam and Quibam in the Preterimperfect tense of the Indicatiue Mood, and Ibo and Quibo in the Future Tense: and in all other Moodes and Tenses are varied like verbes in o of the fourth Coniugation, sauing that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Tenses formed of the Preterperfect tense.

Of the Preterperfect Tense of the Indicatiue Moode, be formed the Preterpluperfect Tense of the same Mood; the Preterperfect Tense, the Preterpluperfect Tense, and the Future Tense of the Optatiue Moode, the Potentiall Mood, and the Subiunctiue Mood; the Preterperfect Tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitiue Moode: as of Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: as amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals

IMpersonalls bee declined throughout all Moodes and Tenses, in the voice of the third person singular onely: as Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they haue commonly before their english, this signe *It*: as, It delighteth, Delectat. It becommeth not, Non decet.

th
or
tu

C
tu
m
ca
ns
xi

tc
b
is
ru

C
a
x
m
le

tu
b
o

Of the Participle.

Participle is a part of speech, derived of a Verbe, and taketh part of a Noune, as Gender, case and declension: and part of a Verbe, as Tense and signification: & part of both, as number and figure.

There be foure kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, & another of the Future in dus. *Foure kinds of Participles.*

A participle of the Present Tense, hath his English ending in *ing*: as *Louing*. And his Latine in ans, or ens: as Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect Tense of the Indicatiue Mood, by changing the last syllable into ns: as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens. *Præsent tense.*

A participle of the Future in rus, betokeneth to doe, like the Infinitiue Mood of the Actiue voice: as Amaturus, *To loue or about to loue*. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as Doctu, docturus. *The first Future tense in rus*

A Participle of the Preter Tense, hath his English ending in *d, t, or n*; as *loued, taught, slaine*: and his Latine in tus, sus, xus; as amatus, visus, nexus and one in üus, as Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as lectu lectus; except Mortuus. *Præter tense.*

A Participle of the Future in dus, betokeneth to suffer, like the Infinitiue mood of the passiue voice: as Amandus, *to be loued*. And it is formed of the Genitiue case of the participle of the Present *The second Future tense in dus.*

Present

sent tense, by changing tis into dus: as Amantis, amandus, Legentis, legendus. And it is also found to haue the signification of the Participle of the Present tense: as Legendis veteribus proficis, *In reading old Authors thou doest profit.*

Of an actiue come two Participles. Of a verbe actiue, and of a verbe neuter which hath the Supines, come two participles: one of the Present tense, and another of the Future in rus: as of Amo, commeth Amans, amaturus: of Curro, currens cursurus.

Of a passiue come two. Of a Verbe Passiue, whose actiue hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor, commeth amatus, amandus.

Of a Deponent three. Of a Verbe Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in rus: as of Auxilior, commeth Auxilians, auxiliatus, auxiliaturus.

And if the verbe Deponent do gouerne an accusatiue case after him, it may forme also a Participle in Dus: as of Loquor, Loquendus.

Of a Commune foure. Of a verbe Commune come foure Participles: as of Largior, commeth Largiens, largiturus largitus, largiendus.

Participles declined like Adiectiues. Participles of the Present tense, be declined like Nounes Adiectiues of three Articles: as Nominatiuo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c.

Participles of other tenses be declined like Nounes Adiectiues of three diuers endings: as Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, amatum: Amandus, amanda, amandum.

Of

Of an Aduerbe.

AN Aduerbe is a part of speech ioined to the Verbs, to declare their signification.

Aduerbes some bee of time: as Hodiè, cras, herì, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as Vbi, ibi, hîc, istîc, illîc, intùs, foris.
- Number: as Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as Inde, deinde, denique, postremò.
- Asking or doubting: as Cur, quare, unde, quorsum, num, nunquid.
- Calling: as Heus, ô, ehodum.

Some be of
- Affirming: as Certè, næ, profectò, sanè, scilicet, licèt, estò.
- Denying: as Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as Pol, ædepol, hercle, medius-fidius.
- Exhorting: as ia, agè, agitè, agédum.

Some be of
- Flattering: as Sodes, amabò.
- Forbidding: as Ne.
- Wishing: as Vtinam, si, ô si, ô.
- Gathering together: as Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.
- Parting: as Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some be of
- Chusing: as Potiùs, imò.
- A thing not finished: as Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
- Shewing: as En, ecce.
- Doubting: as Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.
- Chaunce: as Fortè, fortuitò.

Some be of
- Likenesse: as Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
- Qualitie: as benè, malè, doctè, fortiter.
- Quantitie: as Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Comparison: as Tàm, quàm, magis, minùs, maximè.

Certaine Aduerbes be compared: as Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortiter, fortiùs, fortiſſimè. Prope, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they bee ſet alone, not hauing any caſuall word to ſerue vnto, ioyned with them, be not Prepoſitions, but are changed into Aduerbs: as, Qui antè non cauet, pòſt dolebit: He that bewareth not afore, ſhall be ſory afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt: In preſence to commend one, and behinde the backe to diſpraiſe, is an vnhoneſt point.

Of a Coniunction.

A Coniunction is a part of ſpeech, that ioyneth wordes and ſentences togither.

Of Coniunctions ſome bee Copulatiues: as Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disiunctiues: as Aut, ve, vel, ſeu, ſiue.
- Diſcretiues: as Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
- Cauſals: as Nam, námque, enim, etenim, quia, vt, quòd, quùm, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be { Conditionals: as Si, sin, modò, dum, dummodò.
Exceptiues: as Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
Interrogatiues: as Ne, an, utrùm, necne, ánne, nónne.
Illatiues: as Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin. }

Some be { Aduersatiues: as Etsi, quanquam, quamvis, licèt, esto.
Redditiues to the same: as Tamen, attamen.
Electiues: as Quàm, ac, atque.
Diminutiues: as Saltem, vel. }

Of a Preposition.

A Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Apposition: as [a] Ad [b] patrem; or else in Composition: as Indoctus.

These Prepositions following, serue to *the Accusatiue case.*

Ad, To.
Apud, At.
Ante, Before.
Adversus, Adversum: } Against.

Cis, Citra: } On this side.
Circùm, Circa: } About.
Contra, Against.
Erga, Towards.

Extra, Without.
Intra, Within.
Inter, Betweene.
Infra, Beneath.
Iuxta, Beside, or nigh to.
Ob, For.

Ponè, Behinde.
Per, By, or through.
Propè, Nigh.
Propter, For.
Secundùm, Post, } After.
Trans, On the further side.
Vltra, Beyond.
Præter, Beside.
Supra, Aboue.
Circiter, About.
Vsque, Untill.
Secùs, By.
Versus, Towards.
Penès, In the power.

Where note, that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, Towards London. And likewise may Penès be set also.

These Prepositions following serue to the Ablatiue case.

A, ab, abs, Frō or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in presence.
Clam, Priuily.
De, E, Ex, } Of or fro.
Pro, For.
Præ, Before, or in comparison.
Palàm, Openly.
Sine, Absque, } Without.
Tenus, vntil, or vp to.

Where note, that if the casuall word ioyned with Tenus, bee the plurall number, it shall be put in the Genitiue case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, Up to the eares. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also, that the voices of Prepositions being set alone without their casuall words, be not Prepositions, but are changed into Aduerbs: as is aforesaid in the Aduerbe.

These Prepositions following serue to both cases.

In with this signe To, to the Accusatiue case: as In urbē, Into the city. In without this signe To, to the Ablatiue case. as In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.

Sub

Sub Iudice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon greene leaues.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

Of an Interiection.

AN Interiection is a part of speech, which betokeneth a sudden passion of the minde, vnder an vnperfect voice. Some are of mirth: as Euax, vah.

Some are of
- Sorrow: as Heu, hei.
- Dread: as Atat.
- Maruelling: as Papè.
- Disdaining: as Hem, vah.
- Shunning: as Apagè.
- Praising: as Euge.
- Scorning: as Hui.
- Exclamation: as Proh Deûm atq; hominum fidem.
- Cursing: as Væ malum.
- Laughing: as Ha, ha, he.
- Calling: as Eho, oh, ïo.
- Silence as Au. And such others.

THE CONCORDS of Latine speech.

FOr the due ioyning of words in construction, it is to bee vnderstood, that in Latine speech there be three Concords. The first, betweene the Nominatiue case and the Verbe: The second, betweene the Substantiue and the Adiectiue: The third betweene the Antecedent and the Relatiue.

The first Concord.

When an English is giuen to be made in Latine, seeke out the principall Verbe. If there be moe verbes than one in a sentence, the first is the principall verbe, except it be the Infinitiue Mood, or haue before it a Relatiue: as That, whom, which: or a Coniunction, as Vt, *that*; Cùm, *when*; Si, *if*: and such others.

When ye haue found the Verbe, aske this question, *who?* or *what:* thẽ the word that answereth to the question, shalbe the nominatiue case to the verbe, except it be a verbe Impersonall, which will haue no nominatiue case. And the Nominatiue shall in making and construing Latine, be set before the verbe, except a question be asked, and then the Nominatiue is set after the Verbe, or after the signe of the Verbe: as [b]Amas [a]tu? Louest thou? [b]Venit ne [a]Rex? Doth the King come?

Likewise if the verbe be of the Imperatiue mood: as [b]Ama [a]tu, Loue thou. [b]Amato [a]ille, Let him loue.

And sometime when this signe *it*, or *there*, commeth before the english of the Verb: as [b]Est [a]liber meus, It is my book. [b]Venit ad me [a]quidam, There came one to me. And that casuall word which commeth next after the Verbe, and answereth to this question *whom*, or *what*, made by the Verbe, shal commonly be the Accusatiue case, except the Verbe doe properly gouerne another case after him to be construed withall: as Si cupis [a]placere [b]magistro, [a]utere [b]diligentiâ; nec [a]sis tantus [b]cessator, ut [b]calcaribus [a]indigeas: If thou couet to please thy master, vse diligence; and be not so slacke, that thou shalt need spurres.

A verbe Personal agreeth with his Nominatiue case in number and person: as [a]Præceptor [b]legit, [a]vos

verò

verò [b]negligitis, The master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominatiue cases singular, with a Coniunction Copulatiue comming betweene them, will haue a verbe plurall, which verbe plurall shall agree with the Nominatiue case of the most worthy person: as [a]Ego & [a]tu [b] sumus in tuto, I & thou be in safegard. [a]Tu & [a]pater [b]periclitamini, Thou & thy father are in ieopardie. [a]Pater & [a]præceptor [b] accersunt te, Thy father and thy master haue sent for thee.

When a Verbe commeth betweene two Nominatiue cases of diuers numbers, the Verbe may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as Amantium iræ, amoris [a]redintegratio [b]est, the falling out of louers is the renuing of loue. Quid enim nisi [a]vota [b]supersunt? For what remaineth, sauing onely prayers? Pectora percussit, pectus quoque [a]robora [b]fiunt, Shee stroke her breast, and her breast turned into oake also.

Here note also, that sometime the Infinitiue mood of a verbe, or else a whole clause aforegoing, or else some member of a sentence, may be the Nominatiue case to the verbe: as [a]Diluculò surgere, saluberrimum [b]est, To arise betime in the morning, is the most wholsome thing in the world. [a] Multum scire, vita [b] est iucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

WHen yee haue an Adiectiue, aske this question, *who?* or *what?* the the word that answereth to the question, shall be the Substantiue to it. The Adiectiue, whether it be a Noune, Pronoune

or Participle, agreeth with his Substantiue in case, gender & number: as [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incertâ cernitur, A sure friend is tried in a doubtfull matter. [a]Homo [b]armatus, A man armed. [a]Ager [b] colendus, A field to be tilled. [b]Hic [a] vir, This man, [b] Meus [a] herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many substantiues singular, hauing a coniunction copulatiue comming betweene them, will haue an Adiectiue plurall; which Adiectiue shall agree with the Substantiue of the most worthy gender, as [a]Rex & Regina [b]beati, The King & the Queene are blessed.

The Third Concord.

When ye haue a Relatiue, aske this question *who*, or *what*, then the word that answereth to the question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a word that goeth before the Relatiue, and is rehearsed againe of the Relatiue.

The Relatiue agreeth with his Antecedent in Gender, Number, and Person: as [a]Vir sapit, [b] qui pauca loquitur, That man is wise, that speaketh few things, or words.

Sometime the Relatiue hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, & then he shall be put in the neuter gender & singular number: as [a] In tempore veni, [b] quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the Relatiue be referred to two clauses or more, then the Relatiue shall be put in the plurall number: as Tu [a 1] multùm dormis, & [a 2] sæpè

potas

potas, [b] quæ ambo ſunt corpori inimica, Thou ſleepeſt much, and drinkeſt often, which both things are naught for the body.

When this English *that*, may be turned into this English *which*, it is a Relatiue; otherwiſe it is a Coniunction, which in Latine is called quòd, or ut: & in Latine making it may elegantly be put away, by turning the Nominatiue caſe into the Accuſatiue, and the verbe into the Infinitiue Mood: as Gaudeo [a] quòd tu benè [b] vales: Gaudeo [a] te benè [b] valere, I am glad that thou art in good health. Iubeo [a] ut tu [b] abeas: Iubeo [a] te [b] abire, I bid that thou goe hence.

Many Antecedents ſingular, hauing a Coniunction Copulatiue betweene them, will haue a Relatiue plurall; which Relatiue ſhall agree with the Antecedent of the moſt worthy gender: as Imperium & dignitas [a] quæ petiјſti, The rule and dignity which thou haſt required.

But in things not apt to haue life the Neuter gender is moſt worthy: yea & in ſuch caſe, though the Subſtantiues or Antecedents be of the Maſculine, or of the Feminine gender, & none of them of the Neuter, yet may the Adiectiue or Relatiue be put in the Neuter gender: as [a] Arcus & calami ſunt [b] bona, The bow and arrowes be good: [a] Arcus & calami [b] quæ fregiſti. The bow & arrowes which thou haſt broken.

The caſe of the Relatiue.

When there commeth no Nominatiue caſe betweene the Relatiue and the Verbe, the Relatiue ſhall bee the Nominatiue caſe to the Verbe: as Miſer eſt [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that perſon which is in loue with money.

But

But when there commeth a Nominatiue case betweene the Relatiue and the Verbe, the Relatiue shall be such case as the Verbe will haue after him: as Fœlix, quem faciunt aliena pericula cautum, Happie is he, whom other mens harmes doe make to beware.

As the Relatiue may be the Nominatiue case to the Verbe, so it may be the Substantiue to the Adiectiue that is ioined with him, or that commeth after him: as Diuitias amare noli, [a]quod omnium est [b] sordidissimum, loue not thou riches, which to doe, is the most beggerly thing in the world.

Nounes Interrogatiues and Indefinits, follow the rule of the Relatiue: as Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which euermore come before the Verbe like as the Relatiue doth: as Hei mihi, qualis erat? talis erat,[a] qualem nunquam [a]vidi.

Yet heere is to be vnderstood and noted, that the Relatiue is not alwaies gouerned of the Verbe that he commeth before, but sometime of the Infinitiue mood that commeth after the Verbe: as [b]Quibus voluisti me gratias[a]agere, egi: What persons thou willedst me to thanke, I haue thanked.

Sometime of a Participle: as [b]Quibus rebus[a] adductus fecisti? with what things moued, didst thou it?

Sometime of the Gerund: as [b]Quæ nunc non est [a] narrandi locus, which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as [b]Quem[a]in locũ deducta res sit, vides: Unto what state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the Substantiue that he doth accord with: as Senties[b] qui[a] vir siem, Thou shalt perceiue what a fellow I am. Albeit in this manner speaking, Qui, is an Indefinite, and not a Relatiue.

Sometime

th
fa
w
ea

re
a
k
n

p
h

v

Sometime of a Noune Partitiue or Distributiue: as, [b] Quarum rerum [a] utram minùs velim, non facilè possum existimare, Of the which two things whether I would with lesse will haue I cannot easily esteeme.

Sometime it is put in the Genitiue case by reason of a Substantiue comming next after him: as, Ego illum non novi, [b] cuius [a] causa hoc incipis, I knew him not for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise gouerned of a Noune Substantiue: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes, All things shall be giuen thee, which thou hast need off.

Sometime of an Aduerbe: as, [b] Cui utrùm [a] obviam procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I haue not yet determined.

Somtime it is put in the ablatiue case with this signe *than*, & is gouerned of the comparatiue degree comming after him: as, Vtere virtute, [b] quâ nihil est [a] melius: Use vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not gouerned at all, but is put in the Ablatiue case absolute: as, Quantus erat Iulius Cæsar, [b] quo [a] imperatore, Romani primùm Britanniam ingressi sunt? How worthy a man was Julius Cesar, vnder whose conduct the Romans first entred into Britaine?

Also when it signifieth an instument wherwith a thing is to be done, it is put in the Ablatiue case: as, Ferrum habuit [b] quo se [a] occideret, He had a knife wherewith he would haue slaine himselfe.

When a Relatiue commeth betweene two Substantiues of diuers genders, it may indifferently accord with either of them: as, [a] Avis [b] quæ passer appellatur; or Avis, [b] qui [a] passer appellatur: The bird which

which is called a Sparrow. Yea though the Substantiues be of diuers numbers also: as, Est ne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of Nounes Substantiues.

When two Substantiues come together, betokening diuers things, the later shall be the Genitiue case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilij, The worke of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A louer of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, [a] Pater meus [b] vir, amat [a] me [b] puerum, My father being a man, loueth me a child.

When the English of this word Res, is put with an Adiectiue yee may put away Res, and put the Adiectiue in the Neuter gender, like a Substantiue: as, [a] Multa [b] me impedierunt, Many things haue letted me. And being so put, it may be the Substantiue to an Adiectiue: as, [a] Pauca his [b] similia, A few things like vnto these. [a] Nonnulla [b] huiusmodi, Many things of like sort.

An Adiectiue in the Neuter gender, put alone without a Substantiue, standeth for a Substantiue; and may haue a Genitiue case after him as if it were a Substantiue: as, [a] Multum [b] lucri, Much gaine. [a] Quantum [b] negotij, How much businesse? [a] Id [b] Operis, That worke.

Words of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, comming after a Noune Substantiue, or a Verbe Substantiue, may bee put in the Ablatiue case or in the Genitiue: as, [a] Puer [b] bonâ indole, or [a] Puer [b] bonæ indolis, A child of a good

ga
no
qu
cio
ſus

A
ot
ri
a
th

th
ſe
d
V
q

r
f
b

good towardnes. [a]Puer [b]boni ingenij, or [a]Puer [b]bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and Vsus, when they be Latine for need, require an Ablatiue case: as [a]Opus est mihi [b]tuo iudicio, I haue need of thy iudgement. [b]Viginti minis [a]usus est filio, My sonne hath need of twenty pounds.

Constructions of Adiectiues.

The Genitiue case.

ADiectiues that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a Genitiue case: as [a]Cupidus [b]auri, Couetous of money. [a]Peritus [b]belli, Expert of warfare. [a]Ignarus [b]omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b]animi, Bold of heart. [a]Dubius [b]mentis, Doubtfull of mind. [a]Memor [b]præteriti, Mindful of that is past. [a]Reus [b]furti, Accused of theft.

Nounes Partitiues, and certaine Interrogatiues, with certaine Nounes of number, require a Genitiue case: as Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogatiue: as Vnus, duo, tres: Primus, secundus, tertius, &c. as [a] Aliquis [b]nostrûm, [a]Primus [b]omnium.

When a question is asked, the answere in Latine must bee made by the same case of a Noune, Pronoune or Participle, and by the same tense of a Verbe, that the question is asked by: as [a]Cujus est fundus? [b]Vicini. Quid [a]agitur in ludo literario? [b]Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as [a] Cuja est sententia? [b]Ciceronis. Or by a word that may gouerne diuers cases: as [b] Quanti [a]emisti librum? [b2] Paruo. Or except I must answere by one of these possessiues, Meus, tuus, suus, noster, vester: as [a] Cuius est domus? Non [b1] vestra, sed [b2] nostra.

Nounes

Nounes of the Comparatiue and the Superlatiue degree, being put partitiuely, that is to say, hauing after them this English *of*, or *among*, require a Genitiue case: as [b] Aurium [a] mollior est sinistra, Of the eares, the left is the softer. Cicero [b] oratorum [a] eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Oratours.

Nounes of the Comparatiue degree, hauing *than* or *by* after them, doe cause the word following to be the Ablatiue case: as [a] Frigidior [b] glacie, More cold than ice. [a] Doctior [b] multo, Better learned by a great deale. Vno [b] pede [a] altior, Higher by a foot.

The Datiue case.

Adiectiues that betoken profite or disprofite, likenesse or vnlikenesse, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Datiue case: as Labor est [a] utilis [b] corpori, Labour is profitable to the body. [a] Æqualis [b] Hectori, Equall to Hector. [a] Idoneus [b] bello, Fit for war. [a] Iucundus [b] omnibus, Pleasant to all persons. [b] Parenti [a] supplex, Suppliant to his father. [b] Mihi [a] proprium, Proper to me.

Likewise Nounes Adiectiues of the passiue signification in bilis, and Participials in dus: as [a] Flebilis, [a2] flendus [b] omnibus, To be lamented of all men. [a] Formidabilis, [a2] formidandus [b] hosti, To be feared of his enemies.

The Accusatiue case.

The measure of length, breadth, or thicknesse of any thing, is put after Adiectiues in the Accusatiue case, and sometime in the Ablatiue case: as Turris [a] alta [b] centum pedes, A tower an hundreth foot high. Arbor [a] lata [b] tres digitos, A tree three fingers broad. Liber [a] crassus [b] tres pollices, vel [b] tribus pollicibus, A booke three inches thicke.

The

so
bt
la
su
au
ia
m

ca
b

m
tt
tr
lt

o
a

a
a
f

The Ablatiue case.

ADiectiues signifying fulnesse, emptinesse, plentie or wanting, require an Ablatiue case, and sometime a Genitiue: as [b] Copiis [a] abundans. Crura [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [b2] iræ, [b3] ab irâ. Nulla epistola [a] inanis [b] rê aliquâ. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisq; [a] purus; non eget Mauri iaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These Adiectiues, Dignus, Indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will haue an Ablatiue case: as Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute præditus. Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus and contentus, may in stead of the Ablatiue case, haue an Infinitiue Mood of a Verbe: as [a] Dignus [b] laudari. Worthy to be praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, Content to liue in peace.

Construction of the Pronoune.

THese Genitiue cases of the Primitiues, Mei, tui, sui, nostri and vestri, be vsed when suffering, or passion is signified: as [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster and vester be vsed: as [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These Genitiue cases, Nostrûm, vestrûm, be vsed after Distributiues, Partitiues, Comparatiues and Superlatiues: as [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verbe: and first with *the Nominatiue case.*

SVm, forem, fio, existo; and certaine Verbes passiues: as Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, Existimor,

Existimor, videor, with other like, will haue such case after thẽ, as they haue before them: as [a]Fama [a2] est [b] malũ, Fame is an euill thing. [a]Malus culturâ [a2] fit [b] bonus, An euill person, by due ordering or gouernance, is made good. [a]Crœsus[a2] vocatur[b] diues, Cresus is called rich. [a]Horatius [a2] salutatur[b] Poëta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo[a] te[b] divitem[a2] esse, quàm haberi, I had rather thou were rich indeed, than so accounted.

Also verbes that betoken bodily mouing, going, resting or doing, which be properly called verbes of Gesture: as Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio. and such other like, as they haue before them a Nominatiue case of the doer or sufferer, so may they haue after them a Nominatiue case of a Noune, or Participle, declaring the maner of circumstãce of the doing or suffering: as [a]Incedo [b]claudus, I goe lame. [a]Petrus[a2] dormit [b]securus, Peter sleepeth void of care. [a]Tu [a2]cubas [b]supinus, Thou liest in bed with thy face vpward. [a]Somnias [b]vigilans, Thou dreamest waking. [a]Studeto [b] stans, Study thou standing. And likewise in the Accusatiue case: as Non decet quenquam [a] meiere [a] currentem, aut mandentem, It doth not become any man to pisse running, or eating.

And generally, when the word that goeth before the verbe, and the word that commeth after the verbe belong both to one thing, that is to say, haue respect either to other, or depend either of other, they shal be put both in one case, whether the verbe be Transitiue or Intransitiue, of what kind soeuer the verb be: as [a]Loquor [b]frequens, I speak often. [a]Taceo [b]multus, I hold my peace much. [a]Scribo epistolas [b] rarissimus, I write letters very seldome. Ne [a]assuescas bibere vinum [b]jejunus, Accustom not thy selfe to

drinke

drinke wine next thy heart, or not hauing eaten somewhat afore.

The Genitiue case.

THis Verbe Sum, when it betokneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty, or guise, it causeth the noune, pronoune or participle following to be put in the genitiue case as: Hęc vestis [a] est [b] patris, This garment is my fathers. [b] Insipientis [a] est dicere: Non putaram, It is the property of a foole to say: I had not thought, Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dediscēda, It is a point of the greatest folly in the world, to learne things that must afterward be learned otherwise. [b] Orātis [a] est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to haue minde on nothing but heauenly things. Except that these Pronounes, Meus, tuus, suus, noster and vester, shall in such manner speaking be vsed in the Nominatiue case: as Hic codex [a] est [b] meus, This booke is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lie. [b] Nostrum [a] est iniuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia iuxtà pati, It is thy part (or duty) to suffer all things in like.

Verbes that betoken to esteeme or regard, require a Genitiue case betokening the value: as, [b] Parui [a] ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Noblenesse of birth is very much regarded.

Verbes of accusing, condemning, warning, purging, quiting or assoiling, will haue a Genitiue case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned or warned of: or else an ablatiue case most commonly without a

preposition: as Hic b furti se a alligat, vel b furto a Admonuit me b errati, vel b errato. b De pecunijs repetundis a damnatus est.

Satago, misereor, miseresco, require a Genitiue case: as b Rerum suarū a satagit. a Miserere b mei Deus. Reminiscor, obliuiscor, recordor & memini, will haue a Genitiue, or an Accusatiue case: as a Reminiscor b historiæ. a Obliuiscor b carminis. a Recordor b pueritiam. a Obliuiscor b lectionem. a Memini b tui, *vel* b2 te, I remēber thee. a Memini b de te, I speake of thee. a Egeo, or a indigeo b tui, *vel* b2 te, I haue need of thee. a Potior b vrbis, I conquer the City. a Potior b voto, I obtaine my desire.

The Datiue case.

All maner of Verbs put acquisitiuely, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them will haue a Datiue case: as Non b omnibus a dormio, I sleepe not to al men. b Huic a habeo, non b tibi, I haue it for this man, and not for thee.

To this rule doe also belong Verbs betokening to profit or disprofit: as Commodo, incommodo, noceo.

to
- Compare: as Comparo, compono, confero.
- Giue or restore: as Dono, reddo, refero.
- Promise or to pay: as Promitto, polliceor, soluo.
- Command or shew: as Impero, indico, monstro.
- Trust: as Fido, confido, fidem habeo.
- Obey or to be against: as Obedio, adulor, repugno.
- Threaten or be angry with: as Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also Verbs cōpound with Satis, benè, & malè: as Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certaine Verbs compound with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will haue a Datiue case: as Præluceo, adiaceo, condono, subolco,

oleo, antesto, posthabeo, obiicio, insulto, intersero.

This verbe Sum, es, fui, may oftentimes be set for Habeo, & thē the word that seemeth in the english to be the nominatiue case, shall be put in the datiue, & the word that seemeth to be the accusatiue case, shalbe the nominatiue: as, [a]Est [b]mihi mater, I haue a mother. Non [a]est [b]mihi argentum, I haue no money. But if Sum bee the Infinitiue moode, this nominatiue shall be turned into the Accusatiue: as Scio [b]tibi non [a]esse argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominatiue case and a Datiue, the word that is the Nominatiue case, may be put also into the Datiue: so that Sum may in such manner speakings be construed with a double Datiue case: as, [a]Sum [b2]tibi [b]præsidio, I am to thee a safeguard. Hæc res [a]est [b2]mihi [b]voluptati, This thing is to me a pleasure. And not onely Sum, but also many other Verbs may in such manner speaking haue a double datiue case, one of the person, and another of the thing: as, [a]Do [b]tibi vestem [b2]pignori. [a]Verto hoc [b]tibi [b2]vitio. Hoc tu [b]tibi [b2]laudi [a]ducis.

The Accusatiue case.

Verbes Transitiues are all such as haue after them an Accusatiue case of the doer or sufferer, whether they be Actiue, Commune, or Deponent: as Vsus [b]promptos [a]facit. Fœminæ [a]ludificantur [b]viros. [a]Largitur [b]pecuniam.

Also verbs Neuters may haue an accusatiue case of their own signification: as Endymionis [b]sōnum [a]dormis. [a]Gaudeo [b]gaudium. [a]Vivo [b]vitam.

Verbs of asking, teaching, & araying wil haue two accusatiue cases, one of the sufferer, & another of the thing: as [a]Rogo [b]te [b2]pecuniā. [a]Doceo [b]te [b2]literas. [b]Quod [b2]te iamdudum [a]hortor. [a]Exuo [b]me [b2]gladium.

 The

The Ablatiue case.

All verbes require an ablatiue case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, or of the maner of doing: as [a] Ferit eum [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summa [b] eloquentia causam [a] egit.

The word of price is put after verbes in the ablatiue case: as, [a] Vendidi [b] auro, [a] Emptus sum [b] argento. Except these Genitiues, when they be put alone without Substantiues: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantiuis, tantidem, quantiuis, quantilibet, quanticunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certè [b] pluris quàm [a] vellem. Sauing that after Verbs of price, we shall alwayes vse these Aduerbes, Cariùs, viliùs, meliùs, and peiùs, in stead of their Casuals.

Verbs of plenty or scarsenesse, filling, emptying, loading, or vnloading, will haue an Ablatiue case: as [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] fabulis. [a] Spoliauit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Leuabo te hoc [b] onere. Likewise, Vtor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiuing, or distance, or taking away, will haue an Ablatiue case, with a, ab, e, ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audiui [b] ex nuntio. Longe [a] distat [b] a nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this ablatiue after verbes of taking away, may be turned into the Datiue: as, [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbes of comparing or exceeding, may haue an ablatiue case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a] Præfero hunc [b] multis gradibus; I preferre this man by many degrees. [b] Paulo interuallo illum [a] superat, He is beyond the other but a little space.

A Noune, or a Pronoune substantiue, ioyned with a Participle, expressed or understood, and hauing none other word whereof it may be gouerned, it shall be put in the ablatiue case absolute: as, [ab] Rege veniente, hostes fugerunt, The King comming, the enemies fled. [ab] Me duce vinces, I being Captaine, thou shalt ouercome.

And it may be resolued by any of these words, dum, cum, quando, si, quanquam, postquam: as, [ab] Rege veniente; id est, Dum veniret Rex. [ab] Me duce; id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passiues.

A Verbe Passiue will haue after him an ablatiue case with a preposition, or sometime a datiue of the doer: as, Virgilius [a] legitur [b] à me. [b] Tibi fama [a] petatur. And the same ablatiue or datiue, shalbe the nominatiue case to the Verbe, if it be made by the actiue: as, [a] Ego [b] lego Virgiliū. [b] Petas [a] tu famam

Gerunds.

GErunds & Supines, will haue such cases as the Verbes that they come of: as, Otiū [a] scribendi [b] literas. Ad [a] consulendum [b] tibi. [a] Auditum [b] Poëtas.

VVHen the English of the Infinitiue mood cōmeth after any of these Nounes substantiues, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consiliū, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the verbe should be of the actiue voice, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is vsed also after certaine adiectiues: as, [a] Cupidus [b] visendi. [a] Certus [b] eundi. [a] Peritus [b] iaculandi. [a] Gnarus [b] bellandi.

VVHen yee haue an English of the Participle of the Present tense, with this signe *of* or *with*, comming after a Noune adiectiue, it shall in Latine making be put in the Gerund in do: as [a] Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the Participle of the present tense comming without a substantiue, with this signe *in* or *by* before him, shall in Latine making be put in the Gerund in do: as Cæsar [b] dando, [b] sublcuando,[b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est. [b]In apparando totum hunc [a] consumunt diem. And the same Gerund in do, is vsed either without a preposition, or with one of these Prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in: as Deterrent [a] à [b] bibendo. [a]Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio benè scribendi [a] cum [b] loquendo coniuncta est.

THe English of the Infinitiue moode, comming after a reason, and shewing the cause of a reason, may bee put in the Gerund in dum: as Dies mihi vt satis sit ad [b] agendum, vereor. I feare that a whole day will not be enough for me to do my businesse.

The Gerund in dum, is vsed after one of these Prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as [a] Ad [b]capiendum hostes. [a]Ob (vel propter) [b]redimendum captiuos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye haue this English *must* or *ought*, in a reason, where it seemeth to bee made by this verb Oportet, it may be put in the Gerund in dum with this Verb est, set impersonally; and then the word that seemeth in the English to bee the Nominatiue case, shall be put in the Datiue: as [a] Abeundum est [b] mihi, I must goe hence.

Supines.

The first Supine hath his Actiue signification, and is put after Verbes & Participles, that betoken mouing to a place: as [a] Eo [b] cubitū. [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passiue signification, and is put after Nounes Adiectiues: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, procliuis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitiue moode Passiue: as it may be indifferently said in Latine, [a] Facile [b] factu, or [a] Facile [b] fieri, Easie to be done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

Nounes that betoken part of time bee commonly put in the Ablatiue case: as [b] Nocte [a] vigilas. [b] Luce [a] dormis. But Nounes that betoken continuall terme of time, without ceasing or intermission, be commonly vsed in the Accusatiue case: as [b] Sexiginta annos [a] natus. [b] Hyemē totam [a] stertis.

Space of Place.

Nounes that betoken space betweene place & place, be commonly put in the Accusatiue case: as [b] Pedem hinc ne [a] discesseris, Goe not thou a foot from this place.

A Place.

Nounes Appellatiues, or names of great places, be put with a Preposition, if they follow a Verbe that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as [a] Viuo [b] in Anglia. [a] Veni [b] per Galliam [b] [a] in Italiam. [a] Proficiscor [b] ex vrbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper

 name,

name, of the first, or second Declension, and the singular number, it shall be put in the Genitiue case: as, a Vixit b Londini a Studuit b Oxoniæ.

And these Nounes, humi, domi, militiæ, belli, be likewise vsed: as, a Procumbit b humi bos b Militiæ a enutritus est. b Domi b2 bellique otiosi a vivitis.

But if the place be of the third declensiō, or the Plurall number, it shal be put in the Datiue, or in the Ablatiue case: as, a Militauit b Carthagini, or b2 Carthagine. b Athenis a natus est. Likewise we say b Ruri, or b2 Rure a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shal be put in the Accusatiue case, without a Preposition: as, a Eo b Romam. Likewise, a Confero me b domum. a Recipio me b rus.

From a place, or by a place, if a place be a proper name, it shalbe put in the Ablatiue case without a Preposition: as, a Discessit b Londino. a Profectus est b Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus, and Rus, be likewise vsed: as, a Abijt b domo. b Rure a reuersus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominatiue case before him, and this word *It*, or *there*, is commonly his signe: as, a Decet, It becommeth. a Oportet aliquem esse, There must be some body. But if it hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominatiue case, shall be such case as the Verbe Impersonall will haue after him: as, b Me a oportet, I must. b Tibi a licet, Thou maiest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitiue case of all casuall words, except Mea, tua, sua, nostra, vestra, and cuia, the Ablatiue cases of the Pronounes

Pronounes Possessiues: as, [a] Interest [b] omnium rectè agere. [b] Tua [a] refert teipsum nosse.

Certaine Impersonals require a Datiue case: as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, conuenit, contingit, and other like. Some will haue an accusatiue case onely: as, Delectat, decet, iuuat, oportet. Some beside the Accusatiue case, will haue also a Genitiue: as, [b2] Nostri [b] nosmet [a] pœnitet. [b] Me [b2] ciuitatis [a] tædet. [a] Pudet [b] me [b2] negligentiæ. [a] Miseret [b] me [b2] tui. [b] Me [b2] illorum [a] miserescit.

Verbs Impersonals of the Passiue voice, being formed of Neuters, doe gouerne such case as the Verbes Neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] sumptui, Let cost be spared. Because we say [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let vs spare cost.

A Verbe Impersonall of the Passiue voice, hath like case as other Verbs Passiues haue: as, [a] Benefit multis [b] à principe. Yet many times the case is not expressed, but vnderstood: as, Maxima vi [a] certatur, subaudi [b] ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the Verbe being a verbe Neuter, we may wel change the Verbe Neuter into the Impersonall in tur: as, In ignem posita est, [a] fletur.

A Participle.

PArticiples gouerne such cases as the Verbes that they come of: as, [a] Fruiturus [b] amicis. [a] Consulens [b] tibi. [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note, that Participles may foure manner of waies be changed into Nounes. The first is, when the voice of a Participle is construed with an other case then the Verbe that it commeth of: as, [a] Appotens [b] vini. Greedy of wine.

The

The ſecond, when it is cōpounded with a preposition, which the verbe that it commeth of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of compariſon: as Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth, when it hath no reſpect, nor expreſſe difference of time: as Homo [b] laudatus. A man laudable. Puer [b] amandus .i. amari dignus, A child worthy to be loued. And all theſe are properly called nounes participials.

Participles when they be changed into nounes require a Genitiue caſe: as [a] Fugitans [b] litiū. [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientiſſimus [b] tui. [b] Lactis [a] abundans.

Theſe Participiall voices, Peroſus, exoſus, pertæſus, haue alwaies the actiue ſignification, and gouerne an Accuſatiue caſe: as [a] Exoſus [b] ſæuitiam, Hating crueltie. [b] Vitam [a] pertæſus, Weary of life.

The Aduerbe.

ADuerbs of quantitie, time and place, doe require a Genitiue caſe: as [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Vbique [b] gentium.

Certaine Aduerbes will haue a Datiue caſe, like as the Nounes that they come of: as Venit [a] obuiam [b] illi. Canit [a] ſimiliter [b] huic.

Theſe Datiues be vſed Aduerbially, Tempori, luci, veſperi: as [b] Tempori ſurgendum. [b] Veſperi cubandum. [b] Luci laborandum.

Certaine Aduerbs will haue an Accuſatiue caſe of the Prepoſition that they come of: as, [a] Propiùs [b] vrbem. [a] Proximè [b] caſtra.

Where note, that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe doe forme the degree of Compariſon, be changed into Aduerbs.

The

The Coniunction.

CONiunctions Copulatiues & Disiunctiues, and these foure, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as [a] Xenophon & Plato [b] fuere æquales. And sometime they be put betweene diuers cases: as [a] Studui [b] Romæ & [b2] Athenis. Est [a] liber [b] meus & [b2] fratris. [a] Emi fundum [b] centum nummis & [b2] pluris.

Coniunctions Copulatiues & Disiunctiues, most commonly ioyne like moodes and tenses together: as [a] Petrus & Iohannes [b] precabantur & [b2] docebant. And sometime diuers tenses: as Et [b] habetur & [b2] referetur tibi à me gratia.

The Preposition.

SOmetime this Preposition In, is not expressed but vnderstood, and the casuall word neuerthelesse put in the Ablatiue case: as Habeo te [b] loco parentis .i. [a] in [b] loco.

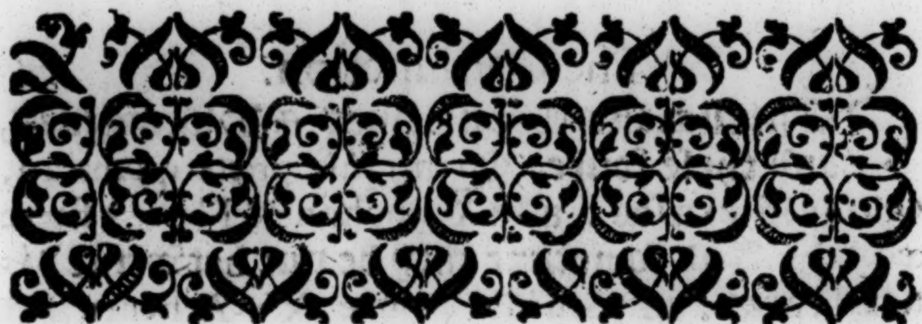
A Verbe compound, sometime requireth the case of the Preposition that hee is compounded withall: as [a] Exeo [b] domo. [a] Prætereo [b] te insalutatum. [a] Adeo [b] templum.

The Interiection.

CErtaine Interiections require a Nominatiue case: as [a] O [b] festus dies hominis. Certaine a Datiue: as [a] Hei [b] mihi. Certaine an Accusatiue: as [a] Heu [b] stirpem inuisam. Certaine a Vocatiue: [a] Proh [b] sancte Iupiter. And the same Proh, will haue an Accusatiue case: as [a] Proh Deûm atque hominum [b] fidem.

FINIS.

GVLIEL-

Gulielmi Lilii ad suos Discipulos monita Pædagogica seu Carmen de Moribus.

Qui mihi discipulus puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex & venerare Deum.
Attamen imprimis facies sit lota manúsque,
Sint nitidæ vestes, comtaque cæsaries
Desidiam fugiens, cùm te schola nostra vocârit,
Adsis, nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me præceptorem cùm videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quósque tuos.
Tu quoque fac sedeas, vbi te sedisse iubemus;
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis vt quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes, at singula rectè,
Nec macula, aut scriptis menda sit vlla tuis.
Sed tua nec laceris dictata, aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet.

Sapè

Sæpè recognoscas tibi lecta, animóque reuoluas,
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpè rogat, mea dicta tenebit,
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
Ne mens te insimulet conscia desidiæ.
Sisque animo attentus: quid enim docuisse iuuabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat.
Inuigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manus:
Sic puer ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Ne nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris,
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis discantur ad vnguem,
Singula & abiecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum,
Quod puero exitium non mediocre parit.
Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Vt laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis aut laudabere tardâ,
Est virtus medium quod tenuisse iuuat.
Et quoties loqueris memor esto loquare Latinè,
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse breui reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec solidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii.

Quorum

Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui:
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus.
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris viuere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere
Sunt quibus est cordi, manibus pedibúsue sodales,
Aut alio quovis solicitare modo.
Est alius, qui se dum clarum sanguine iactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam praua sequi noli vestigia morum,
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis, emesue,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis, puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, ioci mendacia, furta, cachinni,
Sint procul a vobis, Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum.
Est uita ac pariter ianua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Iurare aut magni numina sacra Dei.
Deníque seruabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Effuge vel causas faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA Institutio,

Seu

Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum vtilitatem *præscripta.*

Quam solam Regia Maiestas in omnibus Scholis *docendam præcipit.*

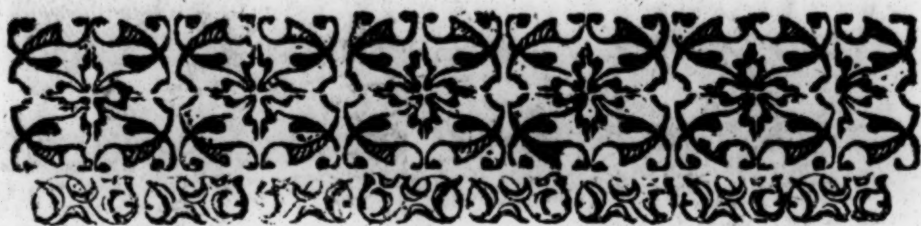

LONDINI,
Excudit *Bonhamus Nortonus* Regius in Latinis Græcis, & Hebraicis, *Typographus.* 1628.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illâ est
Non parvus, parva hæc discito parve puer.
Nemo est tàm doctus, qui non cognouerit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi.

x Diphthongus à δὶς & φθέγγομαι.

DE GRAMMATICA
& eius partibus.

RAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICAE quatuor sunt partes:

Orthographia.	Syntaxis:
Etymologia.	Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

RTHOGRAPHIA, est rectè scribendi ratio, quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: vt lectio non lexio: ab ὀρθὸς rectus, & γραφὴ scriptura.

DE LITERIS.

Ex viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a, e, i, o, u,* nam *y* Græca est. Ex quibus variè

dispositis coalescũt dipthongi quinque:	*æ* *au* *œ* *ei* *eu*	ut	*Musæ,* *Audio,* *Cœlum* *Hei,* *Euge.*	Reliquæ literę Consonantes appellantur, quarum nouem sunt Mutæ: *b, c, d, f, g, k, p, q, t.*

Septem autem semivocales, *l, m, n, r, s, x, z.*
Ex quibus quatuor uocãtur etiam Liquidæ: *l, m, n, r.*

S. *S*, vero suæ cuiusdam potestatis litera est, quæ interdum etiam liquescit. *X* & Z, duplices sunt consonantes, atque etiam *i* inter duas vocales.

X, & Z.

I & V consonantes aliquando. Adduntur etiam consonantibus *i* & *u*, quando sibi vel alijs vocalibus in eâdem syllabâ præponuntur: ut Iuno, Iovis, voluntas, vultus.

K, Y & Z. *K*, *y* & *z*, latinis dictionibus nunquã admiscentur.

H aspiratio. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poëtas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus, consonantibus vero nullis: rectè itaque enuntiamus.

Hiulcus, Hiacchus,	trissyllaba:		Hieronymus, Hieremias.	pentasyllaba.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur *c*: ut Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ, Maiusculis scilicet characteribus, & minusculis. Maiusculis inchoantur sententiæ: ut Deum time, Regem honora: & propria nomina: ut *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omninò vel signari debent, ut Musæ præsunt: vel Musę pręsunt.

Literę Maiusculæ. Literę maiusculę, cùm solę ac paucę scribuntur: aliquando significant Pręnomen, aliquando numerum:

ut
- A. Aulus.
- C. Caius.
- D. Decius.
- G. Gaius.
- L. Lucius.
- M. Marcus.
- P. Publius.
- P.R. Populus Rom.
- P.C. Patres conscripti.
- Q. Quintus, Quæstor, Quirites,
- R.P. Respublica.
- Sp. Spurius.
- Sex. Sextus.
- S.P.Q.R. Senatus, populusq; Romanus.
- T. Titus.
- T.C. Tua clementia, & eius generis infinita.

In

x In simplicib. vocibus: Nam in compositis syllaba p̃cedens J inter duas plerumq̃ corripitur; ut

Martis Equi bijuges — Virg:

Id. Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.

Sed Re in Reijcio nunquā corripitur.

Vel Tua Celsitudo.

Falsw. recti scribitur exsolvo, exscribo, exsto, exsisto, exsilio, exsul, exstinguo.

Quandoque M vertitur in N; vt, eundem quorundam, circundo: quandoque N in M; vt combibo, compono.

In numeris verò significat.

I.	1.	Vnum.
V.	5.	Quinque.
IX.	9.	Nouem.
X.	10.	Decem.
XL.	40.	Quadraginra.
L.	50.	Quinquaginta.
XC.	90.	Nonaginta.
C.	100.	Centum.
D.	500.	Quingenta.
M.	1000.	Mille.

DE SYLLABARVM DISTINCTIONIBVS.

REctè scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *b d*, vocali sequenti adhærent: A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista:

ct	ut	Do-ctus, San ctus,	gm gn	ut	A-gmen. I-gnis.
ps	ut	Scri-psi, Sum-psi.	st	ut	Ve-ster, Magi-ster.
sc	ut	Pi-scis, Di-sco. Æ-tna.	xi	ut	An-xius, Di-xi: & similia.

Inter *m* & *n* nō interseritur *p*. Malè igitur pingeretur Sompnus pro somnus, Columpna pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut Excribo, exoluo; non exscribo, exsoluo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniæ seruiendum est.

ut { Occurro, Officio, Aufero, } potiùs quàm { Obcurro. Obficio. Abfero.

Et contrà: { Abstineo, Obtineo, Obrepo, } non autem { Austineo. Ottineo. Orrepo.

Atque huius rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoë-pia.

RTHOGRAPHIAE affinis est Orthoëpia, hoc est, emendatè rectèque loquendi ratio, ab ὀρθὸς, rectus, et ἔπος verbum. Hic in primis, curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ne vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi vbi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ interspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab ijs vitijs, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur; cuiusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono, & supra iustum decorũ extenditur: quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, vbi quis (L) nimis operosè sonat: Ellucet pro elucet; Saulvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius iusto pronuntiant, dùm

pro	Multus,	auditur	Moultus.
	Mollis,		Moulis.
	Falsus,		Faulsus.

Ischnotes, est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus, quàm par est: vt cùm

pro	Nunc,	proferimus	Nync.
	Tunc,		Tync.
	Aliquis		Eliquis.
	Alius,		Elius.

Trau-

comburo, indigeo, ꝓdesse, ꝓdeo, amburo
redigo, redimo.

Traulisimus, est hæsitantia quædam, aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpiùs repetitur: ut Cacacanit, pro canit. Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio vt fœdissimo, ita & periculosissimo sic succurrendum putat Fabius: si exigatur à pueris, vt nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant: ut *Arx, tridens, rostris, sphynx, præster, torrida, seps, strix.*

———postquam discordia tetra
Belli ferratos postes, portasque refregit,

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquàm virili loqui nitimur: ut cùm

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes, Fountes, Pountes; } vt etiam

pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo, Sparma: Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F: & contrà V pro F:

ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo: Vis: Volui: Velli.

Et rursum { vero, vers, verre } pro { Fero. Fers. Ferre.

S verò medium inter duas vocales corruptè sonant nonnulli

pro { Læsus, Visus, Risus, } pronuntiantes { Læzus. Vizus. Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs enunciari volunt: malè ergò.

 pro

pro	Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra,	Efferimus,	Ome. Amus. Vmus. Cristus. Crisma. Cremes. Tus. Diptongus, Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, vbi *t* & *d* tanquam aspiratas pronuntiant:

ut	Amath, Caputh, Aputh,	pro	Amat. Caput. Apud.

At innumera penè sunt huius generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

DE SENTENTIARVM. PVNCTIS.

NEque exigua Orthographiæ pars in scripturâ rectè distinguendâ consistere videtur. Proindè de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo sive notæ, quibus in scribendo vtuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdistinctio seu Comma, est silentij nota, seu potius respirãdi locus: ut pote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovidius, *Vtendum est ætate, cito pede præte. it ætas:*
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.

Hâc item notâ distinguuntur orationum singulæ partes, ut

Semicolon est quod sententiam paulisper suspendit, et notatur puncto et commate sic [;]; Ut Virg:

Despectus tibi sum; nec, quis sim, quaeris Alexi.

Id. Ut Baccho Cereriq; tibi sic vota quotannis
Agricolae facient. —

Punctum Exclamationis vel Admirationis Virgulâ directâ et puncto notatur [!]; Ut Cic:

O tempora! ô mores! Virg:

O quoties, et quae nobis Galatea loquuta est!
Eheu, quàm pingui ~~macer~~ macer est mihi taurus in arvo!

Vocum puncta sunt vel { Connexionis; Ut paterfamilias, ludi-magister.
Diaereseos; Ut evoluïsse, dissoluënda, syluae.
— pictaï vestis et auri.

Etymologia praecipuè spectatur in declinatione Nominum, Pronominum, Participiorum; nec non Conjugatione seu formatione verborum.

Iuvenal. *Grāmaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cælum, iusseris, ibit.

Media distinctio seu Colon, est vbi tantū ferè de sententiâ restat, quantum iam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) *Quemadmodum horologii vmbrā progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticē aut herbam creuisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex interuallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam, quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Troiæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & vrbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & interrogatio. Parenthesis.

Parenthesis, est sentētia duabus similunulis inclusa, quâ remotâ, sermo tamen manet integer: vt

——*princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus vrbes præmunit, & armis.

Interrogatio, signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur in primis circa inuestigandas dictionum origines: vt num cœlebs dicatur, quasi cœlestē vitam agens; num lepus, quasi leuipes.

Cæterum, Etymologia (quatenus nos hoc loco de eâ disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut Fortis, fortiter: Lego, legit: omnésque orationis partes complectitur: Cicero notationem seu veriloquium vocat. Componitur autem & ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { *Nomen, Pronomen, Verbum, Participium,* } declinabil. { *Adverbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio,* } indeclina.

NOMEN.

NOMEN est pars orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentiâ.

Nomen. Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adiectivum.

Nomen substantivum. Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum & Proprium.

Appellativum. Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut *Homo, Lapis, iustitia, bonitas*.

Proprium. Proprium est, quod rem in individuo propriam significat: ut *Iesus, Maria, Londinum, Thamisis*.

Proprij nominis tria sunt genera:

Prenomen. Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu preponitur: ut *Lucius, Publius, Aulus, Marcus*.

Nomen. Nomen, quod suum est cuique: ut *Petrus, Paulus, Cato, Tullius*.

Cognomen. Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: ut *Graccus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab euentu aliquo, ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Nomē adiectivum. Adiectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger, Alacris, Candidus, Clemēs*.

Adiectivum est duplex: Commune & Proprium.

Cõmune. Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut *Bonus, malus, solers, satur*.

Proprium. Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut *Gradivus Marti*: *Quirinus Romulo*.

DE-

Adjectiva st oĩa q̃ substantivis nrĩò ad=
nectuntur; Advèrbia, q̃ verbis aut
adjectivis. /

DE ACCIDENTIBV NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem. { Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Comparatio. Nom. accidentia 7.

DE SPECIE.

Species nomium eſt duplex: { Primitiua & Deriuatiua.

Primitiua eſt, quæ aliundè non trahitur. Primitiva.

Deriuatiua eſt, quæ aliundè formatur. Derivativa.

Primitiuæ ſubijciuntur hæc quæ ſequuntur, & huiuſmodi.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectivum.

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, Quis, vter, qualis, quantus, quot, nunquis: Quæ aliquando migrant in Indefinita, aliquando in Relatiua. Interrogativum.

Redditivum, quod Interrogativo reſpondet: ut Talis, tantus, tot. Redditivum.

Numerale, cuius ſpecies hæ numerantur: Numerale.

- Cardinale, à quo, ceu á fonte alij numeri dimanant: ut *Vnus, duo, tres, quatuor.* Cardinale.
- Ordinale: ut *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* Ordinale.
- Diſtributivum: ut *Singuli, bini, terni, quaterni.* Diſtributivum.
- Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim, ut *Quiſque, vnuſquiſque, vterq;, neuter:* vel unum è multis: ut *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* Partitivum.
- Vniverſale: ut *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* vniuerſale
- Particulare: ut *Aliquis, quiſquam, vllus, quidam.* particulare

Derivativa autem has ſpecies ſubiectas habent, nimirùm Verbale: ut *Lectio, litura, auditus, aratrum.* Derivativa.

Patrium:

Patrium. Patrium : ut *Eboracensis*, *Londinensis*, *Oxoniensis*, *Ætoniensis*.

Gentile. Gentile : ut *Graecus*, *Latinus*, *Hebraeus*, *Anglus*.

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ quâpiam suae familiae personâ derivatur :

ut *Æacides*, filius vel nepos *Æaci*.
Nerine, filia vel neptis *Nerei*.
Latoides, filius *Latonæ*.
Menelais, vxor *Menelai*.

Diminutivum. Diminutivum : ut *Regulus*, *popellus*, *maiusculus*, *minusculus*.

Possessivum. Possessivum: ut *Herilis*, *servilis*, *regius*, *paternus*.

Materiale. Materiale: nt *Faginus*, *Lapideus*, *Gemmeus*, *Aureus*.

Locale. Locale : ut *Hortensis*, *agrestis*, *marinus*, *montanus*.

Adverbiale. Adverbiale: ut *Hodiernus*, *hesternus*, *crastinus*, *clandestinus*.

Participiale. Participiale: ut *Amandus*, *docendus*, *videndus*, *scribendus*.

Et quæ in *lis* exeunt, à verbis deducta ut : *Fictilis*, *coctilis*, *flexilis*, *pensilis*.

DE FIGVRA.

Figuræ nomina. Figura aut est simplex, ut *Iustus* : aut composita, ut *Iniustus*. Sunt qui huc addunt & decompositam : vt *Irreparabilis*.

DE NVMERO.

Numerus. Numeri sunt duo : Singularis de vno, vt *Pater* : pluralis de pluribus, vt *Patres*.

DE CASV.

Casus Nominum sunt sex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam. Atque hic Patrius, Gignendi, aut Interrogandi casus dici solet.

Dativus. Octavus casus. Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hâc voce octavum etiam casum compre-

Quædā nōīa st̄ singl̄ia pōōē aut terminaōē: pluralia v. sensu et significaōē, vt cœtus turba, concio, senatus, &c: Quædā pluralia pōōē, et singl̄ia sensu, vt Athenæ, Parisij. &c.

Genus, Ubi facit ē sexus discretio, sequitur
sexum. Ut Leo, Leæna; Equus, Equa; hic aut
hæc bono: sed hoc Scortum, Mancipium. Ut
apud Græcos ~~[illegible]~~ τέκνον, παιδάριον, κο=
ράσιον. Ubi n̄ ē gnis discretio facilis, epi=
cœna unum sortiuntur gn̄s q̄ κοινὸν gtivi, ut
passer, Aquila. ~~[illegible]~~ Tria tm̄
principalia gn̄a, ex qb. reliqua con=
flantur, sc. Masc. ffœm. & Neutrum.

comprehenderunt: ut *It clamor cælo*, id eſt, in *cælum*.

Accuſativus, qui & Incuſativus, vel Cauſativus, dici poteſt, qui verbum ſequitur; utpote in quem actio verbi immediatè tranſit: ut *Amo Patrem*. Accuſativus.

Vocativus, quem & Salutatorium vocant, vocandis compellandiſve perſonis accommodatur. Vocativus

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri ſignificamus. Hic Sextus atque Latinus caſus appellatur, nempe quod Latinorum ſit proprius. Ablativus. Latinus caſus.

DE GENERE.

Genus eſt ſexus diſcretio. Et ſunt genera numero ſeptem. Maſculinum, cuius nota eſt, hic. Fœmininum, hæc. Neutrum, hoc. Commune, hic & hæc. Commune trium, hic, hæc & hoc. Dubium, hic vel hæc. Epicœnum ſeu promiſcuum, quum ſub unâ generis notâ vtrumq; ſexum complectimur: ut *Hic anſer, hac aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præſens negotium non ita propriè ſpectare videtur, cùm hoc quidem loco non de naturâ rerum agatur, ſed de qualitate vocum. Genera ſeptem.

Porro inter commune genus & dubium, hæc eſt differentia: quòd vbi ſemel communis generis nomini adiectivum copulaveris, non iam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adiectivi: ut ſi dixeris, *Durus Parens*, aut *Canis fœta*; quā diu de eiſdem ipſis individuis loquaris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At vero, dubij generis ſubſtantivo poſito, etiamſi adiectivum maſculinum addideris, nihilò tamen ſeciùs de eadem re ſermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adiectivi: ut ſi dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem eſſe & amaram*. Cōmunis & dubij differentia.

Vt autem genera nominum ad amuſſim calleas, hi ſequentes canones tibi ſummâ diligentiâ imbibendi ſunt, quos & Guliel Lilio Anglo acceptos referre debes.

G. LILII.

Regulæ generales propriorum.

Maſc. ſunt. nomina Diuorum Virorum: Fluuiorũ: Menſium. Ventorum

Propriaquæ maribus tribuũtur, maſcula dicas
Vt ſũt diuorũ, Mars, Bacchus, Apollo: virorũ
Vt Cato, Virgilius; fluuiorum, vt Tybris, Orõtes:
Menſiũ, vt October: Vẽtorũ, vt lybs, notus, auſter

De Fœmininis.

Fœmin. Dearum. Mulierum Vrbium: Regionũ: Inſularum Excipe iſta urbium,

Propria fœmineum referentia nomina ſexum,
Fœmineo generi tribuuntur: ſiue Dearum
Sũt, vt Iuno, Venus; mulierũ, ceu Anna, Philotis.
Vrbium, vt Elis, Opus: regionũ vt Græcia, Perſis
Inſulæ itẽ nomen, ceu Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædã ſunt vrbium, vt iſta
Maſcula, Sulmo, Agragas: quædam neutralia, vt
Argos, (trumque.
Tibur, Præneſte: & genus Anxur quod dat v-

Regulæ generales Appellatiuorum.

Appell. Arborum Fœm. Excipe.

Appellatiua arborũ erũt muliebria, vt alnus,
Cupreſſus, cedrus, Mas ſpinꝰ, mas oleaſter:
Et ſunt neutra, ſiler, ſuber, thus, robur, acerq;.

Epicœna.

Nomina volucrum Ferarum: Piſcium.

Sunt etiã volucrũ, ceu paſſer, hirundo: ferarũ,
Vt Tigrũ, vulpes: & piſcium vt oſtrea, cetus;
Dicta epicœna, quibus vox ipſa genꝰ feret aptũ.

Exceptio Generalis.

Attamen ex cunctis, quæ diximus antè, notandũ,
Omne quod exit in um, *ſeu Græcũ, ſiue Latinum*
Eſſe genus neutrum, ſic inuariable nomen.

Vſus triũ regularum ſpecialiũ.

Sed nunc de reliquis, quæ Appellatiua vocãtur,
Aut quæ ſunt tanquã Appellatiua, ordine dicam,

Nam

Possit aliquando nomen variare gn̄s & casus substantivi quocum subaudito per appositionem connectitur; Ut Quanta Cor? subaudi Syllaba. In Eunuchum suam Ter. in prolog. Eunuch. subaudi ffabulam.

Spirituum, Gentilium.

× Nar masc. et neut. Allia fœ. Albula m. et f. Matrona, Druentia, Lupia, Vistula, Styx, Lethe. fœ. / — Bosphorus et Adria, licet maria sint, aut huc aut nequo referri dnt.

Nympharum et monstrorum fœminarum, ut Medusa, Celæno, Hydra, &c.

— Hic Pontus, Regio. Cic. pro leg. Manil.

* Narbo, Hippo, Croto, et in Us, Er, O, Eis contracta, ut Amathus &c.

o Zacynthus ins. f. licet Græc. ὁ. — ὑλήεντι Ζακύνθῳ (Od. α.)

× Hic Abydus — ostriferi fauces tentantur Abydi. (Virg: Geo. 1.)

Vesontio. m. / Pessinuntem a te violatum. Cic. = de Aruspicum Respons.

// ~~[illegible]~~ Zeugma, Reate, Sutul, Nepete, Cere, Hispal, Gades, Bibracte, oppidum Heduorum, de quo Cæs. com. 1. ⁖ vid inf.

+ Pinaster, styrax.

* Libanus. m. et f.

⁖ Propria Nōia Montium sequuntur fōam appellativorum; ut hic Olympus, Pindus; hæc Ida, Ossa; hoc Pelion Soracte.

Um neutrum ponas, hominum si propria tollas, ut Dinacium, Peginum, Virorum propria Glycerium, Phanium, Mulierum. &c.

× Quæ in I, U, et Y desinunt ut Gumi Genu Moly. Item pluralia in E ut Tempe, Cete.

Est muliebre gnus ô crescens in genitivo.

Cacula, nauta, poëta, apostata, apella,
Bibliopola, cometa, planeta &c. Excipe
Charta, Margarita, Cataracta, á Graecis in ης.
Tiaras.
Acinaces.
Cenchris.

Nata ut Centussis, semissis, jungo lienis.

Sic orbis, vermis, vectis, sic postis et Axis.
Hic Caminus ab ô vel η κάμινος: hic cetus
á τὸ κῆτος.

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitiuo,
Infra vt monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Prima regula ſpecialis.

NOmẽ non creſcens genitiuo, ceu Caro, carnis Regula
Capra, capræ: nubes nubis; gen9 eſt muliebre ſpecialis Prima.

Quoniam Lilius noſter genus nominũ Appellatiuorum ex genitiuo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum Appellatiuorum non creſcentium in genitiuo: cuius generis ſunt omnia primæ & quartæ inflexionis, & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertiâ regulâ excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraque tertię declinationis, cuiuſmodi ſunt: Labes, labis: Peſtis, peſtis: Vis, genitiuo vis: Mater, matris: Caro, carnis.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula nomina in a, *dicuntur multa virorum:* 1 Nom. virorum in *a*.
Vt ſcriba, aſſecla, ſcurra et rabula, lixa laniſta.
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima 2. In *as*. *es*, & *a*. primæ declinat. græcorũ.
Fundit in as, *&* in es; *& ab illis quot per a fiunt*
Vt Satrapas, ſatrapa: athletes, athleta. Leguntur
Maſcula item verres, natalis, aqualis: ab aſſe 3 Verres, &c.
Nata, vt centuſſis: coniunge lienis & orbis,
Callis, caulis, follis, collis, menſis & enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis & ignis,
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis & vnguis,
Et vermis, vectis, poſtis ſocietur & axis.
Maſcula in er, *ceu venter: in* os *vel* us, *vt logos, annus.* 4. In *er*, *os*. & *us*.

Fœminina

Fœminina non creſcentia, in *er os*, & *us*,

Fœm. excepta in *er*, *os* & *us*

Fœminei generis ſūt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acuſq;,
Porticus atq; tribus, ſocrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi,
His iungas, os *in* us *vertentia Græca, papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus.
Chryſtallus, ſynodus, ſaphirus, eremus, & arctus,
Cum multis alijs, quæ nunc perſcribere longum eſt.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is; *vt mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; vt barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus; neutrum modo, mas modo, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis;
Pro morbo ficus fici dans, atque Phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, & paradiſus.

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a *commune duorum eſt;*
Grajugena à gigno, agricola à colo; id aduena mon-
A venio: adde ſenex, auriga & verna, ſodalis, (*ſtrat,*
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, iuuenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Secunda

^ alvus interdum est masc.
× acus, aci, m. Acus, us, f. Acus, aceris. neut.

Nardus, Methodus, periodus, dialectus,
diametrus, pentateuchus, balanus.

Pascha et Manna neutra st.
Chaos, Melos, Epos.
// Barbitos m. et f. à Græ. βάρβιτος ὁ vel ἡ
‖ Non facit ad lachrymas barbitos ulla meas. Ovid.
Lesboum refugit tendere barbiton. Hor.
Barbate carmen Lesbio primum modulate civi.
× Panaces, solœcophanes, nepenthes. Hor.

Palumbes, Vepres, dub. vel com. Retis apud
Plautum idem qd rete masc. aut fœm.
× Halcyonis ō reperitur nisi in gto, à Nom. Halcyon. Felis.

Carbasus, Rubus.

Homicida, parricida, transfuga, cviva, pfuga,
Hæredipeta, cœnipeta, pincerna. &c. Excipe
Bubsequa. masc. (Puerpera et Pedissequa,)
fœmin.
// senex interdum adjective usurpatur, ut — Carbasus
Bos senex fortius figit pedem.
Sic Anus; ut Anus Vulpes, Anus charta. Plaut.

Est muliebre gn̄s, patiens si crescit acutus.

Secunda regula specialis.

Nomen crescentis penultima si genitivi (tis,
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pieta-
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Regula specialis secunda.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam genitivi crescentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter vis. Reliqua omnia sunt tertię declinationis: vt sunt omnia desinentia

In C, In, An, ut Halec, halēcis. Delphin, Titan, înis. ânis.
Ans ut Infans, Quadrans, antis.
Ens, Vnx ut Continens, Triens, entis. Decunx, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis, per *ηρ* scribuntur: ut Character, crater, stater, soter, êris.

Latina in *er*, ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè hâc classe collocatur.

In Inx, Anx ut Syrinx, ingis. Phalanx, angis.
Vnx ut Deunx, Septunx, uncis.
Ons ut Effrons, Bifrons, ontis.
Ors ut Cohors, Consors, ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut Lectio, ligo, spado, ônis: Anio, ēnis.

Prӕter paucula gentilia, quӕ ad tertiam regulā pertinent: ut Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In

In *al* neutra: vt Vectigal, animal, âlis, Cætera in *al*, sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quę *ênis* habent in genitivo: ut Lien, Syren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *on* Græca, quę retinent *ω* in genitivo: ut Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut Orion, Edon, Egeon, ônis & ŏnis Cætera sunt tertiæ regulæ.

In Ar Latina: ut Laquear, exemplar, calcar, âris, præter Iubar, Nectar, ăris: Hepar, Hepăris.

In or Latina ut Amor, timor, vxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut Arbor marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris, Et Græca quoque nonnulla ut Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c ŏris.

In As Latina: ut Maiestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. âtis, Excipe Anas, anătis, & Græca quædam fœminina, ut Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In Es Latina aliquot: ut Quies, magnes, locuples, ĕtis: Merces, hæres, cohæres, êdis.

Accedunt his etiam Græca quędam, ut Lebes, Tapes, Dares. Chremes, êtis.

In Is, quæ faciunt itis, înis, & îdis in genitivo: ut Samnis, Quiris, ītis: Salamis. Trachis, înis: Psophis, Crenis, îdis.

Cætera sunt tertiæ regulæ.

In Os Latina: ut Custos, ôdis, Nepos, ôtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultimâ genitivi: ut Heros, Minos, Rhinoceros, Ægoceros, ôtis,

In Vs, quę mittunt genitivum singularem in utis, ûdis, ûris, untis, ut salus, palus, tellus, opus.

Præter unam vocem Pecus, pecŭdis.

Huc pertinent & comparatiua neutra in us: vt Sanctius, probius, melius, peius, ôris.

In Ax, tam Latina quàm Græca: ut Limax, fornax, thorax,

x Sal. m. et n.

Lar.

~~glis~~ "glis, ipsis, itis, et idis st fem.

Attagen, lien, Hymen.

Rugio, Praedo, comedo, cachinno, opilio, umbo, Vespillo, Mucro, Unio p margaritâ, ardelio, histrio, erro, cerdo, carbo, stellio, mirmillo, rubellio, agaso, stolo, pavo, pellio, comilito, ligo, susurro, combibo, vespilio, calo, draco, falco, pero, salmo, conturio, praedo, tene=brio, nebulo. &c. Excipe Regio.

thorax, phæax, audax, bibax, âcis.

Excipe Græca quædam appellativa & Gentilia: ut Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, pharnax, cādax, ăcis, Syphax tamen variat Syphācis & ăcis.

In Ex paucula quædam, ut Vervex, ēcis, vibex, îcis, exlex, êgis, alex alēcis,

Reliqua, in ex ad tertiam regulam referenda ſunt.

In Ix Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix, ſpadix. fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. îcis. Et verbalia omnia in trix: ut Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In Ox ſubſtantiva & adiectiva: ut Celox, velox, ôcis: Præter Cappadox, ŏcis, Allobrox, ŏgis.

In Vx: ut Pollux, pollûcis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In Yx: ut Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In S Græca præcedente p: ut Hydrops, Cyclops, conops, cercops, ôpis. Reliqua in ops, ad tertiam regulam referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

M*Aſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam* — Monoſyllaba quædam ut iſta Sal. ſol.
Sal, ſol, rē, et ſplē, car, cer, vir, vas vadis, as, mas,
Bes, cres, pres & pes, glis gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros & tros, mus, dens, mons, pons ſimul & fons, (*& phrix.*
Seps pro ſerpente, grips, thrax, rex, grex gregis,
Maſcula ſunt etiā polyſyllaba in n, *ut Acarnan,* — Polyſyllaba in N & O.
Lichen & delphin: & in o *ſignantia corpus,*
Vt leo, curculio: ſic ſenio, ternio, ſermo. (*ros:* — In er, or, os Ens & as.
Maſcula in er, or *&* os, *ceu crater, conditor, he-*

Sic torrens, nefrens, oriens cum pluribus in dens,
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, garamasq;, tapésq;,
Atque lebes, cures, magnes, unúmque meridies nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse
Vt dodrans, semis: iungantur mascula Samnis,
Hydrops, nyctichorax, thorax & mascula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, (fel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris,
Rus, thus, ius, crus, pus. Et in al polysyllaba in arq;
Vt capital, laquear, Neutrum halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Nota quod Stirps pro progenie, calx pro saxo excocto sunt fœm.

Sũt dubia hæc, pythõ, scrobs, serpens, bubo, rudẽs, (grus.
Perdix, linx, limax, stirps pro trũco: pedis & calx
Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Communia acutè crescentia.

Sunt cõmune Parens, authorq; infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata,
Vt bifrons, custos, bos, fur, sus, atque sacerdos

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

NOmen, crescentis penultima si genitivi (mas
Sit gravis, ut sanguis, genitivo sanguinis, est

Huc

+
Λ ——— compostaq ab Uncia et asse;
Sic Sumas, primas, magnas, & congener, opti =
= mas, Samnis, Hydrops, thorax: qb. adjice Vervex,
Nycticorax, phœnix, et Bombyx. Attamen ex his
ffœminei gnis tria st, Siren, Soror, Vxor. /
{ Triens, Sextans, quincunx, deunx, Quiris,
{ spadix, varix, pistrix, volvox. masc.
// Semis et Semi ē indeclin. et cu pluximis dictionib.
componitr q nulla cu Asse raoe hnt, ut se =
mideus, semivir, semipaganus.

Alox neutru, Alox fœm.

Python masc. tantum.

Communis gnis st hæc; infans, adolescens,
dux, illex, hæres, exlex, authorq. parensq
Latro, cliens, custos, &c.
× illex, illegis in gto.
= Infans aliquando adjective usurpatur, ut in
Ovid. Met. 4. ——— rigidoq infantia saxo
Discutit ora forox ———
Infans namq pudor phibebat plura plura pfari.
Hor. Sat. 6. l. 1.

Si gravis ē geniti penultima, mascula sit
vox

Huc ſpectant penultimam genitiui creſcentis grauantia. Cuius generis ſunt paucula illa ſecundæ declinationis, de quibus ſuprà meminimus : videlicet, Soter, puer, ĕri, Adulter, adultĕri.

Compoſita à vir viri, ut Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Compoſita item à gero & fero: vt Armiger, clauiger, caducifer, lucifer, ĕri, Et adiectiua quædam : ut Tener, ſatur, dexter, proſper, ĕri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a : ut Poëma, dogma, ſophiſma, ænigma, ătis.

In Yr item Græca : ut Martyr, Martyris. Pſithyr pſithyris.

Omnia item in Vr Latina, ut Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In Vt etiam omnia : ut Caput, capĭtis. Occiput, occipĭtis,

Præterea in O Latina omnia, præter illa quæ ſuperiùs excipiuntur: vt Imago, ſartago, ordo, cardo ĭnis.

In L vt Annibal, ălis. Mugil, ĭlis, Conſul, præſul, ŭlis.

In En: ut Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In On Græca, quæ ſumunt o paruum in penultimâ genitivi ſingularis: ut Canon, dæmon, architecton Philemon, onis.

In Or Latina & Græca, ut Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In As : ut Anas, anătis.

Et Græca : ut Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

In Es Latina: ut Fomes, limes ĭtis. Præſes, deſes, ĭdis.

In Is Latina & Græca, ut Sanguis, pollis, ĭnis. Tyrannis, paropſis, ĭdis.

In Ar Latina & Græca : ut Iubar, compar, nectar, bacchar, ăris.

In Er Græca : Aĕr, æther, ĕris.

In S. præcedente conſonante, tam Latina, quàm Græca, vt.

S. præcedente consonante.	Princeps, Hyems, Inops,	cĭpis. ĕmis. ŏpis.	Æthiops, Arabs, Chalybs,	ŏpis. ăbis. ȳbis.

In Os Latina : vt Compos, ōtis.

In Vs Latina & Græca: vt Pecus, decus, ŏris. Vellus, vulnus, ĕris. Tripus, Oedipus, ŏdis.

In Ax Græca : vt Abax, storax, colax, climax, ăcis

In Ex Latina, ut Index, vindex, carnifex, aruspex, ĭcis,

In Ix Latina & Græca: vt Varix, fornix, calix, ĭcis. Mastix, ĭgis.

In Ox Latina & Græca: vt Pręcox, cappadox, ŏcis. Allobrox, Polyphlox, ŏgis,

In Vx Latina: vt Coniux, coniŭgis. Redux, redŭcis. Deniq; in yx Græca : ut Onyx, Sardonix, ychis. Ceryx, Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex grauiter crescentibus.

FOeminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis, atq; in go, quod dat ginis in geni-
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idq; (tiuo.
Monstrat compago compaginis : adyce virgo,
Grādo, fides, compes, teges & seges, arbor hyemsq;
Sic Baccar, syndon, gorgon, icon & amazon.
✗ Græcula in as vel in is finita, ut lampas, iaspis,
Cassis, cuspis: in vs vox una pecus, pecudis, dans,
His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Neutra excepta ex grauiter crescentibus,

Est neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a, vt problema: en ut omen, ar ut iubar,
ur dans,

Vt

Excipe Harpago. m. Cupido. m. f.

Mulier.

+ Monas, decas, chilias, myrias, Olympias, heb=
domas, tribas, ischias, dipsas.
Ægis, aspis, actis, ibis, tyrannis, pyramis, pyxis,
chlamys, chelys, endromis, paradromis, para=
nesis, iris, Epidorpis, periscelis, paralysis, tri=
eteris, epiglottis, parallaxis, pleuritis, epheme=
ris, arthritis. Et Patronymica ut Pelias
Erymanthis, Troas, Trinacris

Turben. m.

Lanex. f. et m.

// Tuber fungus n. Tuber arbor f. Tuber pomum m.

Cortex.

x Sardonyx.

Onyx p vasculo vnguentario m. & gem=mâ. fœm.

Homo et Nemo vix loquunt^{r} cū [struck out] ad=jectivo fœminino.

// Lygux et Lygus. // Cœlebs; q vox tn aliquando adjectivè vsurpat^{r}; vt — melius nil cœlibe vita. Horat. Epist. 1.

Ilex Illicis. Coclos.

Augur et Aruspex raro fœm: - Pontifex tn m. Artifex, municeps, particeps, carnifex.

Sic oīa participia pn̄tis temporis; vt amans, docens &c.

sic oīa particip: præt. temporis, futuri in rus et fut: in dus. vt Amatus, Amaturus, Amandus.

Vt iecur, us, ut onus, put, ut occiput: attamē ex his
Mascula sunt pecten, furfur. sūt neutra cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber & uber,
Gingiber & lacer, cicer & piper, atque papaver,
Et sicer atq; siler: Neutra æquor, marmor, adorq;:
Atque pecus quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubij generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, rāex, anas, imbrex
Adde culex, natrix & onyx cum prole, silexque,
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, lygur, augur & arcas
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes,
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses,
Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur:
Vt coniux, iudex, vindex, opifex & aruspex.

Regula adiectivorum generalis.

ADiectiva unam duntaxat habentia vocem,
Vt fœlix, audax, retinēt genus omne sub unâ:
Sub geminâ si voce cadāt, velut omnis & omne,
Vox cōmune duū prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut, sacra, sacrū.
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrū,
At sunt quæ flexu propè substantiva vocares,

Adiectiua tamen naturâ usuq́ reperta:
Talia sunt pauper, puber cum degener, uber,
Et diues, locuples, sospes, comes, atque superstes,
Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit,
Hæc proprium quendā sibi flexū asciscere gaudēt:
Campester, volucer, celeber, celer atque saluber,
Iunge pedester, equester, & acer: iunge paluster
Ac alacer, syluester. At hæc tu sic variabis:
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere. Aut aliter sic.
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere, est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adiectiua notanda,
De quibus atque aliis, alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinationes nominum.

DEclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima nominum declinatio.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes.

A, As. } vt { Mensa. Æneas } { Es, E, } vt { Anchises, Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in } As, Es, E, { finiuntur: vt { Thomas, Anchises, Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in am: ut, Adam Adæ, Abraham Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus Adami, Abrahamus Abrahami.

As, accusativum in am & in an facit: vt Æneas, Æneam vel Ænean. Vocativum in a: ut Æneas, Ænea.

Horũ pluralis casus in a, rari st
Dives plur. divites et ditia.
Hebes, inops, author, opifex, artifex, vigil.
teres, pedes, memor, pręp̃es.

* Ex mas, is cõmune duũ, neutrũ dabit hoc e.

"Fama color toto victorẽ sparserat orbe.
Auth. Anonym. in fine Claudian. de Laudib. Herc:

sic Anima.

Octo Terminaões 2^a declinaõis;
Templū, Annus, vir., Apex, Satur, Orpheus, Ilion.
(Argos.

Es,in accusativo en sumit: ut Anchises, Anchisen. In Vocativo & Ablativo e vel a. ut Anchise vel Anchisa.

E,genitivum in es mittit,dativum in e, accusativum in en,vocativum & ablativum in e: ut

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelopê	Abl.	Penelopê,

As in genitivo nominum Latinorum, interdum reperitur ad Græcorum imitationem, ut Pater familias, Filius familias. Id quod veteres observabant in multis alijs. Ennius, *As in genitivo.*

Dux ipse vias Livius Andronicus. *Mercurius cúmq; eo filius Latonas*, pro *Latonæ*. Sic Nivius. *Filii Terras*, pro *terræ*. Virgilius. *Nec auras nec sonitus memor.* Aulaï & pictai,atq; id genus alia,priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut Æneadûm,Grajugenûm,pro Æneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in âbus: Dea,mula,equa,liberta,ambæ,duæ,âbus.

Hæc vero tam in is quàm in âbus: Filia, filijs vel filiâbus. Nata,natis,vel natâbus.

SECVNDA DECLINATIO.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque, Er, Ir, Vr, Vs, Vm, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum. *Secunda declinatio*

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in Os, genitivum in ô mittunt, accusativum in ôn: ut Androgeôs, Androgeô. Accusativo Androgeôn.

Quædam Græca contracta in us, vocativum formant in u: Panthûs, ô Panthû. Oedipûs, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam tam in us quam in e mittere vocativum singularem: ut Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus: populus pro natione * Quin Ovidius ausus est dicere: *Latmius Endymion, non est tibi luna rubori?* Sed Atticam Græcorũ dialecton imitatus quæ, vocativum recto similem semper format.

** Qui vult authorem falsum esse in hoc exemplo, non malè sentit.*

Eus, genitivum format in ëi vel ëos, dativum in ëi, accusativum in ëa, vocativum in ëu: ut

Nominativo Orpheus.	Ac. Orphëa, On. Orpheon.
Ge. Orphëi vel Orpheos.	Vo. Orpheu.
Datiuo Orphëi	Ablativo Orpheo.

Notandæ sunt deniq; syntopationes illæ, Deûm, Virûm pro Deorũ. Virorũ.

Item anomala illa Ambo & Duo, quas duas voces Poëtæ etiam in accusativo masculino usurpant: ut Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.* Hor. *Ne nos titillet gloria. Iureiurãdo obstringã ambo:* Cicero in Phi. secunda. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio.

TErtia declinatio admodum varia est, cuius difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus

Quorundam accusativi flectuntur tantum in im, ut vim, ravim, tussim, sitim, magudérim, amussim, charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut Tybrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in im & in em communiter: in Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis febris, navis, bipennis, aqualis, im vel em.

Ablativus

Propria in ius. formant vocat. in i; ut Antonius Fabius, i. Sic Genius, Filius, Meus.
Propria illa, quorum nominatives desinit in Aius et Eius, faciunt Vocat. in Ai et Ei; ut Caius, Pompeius;
Quod peto, da Caï, non peto consilium. Mart. ep: 30. l. 2.
Pompei meorum prime sodalium. Hor.
Deus voc. Deus. Plur: Dij, Deorum, Deis vel Dijs. &c.

x Luna, in hoc usu, est vocativus casus, o a. Endymion.

" Quid pater Ismario, quod mater profuit Orpheo? Ovid.

Ulyssi et Achilli pro Ulyssei et Achyllei sunt á nominativis Ulysseüs et Achylleüs inusitat. quae Latini mutua videntur a Graec: Ἀχιλλεύς, Ὀδυσσεύς.

— duo si discordia vexet inertes. Hor. l. 1. Sat. 7.

Hujus sunt omnia quae duab. consonantib. aut duplici terminantur; ut serpens, audax, solers.

— et totis Quinquatribus optat. Juv. sat. 10

Ablativus regulariter in e desinit: ut Pectus, salus, ablativo Pectore, salute. Ablativus Singularis

Propria nomina adiectivis similia ablativos in e mittũt: ut Fœlice, Clemente, Iuvenale, Martiale, &c. Et neutra desinentia in al, ar & e, ablativũ magna ex parte mittunt in i: ut { Vectigal, Calcar, Mare, } Abl. { Vectigali. Calcari. Mari.

Ablativus rete, à nominativo retis est: non à nominativo rete. Par cum compositis, tam e quàm i habet: ut Par, compar: Ablativo Pare, compare vel ri. Retis.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, iubar, nectar, gausape, præsẽpe, ê. Et hæc propria, { Soracte, Præneste, Reate, } Abl. { Soractê. Prænestê. Reatê.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in ôrum mittunt: Agonalia, Vinalia, genitivó Agonaliôrum, Vinaliôrum. Festorum nomina.

Interdum autem in ium: ut Floralia, feralia: GeGenitivo Floralium, feralium.

Aliquando vero tam in ôrum quàm in ium: ut Parentalia, Saturnalia. Genitivo Parentaliôrum, Saturnaliôrum, vel ium.

Dativos vero & ablativos in bus ut Saturnalibus, Bacchanalibus. Præter Quinquatrijs, quod iuxta secundam declinationem formát prædictos casus.

Mensium nomina in er vel is, ablativum in i solùm mittunt: September, Aprilis: Ablativo Septembri, Aprili. Mensium nomina.

Quorum accusativus in im tantum desinit, ijs ablativus exit in i, ut Sitim, Tussim. Ablativo Siti, Tussi.

Adiectiva quæ nominativum in is vel er & e neutrum faciunt, ablativum mittunt in i solum; ut.

Fortis,

Fortis,mollis, dulcis. Ablativo Forti,molli, dulci. Sic Acris,acre. Ablativo acri.

Licet Poëtæ,interdum metri causa, E pro I usurpent.

Nota. Cætera adiectiva tam in e quàm i mittunt: ut Capax,duplex. Ablativo capâce,duplice vel ci.

Præter pauper,degener,uber, sospes,hospes,quæ in e tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut Melior, doctior. Ablativo meliore,doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut Ignis,amnis anguis,supellex, unguis,vectis. Ablativo,e,vel,i.

Rariùs autem Civis,	Ablativo	Cive vel civi.
Rariùs etiam Arpinas,		Arpinâte vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per em & im finiunt: ut Puppis, navis Ablativo Puppe,nave vel i. Et verbalia item in trix,ut Victrix, Altrix. Ablativo Victrîce vel ci.

Neutra quorum ablativus singularis exit in i tantum,vel in e & i, nominativum pluralem mittunt in ia: ut Molli,duplice vel ci. Nominativo plurali,Mollia,duplicia. Præter ubera, plura vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa, ut Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Genitivus Pluralis. Ex ablativis in i tantum,vel in e & i,fit pluraliter genitivus in ium: ut Vtili utilium,puppe vel pi,puppium.

Præter comparativa: ut { Majorum, Meliorum, } Item præter ista, Supplicum,complicum,strigilum,artificum, vigilum, veterum, memorum,pugilum, inopum. At plus plurium format.

Sunt & quæ syncopen aliquando admittunt,cujusmodi sunt Sapientum, pro sapientium, Serpentum, pro serpentium.

Ablativus participior in NS frequentior ē in e: in i raro reperitur.

† Serpentiū allapsus timet. Hor. Epod. 1.

optimatum et optimatium.

x illi turba clientum sit major — Hor. l. 3. Od. 1.

Quiritum et Quiritium.

Quod cura patrum, quoque Quiritium. Horat —

Quando nominativi ſingulares duâbus conſonantibus finiuntur, genitiui plurales exeunt in ium: ut Pars, vrbs, falx, glans, trabs, merx. Genitivo plurali, Partium, vrbium, falcium, glandium, trabiũ, mercium.

Excipe hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum.

Vbi in Nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in ium:

ut { Collis, Menſis, Auris, } in Genitivo { Collium, Menſium, Aurium, } Adde iſtis litium, ditium, vitium, ſalium, manium, penatium.

Excipe tamen, Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum.

As format aſſium. Mas marium. Vas, vadis, vadium Nox noctium Nix nivium. Os oſſium Faux faucium. Mus murium. Caro carnium. Cor cordium. Alituum ab ales, aſſumit u.

Boum anomalum eſt ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales deſinunt in ium, accuſativum formant per es & eis diphthongum: ut Partium, omnium. Partes, omnes vel eis. Accuſat. Pluraris.

Greco fonte derivata pleraque, quando iuxta linguæ ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in os: ut Titan, Pan, Daphnis, Phillis: Genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: Dativum verò in i breve: vt Titâni, Pani, Daphnidi, Phyllidi. Grecorum declinatio.

Accuſativum in a, niſi ſint neutrius generis in a non terminantia: ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphëa.

Is tamen & ys per os purum declinata in genitivo, acuſativum faciunt, S nominativi mutatâ in N: ut

{ Tethys, Tethyos. Decapolis, lios. Geneſis, ſeos. (os. Metamorphôſis, ſe- } Accuſativo. { Tethyn. Decapolin. Geneſin. Metamorphôſin. }

Sunt

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in os non purum, alterum in os purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant, alterum in n, alterum in a : ut Paris, genitivo Paridos & Parios , accusativo Parida & Parin, Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

¶ Fœminina in ô, genitivum in ûs, & accusativum in ô mittunt.

ut	Sapphô, Sapphûs	hanc	Sapphô.
	Mantô, Mantûs.		Mantô.
	Cliô, Cliûs.		Cliô.

Vocativus ¶ Vocativus nominativo magnâ ex parte similis est, in nonnullis tamen à nominativo abjicitur s : ut Pallas, Pallantis. Theseus, Theseos,. Tethys, Tethyos. Vocativo ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos.	vocat. ô	Phylli.
Alexis, Alexios.		Alexi.
Achilles, Achilleos.		Achille.

Græca neutra in A. diverso charact. Neutra singularia in a Græca sunt : ut Problêma, poêma : quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ tum : ut Hoc Problematum, Hoc Poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt : ut Problematis, Poematis,

QVARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum QVartæ declinationi nihil fere difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari ; nempe us & u : ut Manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo.

Terentius

Libra die somniq; pares, ubi fecerit horas.
Virg: Geo. 1.

Interdū etiā Dativus in e desinit; ut
Prodiderit commissa fide — Hor. sat. 3. l. 1.

Terentius. *Eius anuis causa.*
Idem. *Nihil ornati. Nihil tumulti.*

Datiuus ŭi habet, & interdum etiam u: ut Fructui, concubitui: rarius, fructu, concubitu. — Dativus singularis.
Virgilius. *Quòd neque concubitu indulgent.*
Terentius *Vestitu nimio indulges.*

Currûm autem pro currŭum Synæresis est, ut & in alijs declinationibus fieri solet.

Iēsus, in accusatiuo Iēsum habet, in reliquis verò casibus vbique Iēsu. — Iēsus.

Hæc dativum & ablativum pluralem in ŭbus formant: Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, ŭbus. — Dativus. Ablativus pluralis.

Cætera omnia in ĭbus: vt Fructibus, fætibus, manibus, motibus.

QVINTA DECLINATIO.

QVinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralē in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur. — Quinta declinatio nominum.

Olim iuxta hanc declinationem flectebantur quędam nomina tertiæ inflexionis: ut *Plebes, plebei.*

Genitivus huius declinationis olim etiam in es, ii, & e, exibat. — Genitivus singularis.
Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*
Virgilius. *Munera lætitiamque dii.*
Salustius. *Vix decima parte die reliqua.*

Cæterùm, præter ista quæ iam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina, quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

De

DE NOMINIBVS HETEROCLITIS. *Rob. Robins.*

Heteroclita quę sunt

QVæ genus aut flexũ variant, quæcũq; nouato
Ritu deficiunt, superãtue, Heteroclita sunto.

Variantia genus

1. Fœm. sing, Neut. plura.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix vrbs Troũ, Pergama gignit.
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex,
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.
(vtrumq;:

2. Neut. sing. Masc. & neut pl.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter
Rastrum cum fræno, filum simul atq; capistrum
Argos itẽ & cœlũ sũt singula neutra. Sed audi,
Mascula duntaxat cœlos vocitabis & Argos.

3. Neut. Masc. tantum plur.
4 neut sing fœm. plural.

Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera for-
Nundinum, & hinc epulũ, quibus addito (mant,
balneũ: Et hæc sunt.
Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo:
Balnea plurali Iuuenalem constat habere.

5. Masc. sing. Neut. plural.

Hæc maribus dãtur singlaria, plurima neutris:
Mænalus, atq;, sacer mõs Dyndimus, Ismarus atq;
Tartara, Taygetus, sic Tænara, Massica, &
altus (trumq;,

6. Masc. sing. Masc. & neut. pl.

Gargarus, At numerus genus his dabit alter v-
Sibilus atq; iocus, locus & Cãpanus Auernus.

Defectiua. *(pago:*

Quæ sequitur manca est numero casuve pro-

Aptôta,

Anomalia q̃dam significãois ē, quum nomen aliud singulari numero significat, aliud plurali: ut litera sing. significat characterem; Lrã plur: Epistolam: ædes, is, templum; ædes, ædium lares. Copia sing. significat abundantiam: plur: Exercitū (sed apud Cæs: Com. 1. Copia significat in plur: abundantiam, sc. agros et cultum et copias Gallorum &c.): Plaga sing: Verbér; at in plur: retia

Hæc Hierosolyma, æ; pl. hæc Hierosolyma, orum.
Hic et Hæc Carbasus, pl. hæc Carbasa.

Hoc cicer, pl. Hi cicres; sic sicer.
Tigris gto is, et idis. {No. Tiber, Tiberis, Tibris. / Ge. Tiberis, Tibris, Tibridis.}
Vas, Vasis pl. Vasa, vasorum, is.
Ales in gto plur: Alitum.
Bos in gto pl. Boum: dat. abl. Bobus, vel Bubus.
Deliciū plur: Deliciæ.

Garganus. pangæus.

Notetr Juppiter, qa á nõiativo variat; Jovis, Jovi, em, e.

Nom. Acc. fas, nefas, instar, volupe
necesse, nil, nihil, opus, praesto.

Ierusalem indeclin. Nequam, pondo
frit, gith, gry, gausape. pondo utriusq. n̄ri.
Cete, sinapi, stibi. Mille. m. f. n. indecl.
Millia, ium, ibus.

Nauci, Exspes.
bilicem, trilicem in accu.
Hortatu, monitu, instinctu, gressu, libitu,
relatu.

Gen. Abl. tabi, tabo. Macte sing. Mac=
=ti plur. Sub{Diu. Dio.

Obtentui obtentu, Nuptui nuptu.

Dica, dicam, dicas.

Nil loci relictū e preci. Ter. Andr.
potis, pote, potes. fides fidem fide. Pl. es, ium, ibus
ambages is, abl. e. plur. integ.
Adjectiva compa á Corpus vix loquuntur in
nominativo, ut et Indecor. / Neutra plur. á Me=
=mor, ut et Dat. et Abl. plur. vix loquuntur. / Os, oris,
et sal vix loquuntur in gto plur.
Grato, fauce leguntur tm̄ in abl. sing.

Aptôta.

Quæ nullũ variant casum, vt fas, nil, nihil, instar, Aptota sũt
Multa & in u simul i vt sũt hæc, cornuq́; genuq́; quę a recto
Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot, & omnes non variãt
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis. casum.

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit vna: 2. Monoptota sunt
Ceu noctu, natu, iussu, iniussu, simul astu, quæ vnico
Promptu permissu: plurali legimus astus, in obliquo
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est. reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta quibus duplex flexura remansit: 3 Diptôta. quæ
Vt fors forte dabit sexto, spontis quoque sponte, duobus casibus.
Sic plus pluris habet: repetundarum, repetundis;
Iugeris & sexto dat iugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant.
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete, iunge vicem sexto vice, nec lego plura.
Verberis atque vice, sic plus cum iugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocãtur; 4. Triptota quæ tribus casibus.
Vt precis, atq́; precem, petit & prece blandus amicam.
Sic opis est nostra, fer opem legis, atq; ope dignus.
At tantùm recto frugis caret, & ditionis.

Integra

Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus :
Omnib9 his mutilus numerus prior, integer alter
Quæ referũt, ut Qui: quæ percontãtur, ut Ecquis
5 Defec. vocativo. *Et quæ distribuunt, ut nullus, neuter & omnis,*
Infinita solent his iungi, ut quilibet, alter :
Quinto hæc sæpe caret casu, & pronomina, præter
Quatuor hæc infra, Noster, nostras, meus & tu.

6 Propria defect. plu. *Propria cuncta notes, quibus est natura coercẽs,*
Plurima ne fuerint, ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Pernassus, Bucephalúsque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, vda, metalla,
In quibus authorũ quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Neutra singularia carentia quibusdam casibus pluralibus.

Hordea, farra, forũ, mel, mulsũ, defruta, thusq;,
Tres tantum similes voces pluralia servant.
7 Appellati: masculina defecta plurali. *Hesperus & vesper, pontus, limũsq; fimusque,*
Sic penus & sanguis: sic æther, nemo, sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primũ.
8 Appellat. fœm. carentia plurali. *Singula fœminei generis, pluralia raro :*
Pubes, atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, humus atq; lues, sitis & fuga, iunge quietẽ;
Sic cholera atq; fames, bilisq;, senecta, iuventus,
Sed tamen hæc soboles, labes, ut & omnia quinta,
Nota. *Treis similes casus plurali sæpe tenebunt.*
Excipe res, species, facies, aciésque, diésque.

Quas

Vis plur. vires. —— Cætera, cæterum deest masc.

Dŷq; Deæq; oẽs — in voc. Virg. Geo. 1.
—— Dŷq; ô comuniter oẽs. Ovid. Met.

× Æs in plur. ht ẽs similes casus.
Propria virtutes, artes, pensa, vela, figura.
Morbi, herbæ, vitia, ætates, frumenta, metalla.

Contexit vna trib⁹ Gargiliane foris. Mart. l. 7. ep. 64.
silentium, fel, æs, rus, crepusculum, oblivium.

× Nemo caret genito, quinto, numeroq; secundo.
Vulgus, muscus, pudor, viscus, sopor, costus.

Pueritia, infantia, adolescentia, panacea, tellus,

× Fuga interdum legit^r in plurali; vt
. —— Non celeres fugæ. Hor. Od. lib. 4. Od. 8.
Lux, paupertas, prosapia, tabes, plebs, rabies, pler,
sanies, pituita, fama, Pax, Gloria. At in medio
cursu florentium gloriarum. Amian. Marc. in Iuliano.
× neq; vigilijs neq; qetibus. Salust.
× et hyems.
Ira vix legit^r in dat. et abl. plur.
timere relicta ab suis plebes. Liv. l. 2. de secessione
Plebis. /

appellativa oia virtutum, vitiorum & artium.

Hopax, pus sebum, vulgus, aerum, fascinum, dilu=
=culum, lutum, penus, macellum, hilum, ebur, nectar,
verrastum, faenum, sinum, manna, pelagus.

Aborigines, m. f. magnates, optimates, annales,
antipodes, primores, proceres; sed Iuvenal. Agnos=
co procerem — Sat 8a. Inferi, morbilli
triones, Etesiae, parastatae, pugillares, fori,
triplices, Supi, caelites, m. f. complures, tibicines
proceres, caretes, Corybantes, Luperi, Salij, Quirites
sed Pers! hat Quiritem Sat. 3. Delphi, Parisij, Cures
et Ovid. Quiritis Met. 14. Volj, Argi, fundi, Rubi.
× grates hat tm 3 similes casus. / Eumenides,
Dryades, Hamadryades, Oreades, Hespides, fores
(at legimus fore apud Val. Max. l. 9. c. 13. sm alios
14.) Endromides, pumps. Argutiae, praestigiae,
scopae, gerrae, vindiciae, vergiliae, reliquiae,
variolae, ineptiae, affaniae, clitellae, decimae
Ambubaiae, bigae, quadrigae, Cantes, Cyclades
Copiae, armies, at Salust hat in Cat. conj. in
oi copiâ in Ety army, apud Eed gralla
tenebrae, facetiae, intempiae, Alpes, Syrtes,
esgliae, Brugae, Vrliae, Venetiae, Bruxellae, In=
terdum tn Bruxella legitur apud neotericos in
sing. Trallis, Plures.

Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere ut hæc sunt:
Stultitia, invidia & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet;
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rarius his numerum quandóq; sed adde secundũ.

Nec licet his neutris numerum deferre secundũ: 10. Neutra carentia plurali.
Delicium, senium, lethum, cœnúmque salúmque:
Sic barathrum, virus, vitrum, viscúmq; penúmq;
Iustitium, nihilum, ver, lac, gluten simul halec:
Adde gelu, solium, iubar. Hic quoque talia ponas
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo. 11. Masculina carentia singulari.
Manes, maiores, cancelli, liberi & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores,
Cum genus assignant: natales, adde penates,
Et loca plurali, quales, Gabijque Locrique:
Et quæcunque legas passim similis rationis.

Hæc sunt fœminei generis numerique secundi: 12. Fœminina carentia singulari.
Exuviæ, phaleræ, gratésque, manubiæ & idus,
Antiæ & induciæ, simul insidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ,
Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ & inferiæ sic primitiæque, plagæque
Retia signantes, & valvæ, divitiæque,
Nuptiæ itẽ et lactes. Addãtur Thebæ et Athenæ:

Quod genus invenias & nomina plura locorum.

43 Neutra carentia singulari.

Rarius hæc Primo, pluralia neutra leguntur:
Mœnia cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia, sic bellaria, munia, castra,
Funus iusta petit, petit & sponsalia virgo:
Rostra disertus amat, puerique crepundia gestant,
Infantesque colunt cunabula, consulit exta
Augur, & absoluens superis effata recantat.
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia iungi.
Quod si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

1. Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas,
Nam genus & vocem variãt, tonitrus tonitruque
Sic clypeus clypeũ, baculus baculũ, atque bacillũ,
Sensus & hoc sensum, tignus, tignumque, tapetum
Atque tapete, tapes, punctus, punctumque, sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis:
Sinus & hoc sinum, vas lactis: mendáque, mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornũ,
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri.
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

2. Nominativi ex accusativis Græcis, in a.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu fœtum peperêre Latinum.
Nam panther panthera creat, crateráque crater,
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit.

Hinc

x   de Visceribus carnas. Ovid. Met. 15.

Ilia^x Viscera, rudera, singulare ~~num~~ numero raro admittunt.

Equria brevia, verenda, tormina, missilia sata, Catadupa aliodoria, Acta records, miscellanea parentalia, Biblia, Tempe, Artaxata Bactra Acrocerannia, Arbella tabulata subsellia tempora, ye temples of ye head, Susa, Leuctra.

x Orgia Lupcalia, fflorialia Ambarvalia Vinalia, Tristeria, Dionysia Agonalia Quinquatria, Saturnalia, Pythia, Palilia, &c.

Jecur Jecoris, vel Jecinoris.

callus vel callum. hæc Nardus hoc um. mulctra, mulctrum, ale. cepa æ. et cepe indecl. commentarius et commentarium capulus, um. ancile ancilium. Vidulus et Vidulum, catinus um. supparus um. lupinus, um. simpo, simpulum simpullum, simpuvium. Pachynus Pachynum, lixivia, um. Ostrea, um. ostreus, u. hæc lampsacus hoc lampsacum. araneus, et a. Baptismus, et ma. Vesper, eri; Vesper, eris, Vespa, æ. Hesperus, hesperugo. Belgia ium. clathrus, um. porrus, um. rebellio ium. pulvinus, pulvinar, pulvinar. hæc Ilios, hoc Ilium. comitia, ii

Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum: 3. Rectum variantia.
Gibbꝰ et hic gibber, cucumis cucumer, stipis et stips
Sic cinis atq; ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes,
Quæ pariunt or et os honor et labor, arbor adorq;
His et apes et apis, plebs plebis. Sunt quoq; multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam:
Vt delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager:
Teucrus itē teucer. Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio casta.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi 4. Declinationem variantia.
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo.
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus,
Sic colus atq; penus, cornus quādo arbor habetur:
Sic lacus atq; domus, licet hæc nec ubiq; recurrāt:
His quoq; plura leges, quæ priscis iure relinquas,

Et quæ luxuriant sunt adiectiva notanda (dunt: 5. Adiectiva luxuriantia.
Multa, sed inprimis quot & hæc tibi nomina fun-
Arma, iugum, nervus, somnus, clivusq; animusq;
Et quot limus habet, quot frænū & cera, bacillū,
A quibus us simul is formes, ut inermus inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINVM.

Nominum comparatio. COmparantur Nomina, quorum significatio augeri minuíve potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus gradus. Positivus, qui rem sine excessu significat: ut Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus. Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium Magis, auget : ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo positivi casu in i, additâ syllabâ : ut ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus. Superlativus, qui supra positivum cum Adverbio Valdè vel Maximè significat: ut

Doctissimus, Iustissimus, } id est valdè vel maximè { Doctus, Iustus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i, adjectis s & simus : ut à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

In rimus. Quæ vero positiva in r desinunt, adjecto rimus, superlativum formant : ut Pulcher, pulcherrimus, Niger, nigerrimus.

Excipiuntur Dextimus à Dexter, Maturimus sive Maturissimus, ab antiquo Matur.

In lis. Sex ista in lis, superlativum formant in limus : nempe Facilis, facillimus : Docilis, docillimus : Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, humillimus: Similis, simillimus.

Derivata à dico, loquor, &c. Quæ derivantur à Dico, Loquor, Volo, Facio, ad hunc modum comparantur. Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico. Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius & confidentiloquius.

Bene-

x Exc:
Vulgaris, vetulus, balbus, silvester, equester,
Delirus, crispus, claudus, canusq, canorus,
Prodigus, atq cicur, memor, almus, caluus, egenus,
Invidus, æternus, sir par, æqualis,
Cælestis, medius, mortalis.

Adiectiva quæ nō comparantur propria declinaōe
1 Desinentia in us purū; ut arduus
2 Participialia in Dus; ut amandus
3 Adiectiva in Plex; ut multiplex, exc: simplex.
4 Desinentia in Inus
5 Derivativa in Inus; ut Cedrinus, Crystallinus, matutinus, vespertinus exc
6 Composita a fero et gero, ut Horrifer, Belliger
7 Numeralia, ut quintus, decimus, bipes, quadrupes.
8 Gentilia, ut Britannicus, Persicus, popularis.
9 Quæ tempestates et spatium temporis significant, ut vernus, hyemalis, Hornus, binulus, trimestris, septennis, &c:

Imbecillis imbecillimus.

Dives, ditior, ditissimus, Divitior in comp: apud Ovid:
Divitior formâ &c: Metam: 6°.

x vel posterrumus.

Benevolus,
Benevolentior, } à volo.
Benevolentissimus.
Magnificus,
Magnificentior, } à facio.
Magnificentissimus.

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus maximè arduus. Comparatio nom. in us, purum.

COMPARATIO INVSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrent, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiosissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus. } { Multissimus, apud Ciceronem.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus, Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citra, citerior, citimus. Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Extra, exterior, extimus vel extremus, Supra, superior, supremus vel summus. Post, posterior, postremus. Vltrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus, à quo proximior, apud Ovidium. Pridem, prior, primus. Diù, diutior, diutissimus. Sæpè sæpiùs, sæpissimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytissimus. — Meritus, Meritissimus.

Opimus, Opimior. — Sinister, Sinisterior.

Ocyor, Ocyssimus. — ab ὠκὺς.

Novus, Novissimus. — Iuvenis, Iunior.

Adolescens, Adolescentior. — Senex, Senior. Maximus natu.

Potior, Potissimus.

Longinquus, Longinquior. — Ante, Anterior.

Penè, Penissimus. — Nupèr, Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à Substantivis fit comparatio, sed abusivè ut Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone, Cinædo, Pœno.

sc: respectu qualitatum non substantiæ — ut

Nerone. i. Neronè crudelior

Cinædo. i. Cinædo mollior

Pœno. i. Pœno perfidior

COM-

Carent comparativo sacer, falsus, fidus, invitus, consultus.

Carent superlativo, proclivis, declivis, ingens, propinquus.
verbalia in bilis, ut amabilis, perennis.

Exclusissimus Plaut: Amphit:

Segnis, serior, serissimus apud Plin:
Serò serius.

valde, valdius; Tempori, temporius — modo surgit=
Eoo temporius cælo. Ovid: Meta:
valdius oblectat populum, meliusque moratur. Hor:

Satis, satius. Propinquus, propinquior.

Carolus Jacobissimus. Fra: Nethersole orator Cantab:
1614.

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	POSITIVUS.					COMPA.	SUPER.
	Doctus.	*Tener.*	*Dulcis.*	*Fœlix.*	*Prudens.*		
Nom.	*us,* *a* *um*	*er,* *a* *um*	*is,* *is* *e*	*x*	*ns*	*ior* *or* *ius*	*mus* *ma* *mum*
Gen.	*i* *æ* *i*		*is*			*ioris*	*mi* *mæ* *mi*
Dat.	*o* *æ* *o*		*i*			*iori*	*mo* *mæ* *mo*
Accu.	*um* *am* *um*	*em* *em* *e*	*em* *em*	*em* *em* *x*	*ns*	*iorem* *iorem* *ius*	*mum* *mam* *mum*
Voc.	*e, er* *a* *um*	*is* *is* *e*		*x*	*ns*	*ior* *ior* *ius*	*me* *ma* *mum*
Ablat.	*o* *a* *o*	*i*		*e* *i*		*iore* *iori*	*mo* *mâ* *mo*

Comparationum Typus.

PLVRALITER.

	POSITIVVS.		COMPA.	SVPER.
	Docti. Teneri.	Dulces. Fœlices. Prudentes.		
Nom.	i æ a	es es ia	iores iores iora	mi mæ ma
Gen.	orum arum orum	ium	iorum	morum marum morum
Dat.	is	ibus	ioribus	mis
Accu.	os as a	es es ia	iores iores iora	mos mas ma
Vocat.	i æ a	es es ia	iores iores iora	mi mæ ma
Ablat.	is	ibus	ioribus.	mis

Pronomen dictum, quod pro nomine ponatur, quod nomini simillimum sit; quod easdem species admittat, sc: substantiuum et Adiectiuum: quod eosd: ~~casus~~ casus, ead: gra; quin et declinationes admittat, quae ut nomina dignoscuntur ex terminatione genitiui. Breuiter pronomen nihil est aliud, quam nomen personale.

Ronomen est pars orationis, quâ in demonstrandâ aut repetendâ re aliquâ utimur.

Pronomina sunt quindecem: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut Egomet, tute, idem & similia. Vt etiam Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBVS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex, Primitiva & Derivativa.

Ad primitivam spectant ista: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Primitiva.

Ex primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Demonstrativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia. Possessiva.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem, aut nationem, vel partes & sectas significent: ut Nostras, vestras, & cujas nomen. Gentilia.

DE NVMERO.

Numerus Pronominum duplex est. Singularis, ut Ego. Pluralis, ut nos. Numerus in Pronominibus.

DE CASV.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine.

Vocativo

*Non nobis hoc videtur.

Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. **Martialis* tamen pronomini Ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Vt Martis revocetur amor, sævique tonantis,
A te Juno petat Ceston & ipsa Venus.

DE GENERE.

Genus pronominum.

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur: ut Ego, tu, sui. Alia per tria genera variantur: ut Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in i: ut Ego, tu. Genitivo Mei, tui & sui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda.

Genitivus secundæ desinit in ïus vel jus. Cujus formæ sunt ille, ipse, iste. Genitivo illïus, ipsius, istïus. Hic, is, qui. Genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia.

Genitivus tertiæ declinationis exit in i, æ, i, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur. Cujus sortis sunt.

N.	Meus, mea, meum. Tuus, tua, ,uum. Suus, sua, suum. (strū Noster, nostra, no- Vester, vestra, vestrum	G.	Mei, meæ, mei. Tui, tuæ, tui. Sui, suæ, sui. Nostri, nostræ, nostri. Vestri, vestræ, vestri.

Quarta.

Genitivus quartæ habet âtis, ex quo ordine sunt.

Nostras, Vestras, Cujas,	Genitivo	Nostrâtis. Vestrâtis. Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE

Ipse, idem et Qui sunt omnium personarum: quicunque quisquis sunt et 2dæ et 3iæ personæ.

DE PERSONA.

Personæ pronominum sunt tres,	{	Prima, Secunda, Tertia,	} ut	{	Ego. Tu. Ille.	Personæ pronominum.

DE FIGVRA.

Figura est duplex: simplex, ut Ego. Composita ut Egomet. Figura.

Pronomina inter se componuntur: ut Ego ipse, tu ipse, suiipsius, meiipsius. Pronominum compositio.

Nom.	Istic, Istæc, Istoc vel Istuc.	Accus.	Istunc, Istanc, Istoc vel Istuc.	Ablat.	Istoc, Istac, Istoc.

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istæc. Eodem modo declinatur & Illic, Illæc, Illoc.

Componuntur & cum præpositionibus: ut Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbijs: ut

Eccum, Eccam, Eccos, Eccas,	ab Ecce & is.	Ellum, Ellam, Ellos, Ellas,	ab Ecce & Ille. Vt & idem quoq; ab is & demum.

Cum Coniunctione quoque componuntur: ut Nominativo Hiccine, Hæccine, Hoccine. Accusativo Hunccine, Hanccine, Hoccine. Ablativo, Hoccine, Haccine, Hoccine. Pluraliter Hæccine neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut Met, te, ce, pte.

Met adijcitur primæ & secundæ personæ: ut Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic sibimet quoque, ac semet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur Tumet

esse

eſſe verbum à Tumeo. Sed Tuimet, tibimet, temet, noſmet, &c.

Te. Te adijcitur iſtis : ut Tu, Tute, Te, Tete.

Ce. Ce adijcitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iſte, quoties in s deſinunt, ut Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtioſce.

Pte. Pte apponitur iſtis ablativis.
Meâ, Tuâ, Suâ, Noſtrâ, Veſtrâ,
ut
Meâpte, Tuâpte, Suâpte, Noſtrâpte, Veſtrâpte.

Interdum etiam maſculinis & neutris adijci ſolet : ut Meopte marte, Tuopte labore, Suopte jumento, Noſtropte, &c.

Quis. Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur.
En, Ne, Alius, Num, Si,
ut
Ecquis, Nequis, Aliquis, Numquis, Siquis.
Et hæc tam in fœminino ſingulari, quàm in neutro plurali, qua habent, non quæ : ut Siqua mulier, nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur : Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compoſitione :
Nam, Piam, Putas, Quam, Que,
ut
Quiſnam, Quiſpiam, Quiſputas, Quiſquam, Quiſque.
Et hæc ubique (prætérquam in ablativo ſingulari) Quæ habent, non Qua : ut Quænam doctrina: Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis Quis etiam cum ſeipſo componitur : ut Quiſquis, quod & in hunc modum variatur.

Nominativo, Quiſquis, Quicquid, Accuſativo, Quicquid, Ablativo, Quoquo, quâquâ, quoquo.

Qui

Qu
Dan
Vis,
Libe
Cun
ella,

ſona
P
Ego
C
ſon
Pœ

V
pus,

Qu
gen

A
paſſ
go,

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq;	ut	Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq;		Et hæc ubique, præterquam in ablativo singulari, Quæ retineat, non Qua: ut Quædam puella. Quæcunque facinora.

DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve aut pati significat: ut Sum, existo, moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur inprimis in Personale, ut Doceo: & Impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur: ut Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista: Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Persona, Numerus, Coniugatio.

DE GENERE

Quinque sunt Verborum genera.	Activum, Passivum, Neutrum,	Deponens. Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat & in o finitum passivum in or formare potest: ut Doceo, doceor, Lego, legor. Activum.

PAS-

PASSIVVM.

Passivum. Passivùm est, quod pati significat, & in or finitum, activi formam, r dempto, resumere potest: ut Amor, amo. Afficior, afficio.

NEVTRVM.

Neutrum. Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest: ut Curro, ambulo, iaceo, sum.

Neutrorum tria sunt genera.

Neutrum substantivum. Nam aliud Substantivum dicitur: ut Sum, es, est, sumus, &c. Aliud absolutum, sic dictum, quò d ipsum per se sensum absolvat.

Neutrum absolutum. Atque hoc rursum duplex est, nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem: ut Ambio, dormio, pluit, ningit. Alterum vero passionem in ipso completam indicat: ut Palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut

Bibo vinum	Vinum bibitur.
Curro stadium,	Stadium curritur.
Vivo vitam,	Vita vivitur.

Sunt denique quæ simplicia quidem neutra sunt, composita vero agendi vim concipiunt: ut Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens. ius Deponens, quod in or finitum, vel activi significationem habet, ut Loquor verbum: vel neutri, ut Philosophor.

COMMVNE.

Commune. Commune quod in or finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror,

Chartis inornatum silebo &c: Hor: Od: 9. l: 4
teneri properentur amores. Ovid
Unde nemus nullis illud aditur equis. Ovid: fast: 3.
Quae plus sunt potae plus sitiuntur aquae. Ovid:

Quod ulcisci nequit. Ulcisci pass: usurpat: Salust: in Bello Jug:

ſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior: multáque id genus alia, quæ paſſim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum ſex enumerantur.

Indicativus, qui ſimpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem uſurpatur: ut *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut *An in aſtu venit aliud ex alio malum?* Indicativus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, ſed præſens duplex: ut apud Propertium. *Aut ſi es dura nega, ſin es non dura venito.* Imperativus

Virg. *Tityre dum redeo, brevis eſt via, paſce capellas:*
Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à ſubjunctivo mutuatur. Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.*

Martialis. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare, nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi eſt.

Quin & illa paſſiva, Præceptum ſit, Dictum ſit, Determinatum ſit, præteriti imperativi eſſe fatetur Priſcianus.

Hic modus etiam permiſſivus dicitur, quòd interdum per hunc permiſſio ſignificetur: ut
Si ſine pace tuâ, atque inuito numine Troës.
Italiam petiere, luant peccata, nec illos Iuveris auxilio.

Denique aliquando etiam Suppoſitivus aut Hortativus appellatur: ut Virgilius.
eamus & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam, nec refert factáne ſit, an fiat, an ſit facienda: ut *Vtinam bonis literis ſuus detur honos.* Optativus.

Modus

Modus Optativus ; Potentialis & Subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur, ut est author *Linacrus.* Præterea notandum est, præsens hujus modi assumere quandóque significationem futuri : ut *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis. Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut *Expectes eadem à summo minimoq; poëta*, pro potes expectare. *Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*, pro non debes expectare. *Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet*, pro vult affirmare.

Græcorum optandi modus. Græci hunc modum nunc per indicativum, nunc per optativum, & particulam ἂν exprimunt.

Subiunctivus. Subjunctivus, qui nisi alteri subijciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut

Nota.

Si fueris fœlix multos numerabis amicos :
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt : discernuntur vero significatu & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi : ut *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam coniunctionem annexam habet: ut *Si venero. Ut taceas. Cum cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam: ut *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinq;.

Præsens. Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut *Scribo.*

Imperfect. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem : ut

Hoc pro missiuum tempus

In infinito passiuo adhibetur iri; ut amatum iri. Æquum est ut ad me cohortes missum facias. Ad Att: 8.18.

Considero, desidero, incuso, accuso, recuso. affligo, is. profligo, as. destino, praestino, spuo, amplector, complector, extinguo, restinguo, distinguo, contamino.

Induo a Graeco δύω vel δύμι.

Virgil. *Hic templum Iunoni ingens Sydonia* Dido
Condebat. Erat adhuc in opere.

Perfectum, quo præterita absolutaq; significatur actio. Hoc in passivis deponentibus & communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proximè præteritum exprimitur, ut *Pransus sum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur, ut *Pransus fui*. Non enim si modo pransus sis, pransus fui commodè aptéve dixeris. Perfectum.

Plusquam perfectum, quo actio jam diù præterita significatur. Plusquam perfectum.

Futurum quo res in futuro gerenda significatur. Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere, ut Ovid. *Ibimus ô Nymphæ, monstratáq; saxa petêmus.* Futurum.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant: ut *Videro, Abiero*.

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris*

Quod quidem Exactum, futurum etiam in subjunctivo modo reperitur.

Plin. *Ero securior dum legam, statímq; timebo cum legero.*

DE FIGVRA.

Figura est duplex, Simplex, ut facio. Composita, ut calfacio.

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, cõpello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur, à græcis nata, ut Impleo à πλῶ: Percello, à κέλλω.

DE SPECIE. Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio, ut Ferveo. Primitiva.
Derivativa, quæ à primitiva deducitur, ut Fervesco. Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa. Inchoativa à Grammaticis appellata (quæ Valla meditativa potius & augmentativa appellat) in ſco, deſinunt, ut Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco.

Hæc aut inchoationem ſignificant: ut Luceſcit, id eſt, incipit lucere, aut certe gliſcere & intendi: ut apud Virgilium, *Expleri mentem nequit, ardeſcitq́, tuendo*, hoc eſt, magis magiſq; ardet. Ex his plæráq; pro thematibus primarijs uſurpantur: ut *Timeſco*- *biſco, conticeſco*. id eſt, *Timeo, bio, taceo*.

Frequentativa. Frequentativa deſinunt in to, ſo, xo, aut tor: ut Viſito, affecto, ſcriptito: pulſo, viſo, quaſſo: nexo, texo, vexo: ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam vel conatum: ut Dictito, id eſt, frequenter dico. Viſo, i. eo ad videndum.

Huc pertinent & illa, Vellico, fodico, albico, & Apparativa. ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent.

Deſiderativa. Deſiderativa finiunt in urio: ut lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum primitivorum, ſtudium atq; appetentiam quandam adijciunt: ut Lecturio, id eſt, legere cupio. Cœnaturio, id eſt, cupio cœnare.

Diminutiva. Diminutiva in lo vel ſſo exeunt: ut Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo.

Imitativa. Imitativa ſunt quæ imitationem ſignificant: ut Patriſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hâc formâ non adeo delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut Cornicor, à cornice: Vulpinor, à vulpe: Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut Lego: Secunda, ut Legis: Tertia, ut Legit.

Numeri

uel patrizo. Patrizo.
Sirilsissito apud Plaut: Menechm:

x necavit. Cic. p. leg. Manil.

Oĩa hujus ꝯjugãois desinunt in eo.

Numeri sunt item duo: Singularis, ut Lego: Pluralis ut Legimus.

DE CONIVGATIONE.

Quandoquidem de coniugandorum verborum ratione in Rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam vngues suos exactissimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ *Gulielmi Lilij* de præteritis & supinis regulæ lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæq; nec sanè minùs vtiles, pari aviditate imbibantur. Coniugatio.

G. L. DE SIMPLICIVM verborum primæ conjugationis communi præterito.

S in præsenti perfectum format in avi. * Hypermeter versus plus iusto unâ syllabâ constat, sed colligendâ cum primâ voce sequentis versus, id quod omnium commune est.
Ut no, nas, navi; vocito vocitas, vocitavi.
Deme lavo, lavi; iuvo, iuvi, nexoque nexui.
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico qd. plicui, frico qd. fricui dat;
Sic domo qd. domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto qd. vetui dat.
Atq; cubo cubui. Raro hæc formantur in avi;
Do das ritè dedi; sto stas, formare steti vult.

Secundæ conjugationis commune præteritum.

E*S in præsenti perfectum format ui dans,* Es ũi, ut nigreo nigrũi.

Vt nigreo, nigres, nigrüi : jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi,
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
Vult vidi, sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
Pendeo namq; pependi, mordeo vultq; momordi,
Spondeo habere spopondi, tondeo vultq; totondi.
Geo. *L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si:*
Vrgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Leo. *Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum*
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi.
A maneo mansi formatur, torqueo torsi,
Veo. *Hæreo vult hæsi. Veo fit vi, ut ferveo fervi,*
Niveo & inde satum, poscit conniveo nivi,
Et nixi, cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio

TErtia præteritum formabit ut hîc manifestũ
Bo. *Bo fit bi, ut lambo lãbi, scribo excipe scripsi,*
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.
Co. *Co fit ci, ut vinco vici, vult parco peperci,*
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do. *Do fit di, ut mando mandi, sed scindo scidi dat,*
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique.
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepêdi:
Iunge cado cecidi, pro verbero cado cecîdi.

Cedo

Leo ō legitur simplex & unicum tt compum; sc. Deleo.

Pleo ō usurpatur nisi in compõe; ut Compleo, Repleo, Suppleo, Impleo. &c.

* sc. sm characteristicam pntis.

" At tibi, q nostro tendisti retia lecto. Propert. pt fortassis Aphæresis videri.

'' in compositis, vt secerno decerno discerno:
ō in simplicibus, q̃d a video mutuatur vidi.
Vid. infr. in Cap. Quaedam praeterita. Vers. 5.

× crepo, as legitur; non Crepo, is.

Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi. Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go fit xi, ut jungo junxi, sed r ante go vult si: Go.
Vt spargo sparsi, lego legi, & ago facit egi.
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi: cum signat pango pacisci
Vult pepigi: pro iungo pegi: pro cano panxi.

Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi. Ho.

Lo fit ŭi, colo ceu colŭi: psallo excipe cum p, Lo.
*Et sallo sine p, nam *salli format utrumque:*
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango ceculi, pello pepulique.

* Addito p priori, dempto posteriori.

Mo fit ŭi, vomo ceu vomŭi: sed emo facit emi, Mo.
Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No fit vi, sino ceu sivi: temno excipe tempsi. No.
Dat sterno stravi, sperno sprevi, lino levi,
Interdum lini & livi, cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genŭi, posŭi, cecini dant.

Po fit psi, ut scalpo scalpsi, rumpo excipe rupi, Po,
Et strepo qd. format strepui, crepo qd. crepui dat.
Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi. Quo.
Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino sevi, Ro.
Quod serŭi meliùs dat mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,

Quæro, quæsivi, tero trivi, curro cucurri.

So. *So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,*
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodq; capessivi facit: atque facesso facessi:
Sic viso visi, sed pinso pinsui habebit.

Sco. *Sco fit vi, ut, pasco pavi: vult posco poposci,*
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To. *To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur*
Pro facio stare activum, nam iure stiti dat.
Dat mitto misi, petij peto, sive petivi.
Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi:
Ut flecto flexi, pecto dat pexui, habetq;
Pexi: etiam necto dat nexui, habet quoq; nexi.

Vo. *Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.*

Xo. *Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.*

Cio. *Fit Cio ci, ut facio feci, iacio quoque ieci,*
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Dio. Gio. *Fit Dio di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio, gi.*

Pio. *Fit Pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi:*
Et rapio rapui, sapio sapui, atque sapivi.

Rio. Tio. *Fit Rio ri, ut pario peperi. Tio ssi geminans S,*
Vt quatio quassi, quod vix reperitur in usu.

ūo. *Denique ūo fit ūi, ut statuo statui: pluo pluvi*
Format, sive plui: struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta conjugatio.

Q*Varta dat is ivi, mōstrat scio scis, tibi scivi:*

Exci-

Oīa hujus Conjugaōis desinunt in io; præter eo, queo, veneo.

3ª Vba compa interdu' mutant cjugaões; Do, 2 Sto, 3 pario. / à cædo, is trucido, as.

Excipias venio dans veni, cambio campsi, Exc. venio; cambio, &c.
Raucio rauci, farcio farci, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi:
*Pro salto salio salui * & amicio amicui dat.* *Pes proceleusmaticus.
Parciùs utemur, cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi atque salivi,

De compositorum verborum præteritis.

PRæteritum dat idem simplex & compositivũ,
Vt docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
Quam simplex geminat, composito non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repun-
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis. (go:
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico, multiplico; gaudent formare plicavi.
Applico, complico, replico & explico, ũi vel in avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde Oleo.
Quodvis compositum meliùs formabit olevi:
Simplicis at formam redolet sequitur suboletq;.
Composita à pungo formabunt omnia punxi, Pungo.
Vult unum pupugi, interdumq; repungo repunxi.
Natum à do, quando est inflectio tertia, ut addo: Do.
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum
Abscondo abscondi. Natũ à sto stas, stiti habebit. Sto.

Verba mutantia 1am vocalem vbiq; in E.

Verba hæc simplicia, & præsentis præteritiq;,
Si componantur, vocalem primam in E mutant:
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Pario. *Partio, carpo, patro, scando, spargo, parióq;,*
Cuius nata peri, duo comperit & reperit dant:
Cætera sed perui, velut hæc aperire, operire.
Pasco. *A pasco pavi tantum composita notentur*
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habe e:
Cætera ut epasco servabunt simplicis usum.

Mutantia primam Vocalem vbiq; in *I.*

Posthabeo simplicis formam servat. *Hæc habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecidi,
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in I mutant:
Cano. *Vt rapio rapui, eripio eripui: à Cano natum,*
Præteritum per ui ceu concino concinui dat.
Placeo. *A Placeo sic displiceo, sed simplicis usum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo bene servant.
Pango. *Composita à Pango retinent a quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Maneo. *A Maneo mansi, minui dant quatuor ista,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
Scalpo, calco, salto. *Composita à Scalpo, calco, salto, a per u mutant:*
Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.
Claudo, quatio, lavo, *Composita à Claudo, quatio, lavo, reijciunt a:*

Id

à mando comendo. gradior, farcio.
à patior ppetior.
× ablacto. ×2 retracto, ptracto.
à Jacto ejecto, gjecto.
Juro conjuro; sed dejero, pejero, ejero.

× Pango melius referetur ad Reg. seq. Hæc si componat. bu. qa in præt. nihil mutat compingo, compegi. apiscor. fatior.

á Lemo delimio, et delonio. ab æstimo, existimo.

× hæc quatuor supinis carent.

// remando, pmando, emando.

× exsculpo potius a sculpo. Sculpsit ebur — Ovid; inde Sculptilis.

// Legitur em Cludo simpl. Inde Clusus, et Clusilis. Quaqs natat clusis anguilla domestica lymphis. Mart. Sed mors vocis iter pperavit cludere blandæ. Id. l. 11 Ep: 92

a plaudo applaudo; sup-com-ex-plodo.
x sc. á lavo, is. Vid. Anomal.

" excipe supsedeo.
x elicio elicui. " excipe interpremo. Plaut.

sic circumago.

x ffacio cum praepositione compositum passivum facit in or: ut con-af-re-inter-ficio, or: alioqui per ffio; ut satisfacio satisfio, vacuefacio Val. Max. &c. Vid. inf. in Cap. Compositum ut simplex. Vs. 6. Sed Conficior et Confio. Confieri possint.— Æneid. 4.

x sc. secundum characteristicam praeteriti.

Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatióque
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia primam Vocalem in *I*, præterquam in præterito.

Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Excipitur
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Coëmo.
Vocalem primam præsentis in I sibi mutant.
Præteriti nunquam, seu frango, refringo refregi: Sic Facio
A capio, incipio incepi. Sed pauca notentur: Lego.
Namque suum simplex perago sequitur satagoq;.
Atque ab ago, dego dat degi, cogo coegi, Ago.
A rego, sic pergo perrexi, vult quoque surgo Rego.
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.
Nil variat facio, nisi præposito præeunte, Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio inficióque.
A lego nata, re, se, per, præ, sub, trans, præeunte, Lego.
Præsentis servant vocalem, in I cætera mutant,
De quibus hæc intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt, reliqua omnia legi.

De Simplicium Verborum Supinis.

NVnc ex præterito discas formare Supinum.
Bi sibi tum format. sic namq; bibi bibitũ fit. Bi.
Ci fit ctum, ut vici victum, testatur & ici Ci.
Dans ictum, feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant S. Di.

Vt pandi passum, sedi sessum, adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoq; fossum.
Hic etiã advertas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult præteritũ geminari, nõ geminatur.
Idq; totondi dans tonsum docet, atque cecîdi
Quod cæsũ, & cecidi quod dat casum, atq́; tetẽdi
Quod tensum & tentũ, tutudi tunsum, atq́; pepêdi
Quod format peditum, adde dedi quod iure datum vult.

Gi. *Gi fit ctum, ut legi lectum, pegi pepigiq́;*
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. *Li fit sum: ut salli, stans pro sale condio, salsum:*
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum: dat velli vulsum, tuli habet quoq́; latum

Mi, ni, pi, qui. *Mi, ni, pi, qui tum fiunt, velut hîc manifestum*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. *Ri fit sum, ut verri versum: peperi excipe partum.*

Si, *Si fit sum, ut visi visum, tamen ss geminato*
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, farsi quoque fartum.
Vssi ustum, gessi gestum, torsi duo, tortum
Et torsum, indulsi, indultũ indulsúmq; requirit.

Psi. *Psi fit tum, ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.*

Ti. *Ti fit tum, à sto námque steti, à sistóq; stiti fit*

Præterito

* lictum o dr nisi in compoe, ut delictum, relictum; vid: inf. Cap. ult. Respuo, linquo, luo, quod intelligendum e de verbo simplici.

— atq; os Magna sonaturum. Hor. l. 1. Sat. 4. ~~a sonu~~ a sonui.
— Eöis intonata fluctibus. Horat.

× misceo mistum et mixtum.

frendui fressum.

Præterito commune ſtatum: verti excipe verſum.
Vi fit tum, ut flavi flatum: pavi excipe paſtum, Vi.
Dat lavi lotum, interdum lautum atq; lavatum,
Potavi potum, interdum facit & potatum.
Sed favi fautum, cavi cautum, à ſero ſevi
Formes ritè ſatum, livi liniq; litum dant.
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum,
Vult ſingultivi ſingultum, vænio vænis
Vænivi, vænum, ſepelivi ritè ſepultum.
(quodvis
Quod dat üi dat itum, ut domüi domitum: excipe üi.
Verbum in uo, quia ſemper üi formabit in utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuiq;
*Frictũ, miſcui itẽ miſtũ * ac amicui dat amictum.* *Pes proceleuſmaticus.
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuique
Tentum, conſului conſultum, alui altum, alitúmq;
Sic ſalui ſaltum, colui, occuli quoque cultum.
Pinſui habet piſtum, rapui raptum, ſeruique
A ſero vult ſertum, ſic texui habet quoq; textum.
Hæc ſed üi mutant in ſum, nam cenſeo cenſum, Quædam mutant üi in ſum.
Cellüi habet celſum, meto meſſui habet quóq; meſſũ:
Nexui item nexum, ſic pexui habet quóq; pexum,
Dat patui paſſum, carui caſſum caritúmque.
Xi fit ctum, ut vinxi vinctum: quinq; abijciunt n, Xi.
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque ſupino
Dat pinxi pictum, ſtrinxi, rinxi, quóq; rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant, & fluo fluxum.

De compositorum Verborum Supinis.

Compositũ ut simplex formatur quodq; supinum,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
Tundo. *Composita à tunsum, dempta n, tusum: à ruitũ fit*
Ruo. *I mediâ demptâ, rutum, & à saltum quoq; sultũ.*
Salio. Sero. *A sero, quando satum format, composita sitũ dant:*
Hæc captum, factum, iactũ, raptũ, a per e mutant,
Et cantum, partum, sparsum, carptũ, quoq; fartũ.
Edo. *Verbum Edo compositũ, non estũ, sed facit esum:*
Unum duntaxat Comedo, formabit utrumque.
A nosco tantum duo cognitũ & agnitũ habentur,
Cætera dant notum, nullo est iam noscitũ in usu.

Præterita Verborum in Or.

Verba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociato
Vel fui. ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum:
Patior. *Nam labor, lapsus. Patior dat passus, & eius*
Nata, ut compatior compassus, perpetiórque
Fateor. *Formans perpessus. Fateor quod fassus, & inde*
Nata, ut confiteor confessus, diffiteórque
Gradior. *Formans diffessus. Gradior dat gressus, & inde*
Nata, ut digredior digressus. Iunge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus.

aptus ab apiscor, fassus à fateor. inde adeptus, indeptus; confessus, diffessus.

* quoties cum præpositione componitur, ut infectus, confectus etc. alioquin o, ut satisfactus, liquefactus. &c.

Nitor to Endeavour nisus; to rely or lean, nixus.

"ppea qd hnt particip. prater. temporis.

taceo et tacitus. pterdo, pterivi, et pteritus

×Legitur et Mereo, es. facta merent odium — Ovid.
— legitimo queiq; merebat equo. fast. 3.

Ira
Ob
Fr
Q
A
Ex
Ga
Qu
Iun
Ex
nisc
Me

De

P
Iur
Et
Sic
Et
Dat
Van
Nub
Vel
Quo

Irascor simul iratus, reor atque ratus sum.
Obliviscor vult oblitus sum. Fruor optat
Fructus vel fruitus, misereri iunge misertus.
Vult tuor & tueor, non tutus, sed tuitus sum, Tuor & Tueor.
Quamvis & tutum & tuitum sit utriq; supinum.
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus.
Experior facit expertus. Formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus. Apiscor Apiscor.
Quod vetus est verbum, aptus sum: unde adipiscor adeptus.
Iunge queror questus, proficiscor iunge profectus.
Expergiscor sũ experrectus. Et hæc quoq; cõminiscor commentus, nascor natus, morior que
Mortuus, atq; orior quod præteritum facit ortus.

De Verbis geminum præteritum habentibus *viz. Activæ & Passivæ vocis.*

PRæteritũ activæ & passivæ vocis habent hæc:
Cœno cœnavi & cœnatus sum tibi format.
*Iuro juravi & juratus, potóque potavi ** * Versus hypermeter.
Et potus, titubo titubavi vel titubatus.
Sic careo carũi & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patũi & passus, placeóq;
Dat placũi & placitus, suesco suevi atq; suetus
Væneo pro vendor, vænivi venditus & sum.
Nubo nupsi nuptáq; sum, mereor meritus sum,
Vel merũi: adde libet libuit libitum. Et licet [redacted] addẽ
Quod licuit licitum. Tædet quod tæduit, & dat
Pertæsum,

Pertæsum, adde pudet faciens puduit puditúmque,
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutropassivorum Præteritis.

* Versus hypermeter.

NEutropassivum sic præteritum tibi format,
*Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo**
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco.
Erubesco.
Lucesco.
Tepesco.
Fervesco.

QVædam præteritũ verba accipiunt aliunde:
Incœptivũ in sco stans pro primario, adoptat
Præteritum eiusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepeo tepui: fervesco à ferveo fervi.
A video cerno vult vidi: à concutio vult
Præteritum quatio concussi, à percutióque
Percussi ferio: à mingo vult mëio minxi.
A sedeo sido vult sedi: à suffero tollo
Sustuli, & à fuo sum fui, & à tulo ritè fero tuli.
A sto sisto steti, tantùm pro stare, furóque
Insanivi, à verbo eiusdem significati.
Sic poscunt vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.

Versus Hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Sylvesco.
Fruticesco.
Sterilesco.
Ditesco.

PRæteritũ fugiũt vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo. Ad hæc incœptiva, ut puerasco,

Et

Vid. inf. in cap. De Verbis Impsonalib.

hisco dehisco.

sc. q̃ primitiva õ agnoscunt, vt sylvesco, steri = lesco, inveterasco, ditesco. &ct. areo.

refello.

Compa a Maneo, quinque mutant A in E, carent supinis, Vt Præmineo, emineo. &c.

frendeo, fressum.

Et passiva, quibus caruere activa supinis,
Vt metuor, timeor. Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Desiderativa, ut Mictu-rio, Scriptu-rio, Iturio, Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia

HÆc rarò aut nũquã retinebũt verba supinũ;
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peper-
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco, (ci,
Dego, ango, sugo, lingo, ningo, satagóq;,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet,
A nuo compositũ, ut renuo: à cado ut incido: præter
Occido quod facit occasum, recidóque recasum.
Respuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et sterto, timeo: sic luceo & arceo, cuius (tum.
Composita ercitũ habent. Sic à gruo, ut ingruo na-
Et quæcunque in ui formantur neutra secundæ:
Exceptis oleo, doleo, placeo, tacéoque,
Pareo item & careo, noceo, pateo, latéoque.
Et valeo, caleo, gaudent hæc namque supino.

DE VERBIS DEFECTIVIS.

SEd nunc ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidẽ remanẽt, nec versib⁹ apta
Qui rectis pedibus plenisq; incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Præsens

Aio. Præsens Indicativus, Aio, ais, ait. Plural. aiunt. Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. Pluraliter, Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.

Præsens Optativus, Potentialis, & Subjunctivus: Aias, aiat. Pluraliter, Aiamus, aiant. Præsens participium, Aiens.

Ausim. Præsens Optativus & Subjunctivus, Ausim, ausis, ausit. Pluraliter, Ausint.

Salve. Indic. *Salvebis*. Imper. *Salve salveto*. Plural. *Salvete; Salvetote*. Infinit. *Salvere*.

Ave. Imperat. Ave aveto. Pl. Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperativus, Cedo. Pluraliter, Cedite, *id est Dic, vel porrige, dicite vel porrigite*.

Faxo. Futurum, Faxo, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. Pluraliter, faxint.

Forem. Imperfectum, Opt. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret, pro *essem, esses, esset*. Plural. Forent.

Infinitivus Fore, id est, Futurum esse.

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. Pluraliter, Quæsumus.

Infit. Infit. sola vox est, *Dicit* seu *dixit* significans. Plur. Infiunt, id est Dicunt.

Inquio. Præsens Indicativus, Inquio vel inquam, inquis, inquit. Pluraliter, Inquiunt.

Præterperfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imperativus, Inque, apud Terentium. Inquito apud Plautum.

Præsens Optativus, Potentialis, & Subjunctivus. Inquiat. Participium Inquiens.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. Valete, valetote. Infinit. Valere.

Odi. Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium

1 Sunt enim inter verba tam redundantia quam de=
fectiva. Nore redundantia sunt quædam, ut merco
mercor, parento parentor, mancipo mancipor, assentio
assentior, reverto revertor, fabrico fabricor, adulo
adulor (vide Val: Max: l:4: c:3) ominor ominor, populo
populor, numero numeror, ferno fervco, tergeo tergo,
misereor misercor misereseo.

2 Coniugatione redundant ut lavo, as; lavo, is. Qui
Tiberi lavit amne crines. Hor: Ora manusq tua
lavimus Feronia lympha. Id:

3 Significatione, ut sereno active significat serenum
reddere neutraliter serenum esse. serenabit, it will
cleare up. vultu quo cælum tempestatesq serenat
virgil: Sir Moror et Sisto signif: idem quod Maneo
et manere facio.

Communi sensu plane caret, inquimus. Hor:

Suppetit suppetunt.

Hunc abducet — Ter: Adel: Act: 3. Sc: 4.

Scibo, opibo. i. opiar, mollibo apud Hor:

Mollibit aversos penates.

——— × träsiet ætas. Tibull: El: 4.

omnium modorum integras habent: ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magnâ ex parte deficiunt, niſi quòd Memini in Imperativo ſing. Memento. Plu. Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo' for, der, fer & for, ſimplicia non reperiri.

Præter ea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } voces eſſe per apocopen conciſas & decurtatas.

Deniq; notabunt Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam, in Futuro, Ibo, quibo.

DE VERBIS IMperſonalibus.

E de perſonalibus quidem hactenus ſat dictũ eſto, deinceps de Imperſonalibus dicendum, quæ nominativum certę perſonæ non recipiunt, ſed mutatur nominativus perſonæ in obliquos: ut quod Anglicè perſonaliter dicimus, *I muſt read Virgil.* Latinè imperſonaliter effertur. Oportet me legere Virgilium.

Imperſonalia igitur appellantur, non quòd perſonâ careant, (habent enim ut videmus, vocem tertiæ perſonæ tàm activam quàm paſſivam quàm plurima,) ſed quia nullius perſonæ aut numeri certam ſignificationem, niſi ex adjuncto nominis vel pronominins caſu obliquo ſortiantur. Nam, Oportet me, primus perſonæ eſſe videtur, numeriq; ſingularis. Oportet nos, primæ perſonæ pluralis. Oportet te, ſecundæ perſonæ ſingularis. Oportet vos, ſecundæ pluralis atq; itidem de reliquis. Imperſonalia cur ſic dicta.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis & Passivæ vocis.

Impersonalia activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Iuvat.
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat.
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit.
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret.
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget.
Pœnitet,	Licet,	Potest.	Pudet.
Tædet.	Solet.		

Deniq; nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere: nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur ut *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut Pudet, pœnitet, oportet., Tametsi legere est apud Terentium *Quæ adsolent quæq; oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugātur in tertiā personā.

Conjugantur autem in tertiā personā singulari per omnes modos. A liquet, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu, { Placitum est, Libitum est, Puditum est, Licitum est, Pigitum est, } præterita { Placet. Libet. Pudet. Licet. Piget.

Impersonalia passivæ vocis earent Supinis & Gerundis.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut Curritur, Turbatur.

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundij carent.

DE GERVNDIIS

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt quòd similia participijs sunt; sicut proverbialiter dicimus

Gerundium dicitur quod vti serunda .i. gerenda seu administranda significationem exprimat.

dicimus, quæ sunt similia proverbijs.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia propiùs pertineant, hîc in confinio utriusque partis relinquimus: ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideò nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundij terminationes sunt tres { Di, genit. casus. / Do, dativ. & abl. / Dum, nom. &. ac. } Terminationes Gerundij.

Gerundia autem activè, majore ex parte, significare nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent, cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*, id est: ut erudiretur. *Vritq; videndo fœmina*, id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria. Ars ad discendum facilis*, id est, ut cognoscantur, ut discatur.

DE SVPINIS.

Supina.

SVpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniáque cum gerundij vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in um, Pòsterius in u: ut Visum, visu. Significant autem prius quidem ferè activè, (sicut in rudimentis dictum est,) Posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium

Articipium est pars orationis inflexa casu, quæ à Nomine, genera, casus & declinationem: à verbo, tempora & significationes: ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia participiorum.

Accidunt Participio septem, { Casus, Genus, Declinatio, Tempus, } { Significatio, Numerus, Figura.

De genere autem & casu & declinatione, idem hîc statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPVS.

Tempora participiorum

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens.

Præsens in ans vel ens: ut amans, legens.

Cæterùm iens participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo, sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis.

Composita in Iens.

Composita verò nominativum quidem in ïens finitum habent, genitivum autem in untis: ut Abiens, abeuntis. Rediens, redeuntis. Præter unum ambiens, ambientis, &c.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia, ut Abeundi, abeundo, abeundum. Præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum.

Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Visus. Nexus.

Futurum.

Futurum autem duplex. Alterum quidem in Rus, activæ ut plurimùm significationis, aut neutralis; ut Lecturus, cursurus. Alterum verò in Dus, passivæ significationis semper: ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut Docens, docturus. Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia, neutraliter significant: ut Currens, Cursurus. Dolens, doliturus.

A quibusdã neutropassivis formant^r tria participia, ut à gaudeo gaudens, gavisus, gavisurus: audeo, audens, ausus, ausurus. sed a mæreo mærens mæstus non mæsturus: à fio factus, faciendus, sed illa irregulariter.

Hæc participia interdum sed raro passiuam significationem admittunt vt — Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos. — Eleusina Cereris voluentia plaustra. Virg:

Quædam neutra formant etiam particip: præter: quod passiue significet, ut præteritus à prætereo; decurso, spatio Cic: de Senectute. quæ decursa sunt. Min: Fel: celerius occidit festinata maturitas Quintil: Euridices oro properata retexite fata. Ouid. — et nimio defecto reddat amori. Ouid: regnata petam Laconi rura Phalanto Hor: l:2: od:6. triumphatisq possit Roma ferox dare iura Medis. — Consilio suo desertus Val: Max: lib:3. cap:1: nec transita regna Manilius.

Andea sim dubitor. Ouid: Meta: l: 6. Horrenda latè nomen in ultimas extendat oras Hor. Nunc, nunc properandus. Persius. Sat: 3. Quæ vigilanda viris. Virg:

Cretus a cresco.
Sic excursus excurrendus, laboratus laborandus.

Coniugio Anchise Veneris dignato superbo.
Adeptâ libertate Salust. in conj: Catil:
Illud a P. Aurronio machinatum. Id. in Jug:
________ fido comitatus Achate. Virg:
________ Diomedudū tempore nocto. Id.

Oculatus, auritus, piceatus, hamatus, alatus, maniratus, delibutus, stellatus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in dus: ut Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus. Participia in dus.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut Lectus, legendus. Auditus, au diendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivæ usurpantur: ut *Aratur terra*. Hinc arata & aranda terra. Participia passiva à neutris.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut Loquens, loquutus, loquuturus à loquor. Participia passiva à deponentibus

Deponentibus, quæ olim communia fuêrunt, manet participium futuri in Dus: ut

Sequendus, Loquendus, Vtendus, Patiendus, Oblivìscendus. & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut, Virgilius. *Nunc oblita mihi tot carmina.* Terentius. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.* Virgilius. *Mentitáque tela Agnoscunt.*

Communium deniq; verborum participia, ipsorum significationem induunt: ut Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, Præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus. Impersonalia carent participijs.

Hæc participia præter analogiam à verbis suis deducuntur: Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noscitururus, moriturus, orituruss, osurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participijs sunt ista: Tunicatus, togatus, personatus, larvatus. Et innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Est & numerus in participijs, ut in nomine: Singularis, ut Legens. Pluralis, ut Legentes.

Numerus participiis.

DE FIGURA.

Figura participiorum.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Composita, ut respirans.

Participia fiunt nomina participialia.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia, vel cùm alium casum, quàm suum verbum regunt: ut

Abundans lactis. Alieni appetens. } { Patiens inediæ. Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior. Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut *Expectem, qui me nunquam visurus abisti?* Hoc est, *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *Ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque. i. *dignus est, vel debet amari. Vita laudata.* i. *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi. i. *debet ejici.*

participia præs. temporis fiunt nomina.

Participia præsentis temporis, non raro fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere, ut Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: ut consonans, continens: Modò in neutro: ut contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in tor vel trix: ut appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrũ reperitur.

DE

1 quandoq;, id: quando, interdum.

DE ADVERBIO.

Dverbium est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo, sensum ejus perficit atque explanat. Aduerbium

Explanat etiam interdum & nomen: ut *Homo egregiè impudens. Ne parùm sis leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & adverbium: ut *parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas, ex verborum circumstantijs colligenda est.

In loco significant: Hìc, illìc, istìc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubíq;, ubicunque, ubilibet, utrobíq;, ubivis, ubiu[illegible]i, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs. Aduerbia loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quólibet, quóvis, quocúnque, forâs, horsum, aliórsum, dextrórsum, sinistrórsum, sursúm, deórsum, utróque, neutrò, quoquoversum. Ad locum significantia

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliúnde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, unde cunque, supernè, infernè, cœlitùs, funditùs. diuinitus, intrinsecus, extrinsecus. A loco significantia.

Deniq; per locum innuunt, Hâc, illâc, istâc, quâcunque, eâ, eâdem, aliâ, aliquâ, siquâ, nequâ, quaquâ. Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, Temporis Adverbia.

dum, quampridem, jampridé, usque, quousquè, toties, quoties, aliquoties, herì, hodiè, cras, pridiè, postridiè, perendiè, manè, vesperi, nudiustertius nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diû, noctû, interdiû, nunc, jam, nuper, aliâs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpè, rarò, subinde, identidem, plerúmq; , quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, primùm, quum primùm, simul ac, simulátque, identidem.

Vsque. Vsque temporis & loci adverbium est: ut *Vsque sub obscurum noctis. Ab Aethiopiâ est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continue ponitur: ut *Vsque metu micuêre sinus.*

Numeri. Adverbia numeri, ut semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities.

Ordinis. Ordinis sunt: Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, inprimis, postremò, primùm, jam primùm, deniquè, demùm, tandem, ad summum.

Interrogandi. Adverbia interrogandi sunt: Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur, non, num, numquid, ita, quò, unde, quantùm.

Vocandi. Vocandi sunt: ô, heus, eho: & si qua sunt similia.

Negandi. Negandi: ut Haud, non, minimè, nequâquam, ne pro non, & similia.

A fi. Affirmandi: ut Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempè, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Iurandi. Iurandi: ut Herclè, meherculè, medius fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut Agê, sodes, sultis, amabo, agedum, eodum, ejargite.

Pro

^ Quondam, quod interdum etiam tempus futurum innuit ———— nec Romula quondam
Ullo se ~~tantum~~ tellus iactabit alumno. Virg: Æn: 6.
^ antiquitus. ^ Sæpenumero, multoties.

Duo adverbia negandi affirmant, ut nonnunquam.
Sic et adverbium negandi adiunctum substantivo vel adiectivo, quod negationem innuit, ut nonnihil, nonnullus, non indecorus.
Sed interdum duo negativa (sicut apud Græcos) vehementius negant, ut nunquam ego mehercule neque pecunias istorum &c: Cic: paradox: 1.
Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus
Nec Linus &c: Virg: Egl: 4.
———— Nulla neque amnem
Libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam: Virg: Ecl: 5.

Valde, multifariam.
Multum, multo, satis.

Prohibendi: ut Ne, non. Prohibendi.

Optandi: Vtinam, si, ô si, ô. Optandi

Excludendi: ut Modò, dummodò, tantummodò, solummodò, tantùm, solùm, duntaxat, demùm. Excludendi.

Congregandi: ut Simul, unâ, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c. Congregandi.

Segregandi: ut Seorsim, segregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiâtim. divisim, sigillatim. sive ostiatim. Segregandi.

Diversitatis: ut Aliter, secùs. Diversitatis.

Eligendi: ut Potiùs, potissimùm, immò, satiùs. Eligendi

Intendendi: ut valde, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitùs, funditùs, radicitùs, omnino. Intendendi.

Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim. Remittendi.

Concedentis: ut Licèt, estò, demùs, sit ita, sit sanè. Concedentis.

Negatæ solitudinis: ut Non solùm, non tantùm, non modò, nedum. Negatæ solitudinis.

Qualitatis: ut Doctè, pulchrè, fortiter, graviter. Qualitatis.

Quantitatis: ut Parùm, minimè, maximè, summùm, adsummùm, & similia. Quantitatis.

Comparandi: ut Tàm, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè. Comparandi.

Rei non peractæ: ut Fermè, ferè, propè, propemodùm, tantùm, tantùm non, modò non. nondum. Rei non peractæ.

Demonstrandi: ut En, ecce, sic. Vt cùm dicimus: *Sic Scribito.* Demonstrandi.

Explanandi: ut, id est, hoc est, quasi dicas, putà, utpotè, Explanand

utpotè

Dubitandi. Dubitandi: ut Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Eventus. Eventus: ut Fortè, casû, fortè, fortunâ.

Similitudinis. Similitudinis: ut Sic, sicut, sicuti, ita, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.

COMPARATIO.

Comparatio. Aduerbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut Doctè, doctiùs illo: doctissimè omnium.

Similiter & quædam alia: ut Benè, meliùs, optimè. Malè, pejùs, pessimè. Sæpè, sæpiùs, sæpissimè. Nuper, nuperrimè, & similia.

Species adverbiorum.

SPECIES.

Species est duplex: principalis, quæ ex se originem habet: ut *Heri, cras*.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliundè: ut *Furtim, à furor. Strictim, à stringo. Humaniter, ab humanus.*

Nomin. fiunt adverbia. Aliquando nomina adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut Recens, pro recenter. Torvum, pro torvè.

FIGURA.

Figura est duplex. Simplex, ut Prudenter: composita, ut Imprudenter.

DE CONIUNCTIONE.

COnjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONIUNCTIONI

Conjunctioni accidunt Figura, Potestas, & ordo.

Neutra plur: adject: interdum induunt formā adverbiorum, ut sera comantem Narcissum. Virg: 4 Geo, ut κάλλιστα, τάχιστα &c: apud Græcos.
— ardentem et torua tuentem. Virg: Æn: 6.
— et pede terram crebra ferit. Virg: Geo: 3.
Multa adiectiva neutra adverbialiter usurpantur. Sic Id: Expectabam tuas literas, idq cum multis. Cic: Jocati sumus haec et tuo more, et nonnihil etiam n̄ro. Obligatus ei nihil eram. — Quid mihi livor edax ignauos objicis annos. Ovid.

FIGVRA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: composita, ut nám que. Figura.

POTESTAS.

Potestas, id est significatio, est varia: aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt: ut Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum et tum. Potestas.

Tum item geminatum: ut *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut Nec, neque, neu, neve. Tum.

Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, suspensivæ etiam vocantur, quòd aliud semper expectari faciant: ut *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit.* Suspensivæ.

Aliæ Dis-junctivæ: ut aut, vel, ve, seu, sive. Disjunctivæ

At istæ, cùm geminantur, suspensivæ etiam vocantur: ut *Vel scribit, vel dictat.*

Aliæ discretivæ: ut Sed, sed enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoq;, scilicet, cæterum, verò, enimverò, quòd si, verum, porrò, quin. Discretivæ.

Aliæ rationales, seu illativæ: ut Ergò, ideò, igitur, itaq;, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ re. Cicero. *Eâ re statim ad te Aristocritum misi.* Rationales seu illativæ.

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut nam, námq;, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea quòd, quoniam, quatenùs, & quò pro quia. Virgilius. *Audiêras, & fama fuit.* pro nam, vel quia fuit. Quô pro quia: ut Cicero. *Non quò quicquam desit, sed quia valdè cupio.* Causales.

Ovid. *Crede mihi benè qui latuit, benè vixit, & intra Fortunā debet quisq; manere suam.* pro *nam*, vel *quia*.

Aliæ perfectivæ, seu absolutivæ: ut uti, quò pro ut. Perfectivæ.

Ne & ut, pro ne non. Terentius. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Ne pro ut non. Cicero. *Opera datur, judicia ne fiant.*

Aliæ continuativæ: ut Si, sin, ni, nisi.

Dubitativæ. Aliæ dubitativæ: ut Ne, an, anne, num, nunquid, utrum, necne.

Adversativæ Aliæ adversativæ: ut Etsi, quanquam, quamvis, licèt, tametsi, & aliæ id genus.

Redditivæ. Aliæ redditivæ earundem: ut tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.

Diminutivæ Aliæ diminutivæ: ut Saltem, at, certè, vel: ut *Ne vel latum digitum discesseris.*

Electivæ. Aliæ Electivæ: ut Quàm, ac, atque, ut, quando pro quàm accipiuntur.

Expletivæ. Expletivæ: ut Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimuerò, sed enim, enim pro certè.

Virgil. *Nam quis te juvenum confidentissime nostras Iussit adire domos?* Ter. *At enim non sinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc abverbia, nunc Conjunctiones, nunc Præpositiones esse inveniuntur: ut

Cum. Cum, quoties casui jungitur, præpositio est.

In genere conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbijs discernuntur, ut quàm sæpissimè confundantur: ut Quando, proinde, & similia.

Ordo conjunctionum.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex: nempe

Præpositivus Præpositivus, earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus. Subjunctivus, earum scilicet, quæ secundum in clausulâ, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis. Communis.

Præpositivæ Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi solent: Nam, quare, ac, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si,

quin,

quin, quatenus, sin, seu, sive, ni, nisi.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim. Subiunctivæ quæ.

Et tres Enclyticæ: ut Que, ne, ve, sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent. ut Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis, Indoctúsq; pilæ, discíve, trochíve quiescit.* Enclyticæ.

Sunt & aliæ quoq; voces aliquot Enclyticæ, ut Dum, sis, nam, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c. Communes

DE PRÆPOSITIONE.

Ræpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ alijs orationis partibus, ut plurimùm vel in compositione, vel in appositione præponitur.

Appositione: ut *Christus sedet ad dextram patris.*

Compositione: ut *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut Præpositiones postpositæ suis casibus.

Cum,	ut	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Vsque,		Ad occcidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in ijsdem casibus mira est significationis

varietas, quæ non tàm regulis quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ: Secundùm aliud significat, cùm dico. *Secundùm aurem vulnus accepit*: id est, *juxta aurem* Aliud verò hîc: *Secundùm Deũ parentes amandi sunt*: id est, *proximè post Deum*. Aliud in hâc oratione. *Secundùm quietem satis mihi fœlix visus sum*. id est. *in quiete, vel inter quietẽ.*

Secundum.

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusativo casui adjunguntur.

Ad. *Ad calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At benè apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Ovid. *-dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Aetonia.*

Citra. ultra. Hor. *Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines;*
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Intra. Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, benè vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenij aleam positus* (Cicero.

Circum locale est: ut *Circum montem.*

Circa. *Circa forum, circa viginti annos.*

Circiter tempus & numerum significat: ut *Circiter horam decimam.*

Cæsar. *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Int. Hor. *Multa cadunt inter calicẽ supremáq; labra.*

Infra. Ter. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supr. Salu. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Iuxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Propè

Clam uxorem ubi sepulchrum habeamus. Apul:

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post Hor. *O cives cives, quærenda pecunia primùm est, Virtus post nummos*

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans Horatius.

Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

Abs. Teren. *Abs quovis homine beneficium accipere, cùm opus est, gaudeas.*

Absque. Terentius. *Absque eo esset. Absque pecuniâ miserè vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum malâ famâ lucrum.*

Clam. *Clam patre* Et Plautus. *Clam patrem.*

Coram. *Coram senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lanâ caprinâ.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in viâ, pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. *Capuloque tenus ferrum impulit irâ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversâ ferè significatione. Vtriusq; casus præpositiones.

In. Terent. *In tempore ver quod omnium rerum est primum.* sine motu.

Ovidius

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit.* Motum quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucē exportant calathis.* i. *paulò ante lucē.*

Idem. *Vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*

Subt. Virg. *Subter terram. Densâ subter testudine casus.*

Præpositione nunquã extra compositionem repertæ.

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur, nimirùm:

Am, Di, Dis,	ut	Ambio, Diduco, Distraho,	Re, Se, Con,	ut	Recipio, Sepono, Condono.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipientè componitur, amittit n: ut Coagmento, coëmo, coïnquino, coöperio.

DE INTERIECTIONE.

Interjectio.

Nterjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subitò prorumpentem animi affectũ demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Ter. *Iintro, hoi, hei.* Virgilius. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut Hei, atat. Terent. *Hei, vereor nequid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut Papè. Ter. *Papè! nova figura oris!*

Vitantis: ut Apagé, apagésis. Terentius. *Apagêsis egon' formidolosus?*

Laudantis: ut Euge. Mar. *Citò, nequiter, eugè, beat.*

Vocantis: ut Eho, oh, io. Terent. *O, qui vocare.*

Deridentis: ut hui. Teren. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex

Procul patriâ.
Procul {dubium
dubio
Procul muros. Liv. 13.

Ex improuiso aliquid deprehendentis: ut Atat: Terentius. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut Oh, proh, proh nefas: Seneca, *Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut Malûm, væ malum. Teren. *Quid hoc (malum) infælicitatis est?*

Ridentis: ut Ha ha he. Terent. *Ha ha he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut Au. Terent: *Aune comperandus hic quidem ad illum est.*

Illud hîc observandum est; nomina quoque & verba quandóque interjectionis loco poni: ut apud virgilium *Navibus, infandum amissis.* Cic. *Sed amabo te, cura.* Imo quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partiū Etymologiâ, quamlibet crassâ (quod aiunt) Mineruâ, tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen adlubescit quicquam his altiùs exactiusq; pervestigare, hunc ad Gramaticorum evolvenda perscrutandaque opera relegādum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus. qui, vel propter eruditionis ac doctrinæ præstātiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamq; Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRVCTIONE octo partium orationis.

Atque de octo quidē orationis partibus, earumq; formis quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ Constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis, debita partium orationis inter se compositio connexioque, iuxta rectam Grammatices rationem.

Ea vero est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo sunt usi.

Concordantiæ Grammatices

Cæterùm, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis, sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA I.
Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum Nominativo numero & personâ: ut

Nunquam sera [b] *est ad bonos mores* [a] *via.*

[a] *Fortuna nunquam perpetuo* [b] *est bona.*

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causâ discretionis ut [a] *Vos* [b] *damnastis* quasi dicat præterea nemo: aut emphasis gratia: ut Terentius. [a] *Tu* [b] *es patronus,* [a] *tu pater, si* [b] *deseris tu perimus* quasi dicat præcipuè, & præ aliis tu patronus es. Ovidius. [a] *Tu dominus, tu vir,* [a] *tu mihi frater* [b] *eris* In verbis, quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subauditur: ut est, fertur dicunt, ferunt aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus, ut

Terentius [b] *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ouid. *Teque* [b] *ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Verbum infinitum nominativus verbo,

✱ Non semper vox casualis est verbo nominativus sed aliquando verbum infinitum: ut *Pl.* [a] *Mentiri non* [b] *est meum.* Aliquando oratio:

Ovid. *Adde quod ingenuas* [a] *didicisse fideliter artes,*
[b] *Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliquando adverbium cum genitiuo ut [a] *Partim virorum* [b] *ceciderunt in bello.* [a] *Partim signorum* [b] *sunt combusta.*

Exceptio

nect: plu: gaudent verb singulari.
Habeo alia multa quæ nunc condonabitur
Ter: pl: Eun:

Atq hanc constructionem recipere possunt plurima quæ pro impersonalibus habentur.

Aliquando modus infinitivus, aliquando clausula erit verbo nominativus, vel adjectivo substantivum: verbum erit tertiæ personæ, adiectivum vero neutrum, ut diluculo surgere saluberrimum est.

Ut impersonalia nominativum nō habent, ita nec in infinitivos possunt accusativū ante se statuere.

Interdum etiam plures nominativi verbo singulari gaudent. ut Virtus et dignitas tua reditū ad tuos aperuit. Cic: Fam: Ep: lib: 6. Ep: 12.
Circiter hominum millia sex sive timore perterriti, sive inopiâ adducti. Cæs: comm:

Inanimatorum neutrū genus est dignius, ut fraus vulpeculæ est, vis leonis utrumq; alienissi. ab homine Cic: offic: lib: 1.

Patronimicam fœmininum sæpe apud poëtas adjectivo usurpatur et substantivo annectitur — Troada tangit humū. Ovid: Phryxeam retulit Pelias arbor ovem. Id. et tandem Tritonida conspicit arcem. Id. Tam nomi rapitis populum Ikæara putavit? Juv: Sat: 15.

~~EXCEPTIO PRIMA.~~

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt: ut [a] *Te* [b] *rediisse incolumem gaudeo.* [a] *Te fabulam* [b] *agere volo.* Accusativ ante verbum infinit.

Resolvi potest hic modus per quòd & ut, ad hunc modum: [a] *Quòd tu* [b] *rediisti incolumis, gaudeo.* [a] *Vt tu fabulam* [b] *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorũ positum, cum alterutro convenire potest: ut Terent. *Amantium iræ, amoris* [a] *redintegratio* [b] *est.*
Ovid. *-quid enim nisi* [a] *vota* [b] *supersunt?*
Idem. *pectora percussit, pectus quoque* [b] *robora* [a] *fiunt.*
Virgilius. *-nihil hîc nisi carmina* [b] *desunt.*

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: ut [b] *Tedet me vitæ. pertæsum est conjugij.* de quibus suo loco. Excep. 3.

Nomen multitudinis singulare, qandóque verbo plurali jungitur: ut [a] *Pars* [b] *abiere.* [a] *Vterq;* [b] *deludantur dolis.* Summa omniũ fuerunt ad millia CCCLXVIII. Cæs: Com: 1.

CONCORDANTIA 2. SUBstantivi & Adjectivi.

ADjectivum cum Substantivo genere, numero & casu consentit: ut Iuvenal. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigroq; simillima* [a] *Cygno.* Secunda Concor.

Ad eundem modum participia & pronomina substantiuis adnectuntur: ut
Ovidius. *Donec eris fœlix,* [b] *multos numerabis* [a] *amicos*
[b] *Nullus ad* [b] *amissas ibit, amicus* [a] *opes.*
Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea senserunt; graviora tuli.*

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficisci.* Nota.

CON-

Adjectivum positum inter duo substantiva cum alterutro convenire pot. ut non omnis error stultitia est dicenda. Cic: Gens universa veneti appellati. Liv.

3. CONCORDANTIA RElativi & Antecedentis.

Tertia concor.

RElativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: vt [a] *vir bonus est quis?* [b] *Qui consulta patrum,* [b] *qui leges juraq seruat.*

Nec unica vox solùm, sed interdum etaim oratio ponitur pro Antecedente: ut
Ter [a] *In tempore ad eam veni,* [b] *quod omnium reum est primum.*

Exceptio,

Relarivum inter duo Antecedentia diversorum generum collocatuu, nunc cum priore convenit: ut Valetius Maximus. *Senatus assiduam stationem eo* [a] *loci peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur*
Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*
Cic. *Proprius à terrâ Iovis* [a] *stella fertur,* [b] *quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut *Homines tuentur illum globum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*
Est locus in carere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*
In coitu lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum, respondet primitivo, quod in possessiuo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. [a] *nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Casus relativi,

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relatium erit verbo nominativus: ut Boëtius. *Fœlix qui* [a] *potuit boni Fontem visere lucidum*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regetur à verbo, aut ab aliâ dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora* [a] *tardat, abest.* Virg. [b] *Cujus* [b] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicaui.* [b] *Quo* [a] *melius nemo scribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit. Lego Virgilium,* [a] *præ* [b] *quo cæteri poetæ sordent.*

Huc pertinet et parenthesis (quæ tua est humanitas, pietas, libido, &c:)

Interdū relativū cum antecedente nō convenit numero
vt fulmen erat, toto genitor quæ plurima cœlo
Deÿcit in terras &c: Virg: Æn: 8. vers: 427.

Antecedens multitudinis singulare interdum relativo plurali gaudet. vt Ovid:
Fumat vterq; polus, quos si violaverit ignis &c:

— daret vt catenis fatale monstrum, quæ generosius perire quærens &c: dict: de Cleopatrâ. Hor: l: 1. Od: 37.

Si relativū, qui, præcedat in oratione, et antecedens sequatur, consentient idq; eleganter in eod: casu. vt. quas ad me dedisti literas fuerunt jucundæ. Populo ut placerent quas fecissent fabulas. Terent: pl: Andr: . Interdū etiam licet antecedens in oratione præcedat. ut vrbem quam statuo vestra est. —

Substantivum aliquando regit duplicem gtum aut plures; vt. Jamne sentis, bellua, quæ sit tuorum querela frontis tuæ? Cic:

Sive rem possessam, sive numeru, sive mensuram significant. Item verbalia desinentia in tor, trix, sor, us, io.
Nonulla subst: verbalia regunt casus verboru a quibus derivantur: ut obtemperatio legibus, capite diminutio, domum reditio fautor authoritati &c:

× Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri. Catul:
Cuivis dolori remedium est oblivio.
Insigne mæstis præsidium reis. Hor: l: 2. od: 1.
Turdis edacibus dolos. Horat:

Est et appositio sensus ad dictionem, rudis indigestaq moles, Gratum opus agricolis, miserabile visu.

× Adjectivu absolute hoc e absq substantivo positum neutrum erit et substantivorum syntaxin habebit. vt multu lucri mihi vtile e.
Adtivum neut: gnib regere pt gtivum alterius adtivi positivi substantive positi, imo varietur 3ib. terminationib. vt aliquid boni, mali, læti; non aliquid vtilis, facilis, impossibilis; sed vtile &c:

Sive præcedat nomen substantivu. vel verbu subst:
——— et flores mille coloru. Ovid.
——— et centum puer artium. Hor:

SVBSTANTIVORVM constructio.

QVum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt vt posterius â priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitiuo ponitur: ut Iuuenalis. *Crescit* [b] *amor* [b] *nummi, quantùm ipsa pecunia crescit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ. Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.* — Genitivus Substanti

Proinde hic genitivus sæpissimè in adiectivum possessivum mutatur: ut [b] Patris [a] domus, [b] Paterna [a] domus, [b] Heri [a] filius, [a] Herilis [a] filius. × Est etiam ubi in dativum vertitur: ut Luc. de Cat. [b] *Vrbi* [a] *pater est,* [b] *urbiq;* [a] *maritus.* — Variatio substantivi in adiect. posses.

[a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.*

Excipiuntur quæ in eodem casu per Appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes* [b] *irritamenta malorũ,* Vir. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus a præsepibus arcent.* — Appositio.

× Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo est.*

Iuvenal. [a] *Quantum quisque suâ* [b] *nummorum servat in arcâ,* [a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore substantio per Eclipsim subaudito: ut in hujusmodi locutionibus.

Terentius. *Vbi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b] *Vestæ.* Vtrobiq; subauditur templum. Vir. [b] *Hectoris Andromache,* subauditur [a] *uxor,* Idem. *Deiphobe* [b] *glauci,* subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam* subaudi [a] *servum.*

LAVS ET VITVPERIVM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius

quentiùs in ablativo, vel genitivo: ut [a] *Vir* [b] *nullâ fide.* Ovidius [b] *Ingenui vultus* [a] *puer, ingenuiq; pudoris.*

OPVS ET VSVS.

Opus & Vsus, ablativum exigunt: ut: Cic [b] *Anthoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gelli *Pecuniam,* [b] *quâ sibi nihil esset* [a] *usus, ab ijs, quibus sciret usui esse, nô accepit.*

Opus adiectivè,

Opus autem adiectivè pro necessarius quandoq; poni videtur, varieque construitur; ut

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus est.*

Idem. *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi.*

Terentius. *Alia que opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitij operam intelligo ex tuis literis,* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuisse.*

ADIECTIVORVM coctructio. Genitivus.

Adiectivorum coctructio,

ADiectiva quæ desiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut

Plinius. *Est natura hominum* [b] *novitati* [a] *avid[illegible]*

Vir. *Mens* [a] *futuri* [a] *præscia* Id. *Memor esto breuis* [b] *ævi.*

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis*

Sillius. *Non sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*

Cicero. *Græcarum* [b] *literarum rudis.*

Verbalia in ax,

Adiectiva verbalia in *ax*, etiam in genitivum feruntur: ut, [a] *Audax* [b] *ingenij.* Oui. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* Sen. *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax.* Hor. [b] *Vtilium* [a] *sag[illegible]* Idem. [b] *propositi* [b] *tenax.* Virgilius *Tam ficti praviq;* [a] *tenax, quam nuncia veri.* Plau. [b] *Pecuniarum* [a] *petax, &c.*

Ingens præterea adiectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina

Sum petit ablat. q laudem aut vituperiū significat interdum et genitivū. Sed deserta opus ē: alia n. isto potius quam abl. efferuntur et contra.

Opus ē regit ablat. rei et dat. psonæ: admittit et infinit. modū. ut opus est mihi adjutorem dari
Et venustè abl: participij præter: Consulto, maturato, exquisito, cauto, parato, facto opus est.
Etiam addito substantivo. Opus est convento homine.
Quandoq supino poster: Opus dictu, factu, scitu
Opus est pueris cibum. Plaut. Opæ illius mihi opus est. Apul.

Peritus, particeps, compos, docilis pravi &c.
Doctus, indoctus, gnarus, ignarus, rudis, callidus,
prudens, imprudens, nescius, inscius, præscius,
conscius, dubius, ambiguus, reus, insons, certus
incertus, Certior regit genitivū interdū ablat.
cum præpositione De. sic et reus: ut reus de vi
Sic: Præscius imbris. Ovid: Meta: 6.
Capax, vorax, ferax, sequax. Animi ad præcepta capacis. Ovid.

Securus, truncus, trepidus, timidus mentis,
floridus ævi, fervidus ingenii, validus animi,
egregius facti, præceps animi, integer vitæ,
inglorius militiæ, immodicus iræ, fessus belli,
certus judicij, curiosus medicinæ, primorum
incuriosi, potens, insolens, insuetus, manifestus
lassus viarū, capitis minor, animi maturus.
paris erat mediusq3 belli. Hor: prosperam frugum
Hor.

× alius, aliquis, alter, nemo, neuter, nullus, quis, quicunq;, quidam, quilibet, quisquis, quivis, quispiã quisquam, quisq;, solus, ullus, unusquisq;, uterq; alteruter, utercunq;, uterlibet, utervis, multus, paucus, omnis, hic, ille. Quandoq; cũ adjectivo, ut Canarũ nigræ nullũ colorem inbibunt. Nonnunquã substantivum. ut volucrũ ait parit vespertilio tm Plin: lib: 9. c. 50. Egregij juvenũ. Nec te videt superbum prospera fatorũ Lucan: videtur esse Hellenismus.

// Tam ordinalia, quam cardinalia.

// Quum potius consentiunt cum substantivis gñe et nũo, ut leo animalium fortissimus. Si nullum sit substantivũ cũ gnitivo consentiunt gñe. // Quisquã gentiũ. Ter. Dulcissime rerum. Hor: Pulcherrime rerum Ovid.

Partitiva non semper genitivo plurali gaudent

Totius. a. Injustitiæ nulla est capitalior. Cic: offic: lib: 1.

O Danaum fortissime gentis Virg: Æn: 1.

agri Sequani esset optimus Galliæ. Cæs: com: 1

honestiss. hominem provinciæ Galliæ. Cæs com. 1

ut quo nomine vocaris? Johannes: nõ Johe.

Nomina partitiua, aut partitive posita, Interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent: ut, Cicero. *Quanquam te Marce fili annum iam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oporeet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam & doctoris authoritatem & urbis quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.* [a] *Vtrum horum mavis accipe.*

Ovidius. *o Quisquis fuit ille* [b] *deorum.*

Teren. *An quisquam hominum est eque miser ut Ego?*

Virgilius [b] *Divûm promittere* [a] *nemo auderet.*

[a] *Tres* [b] *fratrum. Quatuor* [b] *iudicum. Sapientum octavus quis fuerit, nondum constat.*

Primus [a] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut, [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Ænea.*

In alio verò sensu dativum: ut, Virgilius [b] *Nulli pietate* [a] *secundus.*

Vsurpantur autem & cum his præpositionibus: E, de, ex, inter, ante: ut, Ovidius *Est deus* [b] *è vobis* [a] *alter.* Idem. [a] *Solus de superis.* [a] Virgilius [a] *Primus inter omnes* Idem. [a] *Primus ante* [b] *omnes magnâ comitante catervâ, Laocoon ardens summâ decurrit ab arce.*

Interogativum & eius redditivum eiusdem casus & temporis erunt: ut, [b] *Quarum rerum nulla est satietas?* [b] *divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? consulitur de religione.* Interrogati

Fallit hæc regula, quoties Interrogatio fit per cujus ja, ium: ut, [a] *Cuium* [b] *pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, an homicidij?* [b] *An utroque.*

Fallit denique cum per possessiva, Meus, tuus, suus, &c, respondendum est: ut *Cuius est hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa & superlativa accepta partitivè, genitivum Comparativa & superl

nitivum, undè & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur: ut *Virgilius* [b] *poëtarum* [a] *doctissimus*, id est, [b] ex poëtis vel inter poëtas.

Comparativorum constructio.

Comparativa cum exponuntur per quàm, ablativum adsciscunt: ut Horatius [a] *Vilius argentum est* [b] *auro,* [a] *virtutibus aurum*; id est, [b] *quàm aurum,* [b] *quam virtutes* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut. multis gradibus præstantior.

Cicero [b] *Quanto* [a] *doctior es,* [b] *tanto te geras submissius*

Tantò, quanto, multò, longè ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catul. [b] *Tanto* [a] *pessimus omnium poëta,* [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissimæ habentur* [b] *longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Iuvenal. *Omne animi vitiū,* [b] *tantò* [a] *conspectius in se*

Crimen habet, [b] *quantò* [a] *major qui peccat, habetur.*

[a] *Major &* [a] *maximus* [b] *ætate.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *natu*

DATIVUS.

Commodum & incommodum.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, summissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut Virgiliv. *Sis* [a] *bonus ô* [a] *fœlixq* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci, placidæq* [a] *inimica* [b] *quieti.*

Est [a] *finitimus* [b] *oratori poëta.* Ovid. *Qui color albus erat nunc est* [b] *contrarius* [b] *albo.*

Martial [a] *Iucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *supplex-*

Horatius. *Si facis ut patriæ fit* [a] *idoneus,* [a] *utilis agro*

Composita Con.

// Huc referumtur nomina ex Con præpositione. composita. ut [a] Contubernalis, [a] commilito, [a] conservus, [a] cognatus, [redacted] concolor, conterminus, consonus, confinis, conviva. ut Ovid. Quæsit populus festo concolor ipse suo.

— terra domus est conterminus nostræ. Id.

Prius trium generu &c: Quintil: lib:3. cap:5.

Regunt et genitivu singulare nominis collectivi qd multitudine significat, ut gentis, populi, familiæ, turbæ &c. Adsciscunt et casum sui positivi: item hos ablativos opinione, spe, æquo, iusto, solito, dicto.

^ eo, quo, paulo, minimo, nihilo, nimio.

Quæ comodu vel incomodu, gratiam, molestia et odiu significant tm dativ. recipiunt: quæ similitudinem aut affinitate regunt gen: et dat.
gravis, asper, dulcis, gratus, ingratus, molestus, infestus infensus, obvius, pervius, obnoxius, absonus; inferior, superstes, secundus, proximus, bonus, noxius, dicto audiens,
vitia virtutum contraria Cic:
Cumq sit ignis aquæ pugnax

// Sed hæc activa, ut et amicus, socius, familiaris &c: potius beneficio verbi substantivi adjuncti regunt dat: quã ratione sui, quæ absq verbo substant: genitivu plerumq regunt.

Regula tam in syntaxi quam in prosodia ob-
servanda.

Quæ raro occurrerunt ad imitationem non tra-
hantur, si ab usu communi videantur abhorrere. ut

— Animi ad præcepta capacis. Ovid.

Obstupui stetĕruntq; comæ. — Virg:

Matri longa decem tulĕrunt fastidia menses.

Id: ecl: 4.

1 dissimilitudinem, et affinitatem.

Confera. a. avunculu tuu cu C. Graccho ejus fere æquali Cic: 4° de finib.

Conscius dat: habet psona, gnitivu rei frequentissime, interdu dativu. Nascenti conscia Nilo. Lucan.

Et sola arcanis conscia Phœbe tuis. Claud: de Phan.

11 genitivo, dativo, vel ablat: cum præpositione

Cæsari vel Cæsaris familiaris.

Ea præceptio Stoicorum e ppria.

Propriu mihi, Oratoris ppriu.

Accomodatus, idoneus, habilis, appositus.

longus, latus, altus, pfundus, crassus.

Extat e terra sesquipede } Colum.

Exstat surculi de arbore 6 digitis } Colum.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut Similitudo.

Lucanus. *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius. *Patres equum esse censent, nos jamjam à pueris illicò nasci senes, neque illarum* [a] *affiues esse* [b] *rerum, quas fert adolescentia.*

Idem. [b] *Domini* [a] *similis es.* Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Virgilius. *Prætereà, regina* [b] *tui* [a] *fidissima, dextrâ. Occidit ipsa suâ.*

Communis, alienus, immunis, varijs casibus serviunt: ut Cicero. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est coniunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* Com. alienus immunis, variis casi. servi.

Salust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilij.* Sene. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero. *Non* [a] *alienus* [b] *à Scevolæ studiis.*

Ouid. *vobis* [a] *immunibus huius esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cicero. [a] *Natus* [b] *ad gloriam*

Verbalia in bilis, accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in dus, dativo adiecto gaudent: ut In Bilis & Dus.

Martialis. *O* [b] *mihi post nullos Iuli* [a] *memorande sodales!*

Statius. —*nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adiectivis in accusativo: ut *Gnomon* [b] *septem pedes* [a] *longus, umbram non amplius* [b] *quatuor pedes* [a] *longam reddit.* Magnit. mensura.

Interdum & in ablatiuo: ut

Columella. *Fos* [a] *latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta*

Interdum etiam & genitivo: ut Columel. *In morem*

rem horti areai[a] latas[b] pedum denûm, longa pedum quinquagenûm facito.

ABLATIVVS.

Copia & inopia.

Adiectiua quæ ad copiam ægestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut Plautus *Amor &[b] melle & felle est fæcundissimus.* Horat.[a] *Dives agris,[a] dives positis in fœnore[b] nummis.* Virgil. *At fessa multâ referunt se nocte minores, Crura[a] thymo plena.*
Idem. *Quæ regio in terris nostri non[a] plena laboris?*
Idem. *Dives[b] opum, dives pictai vestis & auri.*
Persius. *O curvæ in terris animæ, &[b] cœlestium[b] inanes[a] Expers[b] fraudis,[b] Gratiâ[a] beatus.*

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subijciunt: ut Virgilius.[a] *Alter[b] ab illo.[a] Aliud[b] ab hoc.[a] Diversus[b] ab isto.*
Nonnunquam etiam dativum: ut,[b] *Huic[a] diversum.*

Causa.

Adiectiva regunt ablativum significantem causam ut,[a] *Palidus[b] ira.[a] Incurvus[a] senectute.[a] Livida[b] armis brachia.[a] Trepidus[b] morte futura.*

Dignus, &c.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies[b] miris modis[a] pallida[b] Nomine[a] Grammaticus,[b] re barbarus.*
Cic. *Sum tibi[b] naturâ[a] parens,[a] præceptor[b] consilijs.*
Virgilius.[a] *Troianus[b] origine Cæsar.[b] Spe[a] dives,[b] re[a] pauper. Syrus[a] natione.*

Modus rei:

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adiectum volunt: ut Ter.[a] *Dignus es[b] odio. Qui filium haberem tali[b] ingenio præditum.* Vir. *Atque[b] oculis[a] capti fodere cubilia talpæ* Idem.[b] *Sorte tua[a] contentus abi.*
Horum nonnulla genitivum interdum vindicant: ut Ouidius. *Militia est[b] operis. altera[a] digna tui.*
Vir. *Descendam magnorū haudquaqam indignus auorū*

PRO.

Nudus, inanis, inops, vastus, viduus, orbus, refertus, plenus, locuples, onustus, dives, consors, expers, largus, liberalis, benignus, prodigus, fœcundus, fertilis, sterilis, pauper, egenus, indigus, parcus, potens, liber, exsors. Nimium mero Hilarem. Hor: od: 12. l: 2.

Securus, liber, vacuus, purus, inops, orbus, nudus extorris quandoq ablat: cum præpositione a vel ab admittunt. //

× a vel ab. sed aliorum etiam genitivo et dativo jungitur. aut alius Lysippo duceret æra &c: Hor.

× laus et vituperium rei, nec non materia, ut At medio torus est hebeno sublimis in antro. Ovid. Met: 11.

Fretus, exul, natus, cognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, oriundus,

Illâ fretus agit ventos. Virg:

1 vel pars.

Aliquando cum passio aut similitudo denotatur
ut odium meum, pro mei. Plaut: Imago nostra. i.
nostri. Cic. Agesilaus neq; pictam neq; fictam
imaginem suam. i. sui passus est. 3 sd.
Et digna speculo fiat imago tua. i. tui. Mart.
Haec observanda, non imitanda.

Interdum genitivus substantivi postponitur,
ut Cic: 2 Phil: Tuum hominis simplicis pectus
vidimus.

Sui et suus interdum usurpantur pro ejus et
illius, ut. Re(spire) [redacted] Laerten, ut jam sua lumina
condas. Ovid.

PRONOMINVM constructio.

MEi, tui, sui, nostri vestri, genitiui primitivorum, ponuntur cùm passio significatur: ut Languet [a] disiderio [b] tui. Primitiva.

Ovid. [a] Parsque [b] tui latitat corpore clausa meo. Imago [b] nostri.

Meus, tuus, suus, noster, vester, adiiciuntur, cùm actio vel possessio rei denotatur: ut, Favet [a] desiderio [b] tuo, [a] Imago [b] nostra, id est, quam nos possidemus. Derivativa.

Nostrûm & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa & superlativa: ut, [a] Vnusquisq; [b] vestrûm. Nemo [b] nostrûm. Ne [a] cui [b] vestrum sit mirum. [a] Maior: [b] vestrum. [a] Maximus natu [b] nostrum.

Hæc possessiva, Meus, tuus, suus, noster, & vester, hos genitivos post se recipiunt. Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium, paucorum, cuiusque: & genitiuos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut Possessiva

Ex [a] tuo [b] ipsius animo coniecturam feceris.

Cic. Dico [a] meâ [b] unius operâ Rempublicam esse liberatam

Idem. [a] Meum [b] solius peccatum corrigi non potest.

Era. [a] Noster [b] duorũ eventus ostendat, utra gens sit melior

In [a] sua [b] cuiusq; laude præstantior. [a] Nostra [b] omnium memoria. Brutus ad Ciceronem [a] Vestris paucorum respondete laudibus. Horatius scripta cùm mea nemo legat, vulgore itare [b] timentis.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est semper reflectuntur ad id, quod præcessit in eâdem oratione: ut, [a] Petrus nimium [b] admiratur [c] se [a] Parcit [b] erroribus, suis Sui & suus

Aut annexa per copulam: ut Magnopere [a] Petrus rogat, ... [b] se deseras.

Ipse ex pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat: ut, Ipse.

Ipse

Ipse [b] *vidi,* [a] *Ipse* [b] *videris,* [a] *Ipse* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur, ut, [a] *Ipse* [b] *ego,* [a] *Ipse* [b] *ille, Ipse* [a] *Hercules.*

Idem. // Idem etiam omnibus personis jungi potest: ut [a] *Ego* [b] *idem adsum.*

Terentius. *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*

Virgil. [a] *idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hyrcos.*

Demonst. hic, ille iste. Hæc, demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur. Hic, mihi proximum demonstrat Iste, eum qui apud te est:

Ille, & Iste. Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille cum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut *Alexander* [b] *ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terentius. [b] *Istum æmulum quoad poteris, ab eâ pellito.*

Hic & Ille. Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, hic ad posterius & propius; ille ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Colum. [a] *Agricolæ contrarium est* [aa] *pastoris propositum:* [b] *ille quàm maximè subacto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminosóq;* [b] *ille fructum è terrâ sperat,* [bb] *hic è pecore.* Est tamen ubi è diverso pronomen Hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO
Nominativus post verbum.

Nominat, utrinque. Verba Substantiva, ut Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiva, ut nominor, appellor dicor, uocor, nuncupor, & ijs similia: ut Scribo, salutor, habeor, existimor: item verba gestus: ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut [a] *Deus* [b] *est* [c] *summum bonum.*

[a] *perpusilli* [b] *vocantur nani* [c] [a] *Fides religionis nostræ fundamentum*

// Idem quod aequus dat: regit, ut. Rex Jupiter omnibus idem, Interdum ablat: cum prae=positione. ut Cithera idem fere sonat cum barbito. Eadem est mihi tecum sententia.

Theseus infernis, superis testatur Achilles
Hic Ixioniden, ille Menaetiaden. Propt.

Diceris tu, cui Africano cognomen fuit.
—— cui ~~[illegible]~~ nunc cognomen Iulo.

Huc spectant nominativi adjectivorum qui Graecorum more pro adverbijs subijciuntur.

——— Aeneas se matutinus agebat

Vect. gressis. nocturnus obambulat ———

Iam me totum Pompeij esse scis.

mentum [b] *habetur. Malus* [a] *pastor* [b] *dormit* [c] *supinus.* Lactantius, [a] *Homo* [b] *incedit* [c] *erectus in cœlum.*

Deniq; omnia ferè verba post se nominativum habent adjectiui nominis quod cum supposito verbi, casu, genere, numero concordat: ut [a] *Rex* [b] *mandauit* [c] *primus extirpari hæresin.* [a] *Pii* [b] *orant* [c] *taciti.* [a] *Boni* [b] *discunt* [c] *seduli.*

Nota Generalis.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut [a] *Hypocrita* [b] *cupit* [c] *videri* [d] *justus. Hypocrita cupit* [a] *se* [b] *videri* [c] *justum.* [a] *Malo* [b] *diues* [b] *esse, quàm haberi.* [a] *Malo me* [c] *divitem* [b] *esse, quàm haberi.*

Infin. quóq; vtrinque eosdem casus.

Claudianus. *viuitur exiguo melius, natura beatis.* [a] *Omnibus* [b] *esse dedit, si quis cognoverit uti.* Martialis. [a] *Nobis non licet* [b] *esse tā disertis*, vel *disertos.* Terentius. *Expedit* [c] *bonas* [b] *esse vobis.* Ovidius. *Quo mihi commisso non licet* [b] *esse* [c] *piam.*

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur accusativi ante uerba infinita. [a] *Nos* [b] *esse* [c] *disertos* [a] *Vos* [b] *esse* [c] *bonas.* [a] *Me* [b] *esse* [c] *piam.*

GENITIVVS POST VERBVM.

Svm genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut Virgilius. *pecus* [a] *est* [b] *Milibœi.* Cicero. [b] *Adolescentis* [b] *est majores natu revereri.* Virgilius. [b] *Regum* [a] *est, parcere subjectis, & debellare superbos.*

Sum, signi. poss. gen.

Excipiuntur hi nominativi, meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum belluinum, & similia: ut *Non* [a] *est* [b] *meum contra autoritatem Senatus dicere* Terentius. E*ja, haud* [b] *vestrum* [a] *est iracundos esse.* [b] *Humanum* [a] *est irasci.*

At hîc subintelligi videtur officium, quod aliquando

do etiam exprimitur : ut Terent. [b]*Tuum* [a]*est officium, has benè ut adsimules nuptias.*

Verba æstimandi genitivo gaudent : ut [b] *plurimi passim* [a]*fit pecunia. Pudor* [b]*parvi* [a]*penditur.* [b]*Nihili, vel* [b] *pro nihilo* [a]*habentur literæ.*

Æstimandi Verba Gen.

Hor. [b] *pluris opes nunc sunt, quã prisci temporis annis*

Æstimo vel genitivum uel ablativum adsciscit : ut Valerius Maximus. *Non* [b] *hujus te* [a] *æstimo.* [b] *Magno ubiq; virtus* [a]*æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruntii, his verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut *Ego illum* [b]*flocci* [a]*pendo. Nec* [b]*hujus* [a]*facio, qui me pili* [a] *æstimat.* Singularia sunt ista: *Æqui boni consulo.* [b]*Æqui boni facio, id est, in bonam accipio partem.*

Verba accusandi damnandi, monendi, absoluendi & consimilia genitivum postulant ; qui crimen significet: ut

Accusandi Verb.

Plau. *Qui alterũ* [a]*incusat* [b]*probri, ipse intueri oportet.*
Cicero. *Etiam* [b]*sceleris* [b]*condemnat generum suum.*
Ovid *Parce tuum vatem* [b]*sceleris* [a]*damnare Cupido.*
[a]*Admonet illũ pristinæ* [b]*fortunæ. Furti* [a] *absolutus est.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione : ut Cicero *Si in me iniquus es iudex,* [a]*condemnabo eodẽ ego te crimine.* Gellius *Vxorem* [b]*de pudicitia grauiter accusauit* Cicero *Putaui* [b]*ea de re* [a]*admonendum esse te.*

Vterque, nullus, alter, neuter, alius ambo, & superlatiuus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur: ut [a] *Accusas* [b]*furti, an stupri, an* [b]*utroque,* siue [b] *de utroque?* [b]*Ambobus, vel* [b]*de Ambobus? Neutro,* vel [b] *de neutro?* [b]*De plurimis simul* [a]*accusaris.*

Satago, misereor, misereſco, genitivum admittunt : ut: Terent. *Is* [b]*rerum suarum* [a] *satagit.*

Satago &c.

Virgil *oro* [a]*miserere* [b]*laborum.*
Tantorum, [a]*miserere* [b]*animi non digna ferentis.*

Statius

Misereor, eris, tantum accusativo jungitur ut
Virg. Ille etiam extincto miseratus Caesare Roma
Me licet casum miserari insontis amici.

^ recordor. Memini quoties significat mentionem
facere, gtivum regit, aut abl. cum praepositione.

x hic potitur gaudia. Ter. Adelph. Act: 5. sce: 4.
Thebani potiti victoriam. Just: lib: 6°.

Liv. 3. quod bene verteret ipsi reiq pub.
^ id est quae per ad vel pro exponi possunt.

a| Comodum] provideo, prospicio, comodo, caveo,
parco, composita cum bene satis
b| Incomodum] noceo, incomodo, doleo, displiceo,
insidior, officio, composita cum
male.
c| Auxilium] opitulor, auxilior, patrocinor, medeor
medicor interdum accus: admittit.
d| Fauorem] faveo, studeo, gratulor, gratificor
e| Studium] studeo, vaco, haereo. Item placeo, misceo,
suadeo, irascor, indulgeo, deficio, dissentio, nubo
respondeo, excello, facio pro proficio. x Juvo, adjuvo
laedo, offendo.
Facio dat: ut quid tu huic homini facias Cic: pro Caec.
quid faceret huic conclusioni 4 Acad. qui dativus
mutatur in ablat: ut quid hoc homine faciatis.
3 Verr: Quid me nunc faciam? Ter: fiet et fio,
quid mihi fiet? Plaut: Bacc; quid me fiet
Ter. Andr: pro de me, | quid fiet ab isto.

Statius. *Et*[b] *generis*[a] *miseresce tui.* Misereor, &c.

At misereor, & misereo, rarius cum dativo leguntur: ut Seneca. *Huic*[a] *succurro,*[b] *huic*[a] *misereor.*
Boëtius. *Dilige jure bonos, &*[a] *miseresce*[b] *malis.*

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant: ut *Dat*[b] *fidei reminiscitur.* Reminiscor &c.
Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere,[a] *oblivisci*[b] *suorum* Ter. *Faciã ut*[b] *meiq; ac hujus*[b] *diei ac*[b] *loci semper*[a] *memineris* Plautus.[b] *Omnia quæ curant senes,*[a] *meminerunt.*[a] *Memini*[b] *de hac re, de armis,*[b] *de te,* id est, *mentionem feci.*

Potior, aut genitivo aut ablativo jungitur: ut Plaut. *Romani signorum & armorum*[a] *potiti sunt.* Potior Gen. aut Ablat.
Virg. *Egressi optatâ Troës*[a] *potiuntur*[b] *arenâ.*

DATIVUS POST VERBUM.

Omnia verba aquisitivè posita, adsciscunt dativum eus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur: ut Plautus. *Mihi istic nec*[a] *seritur, nec*[a] *metitur.* Verba acqu. posita Dat.
Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi*[a] *fascinat agnos*

Huic regulæ appendent varii generis verba,

In primis verba significantia commodum aut incommodum regunt dativum: ut Virgilius. *Illa seges demum*[b] *votis*[a] *respondet avari Agricolæ.*
Non potes[b] *mihi*[a] *commodare, nec*[a] *incommodare.*
Idem *validis*[a] *incumbite remis.*
Suam eruditionem[a] *tibi acceptam*[a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusativo: ut Cicero.[b] *Unum*[a] *studetis omnes, unum sentitis.*
Pautus, *Si ea memorem, quæ*[b] *ad ventris victum*[a] *conducunt, mora est.*

Cic.[b] *In hæc studia*[a] *incumbite. Naturane ad eloquentiam*

Incumbe in hunc rursum.
Incumbe toto pectore ad laudem.

quentiam, conferat, an doctrina.

Verba comparandi. [b]*Fessum quies plurimum* [a]*juvat.*

Verba comparandi regunt dativum: ut Virg. *sic* [b]*parvis* [a]*componere magna solebam.* [b]*Fratri se & opibus & dignatione* [a]*adaequavit.*

Interdum additur ablativus cum praepositione: ut [a]*Comparo Virgilium* [b]*cum Homero.*

Aliquando accusativus cum praepositione Ad: ut *Si* [b]*ad eum* [a]*comparatur, nihil est.*

Verba dandi. Verba dandi & reddendi, regunt dativum: ut *Fortuna* [b]*multis nimium* [a]*dedit,* [b]*nulli satis, ingratus est qui gratiam bene* [b]*merenti non* [a]*reponit.*

Haec variam habent constructionem: [a]*Dono* [b]*tibi hoc munus:* [a]*dono* [b]*te hoc munere.*

Cicero [b]*Huic rei aliquid temporis* [a]*impertias.*

Teren. *Plurimâ salute* [b]*Parmenonem summum suum* [a]*impertit Gnato.* [a]*Aspersit,* [b]*mihi labem:* [a]*Aspersit* [b] *me labe.* [a]*Instrauit* [b] *equo penulam.* [a]*Instrauit* [b]*equũ penula.*

Ovid. *Et piget infido* [a]*consuluisse* [b]*viro:* id est *dedisse consilium* vel etiam *prospexisse.*

Lucan. *Rectorémq; ratis de* [a]*cunctis consulit astris,* id est, *petit consilium.* [a]*Consule* [b]*saluti tuae,* id est, *prospice.*

Ter. *Pessimè istuc* [b]*in te atque in illum* [a]*consulis.i.statuis* [a]*Metuo,* [a]*timeo,* [a]*formido* [b]*tibi,* vel [b]*de te.i.sum sollicitus pro te.* [a]*Metuo,* [a]*timeo,* [a]*formido* [b]*te,* vel [b] *à te,* scilicet *ne mihi noceas.*

Verba promittendi. Verba promittendi ac solvendi, regunt dativum: ut Cicero. *Hec* [b] *tibi* [a]*promitto, ac recipio sanctissimè esse obseruaturum.*

Cecero. *Aes alienum* [b] *mihi* [a] *numerauit.*

Verbi imperandi. Verba imperandi & nuntiandi, dativũ requirunt: ut Horat. [a]*Imperat aut servit collecta pecunia* [b]*cuiq;*

Idem. *Quid de quoque viro, &* [b]*cui* [a] *dicas, sepe caueto.*

Dicimus, [a]tẽpero, [a] moderor [b]tibi, & [b]te. [a]Refero [b] tibi et [b]ad te. Itẽ. [a]*Refero* [b]*ad senatum,* id est, propono scribo, [a]Mitto [b]tibi & [b]ad te. [a]Do [b] tibi literas, ut ad aliquẽ feras,

Comparo, compono, confero, assimilo, adæquo.

11 et auferendi. Habeo, refero, Ago vobis gratias. facio tibi injuriam. Dedo, tribuo, largior, concedo, ministro, suppedito, comodo, to lend praebeo, exhibeo, impendo, restituo, affero, remunero, remetior.

× Quaedam pro varia significatione varios casus admittunt. ausculto, caveo, consulo, cedo, comodo, formido, incumbo, impono, moderor, metuo, provideo, prospicio, respondeo, subeo, succedo, supero, suppedito, sufficio, timeo.

× polliceor, spondeo, rependo, numero.

11 impero, dominor, praecipio, declaro, expono, explico, significo, demonstro, judico, ostendo, monstro, narro, dico, loquor, respondeo, aio.
Jubeo rarius admittit dat: rei accus: rei, atque etiam personae, cum significat decernere, statuere.

Committo, credo, mando, comendo, trado, fidem reo, adhibeo, facio tibi fidem.
Stare promissis — at tu dictis Albane maneres. Vir.
+ adulor, blandior, servio, cedo, lenocinor, palpor, morigeror, obedio, obtempero, pareo, indulgeo, ancillor, famulor, assentor, suadeo, persuadeo, morigero.
x adversor, repugno, reluctor, reclamo, resisto, refragor, renuncio, obsto, occurro,

adulor despicio. non adularis Dionysium. Val. Max: lib. 4. c: 3.

Captae superavimus urbi. i. superfuimus. Vir.
——— Supersit modo Mantua nobis. Id.

Caeteris excellere. Cic: pro lege Manil.

feras. [a] Do [b] ad te literas, id est, mitto ut legas.

Verba fidendi dativum regunt; ut Horatius. Verba fidendi.
-*Vacuis* [a] *committere* [b] *venis, Nil nisi lene decet.*
[b] *Mulieri ne* [a] *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant,* [b] *virtuti omnia* [a] *parent. Ipsum hunc orabo,* [b] *huic* [a] *supplicabo.* Verba obsequendi.
Persius. -*Venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*
-*Ignavis* [b] *precibus fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum alijs casibus copulantur: ut [b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *accessit meis* [b] *malis. Illud* [a] *constat* [b] *omnibus*, seu [b] *inter omnes.*
Terentius. *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*
Iuvenal. -*Sævis inter se* [a] *convenit* [b] *ursis.* [a] *Ausculto* [b] *tibi* id est, *obedio.* [a] *Ausculto* [b] *te*, id est, *audio. Adamas* [a] *dissidet* [b] *magneti*, seu, [b] *cum magnete.*
[a] *Certat* [b] *cum illo*, & Græcanicè, [b] *illi.* Catullus. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*, id est, *contrà duos.*
Virgilius. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certes.*

Verba minandi, & irascendi regunt dativum: ut, [b] *Vtrique mortem* [a] *minatus est.* Terentius. [b] *Adolescenti nihil est quod* [a] *succenseat.* Verba minandi.

Sum, cum compositis præter possum, exigit dativum: ut *Rex pius* [a] *est* [b] *Reipublicæ ornamento.* [b] *Mihi nec* [a] *obest nec* [a] *prodest.*
Horat. *Multa* [b] *petentibus* [a] *desunt multa.*

Dativum postulant quædam verba composita cum his præpositionibus.

Præ. Cicero. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi.*

Sed Præeo, Prævinco, præcedo, præcurro, præverto, accusativo junguntur. Verba composita.

Ad. *Albo* [b] *gallo ne manum* [a] *admoliaris.*

Con. a *Conducit hoc tuæ* a *laudi. Convixit* b *nobis.*

Sub. Terent. a *Subolet jam* b *uxori, quod ego machinor*

Ante Cic. *Iniquissimā pacem, justissimo* b *bello* a *antefero.*

Post. a *Posthabeo,* a *postpono* b *famæ pecuniam.*

Virgil. a *postposui tamen illorum mea seria* b *ludo.*

Terentius dixit. *Qui situm commodum* a *post habuit* b *præ meo commodo.*

Ob. Ter. *Quam* b *nemini* a *obtrudi potest, itur ad me.*

In. a *Impendet* b *omnibus periculum.*

= Inter Cicer. *Ille huic* b *negotio non* a *interfuit modò, sed etiam præfuit.*

Varia constructio.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut Quintilianus. a *Præstat ingenio alius* b *alium.* b *Multos virorum* a *anteit sapientiâ.* Terent. b *In amore hæc* a *insunt vitia.* Plinius. *Interdico* b *tibi aquâ & igni.*

Est pro habeo, dativum exigit; ut

Persius. *Velle suum* b *cuique* a *est, nec voto vivitur uno.*

Virg. a *Est* b *mihi namq; domi pater, est injusta noverca.*

Huic confine est suppetit: ut

Horat. *Pauper enim non est,* b *cui rerum* a *suppetit usus.*

Sum, cum multis alijs, geminum adsciscit dativum: ut b *Exitio* a *est avidis mare* b *nautis.*

Speras b *tibi* b *laudi* a *fore, quod* b *mihi* b *vitio* a *vertis?*

Nemo b *sibi Mimos* a *accipere debet* b *favori.*

Est ubi hic dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitatis, at festivitatis potiùs causâ additur: ut *Ego* b *tibi hoc effectum* a *dabo.*

Ter. a *Expedi* b *mihi hoc negotium. Suo* b *sibi hunc* a *jugulo gladio.*

ACCVSATIVVS POST VERBVM.

Verba transitiua.

VErba transitiua cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum ut: Horatius. b *Percontatorē* a *fugito, nam garrulus idem est.* Idem. *Nec retinent patulæ* b *commissa fideliter*

Huc referri possunt quædā verba composita cum
super et circum.
— timidisq; supervenit Ægle. Virg: ecl: 6.
— circumdare brachia collo
— sed ut unda supervenit undæ
huic operæ supersedere, oleum aquæ supernatat.
Sylvam via circundatam. Just: 6.
= Interclusuri {commeatū hosti
{hostem commeatu.

Antecedo, anteeo, antesto, anteverto, antecello,
attendo, præsto, præcurro, præeo, præstolor,
incesso, illudo, dandi vel accusandi casum
admittunt.
Allatro, præcedo, antevenio, deficio, sæpius
accus: rarius dat. adjunguntur.

Transitivorum verborū 5 genera

1um. genus transit in obl. personas et res, ut amo
me, te, illam.
2. in accusat. tertiæ personæ tm, ut colo agros,
lego libros,
3. in accusat. suæ significationib. ut vivo vitā
4. Complectitur deponentia plurima et
communia, ut sequor, amplector,
5. Complectitur defectiva. ut odi, memini, et
neutroactiva, ut, crepo, calleo, maneo, horreo,
roro, sono, sudo, stupeo, indignor, stomachor
mæreo, ardeo, stillo.

× Gens inimica mihi Tyrrhenū navigat æquor.
— Stygias juravimus undas Met. 2°. Virg.
— Ardebat Alexim. Virg.
Prandet olus — Hor.

× Ubi significatio ē eadem, regimen ē idem ut φ amare, ardere, deperire, sic deperire, callere. Disp: 245.

Me somnies, me sperés. Terent. Eunuch.

+ Huc referri possunt ea Siquid me voles, Non q° me aliquid adjuvare pots, Id amabo adjuta me, Nec te id consulo.

Moneo, doceo, cum compōsis, flagito, lacesso, posco, reposco, rogo, interrogo, celo, duo accus admittunt, et erudio apud poetas. Stat: 10 Thebaid: || Quo pacem sua id celaret. Terent. pol: Heaut;

Oro, exoro, obsecro, obtestor, post accusum sæpe fere subjunt: modum postulant intercedente. ut.

Moneo, commoneo, admoneo, doceo, edoceo, recipiunt præpositionem De cum altero ablat.

Erudio, instituo, informo, instruo, imbuo, tient ablat: cum accus:.

+ induo, insterno, vestio, exuo, cingo, calceo, ut et convestio, amicio, tego, accingor accus: cum ablat. rei. q^a qs induitur, exuitur, possunt apud bonos authores vix genuinis accusat: juncta reperies in voce activa. in pass: apud hist: et poetas invenies.

Reg. Instrumentū aut cā̄a aut modus actionis in ablat: casu usurpatur.

Fidibus scire Ter: Eunuch.

liter aures. Virgil. *Imprimis* [a]*venerare*[b] *deos. Aper*[b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioqui intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut

Cicero. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Nestor.*
Virgil. *Longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.*
Plautus. *Duram* [a] *servit* [b] *servitutem.*

Hunc accusativum mutant autores non rarò in ablativū: ut Plaut. *Diu videor*[b] *vitâ*[a] *vivere.* [a]*Ire rectâ*[b] *viâ.*
Suetonius. [b]*Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Sunt, quæ figuratè accusativum habent; ut
Virgil. *Nec vox* [b] *hominem* [a] *sonat, ô Dea certè.*
Iuvenal. *Qui*[b] *Curios*[a] *simulant, &*[b] *Bacchanalia*[a] *vivunt.*
Horat. [b] *Pastillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius hircum.*

DVO ACCVSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut *Tu modò posce*[b] *Deum*[b] *veniam.* [a]*Dedocebo*[b] *te istos*[b] *mores. Ridiculum est te*[a] *me*[a] *admonere*[b] *istud.* — Verba rogandi.
Teren. [a] *Induit* [b] *se* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Rogandi verba, interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut
Vir. [b] *Ipsum* [a] *obtestemur,* [b] *veniamq;* [a] *oremus*[b] *ab ipso.*
Terent. [b] *Suspicionem istam* [b] *ex illis* [a] *quære,*

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum vel dativum: ut [a] *Induo* [b] *te*[bb] *tunicâ,* vel[bb] *tibi* [b] *tunicam.*

ABLATIVVS POST VERBVM.

QVodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis:

nota Ang: with.

INSTRVMENTVM.

Vt. *Dæmona non* [b] *armis, sed morte* [a] *subegit Iesus.*

Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licèt, usque recurret.*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *saxis.*

Nota for through at.

CAVSA.

Terent. [a] *Gaudeo (ita me dij ament) gnati* [b] *causâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macrescit opimis.*

MODVS ACTIONIS.

Cognoscimus interrogando Quomodo?

Vt, *Mirâ* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Iuvenal. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *gressu*
[a] *Diffugiunt, nulloq;* [b] *sono* [a] *convertitur annus.*
Ovidius. *Dum vires anniq; sinunt, tolerate laborem:*
Iam [a] *veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio; ut [a] *Baccharis* [b] *præ ebrietate.*
Summâ [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

// Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretij in ablativo casu: ut [b] *Teruntio, seu vitiosâ nuce non* [a] *emerim.*
Livius. *Multo* [b] *sanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpè sine substantivis: ut Terent. [a] *Redime te captum quàm queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* [a] *venit triticum.*
Seneca. [a] *Constat* [b] *parvo fames,* [b] *magno fastidium.*

Exceptio. Excipiuntur hi Genitivi sine substantivis positi: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantilibet, quanticunq; : ut Cicer. [b] *Tanti* [a] *eris alijs,* [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris quàm alij, fortasse etiam* [b] *minoris.*
Ovidius. *Vix Priamus* [b] *tanti, totaq; Troja* [a] *fuit.*
Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut Tul. Gel. [b] *Tantâ mercede* [a] *docuit,* [b] *quantâ hactenus nemo.* [b] *Minori pretio* [a] *vendidi, quàm emi.*

Valeo, etiam interdum cum accusativo junctum reperitur.

Successorumq Minervæ Indoluit — Met: 3.

Ablat. casû admittit quandoq præpositionem Præ quandoq propter cum Accus:

Mub actionib præpositionem Cum interdum desiderat, q^a tn sorsum vel comitem plerumq significat.

Huc spectat Sum pro valeo. Cum sestertijs binis modius tritici est. Cic: 5. Ver:

valere ingenio, authoritate, gratiâ &c: huc referuntur a Ramo, fortasse potius ad verba abund:

Tantivis, quantivis, quantilibet adduntur sine veterum testimonijs.
Æqui, boni, flocci, nihili, nauci &c huc refert Ramus.

Sic et censeor, — Census equestrem
Summam numorum. Hor: de Ar: Poë

Augeo, cumulo, onero, premo, opprimo, satio, saturo, farcio, refercio, abundo, mano, redundo, fluo, scateo, expleo, impleo, repleo, careo, egeo, indigeo, vaco, levo exonero, exhaurio, nudo, viduo, spolio, orbo, evacuo, libero, solvo, exsolvo, expedio, privo, fraudo, destituo.

egeo, indigeo, potior, impleo.
Impleo interdum habet ablat: cum præpositione. De.

Nascor, lætor, glorior, oblector, nitor, muto, dignor, gaudeo, vivo et victito, vescor, supersedeo, pluo, possum, munero, cōsto, pascor, creor,
Laboro, pro premor, vel male habeo, interdum admittit Ex.
Sto pro obtemperare, assentiri, fidem habere, hærere.
Periclitor ubi ad discrimen refertur, abl: petit, ubi experiri denot: accusat.
Potior, vescor, fungor, pluo, non recusant accusativum, et utor apud priscos et abutor.

Reperitur: ut Varro. *Denarij dicti, quòd* [b] *denos æris* [a] *valebant: quinarij, quòd* [b] *quinos.*

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, ablativo gaudent: ut Verba abundandi.
Terentius. [b] *Amore* [a] *abundas Antipho.*
Malo virum [b] *pecuniâ, quàm pecuniam* [b] *viro* [a] *indigentē.*
Salustius. *Sylla omnes suos* [b] *divitijs explevit.*
Terentius. *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi.*
Cic. *Homines nequissimi, quibus te* [a] *onerant* [b] *mendacijs?*
Virgilius. *Ego hoc te* [b] *fasce* [a] *levabo.*
Saluft. *Aliquem familiarem suo* [b] *sermone* [a] *participavit.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgilius.
Quàm dives nivei pecoris, quàm [b] *lactis* [a] *abundans?*
Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*
Quid est, quod in hac causâ [b] *defensionis* [a] *egeat?*
Virg. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi, pinguisq; ferinæ.*
Idem, *Postquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *saturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquàm* [b] *tui* [a] *carendum quod erat.*
Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilij.*
Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut Fungor.
Cicc. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officijs. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insaniâ. In re malâ* [b] *animo si bono* [a] *utare juvat.*
Virg. *Aspice venturo* [a] *lætentur ut omnia* [b] *seclo.*
Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolenter* [a] *gloriarentur.*
Hora. *Diruit, ædificat, mutat quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor carnibus.* Virg. *Haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore.*
Terentius. *Vt* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *supersedendum est.*
Macrobius. *Regni eum* [b] *societate* [a] *numeravit.*
Plautus. [a] *Communicabo te semper* [b] *mensâ meâ.*
[a] Prosequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. amo, Prosequor Officio.

 laudo,

do, honoro. a Afficio te b gaudio, b supplicio, b dolore, &c. id est, exhilaro, punio, contristo.

Mereor, cum abverbijs, benè, malè, meliùs, pejûs, optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione de: ut b *De me nunquam benè meritus es.*

Afficio. Verba accipiendi.

Erasmus b *de linguâ Latinâ optimè* a *meritus est.*
Catelino pessimè b *de Republicâ* a *mervit.*

// Quædam accipiendi, distandi, & auferendi Verba, ablativum cum præpositione optant: ut *Istuc* b *ex multis jam pridem* a *audiveram.* Luc. b *A trepido vix* a *abstinet ira* b *magistro.* a *Nasci* b *à principibus fortuitum est. Procul* a *abest* b *ab urbe imperator.*

Aliquandò Dat.

\\ Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut Horat. *Vivere si rectè nescis,* a *discede* b *peritis.*
Ovid. *Est virtus placitis* a *abstinuisse* b *bonis.*
Vir. *Heu fuge nate Dea, teque his, ait,* a *eripe* b *flammis*

Verba comparandi.

+ Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adijcitur ablativus significans mensuram excessus: ut *Deforme existimabat, quos* b *dignitate* a *præstaret, ab ijs* b *virtutibus* a *superari.*

Ablat. absolutus.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolutè sumptus: ut b a *Imperante* a *Augusto, natus est Christus:* b *Imperante Tyberio, crucifixus.* Iuvenalis. *Credo pudicitiam,* a *Saturno,* b *rege, moratam. In terris.*
Nil desperandum a *Christo* b *duce, &* b *auspice* a *Christo.*
Iam Maria, b *audito* a *Christum venisse, cucurrit.*

Synecdoche.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poëticè accusativus: ut a *Ægrotat* b *animo magis, quàm corpore.* b *Candet* b *dentes.* a *Rubet* b *capillos.*

Diversi casus.

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: ut *Absurde facis, qui* a *angas te* b *animi.*
Examinatus, a *pendet* b *animi.* a *Desipiebam* b *mentis.*
Plautus. a *Discrucior* b *animi*, *quia ab domo ab eundam est mihi.*

Edidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi

|| verba auferendi; ut abstraho, avello, abrado, eripio, subtraho, surripio, furor: Removendi ut removeo, deterreo, abstineo, active signif: amoveo, arceo, repello, defendo, dissideo, prohibeo: Abstinendi ut abstineo, neutre signif: contineo, refraeno, cohibeo.

Accipiendi, ut accipio, audio, emo, conduco, mereor, sumo, reporto, fero, colligo, praeter accus: ablat: cum praepositione A vel Ab admittunt.

Quaedam cum Audiendi et emendi praepositionem de recipiunt.

Intelligendi verba; ut audio, intelligo, cognosco, agnosco, concipio, disco, praepositionem ex admittunt, et a, ab.

|| maxime post verba auferendi et abstinendi.

verba removendi, et segregandi, mutant ablat: cum praepositione A in dat: vel ablat: sine praepositione. – ut – solstitium pecori defenditur. Virg: Classes Aquilonibus arcet. Bacchum sanguineis prohibetur rivis. Vino qui discrepat. Sepulta distat inertiae. Dissidens plebi. Abdico me magistratu. Arcebis gravidis pecori. Eripe te morae. Hor: lib: 3. Od: 29. turpi secernis honestum. Id.

Sed interdico dat: cum ablat: rei interdictae vel accusativum.

Cedo foro, urbe, vitâ, curiâ, et sic decedo.

+ Cuivis verbo adjungi potest abl: rei, qua expressius significatur.

Neutra saepe admittunt ablat: significantem partem, quae afficitur.

Sunt et verba passiva ab ipsis neutris et absolutis vel cum ab activis absolute positis deducta quæ 3ia persona contenta sunt omisso vel latente ablat: q. activi nominativus, ut Vivitur. tertia vivitur ætas. Quid agitur? Amatur atq; cyetur acriter.

vt et verba tota pass: significatione sumpta quo in præsentia et imperfecta relinquenda periscis et sui iuris authoribus. Præterita pro sua quisq; eruditione et judicio vsurpare poterit sed cautius.

|| Cœpi, soleo, debeo, cupio, cesso, desino, ergo, incipio, gaudeo, lætor, suadeo, aggredior, opto, desidero, possum, volo, nolo, malo, paro, rogo, affirmo, nego, audeo, statuo, instituo, decerno, timeo, jubeo, ostendo, amat pro solet, videor &c: et verba voluntatis, vt desidero, cupio, recuso &c:
Futurum infiniti ab his verbis plerumq; pendet auguror, confido, credo, existimo, puto, audio, video, ominor, suspicor, opinor, affirmo, spondeo, promitto, polliceor, spero &c:

\+ audax, timidus, dignus, certus, doctus, paratus, et participiis neutris eleganter. Æquum, laudabile plerumq; est miseris opem ferre. Dulce et decorum est pro patria mori. Saltus nimium lubricus aspicy. Hor.

|| Intelligi videtur verbum capit. Ramus.
Quod faciam superest, præter amare, nihil. Ovid. Hellenism.
Gerundia et supina, quæ passionem significant, nullum post se casum admittunt.

\# Nata aliunde regunt casus verborum vnde derivant.

1 *Dedit 3 mihi 2 vestē 4 pignori, 6 te presente 5 propriā manu.*

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut.

Pass. abl. agentis cum præp. interdum dat.

Horatius. [a] *Lauditur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicero. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta petuntur.*

Quorum participia frequentiùs datiuis gaudent: ut Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec visa sororum.* Horat. *Oblitusq; meorum,* [a] *obliviscendus &* [b] *illis.*

Particip. pass. frequētius dat.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activorum, ut [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Haberis* [b] *ludibrio:* [a] *De doceberis à me istos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Cæteri cas. passi. ijdem cum actiuis:

Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut [b] *A preceptore* [a] *vapulabis. Malo à cive spoliari, quam* [b] *ab hoste* [a] *venire. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à conviuijs* [a] *exulat philosophia?*

Neutro pass. Constructio.

Quibusdam tùm verbis, tùm adjectivis, familariter subjiciuntur verba infinita: ut
Virg. [a] *Innatusque* [b] *morari, & conferre gradum.*
Ouid. [b] *Dicere quæ* [b] *puduit,* [b] *scribere* [a] *jussit amor.*
Martical. [a] *Vis* [b] *fieri dives Pontice? nil cupias.*
Virgil. *Eterattum* [a] *dignus* [b] *amari.*
Horat, [a] *Audax omnia* [b] *perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba infinita; ut *Hæccine* [b] *fieri flagitia,* subauditur,, [a] decet, [a] oporet, [a] par est, [a] æquum est aut aliquid simile,
Verg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces*
In vulgum ambiguas, & [b] *quærere conscius arma.* id est. *Terrebat, spargebat, quærebat.*

DE GERVNDIIS.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum; ut

Gerundia.

Cicero. *Efferor studio* [a] *videndi* [b] *parentes.*

Ovidius. a *Utendum est* b *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virgil. a *Scitatum* b *oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in Di pendent à quibusdam tum substantivis, tum adjectivis: ut Virgilius.
Et quæ tanta fuit Romam tibi a *causa* b *videndi?*
Idem. *Cecropias innatus apes* a *amor urget* b *habendi.*
Idem. *Aeneas celsâ in puppi jam* a *certus* b *eundi?*

Poëticè infinitiuus modus loco Gerundij ponitur: ut Virgil. a *studium quibus arva* b *tueri.* a *Peritus* b *medicari.*

Interdum non invenustè adjicitur Gerundij vocibus etiam genetivus pluralis: ut *Quum* b *illorum* a *videndi gratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date* a *crescendi copiam* b *novarum. Concessa est* a *diripiendi* b *pomorum, atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in Do pendent ab his præpositionibus, A, ab, abs, de, e, ex, cum, in, pro: ut
Cicero. *Ignavi* a *à* b *discendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrunque a *ab* b *amando dictum est.*
Cicero. a *Ex* b *defendendo, quàm* a *ex accusando, uberior gloria comparatur.*
Consultatur a *de* b *transeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè scribendi ratio,* a *cũ* b *loquendo conjuncta est.*
Plaut. a *Pro* b *vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione: ut
Virgilius. *alitur vitium, crescitq; tegendo.*
b *Scribendo disces scribere.*

Gerundia in Dum, pendent ab his præpositionibus, Inter, ante, ad, ob, propter: ut
a *Inter* b *cœnandum hilares este.*
Virgilius. a *Ante* b *domandum, Ingentes tollent animos.*
Cicero. *Locus* a *ad* b *agendum amplissimus.*
Idem. a *Ob* b *absolvendum munus ne acceperis.*
Veni a *propter te* b *redimendum.*

Cùm significatur necessitas, ponuntur citra præpositionem

Gerundia in di rarius passionem significant: in do et dum finita frequentius.
Gerundia in di usurpantur ut gtus substantivorum

Quod nec sit mihi cura mederi. Virg.
— si tantus amor casus cognoscere nostros.
— hybernas glandes tunc stringere tempus. Id.
Tempus abire tibi est. Horat.
Gerundia in do usurpantur ut ablat: substantivorum quandoque sed rarissime ut dativus, ut Plin: 13 lib. cap: 2. Emporetica inutilis scribendo. et lib: 15. c. 18. Alexandrinæ (ficus) vix ... edendo apta etc: sit solvendo non est. subaudi aeri alieno subintellig: utilis aptus, idoneus, par etc:
— mox apta natando Crura dat — Ovid: Met: 15.

Præcepta Ad cum gerundio in Dum fere sequitur verba motus: item adiectiva facilis, difficilis, paratus promptus, velox, expeditus, idoneus, aptus, vehemens segnis. etc:
Verbum participiale in Dum, sive id gerundium sit respondens græco adverbio positionis in τέον qd Verbal vocant, regit dativum cui imponitur necessitas et quandoque casum verbi propositum ut Tuo tibi utendum est iudicio. verum si verbum activum regat melius reddetur per activum participiale quam per gerundium in Dum, ut petenda est tibi pax, non petendum est tibi pacem, quamvis Virg: dixerit — Pacem Troiano ab rege petendum.
mutatas —

—imitatus nimirum Lucret. —Pœnas in morte timendum. In neutris et deponentibus tu valebit.

Tunc ego non oculos sed ventrē pascere veni.
Martial.

Actum est itum est &c: supina non sunt sed impersonalia à participio praet: mutuata.

Adiectivis indifferenter postponitur verbū infinitū aut posterius supinum, ut facile factu vel fieri.

// Respondentia quaestioni facta per quando

sitionem addito verbo Est. ut,

Iuven. b *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.* b *Vigilandum est ei, qui cupit vincere.*

Vertuntur gerundij voces in nomina adjectiva: ut Virg. *Tantus amor florum, &* b *generandi gloria* a *mellis. Ad* b *accusandos* a *homines duci praemio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris* a *criminibus* b *inferendis.* Gerundia in nomina vertuntur.

DE SUPINIS.

PRius Supinum activè significat, & sequitur Verbum aut participium, significans motum ad locum: ut Ovidius.

b *Spectatum* a *veniunt, veniunt spectentur ut ipsae. Milites sunt* a *missi* b *speculatum arcem.*

Illa verò, do vaenum, do filiam nuptum, latentem habent motum: at hoc supinum in neutro passivis, & cum infinito iri, passivè significat: ut Plautus.

Coctum ego, non b *vapulatum, dudum conductus sum.* Terent. *Postquàm audierat non* b *datum iri uxorem filio.*

Poëticè dicunt: a *Eo* b *visere.* a *Vado* b *videre.*

Ponitur & absolutè cum verbo est: ut, Terentius. b *Actum est, ilicet, perijsti,* Ovidius. b *Itum est in viscera terrae,* b *Cessatum est satis.* Nota.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, Poster. sup. passi. & sequ. nom. adjc.

Sum extra noxam, sed non est a *facile* b *purgatu. Quod* b *factu* a *foedum est, idem est &* b *dictu* a *turpe. Qui pecuniâ nõ mouetur, hunc* b *dignũ* b *spectatu arbitramur*

In istis verò, a *Surgit* b *cubitu,* a *Redit* b *venatu*: Cubitu & Venatu, nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

DE TEMPORE ET LOCO.

Tempus.

QVae significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo raro: ut *Nemo* Pars temporis.

mo mortalium omnibus b *horis* a *sapit.* b *Nocte* a *latent mendæ.* b *Id tempus* a *creatus est consul.*

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per vel sub.

Duratio temporis.

// Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgilius.

Hîc jam ter centum totos a *regnabitur* b *annos.*

Idem. b *Noctes atque dies* a *patet atri janua Ditis.*

Idem. *Hîc tamen hac mecum poteris* a *requiescere* b *nocte.*

Su. a *Imperavit* b *triennio, & decē mensibus, octoq; diebus.*

Phrases peculiares de tempore.

Dicimus etiam, a *In* b *paucis diebus.* a *De* b *die.* a *De* b *nocte.* *Promitto* a *in* b *diem. Commodo* a *in* b *mensem.* b *Annos* a *ad quinquaginta natus.* a *Per tres* b *annos studuj.* a *Puer* b *id ætatis.* *Non plus* b *triduum, aut* b *triduo.* b *Tertio, vel* a *ad* b *tertium calendas,* vel *calendarum.*

SPACIVM LOCI.

Spacium loci.

Spacium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virgilius.

Dic, quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo.)

b *Tres* a *pateat cæli spacium non amplius* b *ulnas.*

Nota.

Iam b *mille passus* a *processeram.* a *Abest bidui,* subintelligitur b spacium vel b spacio, b itinere vel b iter.

a *Abest ab urbe* b *quingentis millibus passuum.*

APPELLATIVA LOCORVM.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus motum, aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per locum. ut a *In foro* a *versatur.* a *Meruit sub rege* b *in Gallia.* Virgil. b *Ad templum non æquæ Palladis* a *ibant Iliades.* Salust. a *Leguntur* b *in Hispaniam majores natu nobiles.* b *E Sicilia* a *discedens, Rhodū veni. Per mare* a *ibis* a *ad Indos.*

Loca propria.

Omne verbum admittit genitivum, proprij nominis

// Respondentia quaestioni facta per Quamdiu .

Ablat: interdū infra vel intra significat ut paucis diebus, biduo, triduo, pro intra paucos, intra biduū &c:
——— viginti litigat annis. Mart:
——— totis Decianè diebus
Et tecum totis noctibus ēē velim. Id.

Cum namq praepositionē in his noib. regionū, terrarū, insularū, provinciarū, et majorū locorum omittunt quandoq non poetae tm et historici, sed etiam oratores: quemadmodum e contra legis praepositiones, In, de, ad, a, ab, additas noib. majorum oppidorum urbium et minorum locorum in loco ad locum a loco respondentium ad quaestiones, ubi, quo, unde, vel qua
sic Virg: Ducite ab urbe domum ——

Dubitant quidam an dicendū sit Natus e Romae urbis nobilis vel urbe nobili quib. respondeat Cic: pro Arch. Poet. Primum Antiochiae nam ibi natus est loco nobili et celebri quondam urbe &c: Neapoli in celeberrimo ~~urbe~~ oppido . Cic: pro: Rab.

Quæ apud Corfiniū gesta s[un]t Att: 9. 7.

Sternuntur terræ —— Stat. 7.

Domū et domo admittunt cad: p[ro]n[omi]na, elegantius tn dicitur Veni domū ad me, q[ua]m ad domū meam.

Plurimis adductis testimonijs contendit Em. Alvarez p. 344. no[m]i[n]a 3[tiæ] declinationis in abl. solo efferri: Carthagini, a, et Sicyoni ut et Tiburi Anxuri &c: ce abl[ativ]os a no[m]i[ni]b. quæ formant 6[tum] casū in E vel I. p[ro]batiss: deniq[ue] anthores dixisse Carthagine, Sicyone, Lacedæmone, Tarracone, Crotone, Chalcide, Salamine, Babylone, Leucade; Plautū vero p[ro] suo iure usurpasse Carthagini, Sicyone, vel incuria, vel nimia grammaticorum diligentia id factum e[ss]e.
Apud Damas. Alem: Fest: p. 384. Apud Eleusin. Just. lib. 2.
Paucos dies ad Vesontionem moratur. Cæs: com. 1.

Quo?

At nos hinc alij sitientes ibimus Afros.
ibi p[o]p[u]lus ponitur p[ro] loco. Virg: ecl: 1[a].
In Cumanū venis Cic: Fam: 16. 20.
Ad Alyziam accessi. Jd. Fam.
Rus in plur: non legitur sine p[ræ]p[ositi]o[n]e. Liv: l. 9. dec: 4.
Jam ubi vos delapsi domos, et in v[est]ra rura eritis
Aurum argentū c[æ]t[eri]q[ue] alia domū regiā c[om]portant. Sal.
— patriam remeabis inglorius urbem. Virg.

Unde vel qua?

Quædam appellativa in abl: sine p[ræ]p[ositi]o[n]e efferunt[ur] si resp: quæstioni, qua? vel unde? ut festucosā viâ, terrā petere, terrâ mariq[ue] insidiæ factæ. Verbum vagandi liberius sibi hanc elegantiam vendicat. totâ urbe. toto foro. Cedamus patriâ. Juv.

nis loci, in quo fit actio, modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit.

Iuven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri nescio.*

Terentius. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi genitivi, humi, domi, militiæ, belli, propriorum sequuntur formam, ut Ter. [b] *Domi* [b] *belliq; simul* [a] *viximus.* Cicero. *Parua sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *domi.*

Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut *Vescor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulū Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitum scribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidium.*

Cicero. *Cum unâ solâ legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.*

Horat. *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Romam.*

Cicero. *Quum tu* [b] *Narbone mensas hospitū* [a] *convomeres.*

Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sycione.*

Sic utimur ruri vel rure, in ablativo: ut [b] *Ruri ferè se* [a] *continet.* Persius. *Rure paterno*

[a] *Est tibi far modicum.*

AD LOCVM.

Verbis significantibus motum ad locum, apponitur proprium loci in accusativo: ut [a] *Concessi* [b] *Cantabrigiam, ad capiendum ingenij cultum.* Ad Locum.

Eo [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modū utimur rus & domus: ut *Ego* [b] *rus* [a] *ibo.*

Virgil. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A LOCO PER LOCUM.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum adjicitur proprium loci in ablativo, ut *Nisi ante* [b] *Româ* [a] *profectus esses, nunc eā relinqueres.* [b] *Eboraco (sive* [b] *per Eboracum* A loco.

Sic Rus & domus.

boracum) a sum profecturus itere.

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus: ut *Nuper* a *exijt* b *domo*. Ter. *Timeo ne pater* b *rure* a *redierit*.

IMPERSONALIUM CONstructio. GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ: ut

a *Interest* b *magistratus tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christianæ* b *reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse.* b *Prudentis* a *est multa dissimulare.* b *Tuâ* a *refert teipsum nosse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei,* b *cujâ* a *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut b *Magni* a *refert quibuscum vixeris.* b *Tanti* a *refert honesta agere. Vestrâ* b *parvi* a *interest*. Et, *interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia. Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est: ut a *Convenit* b *mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem* b *mihi* a *præstat, quàm per dedecus vivere.*

Ovid. *Non* a *vacat exiguis rebus adesse* b *Iovi.*

Terent. a *Dolet dictum imprudenti* b *adolescenti & libero. A novercâ* a *malefit* b *privignis. A* Deo b *nobis* a *benefit.*

Virg. a *Stat* b *mihi casus renovare omnes.* id est, *statutum est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, a Iuvat, decet

// Cernere erat, legere, animadvertere est &c: Helle=
nismus videtur ἔστι pro ἔξεστι.

\+ Verbum, est, pro abl[is] meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ,
ret meū, tuū, suū &c: vide supra in Sum
ptum postulat.

= Quibus abl[is] addi possunt pte omnibus, solius,
ipsius &c: quæ possessivis adduntur.

Caetera tum explicantur per adverbia, parum, pau-
lulum, aliquantulum, multum, maxime, minus,
minime, magis, nihil, aliqd, vehementer,
tantopere, infinitum, tantulum, plus, plurimum.

Sedet pro placet, redit, radit, usu venit, venit
in mentem.

+ conderet dederet.

Imo hercle ita nobis decet. Terent: Adelph: Act:5. sc:8.
et nostro sic non decet. Plaut: in Amph.

Animiq; sese angebat facti pœnitens. Argum: Heaut:
// Justa et certa ~~[illegible]~~ constructio e hæc Plautina
hæc conditio pœnitet me, figurata vero pœnitet me
hujus conditionis; sed illa exolevit atq in ejus
locum figurata successit. Huic locutioni similis
e illa. Venit mihi in mentem ejus rei, q et
Atticismum docet Priscian: l:18. et Budæus Hellenismum.
Deshauterius ex Recordor poni, vel nominat: re=
cordatio subintelligi vult.
+ Menedemi sortem miseret me. Terent: Heaut.

— Et quæ nihil attinent. Heau:

decet, cum compositis, delectat, oportet: ut,
[b] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Vxorem ædes curare* [a] *decet;*
[a] *Dedecet* [b] *viros muliebriter rixari.*
Cato. [b] *Patrem familias vendacem, non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: ut *Méne vis dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet?* [a] *Spectat* [b] *ad omnes benè vivere.*
Quintilianus. [a] *Pertinet* [b] *in utrámque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo: Pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget: ut Cicero. *Si ad centesimum vixisset annũ,* [bb] *senectutis* [b] *eum suæ non* [a] *pœniteret.* [bb] *Tui nec* [a] *miseret, nec* [aa] *pudet.* [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget,* [aa] *pudetq;.* Accusativus.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgilius. Impers. fiunt personalia.
Non omnes [a] *arbusta* [b] *juvant, humilesq; myricæ.*
Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*
Seneca. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delectat.*
[a] *Nemo miserorum* [b] *commiserescit.*
Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut Quint. *Vbi primum* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæstio oriebatur.* Idem. [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendij.* [a] *Desinit illum studij* [b] *tædere.* *Sacerdotem inscitiæ* [b] *pudere* [b] *debet.* Quin. [b] *Perveniri ad summum, nisi ex principijs, non potest.* Cœpit, &c.

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus passivis casum obtinet:
Cæsar. [b] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut Virgilius. *Strato* [a] *discumbitur ostro.*
Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest: ut [ab] *Statur.* id est, *sto, stas, stat, stamus, statis, stant.*

videlicet

videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut a *Statur* b *à me*, id est, ab *sto*. a *Statur* b *ab Illis*, id est, ab *stant*.

PARTICIPII CONstructio.

Participiorũ constructio.

PArticipia regunt casus Verborum à quibus derivantur: ut Virgil. *Duplices* a *tendens ad sydera* a *palmas, Talia voce refert.*
Idem. *Vbera* b *lacte domum referent* a *distenta capellæ.* a *Diligendus* b *ab omnibus.*

Part. passi. usitatior dat.

Quamvis in his usitatior est dativus: ut Terentius. *Restat Chromes, qui* b *mihi* a *exorandus est.*

GENITIVVS.

Genitivus.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum postulant: ut Salust. b *Alieni* a *appetens.* b *Sui* a *profusus.* a *Cupientissimus* b *tui.* a *Inexpertus* b *belli.* a *Indoctus* b *pilæ.*

ACCVSATIVVS.

Exosus, perosus, pertæsus, active sign. accusa.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in accusativum feruntur: ut *Immundã* b *segnitiem* a *perosæ.* *Astronomus* a *perosus ad vnum* b *mulieres.*
Suetonius. a *pertæsus* b *ignaviam suam.*

Passiue datiuum.

Exosus, & perosus, etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia; ut *Germani* b *Romanis* a *perosi sunt.* a *Exosus* b *Deo & sanctis.*

ABLATIVVS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur; ut Terent. *Bona* a *bonis* b *prognata* b *parentibus.* Virgil. a *sate* b *sanguine divum.*
Idem. *Quo* b *sanguine* a *cretus?* Ovidius. *Venus* a *orta* b *mari, mare præstat eunti.* b *Terra* a *editus.*

ADVER-

// Participia, quod ad significationem attinet, sua verba imitantur activa actionem passiva passionem: sed a verbis præsentis et futuri in rus actionem, in dus passionem, præteriti utrumque, ut complexus: a deponentibus futur. in dus passionem, ut sequendus: cætera actionem ut sequens, secuturus, secutus; Præterita a neutropassivis, cænatus, pransus, ausus, gavisus, fisus, solitus, ut et hæc argutus, cautus, circumspectus, consideratus, contentus, disertus, falsus, fluxus, confusus, scitus, tutus, voce passionem imitantur significatione actionem. Abstinens pecuniæ. Hor: — ferit patientia flammæ. Ovid: — Patiens pulveris atque solis. Horat: Qui negotii bene gerens. Cic:

// Participia in ans et ens non raro naturam nominum induunt et genitivum regunt: ut amans, fugiens, sitiens, abundans, potens, impotens, insolens, impatiens; non ita multa tamen præteriti temporis participia, consultus, confusus, doctus, indoctus, inspectus &c: suspensus, expertus, fessus, falsus, victus, doctus eruditus, peritus, admittunt ablativum cum præpositione Ad.

// Lenitudinis eorum pertesus. Tacit: lib: 15.

Ilia cum Lauso de Numitore sati. Ovid:
— tum me de tigride natam. Metam: 7.
— ab his majoribus orti. Hor: Sat: 5.
Divesne prisco natus ab Inacho. Hor: l:2. od:3.

En tū in judicando tū exprobando utrumq
casū admittit. Alvarez.

Interea loci.

Jamdudū ætatem. Terent. Eun: Act: 4: sc: 5.
Pridie et postridie accusativū admittunt vi
præpositionis Ante, vel sub subaud.

Ergô pro causâ gītum regit ut amoris ergo.
Illius ergô Venimus — virg:

ADVERBII CONSTRVCTIO.

Nominativus.

EN & [a] ecce, demonstrandi adverbia, Nominativo frequentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut Virgil. [a] En [b] *Priamus, sunt hîc etiam sua præmia laudi.* Cicc. [a] *Ecce tibi* [b] *status noster.* Vir. [a] *En quatuor* [b] *aras:* [a] *Ecce duo tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.* — Aduerbiorũ constructio.

[a] En & [b] Ecce exprobantis, soli accusativo nectuntur: ut [a] *En* [b] *animum & mentẽ.* Iuvenalis. [a] *En* [b] *habitum.* Terentius, [a] *Ecce autem* [b] *alterum.*

GENITIVVS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci: ut [a] ubi, [a] ubinã, [a] nusquam, [a] eò, [a] longè, [a] quò, [a] ubivis, [a] huccine: ut [a] *ubi* [b] *gentiũ?* [a] *Quò* [b] *terrarum abÿt.* [a] *Nusquam* [b] *loci invenitur.* [a] *Eò* [b] *impudentiæ ventum est.* — Loci.

Temporis: ut [a] Nunc, [a] tunc, [a] tum, [a] interea, [a] pridiè, [a] postridiè: ut *Nihil* [a] *tunc* [b] *temporis ampliùs quàm flere poteram.* [a] *Pridiè* [b] *ejus diêi pugnam injërunt.* [a] *Pridiè* [b] *calendarum, seu* [b] *calendas.* — Temporis.

Quãtitatis; ut [a] Parùm, [a] satis, [a] abũdè, &c. ut [a] *Satis* [b] *eloquentiæ,* [b] *sapientiæ* [a] *parùm.* [a] *Abundè* [b] *fabularũ audivimus.* — Quãtitatis.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut Virgil. [a] *Instar* [b] *montis equum divinâ Palladis arte Aedificant. Mittitur Gylippus solus, in quo* [a] *instar omnium* [b] *auxiliorum erat.* — Instar.

Ovidius. *Sed scelus hoc* [b] *meriti pondus &* [a] *instar habet.*

Hîc apponitur interdum præpositio [b] ad: ut *Vallis* [b] *ad instar* [b] *castrorum clauditur.*

Populus Ro. è parvâ origine, [a] *ad tantæ* [b] *magnitudinis* [a] *instar emicuit.* Ter. *Ab* [b] *minimè* [b] *gentium, non faciam.* — Genit. festivitatis.

Hîc genitivus [b] *gentium*, festivitatis causâ additur.

DA-

DATIVVS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut *Venit* a *obviàm* b *illi*. Nam obvius illi dicitur. *Canit* a *similiter* b *huic*. Et, b *Sibi* a *inutiliter vivit*. a *Propinquiùs* b *tibi sedet, quàm mihi.*

Sunt & hi dativi adverbiales, a Tempori, b luci, b vesperi: ut b *Tempori* a *venit, quod omnium rerum est primū.* b *Luci* a *occîdit hominem. Vidi ad vos* a *afferri* b *vesperi.*

ACCVSATIVVS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis, unde sunt profecta: ut,
Castra a *propiùs* b *urbem moventur.*
Salust. a *Proximè* b *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò: Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: ut Terent. a *Cedò quemvis* b *arbitrum.*

ABLATIVVS.

Abverbia diversitatis, aliter, secùs, & illa duo, ante, post, cum ablativo non rarò inveniuntur:
b *Multò* a *aliter*. b *Paulo* a *secus*. b *Multò* a *ante*. b *Longè* a *secus*.
Virgilius. -*Longo* a *post* b *tempore venit*. b *Paulò* a *post*.
Nisi & ipsa adverbia potiùs censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis assuetos subservire, sicut antè præceptum est: ut,
Accessit a *propiùs* b *illo*. a *Optimè* b *omnium dixit.*
Cicero. *Legimus* a *propiùs* b *ad deos, &* a *propiùs* b *à terris.*
Livius. b *Paulò* a *plùs trecenta vehicula sunt amissa.*
Idem. b *Hominum eo die cæsa* a *plùs duo millia.*

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut Livius. a *Plùs quàm quinquaginta* b *hominum ceciderunt.*
Abierat rigia paulò a *plùs quingentos* b *passus.*
Terent. *Die tcies nta, aut* a *plùs* b *eo, in nave fui.*

Quibus

Naa convenienter, congruenter.

Proximus aliquando jungitur cum praepositione ad; proximus a terris; Virg: hic proximus stabulis armenta tenerent. fortassis intelligitur praepositio ad.

Quibus verborum modis, quæ congruant adverbia.

Vbi postquam & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut Virgilius. *Hæc* [a]*ubi dicta* [b]*dedit.*

Terentius. [a]*Vbi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.*

Vir. [a]*Cùm* [b]*faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.*

Id. [a]*Cùm*[b]*canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.*

Hîc priùs adverbiũ, posteriùs conjunctio esse videtur. Nota.

Donec pro quamdiù, indicativo gaudet: ut Ovidius. [a]*Donec* [b] *eram sospes.* Donec.

Pro quousque nunc indicativum, nunc subiunctivum exigit: ut Virgilius.

Cogere [a] *donec oves stabulis, numerúmq; referre* [b]*iussit.*

Colum. [a]*Donec ea aqua, quam adieceris, decocta* [b]*sit.*

Ovid. [a]*Donec eris fœlix, multos*[b]*numerabis amicos.*

Dum, de re præsenti, non perfectâ, aut pro quamdiù, fatendi modum poscit: ut Dum.

Terentius. [a]*Dum* [b]*apparatur virgo in conclavi.*

Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* [a]*dum quod te dignum est,* [b]*facis.*

Dum pro dummodo, aliâs potentiali, aliâs subjunctivo nectitur: ut [a]*Dum* [b]*prosim tibi.*

[b]*Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec, subjunctivo tantum: ut Virgilius. *Tertia* [a]*dum Latio regnantem* [b]*viderit æstas.*

Quoad, pro quamdiù, vel indicativis, vel subjunctivis: pro donec subjunctivis solis adhibetur: ut [a]*Quoad* [b]*expectes contubernalem.* Cic. [a]*Quoad* [b]*possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*

Omnia integra servabo, [a]*quoad exercitus huc* [b]*mittatur.*

Simulac, simulatq; indicativo & subiunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens erat.* Simulac.

Horat: ~~Virgilius.~~ —— [a]*simulátque*[b]*adoleverit ætas.* Sat: 9.

Quemadmodum. Quemadmodum, ut, utcunq;, ſicut, utrumq; modum admittunt: ut Eraſ. [a]*Vt ſalutabis, ita & reſalutaberis.* Horatius. [a]*Vt ſementem* [b]*feceris, ita & metes.*

Vt pro poſtquam, indicativo jungitur; ut [a]*Vt* [b]*ventum eſt in urbem.*

Quaſi, &c. Quaſi, ceu, tanquam, perinde, atſi, haud, ſecus, acſi, quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponuntur: ut [a]*Tanquam* [b]*feceris ipſe aliquid.* Terentius. [a]*quaſi non* [b]*norimus nos inter nos.*

Aliâs copulant ſimiles caſus: ut *Novi hominem* [a]*tanquam*[b]*te. Arridet* [b]*mihi, quaſi* [b]*amico.*

Ne prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præponitur: ut Virgil.[a]*ne* [b]*ſævi magna ſacerdos.* Terentius. *Hic nebulo magnus eſt,* [a]*ne* [b]*metuas.*

Ne pro non cæteris modis inſervit.

Adverbia præpoſitionũ formam induunt. Adverbia, antecedente caſu, tranſeunt in præpoſitiones: ut Iuvenal. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONIVNCTIONVM conſtructio.

Coniunctionum conſtructio. Conjunctiones copulativæ & diſiunctivæ, cum his quatuor, quam, niſi, præterquam, an, ſimiles omninò caſus nectunt: ut *Socrates docuit*[b]*Xenophontem* [a]*&* [b]*Platonem. Vtinam*[b]*calidus eſſes,*[a]*aut*[b]*frigidus.* [b]*Albus* [a]*an ater* [b]*homo ſit, neſcio. Eſt* [b]*minor natu*[a]*quàm* [b]*tu.* [b]*Nemini placet* [a]*niſi (vel præterquam)*[b]*ſibi.*

Exceptio, ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut

[a]*Emi librum*[b]*centuſſi &* [b]*pluris,* [a]*Vixi*[b]*Romæ & Venetijs*
Hor.-*in Meti deſcendat judicis aures, & patris & noſtras*

Conjunctiones copulativæ & diſiunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conglutinant: ut

Recte

ut, how, as, when as, assoone as, after yt, indic:
ut, That, soli subjunct.

Seu et Sive utriq; modo adjunguntur.

Seu visa ē catulis cerva fidelibus
Seu rupit teretes Marsus aper plagas. Hor.

Seu mæstus omni tempore vixeris
Seu te in remoto gramine p dies
Festos reclinatū beâris. Hor: l:2: od:3.

Sive sub incertas Zephyris motantibus umbras
Sive antro potius succedimus. — Virg:

Sive jactatā religaret udo
littore navem. Hor:

Recto [b] *stat corpore,* [b] *despicitq; terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut Terent. [a] *Nisi me* [b] *lactasses amantem,* [a] *& vanâ spe* [b] *produceres.*

Tibi gratias [b] *egi,* [a] *& te aliquando collaudare* [b] *possum.*

Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpiùs postulant. Etsi.

Quamvis & licet, subjunctivos frequentiùs: ut [a] *Etsi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminisse* [b] *horret.*

Virgil. [a] *Quamuis Elysios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse* [a] *licèt* [b] *venias musis comitatus Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quam, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, nunquam, priusquā, & indicativis & subjunctivis adhærent: ut [a] *Quod* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, sed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honestū judicas,* [a] *quàm Philosophi* [b] *statuunt.* Plinius. *Graviùs accusas,* [a] *quàm* [b] *patitur tua consuetudo.* Ni, nisi, &c.

Si, utrique modo jungitur. Etsi pro quamvis, subjunctivo tantùm : ut Si.

Terent. *Redeam? non* [a] *si me* [b] *obsecret.*

Siquis, tantùm indicativo: ut [a] *Siquis* [b] *adest.*

Quando, quandoquidē, quoniā, indicativo jungūtur: ut Virg. *Dicite* ([a] *quandoquidem in molli* [b] *consedimus herbâ)* [a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipse facito periculum.* Quando.

Quippè, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut *Danda est huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrotat.* Quippe.

Si addideris Qui, utrunque admittit modum: ut *Non est huic danda venia,* [a] *quippè qui jam bis* [b] *pejeravit,* sive [b] *pejeraverit.*

Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut *Stultus es,* [a] *qui huic* [b] *credas.* Qui.

Cum. Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut
Cicero. *Nos[a] cùm præcipi nihil posse [b] dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*
Virgil. *Cùm sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cum & tum. Cùm & tum, item tum geminatum, similes modos copulat. Est autem in [a] Cùm, quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur: in [a] Tum quiddam maius, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut
Amplectitur [1] cùm eruditos omnes [2] tum in primis Marcellum. Odit [1] cùm literas, [2] tum virtutem.

Ne, an, num. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut Virgilius
[b] Superat [a] ne & vescitur aurâ Ætherea?

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subjunctivum postulant: ut *Vise [a] num [b] redierit.*
Nihil refert [b] fecerisne, [a] an [b] persuaseris.

Vt causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut Terentius.
Filium perduxêre illuc secum, [a] ut unâ [b] esset mecum.
Idem. *Teoro Dave, [a] ut [b] redeat iam in viam.*
Idem. *Metuo [a] ut [b] substet hospes,* id est, *ne non substet.*

Vt. Vt concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subiunctivo servit: ut
[b] Vt omnia [b] contingant quæ volo, levari non possum.
Non est tibi fidendum, [a] ut qui toties [b] fefelleris. [a] Vt qui solus relictus [b] fueris.

Vt pro postquam, pro quemadmodum, vel sicut, & interogativum, indicativis nectitur: ut
Cicero. *[a] Vt ab urbe [b] discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*
Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, [a] ut [b] facis.*
Idem. *Credo [a] ut [b] est dementia.*

Virgil.

ne expeat regnu.

— donec Avernas exierit valles — Ovid: met: 10.

Et pessimus certe gubernator, q navem, du portu egreditur, impegit. Quintil: l: 4. c. 1.

Nunc jam huc animu omnes ea quæ loquar advortite. Plaut.

Si inest in orato mixta modestiæ gravitas Cic. Offic: 2.

Virgil. [a] *Ut* [b] *valet?* [a] *Ut* [b] *meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoq; constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit ut addatur ablativus: ut *Habeo te* [b] *loco parentis*, id est, [a] *in* [b] *loco*. *Apparuit illi* [a] [b] *humana specie*, i. *sub humana* [b] *specie*. *Discessit* [a] [b] *magistratu* id est, [a] *à* [b] *magistratu*. Præpositionum constructio.

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut Virgilius.

Nec posse [b] *Italiâ Teucrorum* [a] *auertere regem.*

[a] *Prætereo* [b] *te insalutatum.*

Idem. [a] *emoti procumbunt* [b] *cardine postes.*

Idem. [a] *Detrudunt naves* [b] *scopulo.*

Verba composita cum à, ab, ad, con, de, e, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idq; eleganter: ut [a] *Abstinuerunt* [b] *à viris* Ter. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem.* [b] *Cum legibus* [b] *conferemus.* Cice. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Cùm* [b] *ex insidijs* [a] *evaseris.* Terentius. *Postquam* [a] *excessit* [b] *ex ephebis.* Verba composita cum a, ab, &c.

[b] *In Rempublicam cogitatione curáq;* [a] *incumbe.*

In, pro, erga, contra & ad accusativum habet: ut Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentémq; benignam.* In pro erga, &c.

Idem. *Quid meus Aeneas* [a] *in* [b] *te committere tantùm?*
Quid Troës potuere?

Idem. *Quò te Mœri pedes? Aut quò via ducit* [a] *in* [b] *urbem?*

Item cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur. ut Virgilius.

Estq; locus [b] *parteis ubi se via findit* [a] *in ambas.*

 Ovid.

Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troia viro.*

amor mihi crescit [a] *in* [b] *horas.*

In cũ significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub. Sub pro ad, per & ante, accusativo innititur: ut [a]*Sub*[b]*umbram properemus.* Livius. *Legati ferè* [a]*sub* [b] *id tempus ad res repetendas missi.* id est, [a] *per* [b] *id tempus.* Virg. -[a]*sub*[b]*noctem cura recursat.* id est, *Paulò*[a] *antè*[b]*noctem, vel instante nocte.* Aliàs ablativum admittit: ut *Quicquid*[a]*sub*[b]*terrâ est, in apricum proferet ætas.* Virgilius. -[a] *sub* [b] *nocte silenti*, id est, [a] *in* [b] *nocte silenti*

[a] Super pro ultra, accusativo jungitur: ut Vir. [a]*Super* [b]*Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super. [a] Super pro de & in, ablativo: ut Tacitus *Multus* [a] *super* [b] *eâ re, variúsq; rumor.*

Virgil. [b]*Fronde* [a] *super viridi.*

Subter. Subter, uno significatu utriq; casui apud autores jungitur: ut Livius. *Pugnatum est* [a] *super* [a] *subtérq;* [b] *terras.* Virg. *omnes Ferre libet*[a]*subter*[b]*densâ testudine casus.*

Tenus. [a] Tenus, gaudet ablativo & singulari & plurali: ut [b]*Pube* [a]*tenus.* [b]*Pectoribus* [a]*tenus.* At Genitivo tantùm plurali: ut [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia. Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg. -*longo* [a]*post tempore venit.* Idem. [a]*Ponè subit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem. - [a] *coram quem quæritis adsum, Troïus Aeneas.*

INTERIECTIONVM constructio.

INterjectiones non rarò absolutè & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis([a]*ah!)silice in nudâ connixa reliquit.*

Terentius. *Quæ* [a] *malùm dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocati-

Abl. preponitur ē et interdū 2.

Ô alloquentib. et vocantib., soli vocativo jungit^r.

Jö triumphe. Hor:

Heu mihi. Plaut: Mil: Glo:
Ah me! Ter: Adelph: Act:3: Sc:2.
Heus tu! Heus puer! soli vocat: jungitur.

Væ soli dat: jungitur. vt væ vobis &c:
Hem dat: et accus: regit. vt hem Davum tibi. Ter:

vo jungitur: ut [a] *O* [b] *festus dies hominis!* Vir. [a] *O fortunatos nimiùm, bona si sua norint,* [b] *Agricolas!* Idem. [a] *O* [b] *formose puer, nimiùm ne crede colori.*

Heu & prô, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut [a] *Heu* [b] *pietas!* Virgil. [a] *Heu prisca* [b] *fides!* Idem [a] *Heu* [b] *stirpem invisam!* Terentius. [a] *Prô* [b] *Iupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. [a] *Prô deûm atq; hominum* [b] *fidem!* [a] *Prô* [b] *sancte Iupiter!* apud Plaut. Hei & veh, dativo apponuntur: ut Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.* Terent. [a] *Veh misero* [b] *mihi, quantâ de spe decidi!*

DE FIGVRIS.

Igura est novatâ arte aliquâ dicendi forma. Cuius duo tantùm genera. Dictionis scilicet & Constructionis hoc loco trademus. Figura quid sit.

FIGVRÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex.	Prothesis, Aphæresis, Epenthesis.	Syncope. Paragoge, Apocope.

Prothesis est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut *Gnatus*, pro *natus*, *Tetuli*, pro *tuli*. Prothesis.

Aphæresis est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut *Ruit*, pro *eruit*. *Temnere*, pro *contemnere*. Aphæresis.

Epenthesis est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut *Relliquias*, *rellígio*, addito *l*. *Induperatorem*, pro *Imperatorem*. Epenthesis.

Syncope est ablatio literæ vel syllabæ è medio di- Syncope.

ctionis: ut [a] *Abiit*, [a] *petiit*, [a] *dixti*, [a] *repostum*, &c.

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut *Dicier* pro *dici*.

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut *Peculi* pro *peculÿ*, *Dixtin'* pro *dixtine*, *Ingeni* pro *ingenii*.

FIGVRAE CONSTRVCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. [a] Appositio, [a] Evocatio, [a] Syllepsis, [a] Prolepsis, [a] Zeugma, [a] Synthesis, [a] Antiptôsis, [a] Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio quid sit.

APpositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum continuata sive immediata conjunctio: ut [a] *Flumen* [b] *Rhenus*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut [a] *Marcus Tullius Cicero*.

Interdum apud authores in diuersis casibus ponuntur substantiva, perindè quasi ad diversa pertinerent: vt [a] *Vrbs* [b] *Patavii*, apud Virgilium. [a] *Vrbs* [b] *Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut [a] *Vrbs* [b] *Athenæ*

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxuriosa* [a] *proci*.

Virgil. *Ignavum* [a] *fucos pecus à præsepibus arcent.*

Appositio triplex.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut [a] *Vrbs* [b] *Roma*. [a] *Animal* [b] *equus*.

Tollendæ æquivocationis causa: ut [a] *Taurus* [b] *mons Asiæ*, [a] *Lupus* [b] *piscis*.

Et

— natis divisse duos. pro divisisse. Hor: l:2. sat:3.
Sic promisse pro promisisse, et surrexe pro surrexisse,
abstraxe pro abstraxisse apud Lucret. Summosses
omnes, pro summovisses, Hor: Accestis scopulos pro
accessistis. Virg:

Tulliola deliciae nostrae munusculum tuum flagitat
Cic. Deliciae tuae noster Aesopus. Id:
Quinquaginta illi thalami spes tanta nepotum. Vir:
Aen:2.
Namq ego mille meo protegi pectore corpore
Spem reditus vestri — Ovid: met: 13.
——— quae sibi totos
Ponit apros animal propter convivia natum. Juv: sat:1

Et ad proprietatem attribuendam: vt [a] *Erasmus* [b] *vir exactissimo judicio.*
[a] *Nereus* [b] *adolescens insigni formâ.*
[a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

CVm prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut [a] *Ego* [b] *pauper laboro.* [a] *Tu* [b] *dives ludis.* Evocatio.

Est ergò evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Obseruandum verò est, verbum semper convenire cum personâ evocante: ut [a] *Ego pauper* [b] *laboro.* [a] *Tu diues* [b] *ludis.*

Nam in evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ: Evocata, quæ semper est tertia. Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ, & absentia conjunctionis. In evocatione persona evocans & evocata, aliquando sunt diversorum numerorum, utpote vel cum persona evocata caret numero singulari: ut [a] *Ego* [b] *tuæ deliciæ istuc veniam.* Aut cùm est nomen collectivum: ut [a] *Magna* [b] *pars studiosorum amœnitates* [b] *quærimus.* hic subauditur *nos.* Aut deniq; cùm est nomen distributivum: ut *In magnis* [b] *læsi rebus uterq;* [b] *sumus.* subintelligitur *nos.* Evocatio varia.

Duplex autem est Euocatio, Explicita, ubi tam persona evocans quam evocata exprimitur: & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut [a] *Sum* [b] *pius Aeneas,* subintelligitur *Ego.*
[a] [b] *Populus* [b] *superamur ab uno,* subauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

SYllepsis, seu conceptio est comprehensio indignioris sub digniore, a σὺν con, & λήβω sumo. Syllepsis.

Duplex autem est conceptio. Personarum scilicet,

quoties

quoties persona concipitur cum persona: & Generum quoties genus indignius cum genere digniore concipitur. Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & cum pro Et acceptum est pluralis numeri: ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut *Quid* [a] *tu & soror* [b] *facitis?* [a] *Ego & mater* [b] *miseri* [b] *perîmus.* [a] *Tu & uxor,* [b] *qui* [b] *adfuistis testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior persona.

Dignior enim est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut [a] *Ego & pater* [b] *sumus in tuto.* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in periculo.* *Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil. [b] *diuellimur inde Iphithus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem. [a] *Rhemus cum fratre Quirino Iura* [b] *dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut *Tu quid ego &* [a] *populus mecum* [a] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus.

Dignius etiam est masculinum genus, quàm fœmininum aut neutrum, & dignius fœmininum quàm neutrum: ut [a] *Rex & regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum sunt in fornâce* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiscita* [b] *coactæ.*

Exceptio.

At cũ substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur. ut Virgilius. *cum Daphnidis* [a] *arcum*
Fregisti & calamos, [b] *quæ tu perverse Menalca,*
Et cùm vidisti puero [b] *donata, dolebas.* Salu. [a] *Ira & ægritudo* [b] *permista sunt.* Idem. *Huic bella ciuilia, cædes, & discordia*

Ilia cum Lauso de Numitore sati. Ovid: Fast: 3

His genus, aetas, eloquentia, prope paria fuere. Salust: Cat:

Divitiae, decus, gloria, in oculis sita sunt. Id:

[a] *discordia civilis,* [b] *grata fuerunt.*

[a] *Virga tua,* *&* *baculus tuus,* [b] *ipsa me consolata sunt:*

Porrò conceptio aliàs directa est, nempe cùm concipiens, i dignius, & conceptum, id est indignius, copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs indirecta, cum copulantur per Cum: ut [a] *Ego cum fratre* [b] *sumus candidi,* ubi utraque conceptio est indirecta. Conceptio duplex.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita, nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicantur, sed de mare, atque fœmina perinde loquimur, ac de solo mare, ut si dicam: [a] *uterque est* [b] *formosus* : loquens de sponso & sponsa. Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterq; jacet.* loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano. Syllepsis implicita.

Dicit'r Syllepsis à σὺν con vel cu et λαμβάνω capio.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive totum, cum verbo vel adjectivo aptè cohæret: deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt :* [a] [b] *hæc ab oriente,* [a] [b] *illa ab occidente.* Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ,* cum verbo *volaverunt* per omnia concordant: cum quo partes, *hæc & illa,* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Prolepsis.

Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri ut [a] *Duæ aquilæ:* aut plurali æquivalens: ut *Corydon & Thyrsis.* Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

[b] *Compulerantq; greges* [a] *Corydon & Thyrsis in unum,*

[a] [b] *Thyrsis oves,* [a] [b] *Corydon distentas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum : vt

[illegible] [a] [b] *alii in penuria,* [a] *alij in delicijs.*

Sulpitius

Quinque in Prolepsi necessaria.

Sulpitius & Aldus, quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo *duæ aquilæ:* Verbum, ut *volaverunt*, Partes, ut *hæc & illa*: Partium determinationem, ut *ab oriente & occidente:* & ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur.

Prolepsis Duplex.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut [a] *Equi* [b] *concurrunt:* [a] [b] *hic à dextra,* [a] [b] *ille à sinistra Hippodromi:* & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovidius.

Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Quærebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione, videlicet *Et alter in alterius*. Et *Alter, alterius onera portate.*
Vbi deest *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet, *& alter alterius*.
Terent. *Curemus æquam utérq; partem:* hîc totum *nos*, subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo utérque.

Diomedes Prolepsim dedit esse, quoties id quod posterius gestum est, antè describimus: ut Virgilius. [a] *Lauináq; venit Littora* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam.

Dicitur verò Prolepsis, a πρὸ quod est ante, & λήβω sumo.

ZEVGMA:

Zeugma.

ZEugma, est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondẽtis, ad diversa supposita reductio: ad unum quidem expresse, ad alterum verò per supplementum: ut Cicero. *Nihil te nocturnum* [a] *præsidium palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultúsq; moverunt.* Hic moverũt

expressè

expreſſè reducitur ad *ora vultuſq;*, at ad cætera per ſupplementum. Subintelligendum eſt enim, præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit, habendi ſenatus locus movit. Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adiectivum convenit cum remotiore: ut [a] *Ego melius quam tu* [b] *ſcribo*, [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *arũi* *Hoc ille ita prudenter, atque ego, feciſſet.*

Item per niſi: ut Terentius, *Talem filium* [a] *nulla*, [a] *niſi tu* [b] *pareret.*

Licèt Poëtæ interdum aliter loqui ſoleant: ut Ovid. *Quid niſi ſecretæ* [b] *læſerunt Phyllida ſylvæ?* De quibus in concordantia Verbi & Nominativi ſuprà eſt dictum: ut Cicero. *Quare ut arbitror, prius hîc te nos, quàm iſtic* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Tribus modis fit Zeugma. In perſona: ut *Ego &* [a] *tu* [b] *ſtudes.* Zeugma triplex.

In genere: ut *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *irata.*

In numero: ut *Hîc illius arma, Hîc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut [b] *Dormio* [a] *ego & tu.* Quandóq; in medio, vocatúrque Meſozeugma: ut [a] *Ego* [b] *dormio & tu.* Quandóque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut *Ego &* [a] *tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in zeugmate quatuor. Duo ſubſtantiva: ut *Rex & Regina.* Coniunctio, quæ vel copulativa vel diſiunctiva, vel etiam expleta eſſe poteſt: ut *Et, vel*, &c. Verbum vel adiectivum: ut *Irata eſt.* & quod verbum vel adiectivũ viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit autem quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utróque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt Locutionis, non Constructionis: ut [a] *Ioannes* [b] *fuit piſcator &* [b] *Petrus.*

Dicitur autem Zeugma, quaſi copulatum, à Græca verbo

verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis. SYnthesis, est oratio congrua sensu, non voce : ut Virgilius. [a] *Pars in frusta* [b] *secant.* [a] *Gens* [b] *armati.* Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causa ut [a] *Anser* [b] *fœta. Elephantus* [b] *gravida*, aut supplementi gratiâ: ut [a] *Prenæste sub* [b] *ipsâ* subauditur urbe.

[a] *Centauro in* [b] *magnâ*, subintelligitur *navi*.

Nunc in numero tantum: ut [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Aperite* [a] *aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul : ut [a] *Pars* [b] *mersi tenuere ratim.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *passi.*

Dicitur autem Synthesis, à συν, quod est con, & θέσις positio, quia est compositio, id est, constructio facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis. ANtiptôsis, ~~ab ἀντὶ quod est pro, & πτῶσις casus~~, est positio casus pro casu, idque interdum non invenustè: ut Virg. [a] *Urbem quam statuo, vestra est.* Ter. *Populo ut* [b] *placerent, quas fecisset* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audistis, non* [a] *est meus.* [a] *Eius non venit in mentem, pro id.*

Quanquam hic (venit) impersonaliter potius usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt* [b] *omne genus* [a] *elegantia referti*, pro omnis generis. Sic [b] *id genus, quod genus, &c.* [b] *Idne estis* [a] *authores mihi?* pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptôsis: ut *Salve* [a] *primus omnium parens patriæ* [a] *appellate*, pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occisurum minatur, altero villicum,* pro *quorum altero.*

Dicitur Antiptosis ab ἀντὶ pro et πτῶσις casus.

Viriliter hominum millia sex sive timore perterriti, sive inopia adducti. Caes: comm: 1.
Latium Capuaque agro mulctati, Liv: hoc est Latini et Campani.
Quanta Hor? subaudi syllaba.
In Eunuchum suam Terent: prol: Eun: subaud: fabulam.

Littora cum planctu clamor superabq Deorum
Impleverat demos. Ovid: met: l: 4.

Sors ead: Ismarios Hebrum cum Strymone siccat. Met: 2
Summa omnium fuerunt ad millia CCCLXVIII Caes: co: 1

— Desine mollium tandem querelarum. Hor: lib: 2. Od: 9. ad Hellenismum melius refertur.
Hic — Lartea nomen habet. Ovid: met: 1.

Oratores tn̄ dixerunt Dolet mihi caput,
frigent mihi membra &c:

SYNECDOCHE.

SYnecdoche, eſt cum id quod partis eſt, attribuitur toti: ut *Æthiops* [a]*albus* [b]*dentes*. Hîc album, quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi. Synecdoche

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem ſignificantia: item verba paſſiva, & neutralia, ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut [a]*æger* [b]*pedes*, vel [b]*pedibus*. [a]*Saucius* [b]*frontem*, vel *fronte*. [a]*Doleo* [b]*caput*, vel *capite*. [a]*Redimitus* [b]*tempora lauro*. [a]*Truncatus* [b]*membra bipenni*. *Effuſas* [a]*laniata* [b]*comas*, [a]*contuſaq;* [b]*pectus*. Nota.

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: *Excepto* [a] *quod non ſimul eſſes*. [b]*Cætera* [b]*lætus*. [b]*Cætera* [a]*ſimiles, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σὺν quod eſt con & ἐκδέχομαι ſuſcipio, videlicet quod totum cum ſua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pernoſcere, legat Thomam Linacrum de Eclipſi, Pleonaſmo, & Enallage, deq; alijs figuris eruditè, dilucidè ac copioſè diſſerentem.

DE PROSODIA.

PRoſodia eſt, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit, Latinè accentus dicitur. Proſodia quid ſit.

Dividitur autem Proſodia in { Tonum. Spiritum. Tempus. }

Tonus eſt lex vel nota, quâ ſyllaba in dictione elevatur vel deprimitur.

Eſt

Tonus acutus. Est autem Tonus triplex { Acutus. Gravis. Circumflexus. }

Tonus acutus, est virgula obliqua, ascendens in dexteram, sic ´. ut mél, dóminus

Gravis. Gravis est virgula obliqua, descendens in dexteram ad hunc modum `. ut quàm, citò, malè.

Circumflexus. Circumflexus, est quiddam ex utrísque conflatum, hâc figurâ ^. ut putâram, verberâsse.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ʼ.

Apostrophus. Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut *Tanton' me crimine dignum duxisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt, Asper, & Lenis.

Asper, quo aspirata profertur syllaba : ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba. Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur : ut, *Mél, fél, párs, pax.* Naturâ longa circumflectitur : ut, *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.*

REGULA II.

Dissyllaba. In dissyllabâ dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis, prior circumflectitur: ut, *Lûna Mûsa.* In cæteris acuitur : ut *Citus, látus, sólers, sátur.*

REGULA III.

Polysyllaba. Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem : ut *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam : ut *Dóminus, póntifex.*

Exceptio. Excipiuntur composita à facio: ut *Benefácis, malefácit,*

cis, calefacit, frigefacit.

At si penultima longa fuerit naturâ, & vltima brevis, circumflectitur penultima: ut *Românus, amâtor.*

Composita à fis, fit, ultimam acuunt: ut *Malefit, calefit, benefit, satisfit.*

APPENDIX.

Quia hodiè propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt. Nota. Accentuum confusio.

REGVLA IV.

Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant. Quę tonos perturbant

DIFFERENTIA.

Differentia tonum transponit: ut, Vnà adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic eò, aliò, aliquò, continuò, sedulò, porrò, fortè, quà, siquà, aliquà, nequà, illò, falsò, citò, ferè, planè, & id genus alia: putà pro sicut, ponè pro post, coràm, circùm, aliàs, palàm, ergò coniunctio, sed ergô pro causâ circumflectitur: ut Virgil. *illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentiâ verò gravantur. Differentia.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur in his, Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando nequando, húcusq; álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorsum, quápropter, qúinimo, énimvero, propémodum, ádmodum, áffabre, interéaloci, nihilóminus, paulóminus, cùm non sunt orationes diversæ: uti sunt, Pube tenus, crurum tenus: non enim composita sunt, velut hactenus, quatenus, & ejus generis reliqua.

TRANSPOSITIO.

Transposit Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in Præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, Virgilius. *Transtra per & remos, Te penès imperium.*

ATTRACTIO.

Attractio. Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur coniunctio inclinativa: ut, Que, ne, ve. Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabę præcedenti, eámque acunt: ut, *Liminàq; laurúsq; Dei.* Sic, dum, sis, nam, parelca.

Vbi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, Dénique, útique, ítaque, úndique, hìccine, & hujusmodi.

Vbique tamen temporis sui tonum servat, & ybitis

CONCISIO.

Concisio. Concisio transfert tonum, cùm dictiones per syncopen aut apocopen castrantur. Tunc enim tonum retinent integræ dictiones: ut Vírgili, Váleri, Mércuri: pro Virgilij, Valerij, Mercurij.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut Arpinâs, Ravennâs, nostrâs, vestrâs, cujâs: ab Aripinâtis, Ravennâtis, nostrâtis, &c. Sic Donêc à donecum. Sic hûc, illûc, adhûc, &c. pro hucce, illucee, &c. Et composita à dic, duc, fac: ut, benedîc, redûc, calefâc.

IDIO-

Exempl. à latro allátro, elátro. &c:
à migro, émigro, remígro &c:
à flagro, Conflagro, deflagro.

IDIOMA.

Dioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant servent tonum suum: ut Symóis, pyróis penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant ut Geórgica, Bucólica, antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant,

Sic & comœdia, tragœdia, sóphia, symphónia, tonum recipiunt in antepenultimâ, licèt suâ linguâ habeant in penultimâ.

Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare. Nota.

Syllabæ communes in prosâ oratione semper corripiuntur: ut Célebris, Câthedra, Mediôcris.

DE CARMINVM. RATIONE

Actenus de Tonis & spiritibus deinceps de syllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus. De syllabarũ tempore.

Tempus est syllabæ pronuntiandæ mensura.

Syllaba brevis vnius est temporis, longa vero duorum.

Tempus breve ſic notatur, ᴗ.
Longum autem ſic - : ut - ᴗ Terra.
Ex ſyllabis juſto ordine diſpoſitis, fiunt pedes.

Pes. Eſt autem Pes duarum ſyllabarũ pluriúmve conſtitutio, ex certâ temporum obſervatione:

Diviſio pedum. Pedum alij diſſyllabi, alij triſſyllabi.

De tetraſyllabis autem non multùm attinet ad hoc noſtrum inſtitutum diſſerere.

Diſſyllabi ſunt,	Spondæus,	ut	- - *Virtus.*
	Pyrrhichius,		ᴗᴗ *Deus.*
	Trochæus,		- ᴗ *Panis.*
	Iambus.		ᴗ - *Amans.*

Triſſyllabi octo,	Moloſſus,	ut	- - - *Magnates.*
	Tribrachus,		ᴗᴗᴗ *Dominus.*
	Dactylus,		- ᴗᴗ *Scribere.*
	Anapæſtus,		ᴗᴗ - *Pietas.*
	Bacchius,		ᴗ - - *Honeſtas.*
	Antibacchius,		- - ᴗ *Audire.*
	Amphimacer.		- ᴗ - *Charitas.*
	Amphibrachus,		ᴗ - ᴗ *Venire.*

Porrò pedes iuſto numero atque ordine concinnati Carmen conſtituunt.

Eſt enim Carmen, oratio iuſto atque legitimo pedum numero conſtricta.

Carmen. Carmen compoſituro in primis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Scanſio. Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio.

Scanſioni accidentia.

Scanſioni accidunt. Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis & Cæſura.

Synalœpha.

1 alij tetrasyllabi.

x Trochæus etiam Choræus dicitur.

11 Syllaba longa brevi subiecta vocatur Jambus. Hor-
Ar: poet:

x Anapæstus q et antidactylus dr.

Tetrasyllabi pedes, quorum in legendis Horatio, Buchanano, cæteris poetis frequentior usus est, sunt.

Choriambus. -uu- ut posteritas.
Jonicus minor. uu-- ut metuentes. vid: Hor: l: 3. od: 12.
Epitritus 2dus -u-- ut comprobarunt. vid: Hor: l: 1. od: 8. & Buchan: psal: 119.

Synalœpha interdū eleganter negligitur à poëtis more Græcorũ — aut purpureæ Auroræ. Ovid.
Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. Virg:
— apud rapidū Simoënta sub Ilio alto. Virg:
— vale inquit Jöla. Id:
// scribe dij lege di si vis urbanus haberi
Ecthlipsis ab ἐκ et θλίβω.

Diodericos undis irrigat omne nemus. Lactant:
vehemens, et liquidus, rapidoq simillimus amni.
In synær. I et V vocales in consonas mutantur Horat
Fluviorū rex ~~Er~~ Eridanus —
Tenuis ubi argilla — } Virg. Geor: 1. 2
In diær. I et V consonæ in vocales resolvuntur
Stamina nō ulli dissoluenda Deo.

Licentia Poëtica. Ut ea ille magno conatu magnas nugas dixerit.

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut — Synalœpha.

Sera nimis vit' *est crastina*, viv' *hodie*.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semiar[illegible]nis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & ô, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est quoties m cum suâ vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa: ut — Eclipsis.

Monstr' horrend' inform' ingens, cui lumen ademptũ:

Pro *Monstrum, horrendum, informe, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut — Synæresis.

Virg. *Seu lento fuerint* alvaria *vimine texta*.

pro alvearia.

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut — Diæresis.

- u u - - - - u u - u u -

Ovid. *Debuerant fusos* evoluisse *suos*, pro evolvisse.

Cæsura est, cùm post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur. — Cæsura.

Cæsuræ species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllabâ: ut — Triemimeris.

- u u - u u - - - u u - u u - -

Virgilius, *Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut — Penthemimeris.

- u u - u u - - - - - u u - -

Virgilius. *Omnia vincit* amor, *& nos cedamus amori.*

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ: ut — Hepthemimeris.

- - - - - u u - - - u u - -

Idem. *Ostentans artem pariter arcumq; sonantem.*

Enneëmimeris constat ex quatuor pedibus & syllabâ: ut - u u - u u - - - - - u u - - — Enneêmimeris.

Idem. *Ille latus niveum molli* fultus *hyacintho*.

DE GENERIBUS *CARMINUM.*

Armimum genera usitatiora, de quibus nos hoc loco potissimùm tractare decrevimus sunt Heroicum. Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero, quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter sibi vendicat; reliqui hunc vel illum, prout volumus:

- ∪∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - - - ∪∪ - -

ut Virgil. *Tityre tu patulæ recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco: ut - ∪ ∪ - ∪∪ - - - ∪∪ - - - - -

Idem. *Chara Deûm soboles, magnũ Iovis incrementum*

Vltima cujusq; versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è dulplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllabâ longâ: altera etiam duos pedes, sed omninò dactylicos, cũ syllabâ item longâ.

- - - ∪∪ - - ∪ ∪ - ∪ ∪ -

ut Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepiadæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri,

Quoties adhibetur Spondæus in 5o loco æquū ē
ut recipiatur dactylus in 4o, ut videre ē vltrūq
apud poëtas; licet illi hoc cm aliquando ʒ
neglexerint ut Virg.

Et leves ocreas lento ducunt argento.

Carmen Elegiacū constat pedibus 4or quorum
primus erit dactylus aut Spondæus 2dus
molossus aut choriambus tertius dactylus
et vltimus.

Melius dicitur carmē Asclep: ex Spondæo, choriambo &c:

Carmen Phaleuc. recipit frequenter in primo pede Trochæū et Jambū. ut

Arida modo pumice expolitū. ep: 1. }
Quæ Lesbia sint satis, superq; ep: 7. } Catull.

ri, hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis : ut,

- - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - ∪ ∪.

Horatius, *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum, conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demùm trochæis : ut, Sapphicum.

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - ∪

Horatius. *Iam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut,

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Horatius. *Integer vitæ, ſceleriſque purus*

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Non eget Mauri iaculis nec arcu.

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -

Nec venenatis gravida ſagittis,

- ∪ ∪ - -

Fuſce, pharetra.

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleuciũ, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondęo, dactylo, & tribus tandem trochæis : ut Phaleucium.

- - - ∪ ∪ - ∪ - ∪ - ∪

Quoquo diffugias pavens Mabili,
Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis : Carmen Iambicum

∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ - ∪ -

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum : atq; in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera educitur, Dimetrum & Trimetrum, sive Senarium.

Dimetrum.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut

O Carminum dulces notæ, - - ∪ - - -∪∪
Quas ore pulchra melleo - - ∪ - ∪ - ∪ -
Fundis, lyraq; succinis. - - ∪ - ∪ - ∪ -

Trimetrum, sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut

- - - - - -∪ - - -∪ -
Qui nos damnant, sunt histriones maximi.
- ∪∪ - ∪∪ - - - - - -∪ -
Iuven. *Nam Curios simulant, vivunt Bacchanalia.*

DE QVANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas, octo modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem, Diphthongo, Deriuatione, Compositione, Præpositione, Regulâ, Exemplo, seu Authoritate.

POSITIO. REGVLA I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est: ut

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut

Maior sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ

Omnium

Novem
. . .

Λ arrentu .

X tm, l, vel, r, non, m, et, n.
Patroclus in med. syllabâ nunquā rapitur brevis, licet derivetur à Græco Πατροκλῆς
Sardonychas, smaragdos et et ante duas mutas. Martial: ep: lib:5: ep:11.

Excipiendi sunt etiam genitivi in ăī qui p diæresin differantur ut pictaï vestis et auri.

Sic Jō.

in comœdiæ st: nō alr, ut Tyrtæus, Anræus &c: — cnō tm metræ fab est. Juv:

Syllabæ ior, sum, quàm & sit, positione longæ sunt.
At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente a duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur:

Iuven: - - ∪ ∪ - - - - - ∪ ∪ - -
ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut *Arâtrum, simulâcrum.* Puteris Pu a puteo communis e. Quadrupedante putrem &c: Virg: III.

Vocalis ante alteram.

Vocalis ante alteram in eâdem dictione ubique brevis est: ut Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus. Vocalis ante alteram

Excipias genitivos in ius, secundam pronominis formam habentes: ut Vnius, illius, &c. ubi i communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alīus semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi e inter geminum i, longa fit: ut Faciēi: alioqui non: ut Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio longa est, nisi sequantur e & r simul: ut Fĭerem, Fĭeri. Fi in Fio.

Iuven. *Sic fiunt octo mariti.* ----∪∪-
Idem. *Quod fieri non posse putes.* -∪∪---∪∪-
Ohe Interiectio priorem syllabam ancipitem habet.

REGVLA II.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut Dicite Piērides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut Aenēia nutrix. Rhodopēius Orphēus.

DIPHTHONGVS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut Aūrum, nēuter, mūsæ: nisi sequente vocali: ut Præire, præustus, præamplus, Diphthongus.

DERI-

DERIVATIO. *Regula IV.*

Derivativa. Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi ab ăno. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta, primam producunt.

Cujus generis sunt

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Iūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmētū. à fŏveo
Iūcundus, à jŭvo.
Iūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta, corripiuntur: quala sunt.

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maldĭcus & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, à fio.
ărena, ărista, ab āro.
Pŏsui, à pōno.
Gĕnui, à gigno.
Frăgor, Frăgilis, à frāngo.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭsertus, à dissero.
Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utróque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum obseruanda.

COMPOSITIO. *Regula V.*

Composita. Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut Pŏtens, impŏtens, Sôlor, Consôlor. Lĕgo, is, Perlĕgo, lēgo, as, Allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut

Innŭba, Pronŭba, à nūbo.
Deiĕro, Peiĕro, à jūro.

PRAEPOSITIO. *Regula VI.*

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, se, e, nisi vocali sequente: ut *Vnda dehiscens.* *Sudibúsve præustis.* apud Virgilium.

Pro

Græca Latina facta retinent quantitatem primitivorum, ut Musa, Fama

—— verbis Leandro salutem. a Λειανδρος apud Musæum, pro Λέανδρος per epenth: τοῦ ι.

Excipiat crĕpida à κρηπὶς, Apollo à græc: Ἀπολλῶν ubi α [illegible]

—— ἑκηβόλου Ἀπολλῶνος apud Homerum.

Polypus à πολύπους — comprehensum polypus hostem. Ovid:

^ Abstemius a tĕmetū. mācero à măcer

Lŭcerna à lūceo. ŏdium ab ōdi

Fīdus, infīdus, perfīdus

Ejuro ōm à juro apud [illegible]: Fel: ejurato nomine. &c: p: 387.

Præterea fortasse melius referentur ad tractatum de ultimis syllabis.

Pronĕpotis. prŏfestus et prŏlogus à Græco πρὸ ante derivata prima corripiunt.

Cănat, ˣ propinat, posuit, negat &c: Mart: l:1. ep:69

× Jussit et ambitæ circumdare littora ~~terræ~~. Metam: 1°.

Stătum, stătus, stātūrus.

Hinc avidis stātura ducū – Lucan:

Sed stătura, æ.

Pro quoque longa est præterquàm in istis:
Prŏcella, prŏfugus prŏtervus, prŏnepos, prŏpago, pro stirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiscor, prŏpero, prŏfugio, prŏfecto.

Prŏcuro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Propheta & prŏpino Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur nisi in { Dĭrimo & Dĭsertus.

Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cuiusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGVLA. Canon. I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi a findo, bĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon. II.

Primam præteriti geminanti a, primam itidem brevem habent: ut

Pĕpendi, Tĕtendi, Tŏtondi, Mŏmordi,
Pĕpēdi, Tŭtidi, Fĕfelli, Tĕtigi,
Pŭpigi, Dĭdici, Cĕcĭdi, à cado. Cĕcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut

Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam scītum à scio, scis, quartæ, priorem habet longam.

Exemplum seu authoritas.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit, à Poëtarum usu, exemplo atq; authoritate

Authoritas regula certissima.

thoritate

thoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Crathys, Pachinus, palatium, Pelion, Criticus, Curetes, Diana, Fidene, Gradivus, hinnulus, Pirene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orïon, Rudo, Sychæus, Sicanus, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Ediæ syllabæ partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllabarum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hâc re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facilè suppeditabunt.

Coniugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A, indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut Dămus, circumdămus, Dăbis, circumdabis, Dăre circumdăre.

Preterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosâ longas esse debere, in carmine vero indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut Præterito, Amavĕrimus, amavĕritis: Futuro, Amaverîmus, amaverîtis.

Est

Jacobus, Carolus, Ludovicus, Asia, Proser=
pina, Tiber, progenitus, Acis fl: Lyris fl:
coralium vid: infra, de med: syll:
Sĭculus, Sicelis, Sicanus provincâ vari.

Derivata à Graecis quantitatem interdum sed raro
mutant. ut Phænĭceus à φοίνυξ —
— φοίνικι μιαίνῃ. Hom:
Phænicas vestes elusaque vulnera sentit
Ovid. met: 12.
Eporĭdium ab eporīdo

Cyaneus antepenult: com.
Vaticana bibas si delectaris aceto. Martial:
Redderet laudes tibi Vaticani &c: Hor:

Sunt quae à longis deducta med: syll: corripiunt
ut affātim à fātum.
Servitus et servitium à servivi servitū.
Sicanus, ca cōis est.
Syracusae, ca cōis legitur. apud Virg: ecl: 5.
Prima Syracusio — cū derivetur
à Graeco Συρακούσιος: alij melius legunt
Syracōsio. Iones, Iōnia, ae; Iōnius
adject. Iōnicus, Iōniacus.
Apulia, Sicanus, Maria penult: com:
Me fabulosae vulture in Apulo
Altricis extra limen Apuliae. Hor: l:3:od:4
Mergit se subito, vellitque coralia Clotho. Claud.
Nunc quoque coralijs eadem natura remansit. Ovid.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus. Med. sylla.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut Clandestînus, mediastînus, parietînus, matutînus, vespertînus, repentînus. Adiect. in inus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotinus, } { Serotĭnus, Oleaginus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in ινος: ut Chrystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera fœlicius docebit usus & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ulla aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent. Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas, jam accingamur.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

QVanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum *a* finita producuntur: ut Amā, contrā, ergā, Excipias Pută, ită, quiă.

Item omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*, ut ô Ænea, ô Thomā, & ablativum primæ declinationis: ut ab hâc Musâ. g

Numeralia in ginta *a* finalem habent communem sed frequentiùs longam: vt, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia brevia sunt: ut ăb, ăd, caput.

In *c* desinentia producuntur: ut āc, sīc & hic adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: Lăc, nĕc, donĕc. Duo sunt communia: Fac & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut Marĕ, penĕ, legĕ, scribĕ.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflectionis in *e*: ut Diē, fidē, unâ cum adverbijs inde enatis: ut Hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, quâ rē, quâ de rē, eâ rē, & si qua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut Docē, mouē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut Mē, tē, sē, Præter Quĕ, nĕ, vĕ, coniunctiones incliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta *e* longum habent: ut Pulchrē, doctē, valdē, pro validē. Quibus accedunt Fermē, ferē. benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Postremò quæ à Græcis per *η* scribuntur naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut Lethē, Anchisē, cete, tempē.

I finita longa sunt: ut Dominī, magistrī, amarī, docerī. Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripiuntur. Cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus, singularis in Os breve exit: ut

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amarillĭ, Alexĭ, Daphnĭ.

L finita corripiuntur: ut Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, consŭl. Præter nīl contractum à nihil: Et Hebræa quædam in l: ut Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N finita

Sic fameru. Juven. Sat. 15.

Tu caræ ne titubes — Hor:

et , ut Ceu, hujusce, ptu, mcaptu;
tu, tute.

Sr: q^d derivant^r ab adjectivis 3^{in} terminaon,
vo ab adjectivis 3^{in} gen ut impune.

— impuni quietam. Virg: Æn: 12.

Flos apprime tenax. Virg: Geor: 2.

— nemo me impune lacessit.

Temere in ult: syll: ab aliis producit^r ab
aliis corripit^r. vid: Smet:

— pertyne Milone proferto. Martial:

Corripiunt^r et ea q^a per apocopen contrahunt^r
ut — tu dabis supplicium. Catull.

xx licet a Graecis ἄμφω et ἐγὼ proferta sint

N finita producuntur: ut Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

Corripitur & *In* cum compositis: ut Exĭn, subĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur: Mĕn, Vidĕn, Audĭn, Nemŏn.

Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

Græca etiam in *On*, per *o* parvum, cuiuscunque fuerint casus: ut, Nominativo Iliŏn, peliŏn. Accusativo Caucasŏn, pylŏn.

Quædam etiam in *In*, ut Alexĭn. In *yn*, ut Ityn.

In *An* quoque à Nominativis in *A*: ut,

Nom. { Iphigenia, Ægina, } Accusat. { Iphigeniăn. Æginăn.

Nam in *An*, à Nominativis in *As*, producuntur: ut,

Nom. { Æneas, Marsyas, } Accusat. { Æneān. Marsyān.

O finita communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundij voces in Do.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: ut Huic Dominō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adiectivis derivata: ut Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulò, mutuò, crebrò, serò, quæ sunt communia. sed frequentius longa.

Cæterum modŏ & quomodŏ semper corripiuntur.

Citò quoque ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, stō, ut & ergō, pro causâ.

Item

Item Græca per ω cuiuscunque fuerint casus: ut hæc Sapphō, Didō. Huius Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, vxŏr, turtŭr.

Cor semel apud Ovidium productum legitur: ut

- ᴗ ᴗ - ᴗ ᴗ - - - ᴗ ᴗ - ᴗ ᴗ - -
Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr. Pār quoq; cum compositis: ut Compār, impār, dispār.

Græca quædam in *er*, quæ illis in ηρ desinunt: ut Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, sotēr.

Præter Patĕr & matĕr, quæ apud Latinos vltimam breuem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, As, es, is, os, us.

Primo *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majestās, bonitās. anab anatis excrip:

Præter Græca, quorum genitivus singularis in *dos* exit: ut Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium: ut Heros, Heroos. Phyllis, Phyllidos. Accusativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita longa sunt: ut Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Excipuntur nomina in *es* tertiæ inflectionis, quæ penultimam genitivi crescentis corripiunt: ut Milĕs, segĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, unâ cum compositis: ut Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque à Sum vnâ cum compositis corripitur: ut Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adiungi potest, vnâ cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum, ut Hippomanĕs, cacothĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is finita

× Sc: in nominativo et vocativo sing: tm. in plurali enim milites longa est in ult.

× Quorum quibus nunquam legitur dissyll: sed tantum monosyll: et diphthongi potestate longa est.

× vis cum compositis, ut quamvis, quivis etc.:

^ cum, u, ut palus paludis &c:

^ praeterea quae per apocopen castrantur ut
Possit te dignum vi dere .
Tarrum duro sargit
Dono, ducite, doque volentibus cum magnis Dijs
Ennius

Is finita brevia sunt: ut Parĭs, panĭs, tristĭs, hilarĭs. Is.

Excipe obliquos plurales in is, qui producuntur; ut Musis, mensis, à mensâ, dominīs, templīs.

Item queīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis: vt Samnīs, Salamīs. Genitivo Samnîtis, Salamînis.

Adde huc quæ in Eis diphthongum desinunt, sive Græca sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus: ut Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia: ut Vīs, līs: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bĭs apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personę singulares verborũ in *is*, quorũ secundæ personæ plurales desinũt in *îtis*, penultimâ productâ, unà cũ futuris subjunctivi in *ris*, ut Audīs, velīs, dederīs. Pl Audîtis; velîtis, dederîtis.

Os finita producuntur: ut Honōs, nepōs, dominōs, servōs. Os.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs ossis Et Græca per *o* parvum: ut Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Vs finita corripiuntur: ut Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs. Vs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis: ut Salūs, tellūs, Genitivo, salûtis, tellûris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us* præter nominativum & vocativum singulares: ut Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ους* diphthongum, cujuscunque fuerint casus: ut Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque pijs cunctis venerandum nomen Iēsus.

Postremò, *u* finita producuntur, omnia: ut Manū, genū, amatū, diū. V.

Grammatices finis.

P O M.

De carminum ratione vide Butler: Rhet: c:14.

OMNIVM NOMINVM IN regulis Generum contentorum, tum *Heteroclitorum ac Verborum interpretatio aliqua.*

Abdo, Abscondo, occulto. } *To hide.*

Abyssus, immẽsa quędam profunditas impenetrabilis. *A depth that by sounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quâdam regione Græciæ. *The people of Acarnania in Greece.*

Acer, Arbor. *A Maple tree.*

Accerso, eo ad vocandum, vel voco. *To go to call.*

Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen. *An edge. The array of an Army. The sight of the eye.*

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an instrument wherewith women did set their haire.*

Adeps, omnis pinguedo, siue carnis, siue alterius rei *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescens iuvenis adultus. *A stripling from twelue to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Aduena, qui non est ciuis, sed externus. *A stranger.*

Aether, tota cœli syderúmque substantia ac compago. *The whole substance of the spheres, from the fire vnto the extremest circuit of heauen.*

Aequor, mare, pelagus. *The sea because nothing is more plaine then it: for* Aequor *doth generally signifie a plaine in any parcell of the world. It is taken for the aire also;* Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Aes, species metalli rubro colore. *Brasse, and because that in old time mony was made of it,* Aes *sometime doth signifie money.*

Affinis, cognatus. *A kinsman by mariage.*

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut aliâ quâpiam ratione cognitum. *To recognise, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio. *To doe.*

Agragas, vrbs Siciliæ. *A towne in The Isle of Sicile, called new Gergenti.*

Agricola, qui exercitat rem rusticã. *An husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certaine sea bird that lieth in the sands, and hatcheth in Winter.*

Ales, quælibet auis, aut velox. *A bird, or swift.*

Alnus, genus arboris. *An Alder tree.*

Alo, nutrio. *To nourish.*

Alter, *The other of the two.*

Alvus, quâ sordes defluunt, aut lavantur. *The paunch, and somtime the bellie without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eo quòd mammis careant. *Certaine women of Scythia, so named for lacking a dugge.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compasse, to doubt.*

Amicio, vestio. *To cloth.*

Amnis, fluuius. *A Riuer.*

Anas, avis in aquis degens. *A ducke, or a drake.*

Ango

A

Accidens.
accns.
Accusatiuus.
accus.
Affirmatio.
affao
Affirmativus.
affativus
Affectio
affio
Affectus
affus.
Alias
als
Anima.
aia
Animal
ait
Animi
aij
Animus
aius
Apostolus
aplus
Apud
ap
Aristoteles
Artos
Argumentum
argntum

Articulus.
artus
Antecedens
ans
Autem
a.

B

Bono

bn

Beneficium

bnficium

Beneuolentia

bnvolia

Baptismus

baptmus

C

Causa .

caa

Clericus .

clicus

Christianus .

xianus .

Christus .

x^s

Cognitio .

cognio

Communis .

cois

Communiter .

coitr

Compositum .

compium

Consul .

cos .

Consules vel Consulibus .

coss :

Consequens .

9ns

Consequentia

9na .

Conclusio .

9clo

Codices .

codd

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble and vex.*

Anguis, serpens in aquis degens. *A dry, or a water snacke.*

Animus, consilij principiũ. *The minde.*

Anna, nomen mulieris *Anne.*

Annuo, assentior. *To assent and agree vnto.*

Annus, tempus 365. dierum, & 6. horarum. *An yeere.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, siue ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars or sailing stones, that saile ouer the wals to beare the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preseruatiue against poison.*

Antiæ, muliebres capilli in fronte demissi. *A womans forelockes.*

Antistes, in aliquâ re summus. *A president or chiefe ruler, man or woman.*

Anxur, nomen vrbis Italiæ, quę nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificũ, *a Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro. *To obtaine*

Apollo, deus, quem Græci solem appellant. *The God of wisedome and Physicke, and of Prophesie, and the God that carrieth the Sunne about.*

Appendix, quod alijs adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appentise, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, & advenio. *To apply vnto, or to arriue.*

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu. *A Noune undeclined, hauing one termination in all the cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus *A Lauer, or an Ewer.*

Arbor, vel arbos notæ significationis. *A tree.*

Arceo, pello, & advenire non sino. *To keepe away.*

Arcesso, voco & accuso. *To call or to accuse, or to goe to accuse.*

Arcas, ex Arcadiâ populus. *The people of Arcadie.*

Arctus, vrsa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste *A signe called the Beare, or the wagon.*

Ardeo, vror, inflammor. *To be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A towne of the Peninsula of Greece, called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kinde of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecim vnciæ. *A pound of xij. ounces, or the whole summe of any thing.*

Assecla, qui continuè & semper aliquem sequitur. *A Page, or Lackey, or continuall waiter.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be sacrificed for his son Phryxus.*

Astu, dolo, fallacijs. *By deceit or guile.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. *The citie of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striueth for a game.*

Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*

Audeo, sum ausus. *To be bold, to enterprise.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura prænunciat. *A Southsaier man or woman.*

Avernus lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy wherehence they thought was descent into hell.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit *A waggoner, a carman, or carter.*

Auster, ventus, flans à meridië. *The Southwind.*

Autor, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. *An axeltree: and by translation, the straight line that may bee imagined from the one pole to the other pole.*

B

BAcchanalia, Dionysia.i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herbe that the French men call our Ladies gloues.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of wine.*

Baculus, bacillus & Baculum, & hinc bacillum, scipio. *A staffe.*

Baineum, locus publicus vel privatus in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur *A bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel forma *A certaine pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo, *The lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and fœminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Iuncates.*

Bes, unciæ octo *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drinke.*

Bidens instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth, or a sheepe of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy, and with* flava *Choler, and being vsed alone, is the same disease that* Cholera *is after* Cor. Celsus. *See* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. *A silke worme, or silke.*

Bos, nota est significatio. *An Oxe Bull, or Cow.*

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt *The Isle which is inhabited of English men and Scotish men, and is called* Britannia major.

Britannia minor. *Is Britain in France.*

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu, *An Owle.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri Magni. *Alexander the great his horse.*

Bissus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flaxe, whereof a precious kinde of linnen cloth is made. It may be taken for silke also.*

C

CAcoëthes, malus mos. *An euill custome, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A carcas.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor

D.

Definitio.
defio
Demonstratio.
demoão
Demonstrativus.
drativus.
Denominatio.
denoĩao
Dialectica.
diatca.
Dicitur.
dr
Dictus
dcus
Dilectus
ditcus
Directè
dirco.
Differentia.
dria
Divisio.
divio
Dominus.
dnus
Dominicus.
dnicus
Debet.
dt

Debent
dnt
Divina
dia

E

Eatenus
eats
Ecclesia
Eccla l. Ecclia
Eloquentia.
eloqua
Episcopus
epus
Elementum
eltmu
Ejusdem
ejusd.
S

Eodem
eod.
Epistola
epla
Electus
eleus
Est
ē
Esse
ēē
Essentia
ēa
Essentialiter
ealr
Essentialis
eals
Effectus
effus
Effective
effive
Ergo
gº vel go.
Etiam
ēm vel ēt.
Enim
n.
Exemplum
explm

Exempli gratiâ
e g
siue
verbi gratiâ
v g.

F.

Firmiter.
frmr
Factum
fcum
Fideliter
fidelr
Forma
foa
Formalis.
foals
Formaliter
foalr

bor. *To fall, and ſometime to happen, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To ſtrike or to beate, and ſometime to cut or to lop, or to prune trees, ſometime to kill, ſometime to ſacrifice, and ſometime to breake, as* cædere januam ſaxis, inſtare ferro.

Cællo, percutio, aut frango, *To ſmite, or to breake,* antiquum verbum. *The Compoundes whereof bee in vſe onely.* Cello *is read alſo without a diphthong.*

Cælum vel cœlum, extrema mundi determinatio cum ſphæris, quas ambit ad elementum ignis. *Heauen, or with a difference any of the ſpheres. It ſignifieth weather alſo.*

Calco, pede comprimo. *To tread vpon, and by a tranſlation vnto the minde, to deſpiſe and ſet nought by.*

Calendæ, dies primus cujuſq; menſis. *The firſt day of euery month.*

Caleo, ferveo, calidus ſum. *To be hot or to glow.*

Callis, via perdurata id eſt, via trita. *A path way.*

Caluo, decipio, fruſtror. *To deceiue, and to beguile, to trompe.*

Calx, pes imus, & pro cujuſvis rei fine ponitur, vel pro materiâ quâ lapides in muro conglutinantur. *An heele, or laſt end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchange: and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide ſtratis. *A chanell.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *A lattice, or the liſts of a game place, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, & ſignum cœleſte. *A dog, or a dog fiſh, and a ſtarre or ſigne in the firmament, called* Canis,

Cano. *To ſing, to endite poetically, to play vpon inſtruments. Sometime it is to praiſe or to propheſie.*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *To take, or to goe to take, and ſometime* recipio me, *to goe, as* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio. *To take, to delight, to deceiue, to chuſe, to abide and ſuffer: as* Capio dolores. *To hold or containe. To inuade and catch: as* Navem cepimus. *To inflame with loue. And is lightly of ſuch ſignification as the ablatiue is that commeth with it.*

Capiſtrũ, capitis vinculum, adhibitũ ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *An ornament that the Nunnes were wont to beare vpon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of* Caria.

Cardo, quo ianua movetur. *A hooke or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *To lacke, or to be without, and ſpecially ſuch a thing as once we had*

Carex, herba acuta, duriſſima *Sedge.*

Caro, quod anima careat non ſolum de animalibus, ſed etiam de piſcibus & fructibus. *The meat of any thing, but moſt commonly fleſh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to bite off, nottle or to gather. It is alſo to leaſe, or to chuſe out, and ſometime to tant or rebuke.* Carpere viam, *Is to begin to iourney* Carpere vitales auras. Carpere lanam, *To teiſe woll.* Carpere linum, *To hatchell flaxe.* Carpere cibum, *To eate.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The campe, the pauilions, or the army.*

Cassis, reticulum, & pro galeâ fœminini est cassis, dis, & hæc cassida. *A net. Or an helmet, in the feminine gender.*

Cato, nomen viri. *A certaine Romans name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. *To beware, or to be warie and heedfull.* Cavere, *is also to put in assurance, and to saue harmelesse by caution or sureties.*

Caulis in herbis dicitur ipsum robur, sive stipes. *A stalke.*

Cedo. *To giue place, to depart and goe away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*

Cello. *See.* Cællo.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deeme, to iudge, to suppose, to thinke, to tell ones minde. Some take it for to be angry.* Censeri, *is also to be in books of Subsidies, & to be tasked or valued.*

Centum. *An hundred.*

Centussis centum librarum, *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expresso, remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To see. And by translation, to perceiue and vnderstand. Sometime to decree and appoint. To sift, renge or bolt, to seuer and part, to fight, to goe vnto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maximus. *A Whale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio, supra & infra per vomitum facta. *The Cholicke. It is also choller the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certaine Italian pease.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, to shake and stirre, and sometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Ashes.* Cinis est avis, quam alio nomine alaudam dicimus. *A Larke.*

Claudo, obstruo, obsero. *To shut or close, to make fast, to stop or to stay, not to suffer to passe further: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. *A banke arising, and it is vsed for a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttocke.*

Cluo, splendeo. *To shine, to glister, sometime to fight.*

Clypeus & Clypeum, scuta majora & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlum. *A grauing toole, the skie, that is, as much of the world as is aboue the element of fire, which is called æther, or* Quintum elementum Cœlum, *also sometime is taken for the aire, as,* In hoc cœlo, qui dicitur aër

Cœno, cœnam sumo. *To sup, or to take supper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum est *To begin.*

Cognosco, nosco eos qui priùs incogniti erant. *To know that which we knew not before, sometime diligently and attentiuely to consider or to vnderstand, to search by an inquiry, and to sit in judgement.*

Collis, monticulus. *An hillocke.*

Colo, adoro, veneror. *To honour or worship with prayer, sometime to make much of, to exercise, to inhabit, to loue, &* vitam colere, *is to leade a life. Sometime to plow, or till the ground, sometime to decke and trim.*

Colus, instumentum quod penia continet. *A distaffe or spindle.*

Comes, comitans aut sequens. *A companion*

Fundamentum.
fundtu

G.

Genus
gnus
Generum
gnr
Generalis
gralis
Generaliter
gratr
Generibus
grib
Gloria
glia
Gratia.
graa.

H.

Homo.
hoo
Hominos
hoios
Hominibus
hoib.
Habeo
heo
Habet
ht
Habitus
hitus
Habitualiter
hituatr
Hibernia
hibnia
Hujusmodi.
humi.

I.	**M.**
Ibidem.	Materia. 1
ibm	mria vel maa.
Individuum.	Materialiter.
induum	mriatr vel maatr.
Instrumentum.	Modus.
instrmtu	mus
Intellectus.	Modo.
intlus	mo
Intelligentia.	Modalis.
intlia	malis
Imperator	Manuscripta.
imp..	msa. vel M S.
Imperatores	Misericordia.
impp.	mia
	Maximus.
	mxus
	Maxime.
	mxe
	Mater
	mr
L.	Multipliciter.
Libertas.	multiptor.
libtas	
Licentia.	
licia	
Literæ.	
træ	

companion by the way, either a man or woman.

Comminiscor, fingo, excogito. *To imagine, to faine, to inuent and deuise, to assay, to bring a man to the beliefe of that that is not.*

Como, comam compono. *To kembe, to dresse the bush with a combe, or to decke and adorne.*

Compago, compactio, & conjunctio. *A ioynt*

Compedes, vinculi genus. *A paire of fetters, or giues.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Coquo, cibum vsui aptum reddo. *To dresse meat, to play the Cooke, to prepare and goe about: as* bellum coquere. *To vex and trouble, as* Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment vnto a naturall foment or iuyce.*

Consulo, *To aske counsell with an accusatiue: to giue counsell, or prouide for with a datiue: to take in good worth, with a genitiue. Sometime it is to sit in counsell, and to deliberate, but vsed plurally, as* consulunt Senatores.

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is vsed for the minde.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *An horne By translation the turning of riuers be called* Cornua. *It signifieth all the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primò candidum, postea sanguineum. *A certaine tree vnknowne among vs.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Iury and Syria, hauing a root of very fragrant sauour the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The Hip.*

Crater, vel cratera vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *A Goblet or standing peece.*

Crepo, sono. *To cracke. Sometime to complaine, lament and accuse, as* Quis post vina, gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All maner of things that are giuen children in their infancie, as Corrals, swadling bands, daggers, timbrels, and such like.*

Creta, insula est. *The Isle called Candy.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Crinis, capillus. *Haire.*

Chrystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Chrystall.*

Crus, pars à genibus úsque ad inferiorem pedem. *A Leg.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Corbis, vas ex viminibus factum, *A basket.*

Cubo, jaceo. *To lie, and sometime to be sicke in bed.*

Cucumis. *A Cucumer, the which is called also in Latine* Cucumer.

Cumbo. *The same that* Cubo *is.*

Culex, vermiculus alatus *A gnat.*

Cunabula, cunæ. *A Cradle.*

Cunæ, cunabula, idem.

Cupio, opto, desidero. *To couet to desire, to lust for, and sometime with a datiue to fauour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypresse tree.*

Cures. oppidi nomen. *A townes name.*

Curculio, animal parvum, frumentum corrodens. *A Wesell.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intentâ celeritate viam quasi voro. T*o run, and sometime to flow, that is, to run as riuers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. T*he point of a speare, pike, partisane, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A Keeper man or woman.*

Cyprus, insula dives. *Cypres the Isle.*

D

DAma, animal timidum. *A Bucke, or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *To dammage, or to condemne.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium do. T*o yeeld.*

Defrutum, a deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *Wine sodden to the halfe.*

Dego, ago. T*o liue.*

Deleo, expungo, proprie lineas aut regulas. T*o put out, and to cancell.*

Delicium, oblectamentum, quod nobis voluptati est. T*he thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum cœleste. *A Dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum est per similitudinem, capitur pro omni, quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten downe, and to plant.*

Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulnes.*

Dico, loquor, nomino. *To speake, or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. A *day.*

Diffiteor, inficias eo, nego T*o denie.*

Digredior, discedo T*o go from.*

Diligo, amo. T*o loue.*

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with washing.*

Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque. *A Noune declined with two cases whatsoeuer.*

Dindimus, jugum montis Phrygiæ, Idæ matri deûm dicatum. T*he top of Ida, the hill by Troy.*

Diræ, imprecationes, execrationes & inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. T*o learne.*

Dispesco, separo, dirimo T*o seuer.*

Displiceo. *To displease.*

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right and title. We need not scrupulously to refuse* Ditio, *the Nominatiue.*

Divido, partior. *To diuide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono. *To giue.*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. T*o teach, and sometime to shew and to declare, to warne and to ascertaine.*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum. *To be sorrowfull.*

Domo, mansuetum facio. T*o tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum, *An house.*

Duco, notum est. *To leade, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas. *Sweetnesse.*

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. A *guide, man or woman.*

E

ECquis. *Whether any.*

Edo, comedo. *To eat.*

Edo. i. emitto, & quasi extrudo. T*o set*

N.	O.
Natura.	Optimus.
naa vel nāṙa.	optus.
Naturaliter.	Objectum.
naalr.	obtum.
Nominis.	Omnis.
noĭs.	ōis.
Nominalis.	Omnia.
noĭalis.	ōia.
Noster.	Omnibus.
nr̄.	oib̄.
Negative	Omnino.
neḡe	ōio.
Necessarius	Opinio.
nrius.	opio.
Numerus.	Originalis
nr̄us.	orilis.
Numeratio.	
nrao.	
Non.	
ō.	

P.

Pater.

pr.

Perfectum.

pftum.

Perfectio.

pfio.

Philosophia.

phia.

Philosophus.

phus.

Potest.

pt vel pot.

Possunt.

pnt.

Posse.

pos.

Potestas.

ptas.

Potentia.

poa.

Positio.

poo.

Propositio.

ppoo.

Principium

pricũ.

Principalis.

prints.

Principaliter.

printr.

Præsens.

pns.

Præsentia.

pnia.

Prædicabile.

prle.

Prædicamentum.

pntum.

Prædicamentalis.

pntale.

Publicus.

pubcus.

Peccatum.

pctum.

Probatur.

ptr.

Propter.

pp.

Q.

Qua.

qa.

Quam.

qm.

Qui.

q.

Quid.

qd.

Quod.

qd vel q.

Quæ.

qe vel q̃.

Quasi.

q:

Quatenus.

quats.

Quantum

qtm.

Quantitas.

qtitas.

Quæsitionem

quœm.

Quæritur

qr.

Quilibet.

qlet.

Quomodo.

quomo.

Quoniam

qui.

R.

Ratio.

rao:

Rationalis

raols.

Respectus.

respus.

Respective.

respive.

Registrarius

regrarius.

Respondetur.
ródetur.
Rector.
rcor.

S.

Scientia.
scia.
Sequentia.
seqq:
Secundum
sectm l. sectus vel sm.
Scilicet.
sc vel sc:
Similis.
sitis.
Similiter
sitr.
Simpliciter.
simpltr.

Singulare.
single.
Singulariter.
singltr.
Sententia.
stia.
Species.
spes vel spees.
Specifico
spefico.
Specialis.
speals.
Specialiter.
spealr.
Spiritus.
spus.
Spiritualis.
spuals.
Sanctus
stus.
Sacrosanctus.

SS.

Sunt.
st.

set out, and to euulgate, and sometime to exhibit and shew: as Edere spectacula. Edere animam, *is to die. The signification of it in all other phrases may bee reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo. *Thorowly or perfectly to teach.*

Effata, sunt ultimæ precationes augurum, post finem auspiciorum extra urbem dictæ. *The prayers that Soothsayers said, after notes taken of birds flying, before they entred the Citie*

Egeo. careo. *To need.*

Elephas, elephantus, animal, famâ notum. *An Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A city in* Arcadia, *or a country in Peloponnesus.*

Emineo, præ aliis appareo vel excello. *To appeare before others, and to passe them.*

Emo, comparo, mercor. *To buy.*

Ensis, gladius. *A sword.*

Epasco. *To eat vp, to consume with feeding, and to leaue nothing.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. A *banquet or feast.*

Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus. *A desert or wildernesse.*

Eripio, extra rapio. *To pull out.*

Esurio, famem patior. *To hunger.*

Eventus, eventum, quod casu aut fortunâ nobis evenit. *Hap, or that that commeth to passe.*

Excludo. extra claudo. T*o shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfectè scalpo, vel scalpendo conficio. T*o carue, to graue, to cut out, to scratch out, as* Oculum exculpere. *To wrest or wring out: as,* Verum exculpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro. *To run out, or to out-run before, to amount to a great deale, to make an outrode, or an excursion.*

Exequiæ, funebre officium. *The ceremonies of the buriall.*

Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*

Excutio, ejicio, emitto. *To smite out.*

Exlex, sine lege vivens. *A lawlesse man or woman.*

Expergiscor, evigilo. *To awake.*

Experior, tento, vel tentor. *To proue, or be proued.*

Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The intrailes.*

Extorris, exul. *A banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off to vncloth.*

Exuviæ, ab exuendo. *The things that we put off.*

F

FAcies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Facesso, facio, vel eo ad faciendum. *To make, or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceiue.*

Fames, edendi cupiditas *Hunger.*

Far. *Once a generall word for any kind of graine, or corne, as* Triticeum far hordeaceum, siligineum, &c. *But now it signifieth one certaine kinde called* Ador, *which is bread corne.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio sagino. T*o stuffe, to fill, to satisfie and make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu *Lawfull, right, godly and worth the doing.*

Fascis,

Fascis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, et causæ festivitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the whole yeere.* Fasti dies, *were dayes wherein the Iudges might giue sentence without offence of the Gods, with these three solemne words of the law,* Do dico, addico. Nefasti dies, *were their contrary dayes.*

Fateor, annuo, concedo. *To grant and assent vnto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*

Fatiscor, fessus sum. *To bee wearie to faint, and to be weake.*

Faveo, rectè alicui opto. *To fauour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*

Feriæ, dies cessationum ab opere, *Holy dayes, or time of pastime vsed.*

Ferio, percutio. *To strike.*

Fero. *To beare, or to suffer, to leade or tell, to giue, to couet, to aduance, to bring forth, to haue, to take away, to obtaine, to aske aduice, as* Pompeius tulit ad populum.

Ferveo, valde caleo. *To be hot.*

Fervesco, calesco. *To wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A figge tree, or a certaine bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To haue trust.*

Figo. *To fasten, to plant, to smite with arrow or such like.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanáve trahendo ducitur. *A thred.*

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Ferne, whereof there bee two kindes, as in Herbaries you shall see.*

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleaue.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in vnaquâque re. *An end.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to moue, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weepe.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus, qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurro, propriè ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To digge.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A paire of bellowes.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A paire of tongs.*

Forfex, instrumentum sartorium, quo aliquid scinditur. *A part of scissers.*

Fors, fortuna, casus. *Happe.*

Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The iudiciall place, and then it is named* Forum iudiciale: *or the market place, and is called* Forum venale.

Frango, rumpo, destruo. *To breake.*

Frenum vel frænum, instrumentum quo equum insessor coërcet. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rubbe.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinable omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable and thriftie.*

Frugi

Socrates.
sortes.
Subjectum.
subtu.
Substantia.
subia vel subtia.
Syllogismus.
syllimus.
Scriptura.
scrã: vel scrã.

T.

Tamen.
tn.
Tantum.
tm.
Testamentum
testum.
Tempus.
tps.
Tempore.
tpe.

V.

Vero.
v vel v:
Vester
vr.
Vestra
vra.
Videlicet.
viz:
Universale.
~~vle~~. vle
Universaliter
~~vlr~~. vlr
Ultimus.
vltus.
Vel.
l.

Abbreviationes Generales.

atio	vt oratio.	præ	vt præsto
āo	orāo.	p^{z}	p^{z}sto
itio	vt auditio	per	vt perdo
i̇o	audīo.	ꝑ	ꝑdo
utio	vt solutio	pro	vt probo
ūo	solūo.	ꝓ	ꝓbo
entia	vt prudentia	tur	vt datur.
i̇a	prudēia.	t^{r}	dat^{r}.
bus	vt rebus	ver	vt verum
b.	reb.	ꝟ	ꝟrum
mer	vt mercos	lis	vt vtilis
m̃	m̃cos	ls	vtils.
ner	vt nervus	rum	vt rerum
ñ	ñvus.	ꝝ	rerꝝ.
con	vt constans	antia	vt temperantia.
ꝯ	ꝯstans.	i̇a	tempi̇a.

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corne or pulse. Some make the Nominatiue hereof* Fruges, *and some* Frux, *the formost is not to be misliked.*

Fruor, delectationem, & fructum capio, & alor. *To take pleasure, or fruit, and profit of, and to be fed.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melt or to poure.*

Fugio, vito, currendo relinquor. *To flee from, to auoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To vnderprop and to shore.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying, or running away.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman theefe.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Branne or scurfe.*

Furo, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

GAbii, Volscorum urbs. *A towne in Italy seuenty miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pirenæos montes, inter Hispaniam, Germaniámque, & duo Maria Oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certaine inhabitant of Africke.*

Gargarus, vnus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill* Ida. *There is also a towne of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To reioyce.*

Gelu, propriè glacies. *Frost, or ise.*

Genu, curvatura quâ crus & femur committuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To beare.*

Gibbus & gibber, solidus in dorso tumor. *A iub or bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Gyant*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabiâ nascens. *Ginger.*

Glisco, Cresco, augeor, invalesco. *To increase and grow, to waxe strong, to waxe fat, and much to desire and sore to couet.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Gluten, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A Certaine terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To goe.*

Græcia. *The country of Greece a great piece of Europe, which is now vnder the* Turke.

Graiugena, Græcus. *A Grecian borne.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Haile.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio, *Thankes.*

Grex, pecudum multitudo. *A flocke.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rath ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem, vel animal. *The Wesand, or a Wesell.*

H

HAbeo, possideo, teneo. *To haue.*

Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To cleaue vnto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heire.*

Halec, piscis qui solâ aquâ nutritur. *A herring.*

Heros, vir illustris & nobilis. *A noble man, a man of great excellencie in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella *The euening starre.*

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones poscunt, flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions doe require.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco *To draw.*

Hilaris vel hilarus, jucundus, lętus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equâ collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poison to procure loue withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A porcupine.*

Homo, notæ significationis. *A man or woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemie.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis *Plentifull, or a dug, or the vdder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The dropsie.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I

IAceo, decumbo, *To lie.*

Iacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to whurle, to laie, as* Iacere fundamentum, *or by translation it is to make a beginning* : Iacio, *it is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to obiect against one with an accusatiue, with this Preposition,* in.

Iaspis, lapis preciosus. *A greene precious stone, whereof there be diuers kinds and degrees of colours diuers.*

Ico, ferio, percutio. *To strike, to smite, as* Icere colaphum. Icere fœdus, *is to strike vp a bargaine.*

Icon, Imago, *An Image.*

Ida, mons altissimus Troici soli: *An hill in the countrey of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, Iune, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Iecur, hepar. *The liuer.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lawlesse body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum, *A shower.*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immineo, insto. *To hang ouer.*

Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence and boisterousnesse.*

Incesso, accuso, impeto. *To accuse, to prouoke, to reuile, to inuade and enter into.*

Incido, ferio, seco. *To cut, to graue in,*

Incido, in aliquid, vel ſuper aliquid cado. *To fall into by hap, to run into*, *as* Incidi in errorem. *And ſometime to happen or chance.*

Incipio, inchoo. To *begin, to take in hand, to enterprize.*

Inculco, eadem ſæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono, *To put in.*

Indoles, facilis ſignificatio futuræ probitatis. T*owardneſſe, or likely diſpoſition.*

Indulgeo, obſequor. *To ſet much by, and to giue to.*

Induciæ, pax in paucos dies. A *truce.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non eſt. *Vnarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum ſciens fari. *A babe.*

Interiæ, ſacrificia, quæ inferis ſoluuntur. *Sacrifice done vnto ſpirits in hell. Hereof.* Inferias facere, *is* Manes ſacrificijs placare, *that is To celebrate Obites and obſequies.*

Inficias, negationem, ſe vel debere quod actor poſcit, vel commiſiſſe quod accuſator obijcit. *A deniall. and it followeth onely the Verbe* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ſeu maculo. To *die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *To giue an onſet, and to inuade.*

Injuſſu, abſque authoritate, & temerè ſine juſſione. *Without bidding.*

Iraſcor, irâ ſtimulor. *To be angry.*

Iſmarus, mons Thraciæ, aſper & incultus ex unâ parte, ex aliâ fertilis vinetis & olivetis. *A certaine hill in* Thracia *ſo named.*

Inſidiæ, doloſa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A laying in wait for, or a deceit.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & menſuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *To vnderſtand.*

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex linguâ in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a tranſlator.*

Invidia, mœror ex alienâ proſperitate. *Enuy, ſorrow for another mans welfare, or elſe the euill will and ſpight of a man.*

Iocus, eſt quidam lepor & feſtivitas in verbis. *A merry ſcoffe.*

Iter, itio, actus eundi. *A iourney.*

Iubar, ſol, vel ipſius ſplendor. *The Sunne beame.*

Iubeo, impero. To *command.*

Iudex, qui vel quæ iudicat. *A Iudge, he or ſhe.*

Iugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum uno die arari poteſt. Plinius. *We call it an acre. The authors doe varie in the meaſure of it. For the commoditie of the Nominatiue and other caſes, we may vſe* Iugerum.

Iungo, copulo, & quaſi in unum ago, *To ioyne.*

Iugum, vertex, ſive cacumen montis. *The top of an hill. It is alſo a yoake, or any yoake of Oxen, that is, a couple. By metaphore it is a ſeruitude or a bondage. It is alſo a weauers beame, or a paire of gallowes, ſuch as for ignominie the Romans went vnder.* Tribus haſtis iugum fit, humi fixis duâbus, ſuperque eas transversâ unâ deligatâ.

Iuno, dea, Iovis uxor. *The goddeſſe, Iupiters wife.*

Iuro, iuramentum facio. T*o ſweare.*

Ius, quod natura, aut civitas, aut gens iubet, & liquor eorum quæ coquuntur. *The law and right, and the broth of any thing ſodden.*

Iuſſu, imperio, iuſſione. *By commandement.*

Iusta, idem quod exequiæ.

Iustitium, juris dicendi intermissio. *No terme.*

Iuvenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Iuventus, ætas juvenilis. *Mans state.*

Iuvo, auxilium do. *To helpe.*

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour, or reproch.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour & toile, paines taking, sometime it is misery, calamity, perill, danger, trauell.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milke.*

Lacesso, vexo, incito, provoco. *To trouble, to prouoke.*

Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to entice.*

Lactes, graciliora intestina. *The small guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To giue milke, or to deceiue.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a weare, or a meyre.*

Lædo, verbo factóve aliquem offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen cujusdam è canibus Actæonis. *One of Acteons dogges called* Lælaps, *for speedy furiousnes. For* Lælaps *signifieth a whirlewind, a tempest, and a storme.*

Lambo, lingua lingo. *To licke.*

Lampas, ignis aut solis splendor. *A fire, or brightnesse of the Sunne, or a lampe.*

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Master of defence.*

Laquear, pars superior cubiculi parum convexa. *A vaulted roofe of a Parlour.*

Laser, herba quædam, & succus qui ex culmo laserpitij exudat. *The herbe out of the which commeth the iuce that the Apothecaries do call* Asa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Lavo, aquâ purgo. *To wash.*

Lateo, abscondor, non compareo. *To lurke, or to be hidden.*

Laurus, genus arboris. *A Bay tree.*

Lebes, vas æneum. *A chaldron, or a panne.*

Lecythus, ampulla olearia. *A box for oyle and oyntment. It is taken also for eloquence in writing.*

Lego, notum est. *To reade.*

Lemures, larvę nocturnę, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins, or night sprights.*

Leo, animal ferox. *A Lion.*

Leo, imprimo, formo. *To imprint, to forme.* Abusivum.

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One sonne or one daughter may be called* Liberi, *and so may nephewes and their successours.*

Libet, placet. *It pleaseth.*

Libs, ventus Aphricus. *The south west winde, by west.*

Licet, fas est. *It is lawfull.*

Lichen, herba vel gravissimum morbi genus. *Liuerwort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is also the kinde of leprie, called a sauce fleame, in Latine* Impetigo.

Lien, splen. *The melt.* Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria.

Limax, testudo & cochlea terrestris,

ſtris. *The ſhelled ſnaile, and the dew ſnaile*

Limus, veſtis genus ab umbilico ad pedes, ceu lutum aut cœnum mollius: *A kinde of garment, or elſe ſlime or mud.*

Lingo, lambo, id eſt, aliquid linguâ molliter tango. To *licke.*

Lino, aliquid alicui rei ſuperinduco. To *daube.*

Linquo, committo, pecco. To *leaue, to treſpaſſe.*

Linter, navicula è cavatâ arbore facta. *A cork-boat.*

Linx, animal maculoſum, acutiſſimè videns. *Our men call this beaſt an Ounce.*

Liquefio, liqueſco. *To be molten.*

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus ſum, id eſt, ſordidus. To *be wan, or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui ſequitur quæſtus gratia. *The Scolion that waiteth on an army.*

Locri, urbs in Brutiis. *A towne in Italy.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, ſermo, ratio, verbum. *Speech, reaſon, a word.*

Loquor, verba qualiacúnque profero. To *ſpeake.*

Luceo, lucem emitto. To *be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor. To *play, or to ſport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris, aliúdve morbi genus, homines aut pecora, aut utróſque corrumpit. *A common diſeaſe or murren.*

Lugeo. To *bewaile, to lament a thing, or elſe abſolutely to mourne, and ſometime to be a mourner in apparell.*

Luo, ſoluo, pœnas do. *To redeeme, to clenſe, to pay for.*

Luſtra, habitacula ferarum. *Dennes of wild beaſts, or brothell houſes, and petty tipling houſes of baudry.*

M

MÆnalus, mons quidam Arcadiæ: *A hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A ſtone that draweth iron vnto it. It is called alſo* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicúnque ante hos in infinitum. *Our aunceſtours.*

Malo, magis velim. To *will rather.*

Mando, comedo, vel committo. To *eat, or to commit.*

Maneo, ſiſto, & expecto. To *tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter numina læva. *Spirites or Diuels.*

Manubiæ, quę manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoiles taken in warres.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agreſtes caſæ. *Sheep-cotes or ſmall cottages.*

Mare, pelagus. The *Sea.*

Margo, cujuſque rei extremitas. The *brinke or skirt of any thing, or the banke of a riuer or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. The *name of the god of warre.*

Martyr, teſtis. *A witneſſe man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Maſſicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campana, *fruitfull of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio. *A mother*

Medeor, do medelam. To *cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Mejo, mingo. *To piſſe.*

Mel,

Mel, liquamen dulce. *Hony.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum *A fault.*

Mensis, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Mensis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem dignus sum, qui obtineam præmium vel pœnam patiar. *To deserue.*

Meridies, dies medius. *Noone or the noonsteed.*

Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. T*o mow.*

Metuo, timeo. T*o feare.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore *Often with certaine intermissions to shine, and likewise to bee moued, to put forth fingers to him with whom wee play which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercit. *A warrier, a souldier.*

Mingo, urinam facio. *To pisse, or to make water.*

Minæ, metus incussiones per verba aut signa. T*hreatnings.*

Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. *Our successours.*

Misceo. T*o mingle, to serue drinke, sometime to trouble.*

Misereor, misericordia afficior. To *take pity on.*

Mitto, ad aliquem do. T*o send.*

Mœnia, muri urbis. *The walles of a towne, and figuratiuely the towne it selfe.*

Mœreo, tristor dolore afficior. T*o bee heauy, sadde, in a dumpe or a mourning.*

Monoptoton, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam uno & eo obliquo *A Noune hauing one termination, and that in the oblique case.*

Mons, terræ tumor altissimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo. T*o bite.*

Morior, è vita discedo. T*o die.*

Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum. *A custome.*

Mulceo, lenio. To *asswage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo. T*o milke.*

Mulier, quæ non est virgo, *A woman.*

Mulsum, potus ex vino & melle. *A certaine wine confect with honie.*

Multiplico, adaugeo. T*o multiply, to encrease.*

Munia, onera legi dedita, & officia quæ publicè præstantur. *A duty or office.*

Mus, exiguum animal. *A Mouse.*

N

NAncifcor, acquiro. T*o get, and to obtaine.*

Nascor, orior, in mundum venio. T*o be borne.*

Natales, conditio sanguinis & familiæ. T*he degrees of blood and gentrie, as* generosi natales, natales obscuri. *It is also taken for yeeres.* Sex mihi natales ierant. T*here were passed sixe yeeres. It is also vsed for the origine or first spring of things.*

Natalis, dies alicui natali. *A birth day.*

Natrix, serpens aquaticus. *A water serpent that with poyson infe-*

ctech

fecteth the water.
Natu, ætate, partu: By age, or by berth.
Neco, quâcunque re occîdo. To kill.
Necto, ligo, coniungo. To knit.
Negligo, contemno, non curo. Not to passe on, to contemne.
Nefrens, porculus per etatem fabam frangere nondum potens. A young pigge.
Nigreo, niger fio, To become blacke.
Nemo, Ne homo. Noe body, man or woman.
Neo, filum torqueo. To spinne.
Neuter. Neither of both.
Nervus, motus sensúsque instrumentum. A sinewe.
Nexo, ligo vel necto. To binde.
Nycticorax, corvus nocturnus. A night rauen.
Nideo, splendeo. To shine.
Nihil, rei cuiusvis priuatio. No thing.
Nihilum, rei cuiusvis privatio.
Nil, vide nihil.
Nitor, conor, ago sedulò. To goe about, to endeauour.
Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliquid conari. To giue a token with the eies, to winke to endeauour.
No, nato. To swim.
Noceo, malum infero. To hurt or to harme.
Noctu nocte. By night.
Nolo, renuo, non volo. To nill.
Nonæ, quasi novæ, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Iunio, & Octobri, sex illi dies qui calendas sequebantur, in reliquis quatuor. The nones of a moneth.
Nosco, rem certam habeo, To know.
Noster. Ours.
Nostras, Of our countrey, sect, or faction.
Notus, ventus meridonalis, quem nos austrum appellamus. The south winde.
Nubes, vapor humidus sublime egressus. A cloud.
Nubo, viro trado. To be married to a man: For it is in the womans part onely.
Nugæ, cum nihil agrimus. Trifles.
Nullus. None.
Nundinum, dies & conuentus status rerum mercatui. A faire.
Nuo: A Verbe not much in vse, the compounds thereof bee commonly receiued, and it signifieth to nodde.
Nuptiæ, legitima coniunctio maris & fœminæ in vitæ societatem. Marriage.
Nurus, filii vxor. A daughter in law.

O

Obdo, oppono, sive appono. To set against.
Obex obiectum oliquod, vel obstaculum, ut pessulum, sera. A barre or stop.
Oblivifcor, è memoriâ aliquid excidere fino. To forget.
Obses, qui vel quæ traditur in fidem alterius. An hostage or pledge, man or woman.
Occido. to fall or perish, and to bee slaine to set as the Sunne sets.
Occîdo. To kill or slay.
Occiput, posterior pars capitis. The hinder part of the head.
Occludo, claudo. To shut.
Occulto, abscondo, abdo. To hide.
Occulo. Idem.
Odor, vel odos, quasi olor ab oleo, est autem infectus acer. A savour.

October, mensis octavus â Martio. *The tenth moneth in our yeare, called October.*

Oleaster, olea sylvestris. *A certaine shrub like the Oliue, tree: the Greeks call it the wilde Oliue, or the ground Oliue, for the lownesse.*

Oleo, odorem spiro & emitto, *To giue a smell, an that indifferently, so that the differences be made with* benè *and* malè.

Olfacio, odoror. *To smell, or to sauour a thing: by translation it is to perceiue, and finde, to fore see.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halsoning and fore speaking.*

Omnis. *Euery one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, vnguis & gemma. *The naile of a mans hand, a precious stone white like a naile, the hawe in a mans eye.*

Operio, tego. *To couer.*

Opis, adminiculi, præsidij. *Of ayde and helpe.*

Opifex, qui opus facit. *A workeman.*

Oppango, circumfigo, circumplanto *To fasten, or to ioyne vnto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen ciuitatis in Locris. *A townes name in the countrey of Locri.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda, *A Globe or a bowle, and thereof the world is called* Orbis, *because it is euery way round like a bowle.*

Ordior, incipio. *To begin, or to commence.*

Ordior, id est, texo, *To weaue.*

Oriens, regio orientalis, *The East.*

Orior, nascor surgo, incipio. *To spring to rise, to begin.*

Orontes, nomen viri & fluvij *A mans name, or a certaine riuer in Syria, now called Tarsaro.*

Os oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua *A mouth.*

Os ossis solidamentum corporis durum. *A bone.*

Ostreum, conchæ species. *An Oister.*

Ovum. *An egge.*

P

PAciscor, pactum facio, convenio. *To make a bargaine, to fall to an accord, sometime to promise.*

Palleo. parùm albeo. *To be pale.*

Pampinus, vitis ramus. *A vine branch.*

Pando, aperio, patefacio. *To Open.*

Pango, paciscor, cano jungo, plango, figo. *To bargaine, to sing to ioyne, to waile, to fasten.*

Panis, quo pascimur. *Bread.*

Panther & panthera, animal quod, dam, pardo simile. *A certaine beast.*

Papaver, genus herbæ soporiferum *Poppie.*

Papyrus, charta quâ utimur in literis scribendis. *A certaine sort of Rush growing in the marish of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of Paper, and called it Papyrus, whereof our Paper now is called likewise.*

Paradisus, locus amœnissimus. *A place of pleasure.*

Partio, diuido & quasi partes facio. *To part or diuide.*

Parco, abstineo ab ultione. *To spare.*

Pareo, obedio. *To obey.*

Pario, prolem produco. *To bring forth.*

Parens, pater aut mater, avus aut avia. *A father or mother: a grandfather or grandmother.*

Parnassus, mons in Phocide, duos vertices habens. *An hill in Phocis a countrey of Greece.*

Parturio, cupio aut conor parere. *To be toward labour.*

Pasco, nutrio. *To feede, to nourish.*

Pascor, nutrior alor. *To be fed.*

Passar, avis salacissima. *A Sparrow.*

Pateo, apertus sum. *To be open.*

Patior, sustineo, tolero. *To suffer or to abide.*

Patro, aliquid mali committo. *To commit some euill.*

Patrueles, patruorum filij. *Brothers children.*

Paueo, timeo. *To feare.*

Pecten, instrumentum textorum, & dentatum. *A combe, or a VVeauers slay.*

Pecto, orno capillos. *To combe the haire.*

Pecus, cudis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All cattell.*

Pedes, qui pedibus incedit. *A footman.*

Pedo ventris crepitum facio. *To fart.*

Pelagus, mare, *The Sea.*

Pellex, mulier impudica. *An harlot.*

Pello, eijcio, removeo. *To driue or to put away.*

Penates, dij domestici, quod penes nos, nati sunt. *Houshold gods.*

Pendeo, suspensus sum. *To bee hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo. *To hang, to weigh, to prise.*

Penis cauda. *A taile, and at the last it was taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne esculentum, poculentum, quo homines vescuntur. *All manner of victuals.*

Perago, perficio. *To finish, and to perfect businesse.*

Perlego, totum lego. *VVholly and thorowly to reade.*

Percutio, ferio. *To smite.*

Perdix, avis nota. *A Patridge.*

Perdo, amitto. *To loose.*

Perduellis, hostis. *An enemy in the warre.*

Pergamus, civitas, insignis Asie in ditione Trojanorum. *The city of the Troians, otherwise called* Ilium, *or* Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo. *To goe forward.*

Permissu, Permissione, cum nemo adversatur. *By sufferance with leaue and licence.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Thorowly to beare or suffer.*

Perplaceo, valde placeo. *To please very much, or thorowly to please.*

Persis, orientalis regio. *The countrey of Persia:*

Pes, ima pars corporis quâ gradimur *A foote.*

Peto, oro obsecro volo. *To aske.*

Phaleræ, ornamenta equorum *Horse trappings.*

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus. *A watch tower.*

Phaselus, nauicula velox & oblonga. *A brigandine.*

Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*

Phœnix, avis in oriente, á Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabiâ nascens, aquilæ magnitudine *Phœnix the bird.*

Phryx, vir Phrygiæ. *A Trojane.*

Pietas, pius cultus, *Godlines.*

Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh.*

Pingo, formam alicujus ric ductis lineis repræsento: *To paint.*

Pinso, tundo, panem conficio. *To smite with the beake, to beate in a morter, as once they did their graine, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant. *A pine tree.*

Piper herba. *Pepper.*

Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A Fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens *Pitch.*

ython, serpens è putredine natus: *A Serpent.*

Placeo, gratus sum. *To please.*

Plagæ, retia rariora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. *To clap hands for ioy.*

Plebs, vel plebis, idem quod vulgus *The common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio: *To punish, to beate.*

Pleo, plenum facio: *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To folde or to plait.*

Pluo, aquam demitto. *To raine.*

Plus, vox incrementi: *More*

Polleo, possum, valeo. *To bee able, to bee of power, and sometime it is taken for to passe, or to be better, or more profitable.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pono, colloco, constituo. *To sit, or to put.*

Pontus, mare: *The sea.*

Porticus, ampla domus propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A galerie, or an ambulatorie.*

Posco, peto. *To aske, to require.*

Postis, latus portæ sive ianuæ. *A poste.*

Poto bibo: *To drinke.*

Præcordia, quæ exsta separant ab inferiore viscerum parte. *The Midderiffe.*

Præcurro, antecurro, sive citó ante eo. *To rune before.*

Prælego, ante lego, ut solent preceptores suis discipulis. *To bee an Interpreter, or a Reader, and sometimes to cut, or to sayle by.*

Præmineo, præcello: *To excell other.*

Præsul, qui vel que præ est. *Hee or she that superintendeth.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *Idem.*

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To presse, to bee against and to vexe, to pursue, and to be hard at hand with, to driue, to hide, to expell, to shut, to deflowre, or kill, &c.*

Preneste, nomen urbis. *A towne in Italie.*

Pres, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummariâ. *A Surety.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince, or Princesse.*

Primitiæ, primi fructus e agro percepti, qui deo offeruntur. *First fruits of a mans grounds, or the firstlings of any other thing*

Probmlae

Problema, propositio interrogationem annexam habens: *A demaund.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *To go forth.*

Proluo, multùm sive multo tempore lavo: *To all to wash.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor: *To set a broach or to vtter.*

Promptu, paratè sine morâ: *VVith readinesse or speed.*

Psallo, cano instrumento musico *To sing, or to play one an instrument.*

Puber, vel Pubes, propriè lanugo quæ maribus decimoquarto anno, fœminis quodecimo circa pupenda oriri incipit: *Ripenesse of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shameth.*

Puerasco, exactâ infantiâ pueritiam inchoo: *To wax a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit.: *A Champion, man or woman.*

Pulvis & puluer: *Dust*, notum est.

Punctus & punctum, minima indiviquáque liniæ pars. *A pricke or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum ac aculeum infigo. *To pricke, or sting.*

Pumex, lapis cavernosus. *A pummis stone.*

Pus, sanies & quicunque humor in putredinem versus. *Matter or Core.*

Q

QVæro, investigo, interrogo. *To seeke for, to search.*

Quatio, moveo, concutio. *To shake.*

Quercus. *An Oake.*

Qeror, lamentor: *To complaine and lament.*

Qui: *The which*

Quies, vacatio á labore, aut cessatio à quovis opere: *Rest, it appertaineth to the body*: Tranquillitas, *vnto the mind.*

Quilibet: *Euery one, or whosoeuer ye will.*

Quinisco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quisquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus, surculorum, foliorum, aut florum, minutim decidit. *Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot: *How many.*

R

RAbula, homo futilis. *A brawler, or a smatterer in the Law.*

Rado, cultro vel quâ vis re acutâ decerpo: *To shaue.*

Ramex, ruptura, & distentio intestinorum. *Burstnesse.*

Rapio, per vim traho, aufero: *To snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. *A rake.*

Raucio, raucus sum. *To be hoarse.*

Ricido, retrò sive iterum in eadem cado: *To fall backwards, or to fall in to the same againe.*

Recordor, rursus in mentem revoco: *To call to minde againe.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo: *To render or to restore.*

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multum oleo. *To beare the sauour of a thing, or to sauour strongly, and by metaphor to resemble and to tast of.*

Refringo, iterum frango. *To breake open.*

Rego, guberno. *To rule, or to governe.*

Relego, rursus lego. *To reade againe.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viscus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *To refuse.*

Reor, arbitror, puto. *To suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo. *To vnloose, to disioyne.*

Reperio, invenio. *To finde.*

Replico, dissolvo. *To vnfolde.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præses provinciæ á provincialibus accusatur, siquas vi aut dolo expilauit. *Of bribery and pillage, or of extortion:*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To pricke againe.*

Res, omnia siue corporalia siue incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursum percipio. *To know againe.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse.*

Rastis, funis vel lorum. *A rope or a VVith.*

Resulto, resilio, reuertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Rete, instrumentum quo pises capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes *To make an euill fauored face like a narring dog, and to vexe.*

Robur, species quercus durissimæ *An oake.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, vrbs Italiæ quondam á pastoribus condita, olim gentium domina, cùm floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore è cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum iudiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters be declamed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, gravîter sono ut asinus. *To cry like an asse*

Rumpo, frango. *To breake.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra vrbem, vbi agri sunt & villæ. *The countrey.*

S

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A priest or á Nunne.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo vtimur in cibis condiendis *Salt.*

Salio, salto. *To leape, or to leape as brute beasts doe, when the male coueteth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leape or to daunce.*

Salum, mare, á sapore salis. *The Sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnit.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Bloud.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Saphire.*

Sapientia, rerum diuinarum atque humanarum scientia. *VVisdome.*

Sapio,

Sapio, saporem habeo. *To haue a taste.*
Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*
Sardonyx. *A certaine precious stone.*
Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum. *To do, endeuour.*
Satrapas. princeps. *A Prince.*
Scabo, frico. *To scratch, or to rub.*
Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw or to scratch.*
Scando, in altum tendo, *To climbe.*
Scindo, seco, findo. *To cut, or to diuide*
Scio. *To know.*
Scobis & Scobs, est id quod ab aliquâ materiâ decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*
Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas & similia scribit alterius nomine. *A Scribe, or Notarie.*
Scribo, literas formo. *To write.*
Scrobs, fossa aut puteus. *A ditch, or a pit.*
Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ, aut dignitatis. *A scoffer, a iester, a parasite.*
Secerno, abjungo, separo. *To deuide, to separate.*
Seco, divido *To cut.*
Sedeo, quiesco. *To sit.*
Seges, frumentum in spicis *Corne yet standing.*
Selego, sceorsum colligo, *To gather apart.*
Senecta, vel senectus, senium, ætas, *Olde age.*
Senex, senio confectus. *An old man.*
Senio, quod sex puncta continet, *the sise.*
Senium, idem quod senecta.
Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. *Halfe a pound, or the halfe of any whole sum.*
Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceiue by some sence, or to vnderstand.*
Sentis, spina: *A throne.*
Sepelio, defunctum terrâ condo. *To bury.*
Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compass, to hedge.*
Seps, serpens parvus. *A little serpent after whose stroke the members doe rot.*
Sequor, abeuntem subsequor. *To follow.*
Sermo, loquela. *Speach.*
Ser, populus Asiæ. *One of a certaine people in Asia called* Seres.
Sero, semino, planto. *To sow, or plant, or to graft, and sometimes by translation to beget, by translation also we say,* serere bella, serere certamina id est, movere lites & pugnas.
Serpens, anguis, *A dragon, or serpent, or a snake.*
Sensus & sensum, organum sentiendi & quod mente concipitur. *Any of the fiue wits called the fiue senses, or that that the minde conceiueth, called a meaning.*
Sibilus, est quidam stridor oris per augustam spiritus emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*
Sido, descendo ad sedendum, *To pitch or to lie downe.*
Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. *An Osier, with this difference* Montanum, *it signifieth a simple that the Apothecaries doe vse, in Latine called* Seceli Massiliense.
Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur, *A flint stone.*
Sinapis, & sinapi herba est semen ferens, tantâ acrimoniâ ut lachrymas cieat comedenti. *Seenie, mustard.*

Singultio, grauiter tussio, & singultum emitto: *To sob.*
Sino, permitto: *To suffer.*
Sinus & sinum, genus vasis sinuosi: *A bowle, or a dish for milke or wine to drinke in.*
Siren, monstrum maris: *A Meremaid.*
Siser, herba cujus radix præcipuê est in usu. *A Persnep.*
Sisto, stare facio: *To bring before.*
Stirps, truncus vel progenies, *The stocke of a tree or a kindred.*
Sitis, desiderium potionis: *Thirst.*
Syndon, velum subtilissimum: *Syndall.*
Synodus, conventus: *A counsell congregate.*
Soboles, successio: *An Off-spring.*
Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in law.*
Sodalis, eiusdem sortis socius. *A fellow.*
Sol, qui Phœbus dicitur: *The Sunne.*
Soleo, suetus sum, *To be wont.*
Solium, sella regia, in quâ reges ius dicentes sedebant. *A Throne or chaire of state.*
Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo: *To loose.*
Somnus, sopor, quies: *Sleepe.*
Sono, sonum facio: *To sound.*
Sorbeo, deglutio quicquam molle: *To sup.*
Soror, notum est: *A sister.*
Spargo, late projicio, ac passim jacto, *To sparkle, or sprinkle.*
Species, effigies, aromata, genus, visio. *A forme, spice, the kinde of a thing, or an apparance.*
Specio, video: *To see.*
Specus, spelunca, unde spectare licet: *A den to waite to prey.*
Splen, lien, viscus quoddam. *The milt.*
Sperno, dispicio, contemno: *To despise.*
Spinus, agrestium prunorum arbor. *A sloe tree.*
Spondeo, sponte promitto: *To promise, and sometime to betroth.*
Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum, *Betrothing with conditions taken.*
Spontis, naturæ & ingenij proprij. *Of nature and owne disposition.*
Statuo, pono, colloco, erigo. *To place to set vp, sometimes to decree and appointe, sometime to dedicate and set before.*
Sterno, proijcio in terram. *To throw downe, or to spread.*
Sterto, dormio, & somnum altum dormiendo capio. *To sleepe till wee snort.*
Stipis, & stips, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent. *A money gathered by the poll, for the vse of the Gods, or for the poore: and therefore it signifieth also a reweard, or a profit.*
Strips, origo, progenies, soboles. *A stocke, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree,* Idem quod truncus.
Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*
Strepo, sonum facio, *To make a noise.*
Strido, strepitum edo, *To make a noise, a wissing, or a crocking.*
Strideo, facio stridorem, sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheeles, to doore-hookes, to serpents, to the Sea, and such other things.*
Stringo, premo, arcto. *To make straite, to pull, sometime to strike.*

Stru

Struo. *To build, to pile vp and sometime to endeuour and to goe about, or to set in aray.*

Stultitia, impurdentia, stoliditas. *Foolishnesse.*

Suado, hortor ad id quod intendo, *To counsell.*

Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supenratent retia. *A Corke tree.*

Sublego, furto aliquid surripio. *Priuily to steale away.*

Suboleo, leviter oleo, sive odoratu sensu levite percipio. *To sauour or to smell a thing a litile, and by translation to be spied, and to bee smelled out.*

Suffe*o, sustineo, proiat. *To sustaine or abide.*

Suesco, soleo. *To be acustomed.*

Sugo, spiritu attraho succum. *To sucke.*

Sulmo, oppidum in Brutijs. *A towne.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum & pene nimium mihi, *To take.*

Supellex, res domestica. *Hoshould-stuffe.*

Supplico, humiliter & cum reuerentiâ precor. *To intreate.*

Suppetiæ, aurilimum, subsidium. *Aid helpe, succour.*

Surgo, erigo me, *To arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things doe in building.*

Sus, animal sordidum. *A Boare, Sow, or Hogge.*

T

TAceo, sileo, non loquor, *To keepe silence.*

Tædet, pertæsum est: displicet *It irketh or wearieth.*

Tænarus, locus umbrosus in radice Maleæ pro montorij Laconiæ juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quiasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensuum ad inferos, *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to goe downe to hell.*

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas, *A certaine riuer in Portugall.*

Talio, vindicta, hostimentum. *A reuengemet, or like for like.*

Talpa, animall captum oculis, muri simile, A *Moule or VVant.*

Tango percutio, *To touch.*

Tartarus, demissior inferny locus, *Hell.*

Tantundum, æquè tantum, *As much.*

Tapes, vel Tapetium, vel Tapete, id est, panni depicti tegmen, mire pictum varijs coloribus. A *carpet, or a cloth of arrâs.*

Taygetus, mons in Laconide, Baccho sacer, sub quo Sparta & Amiclæ, *An hill in* Lacedœmonia, *where* Sparta *and* Amiclœ *the cities doe stand.*

Teges, vile stragulum, marta scirdia, A *mat.*

Thebœ, nomen quarundum vrbium, *The name of a cittie in* Aegypt, *and of another in* Bœotia, *you shall finde also in authors* Thebe *and* Theba.

Thermœ, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes, aut fornace cale factas, fundendi lauandiue usibus servatas *Hot bathes.*

Temno, sperno. *To despise.*

Tempe, pulcherimus ager in Thessaliá, quem Peneus aluit, A *verie faire field in* Thessalia *most plea-*

san

sant to behold, and therefore appellatiuely it may bee vsed for a place of delight, as Paradice and Elisium *is. There is also* Tempe *in* Bœotia, *called* Temnesia Tempe : *another in Sicily, named for difference,* Heloriz, *the first is called* Thessala Tempe.

Tendo, expando. *To stretch and to bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum. *To be warme.*

Tepesco, tepidus fio. *To waxe hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The three.*

Tero, comminuo, consumo, tundo. *To weare by diminishing.*

Tesqua, loca edita, aspera.

Teucrus, Teucer, nomen proprium viri ad Troiam. *A name of a certaine Greeke at Troy.*

Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliuer vnto another.*

Tros, nomen viri. *A Troian.*

Testis, qui vel quæ testimonium profert. *A witnesse man or woman.*

Texo, telam struo ac paro. *To weaue.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè disposità domus extruitur. *A rafter.*

Tonitrus & tonitru, nubis ictæ seu potius diruptæ sonus. *Thunder.*

Torqueo. *To wreath, to wrest, to wind or turne about, to gouerne, to torment, to spinne, to vexe and trouble, to whurle, &c.*

Tot *So many, or many.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breast and breast plat.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incensum libamen quo deum veneramur, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tibris, fluvius Italiæ, *Tyber.*

Tibur, oppidum Italiæ.

Tigris, animal velocissimum & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *To feare.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To stumble or stammer.*

Tollo, elevo, subleuo. *To lift vp, to bring vp as children are by nursing, or else to slay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe, *To clip or sheare.*

Tono, valè sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus sum & remissus. *To be sluggish and weake.*

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chaine to adorne the necke.*

Torreo, vro, asso. *To roste.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without spring begun by raine.*

Torris, lignum ardens vel adustum. *A fire brand.*

Tracto, traho, vel sursum traho. *To pull and to draw vp, or to handle by faire or foule meanes.*

Traho vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Translego, legendo transcurro ac perlego *To reade ouer.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Lets or stops, or hindrances of that, that chickens so vsed could but euill goe.*

Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur. *A Noune declined with three cases.*

Trudo, manibus pedibusue impello. *To thrust*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longa, terræ callus. *A swelling in any thing, a mushrow, or that whereof the push is.*

Tuеor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beate or to knocke.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ea, quæ meatum suum obstruunt, excutere conantis. *The cough.*

V

VAdo, eo. *To goe.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum. *To be in good helth or to be able.*

Valuæ, sunt fores geminas habentes partes in se cocuntes. *A two leafed dore.*

Vannus. *A vanne to winnow corne with.*

Vas vadis, vadimonium. *A surety in a matter of debt.*

Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessel.*

Vates, poëta, & qui futura prædicit. *A Prophet, or a Prophetesse.*

Vber. *The adiectiue signifieth plentifull, abundant, copious: the substantiue signifieth a pap or a dug, or an vdder; and sometime it is found for plentifulnesse, as* Vber agri, *for* fertilitas agri.

Veiberis, hoc non videtur deficere vllo casu, Vide verber.

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium. *A doare barre.*

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, extirpo. *To pull or to plucke vp.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell.*

Veneo, vendor. *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venustatis. *The Goddesse of loue and beauty.*

Ver; anni pars temperatior. *The spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall, as rod, whip, wand, or othere It signifieth also the stripe.*

Vergo, tendo, declino. *To bend to goe, or to encline some way.*

Vermis, à vertendo, quia sese torquendo repit. *A worme.*

Verna, ex ancillâ domi natus servus. *A bond man borne of a bond woman at home. It is vsed adiectiuely for that that is domesticall or not strange, as* vinum verna.

Veres, porcus non castratus. *An hogge.*

Verro, purgo, traho. *To sweepe.*

Verto, muto, volvo. *To turne or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. *A VVeather.*

Vescor, utor cibo, & pasco. *To eate.*

Vesper, idem quod Hesperus. *It is called also* vesperugo, *and it is taken for the euen tide.*

Vero, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, vicissitudinem. *An interchange when turnes be.*

Video, oculis intueor. *To see.*

Vieo, ligo seu inflecto. *To binde or to bowe, thereof* Vietores *be called coupers,* qui vasa vinaria religant.

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher man or woman.*

Vincio, ligo. *To binde.*

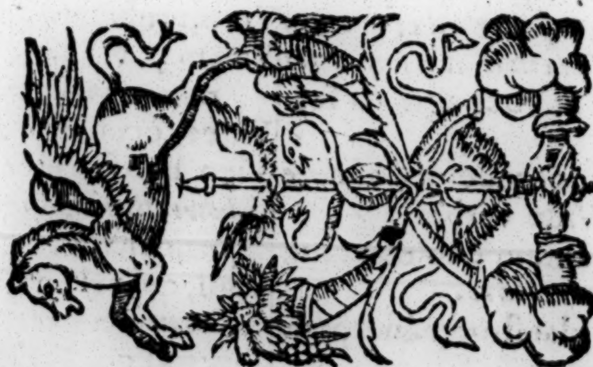
Vinco supero. *To ouercome.*

Vindex. qui vel quæ vindicat. *An auenger man or woman.*

Vir, notum est, *A man*

Virgilius Poëta. *A Poets name.*
Virgo, quæ non est passa virum. *A Virgine.*
Vitrum, materia translucida, quæ ex arenâ, & cinere fit. *Glasse.*
Virtus, ars recte beneque vivendi *Vertue or greate power.*
Virus, venenum, & grauis odor. *Poison, or stench.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*
Viso, eo ad videndum. *To goe, to see.*
Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*
Viuo, vitam ago *To liue.*
Vlciscor, vindico. *To auenge.*
Vnguis durities digitorum, tam in auibus cæterisque bestijs, quàm in homine. *A naile an hoofe, and a talent.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as. *To flee or to goe apace* as Navis volat: Fama volat. *But* volo, vis *is to will or to be willing.*
Volvo, verto. *To rowle.*
Vomis vel vomer, nomen habet, quòd terram vomat. *The Plow share.*
Vomo, per os ejicio. *To vomite, or to parbreake.*
Vrgeo, premo, compello. *To thrust.*
Vro, ardore aut frigore, nonnunquam aliâ vilædo. *To burne, and by translation to hurt or to grive.*
Vtor, vsum rei habeo. *To vse.*
Vulgus, multitudo ignobilis. *The base and common people.*
Vulpes, animal astutum. *A Fox or a Fixen.*
Vxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nomnium & Verborum Grammatices Regiæ,

Magiſter Diſcipulos ad ſtudia literarum cohortans.

Vos ad ſe pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire iubet.
Præmiáque oſtendit vobis venientibus ampla,
Sic vos, ó pueri, curat amâtque Deus.
Vos igitur læti properate, occurite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamē ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum
Ingenuas artes diſcito parue puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore.
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtun monſtrat nam ſchola noſtra viam

Puer ante lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa, mandat unum
Audirique colíque, Chriſte: qui nos
Ad te voce iubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere:
Da ſanctum mihi ſpiritum, magiſtro
Vt monſtrante vim ingredi, Redemptor
Ad te, quâ liceat venire, poſſim.
Da cum moribus artibuſque honeſtis,
Sacri dogmata puriora verbi
Addiſcam: ſapientiámque & annis.

Vr

Vt crescens, tibi plurimos & ipse
Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinàmque alios docere possim.
Hæc est summa mei, capûtque voti,
Quod ratum iubeas ut esse, per te
Ipsum, Christe, rogo, tuùmque nomen
Æterno soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

COnditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, nostræ reparator Christe salutis,
Vt cibus, ut positus fac benè potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatórque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

COrpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet:
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostráque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoq; mente refectis,
Vsque tuâ liceat nos bonitate frui.
Tandem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter fœlices astra tenere choros.

Oratio

Oratio Matutina.

CHriste, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibatâ virgine natus homo:
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lauas.
Ah vitam largire pijs sine fine beatam,
Qui te cùnque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus.
Delicti ut pigeat, pœniteát q; mei.
Ut q; petens veniam credam tibi vera professo,
Vt studium de te pendeat omne meum.
Te solum venerer tibi discam fidere soli,
Vnicum & agnoscam te Dominum atque Deum
Néve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Résque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vitâ aut in nece separet abs te
Sed semper famulus, sim maneámque tuus.
Amen.

LONDINI,

Apud BONHAMVM NORTONVM,
Serenissimæ Regiæ Majestati
in Latinis, Græcis & Hebraicis
Typographum.

M. DC. XXVIII.

